

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΖ' - ΤΕΥΧΟΣ 8 - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2000
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἑπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διευθυντῆς τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης

Διευθυντῆς Συντάξεως τοῦ Δελτίου
Εὐάγγελος Θεοδώρου
Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Τακτικὸν μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Ἀρχισυντάκτης
Εὐάγγελος Π. Λέκκος, θεολόγος, νομικὸς

Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ
Ἀρχιμ. **Χρυσόστομος Σκλήφας**
Ἀρχιμ. **Νεκτάριος Παρασκευάκος**
Πρωτοπρ. **Δημήτριος Τζέρπος**

Συλλογὴ ὕλης
Ἀριστομένης Ματσάγγας, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Χρῆστος Καραγιάννης, M. Th.

Ἴω. Γενναδίου 14 - 115 21 Ἀθῆναι
Τηλ.: 72.18.308. Fax: 72.18.336
<http://www.ecclesia.gr>
e-mail: iera-synodos@ath.forthnet.gr

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου
τῆς Ἑταιρείας Γραφικῶν Τεχνῶν “**ΑΒΕΛ**”
Μενελάου 2, Ἡλιούπολη, Τηλ. 97.11.877. Fax: 97.61.274

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΚΚΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Γεράς Συνόδου, Ἡ ἀλληλογραφία διὰ τὸ μάθημα τῶν Ὁρησκευ- τικῶν 679
Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου, Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Καθολικὸν Ἀρχιεπίσκο- πον Νάξου κ.λπ. Νικόλαον..... 684
Γεράς Συνόδου, Ἐγκύκλιοι 2697 καὶ 2698 (διὰ τὸ θέμα τῶν ταυ- τοτήτων) 687
Ἐγκύκλια Σημειώματα 692
Πίναξ τῶν ὑποψηφίων δι' ἐγγραφὴν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων 697

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Συνοδικὴ Περίοδος 144η (1.9.2000 - 31.8.2001). Ἡ συγκρότησις τῆς Δ.Ι. Συνόδου, τῶν Σ.Ε., τῶν Δι- καστηρίων, Συμβουλίων κ.λπ. 701
Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου, Ἡ περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου διδασκαλία τοῦ Ἁ- γίου Γρηγορίου Νύσσης 704
Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου, Ὁ ἀναλλοίωτος Ὁρθόδοξος Μοναχισμός, ἐλ- πίδα σωτηρίας στὴν ἀνατολὴ τῆς 3ης χιλιε- τίας 712
Μητροπ. Νικοπόλεως Μελετίου, Τὸ Συνέδριον γιὰ θέματα τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως 720
Μητροπ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου, Συνέντευξις στὰ Μ.Μ.Ε. (1.9.2000) γιὰ τὴν σὺλ- λογὴ ὑπογραφῶν 725
Ἀρχιμ. Τιμοθέου Ἄνθη, Ἐκθεσις πεπραγμένων τῆς Σ.Ε. Κοιν. Προ- νοίας καὶ Εὐποίας (Ὀκτώβριος 1999 - Αὐγού- στος 2000) 730

Ἀρχιμ. Βαρνάβα Λαμπρόπουλου, Σύσταση καὶ περιεχόμενον τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως 732
Παναγ. Ι. Μπούμη, Θεολογικὴ θεώρησις τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γά- μου καὶ τὰ ἀποτελέσματά του (σὲ τί συνίστα- ται τὸ Μυστήριον) 739

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑ- ΞΕΩΣ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ - ΕΚ- ΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ - ΔΙΑΦΟΡΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ τὸ ζήτημα τῶν ταυ- τοτήτων 747
Ε.Δ.Θ., Παρατηρήσεις καὶ σχόλια 750
Ε.Π.Α. (ἐπιμέλεια), Ἐκκλησιαστικά Χρονικά 756
Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Σαββάτου, V.I. Phidas, Droit Canon. Une perspective or- thodoxe (βιβλιοκρισία) 782

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛ. ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ - ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Κανονισμὸς λειτουργίας Ἐκκλ. Γηροκομείου Ἱ. Μητρο. Κίτρους καὶ Κατερίνης 787
Κανονισμὸς λειτουργίας Πνευμ. Κέντρου “Ὁ ἅγιος Φώτιος”, Ἱ. Μητρο. Κίτρους καὶ Κατε- ρίνης 791
Κανονισμὸς λειτουργίας “Ἐκκλησ. Πολιτισμι- κοῦ Κέντρου” Ἱ. Μητρο. Λαγκαδά 796

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ 800

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις πληρώσεως κενῶν θέσεων 802
--

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΔΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3623
Άριθμ. Διεκπ. 1682

Άθήνησι τῆ 16ῃ Αὐγούστου 2000

Πρὸς
τὸν Ἐξοχώτατον κ. Πέτρον Εὐθυμίου
Ἵπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας
καὶ Θρησκευμάτων
Ἐνταῦθα

Ἐξοχώτατε κύριε Ἵπουργέ,

Ὡς πληροφοροῦμεθα ἐσχάτως ἐκ πολλῶν δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου, τὸ καθ' ὑμᾶς Ἵπουργεῖον, μελετᾷ πρότασιν τοῦ «Κέντρου Ἐκπαιδευτικῆς Ἐρευνας» (Κ.Ε.Ε.) περὶ ἐξαίρεσεως τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις τῆς Β' καὶ Γ' Λυκείου, ὁμοῦ μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ἄλλων μαθημάτων. Ὡς κύριον ἐπιχείρημα διὰ τὴν πρότασιν τοῦ Κ.Ε.Ε. προβάλλεται ἡ ἀποψὶς ὅτι «ὁ βιωματικὸς χαρακτήρας τῆς πίστεως δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνωσιολογικὴ ἐξέτασιν τοῦ μαθήματος». Καὶ βεβαίως εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ πίστις ἔχει χαρακτηριστὰ προσωπικὸν καὶ βιωματικὸν καὶ ὑπὸ οὐδενὸς κρίνεται ἢ βαθμολογεῖται αὕτη, εἰ μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ Καρδιογνώστου Θεοῦ. Εἰς τὴν προκειμένην, ὅμως, περίπτωσιν, τὸ ἐξεταζόμενον δὲν εἶναι ἡ πίστις τοῦ μαθητοῦ, ἡ ὁποία βεβαίως καὶ δὲν βαθμολογεῖται, ἀλλ' ἡ ἐπίδοσις τούτου εἰς τὸ διδασκόμενον μάθημα. Ὡς δὲ γνωρίζετε, κύριε Ἵπουργέ, μάλιστα καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ πεπειραμένου Ἐκπαιδευτικοῦ Λειτουργοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἡ μαθησιακὴ διαδικασία καὶ πρᾶξις ἔχει ἀποδείξει, οὐδέποτε ἐδόθη ἡ ἰδιαίτερα σημασία ὑπὸ τῶν μαθητῶν εἰς μὴ ἐξεταζόμενα μαθήματα, ἢ εἰς μαθήματα τῶν ὁποίων ὁ βαθμὸς δὲν συνυπολογίζεται εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ γενικοῦ μέσου ὄρου ἀντιθέτως δὲ ταῦτα ὑποτιμῶνται καὶ παραθεωροῦνται ὑπὸ πάντων. Διὰ τὴν ὑποβάθμισιν, ὅμως, τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, ἐπιστρατεύε-

ται καὶ ἐν ἀκόμῃ ἐπιχείρημα. Διαμαρτύρονται, ὡς λέγεται, πολλοὶ ὑποστηρίζοντες, ὅτι εἰς τὸν φόρτον ἐργασίας καὶ προετοιμασίας τῶν μαθητῶν διὰ τὰς Πανελληνίους Ἐξετάσεις, προστίθεται ἐπὶ πλέον βᾶρος ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν ἑνὸς μαθήματος τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ πλείστους ὄσους κλάδους σπουδῶν, πρακτικῆς κυρίως κατευθύνσεως. Τὸ ἐπιχείρημα ὅμως τοῦτο καταρρίπτεται ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνον τοῦ σκεπτικοῦ τοῦ ἰσχύοντος Νόμου, ποῦ ἀποβλέπει εἰς τὴν διεύρυνσιν τοῦ γνωσιολογικοῦ ὀρίζοντος τοῦ μαθητοῦ, ἀποφυγομένης οὕτω τῆς ἀπολύτως μονομεροῦς μαθήσεως. Ἐξ ἄλλου, τίς δύναται νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει γνωσιολογικὴ συνάφεια τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν πρὸς τὰ ἐνδιαφέροντα ἑνὸς ὑποψηφίου τοῦ Πολυτεχνείου ἢ ἄλλης τινὸς Σχολῆς, δέον ὅπως τοῦτο καταργηθῆ; Μήπως ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ μάθημα τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν τὰ ἐνδιαφέροντα ἑνὸς ὑποψηφίου τῆς Μαθηματικῆς ἢ Φυσικῆς ἢ ἄλλης παρεμφεροῦς Σχολῆς; Ἡ ἀντιστρόφως ἔχουν σχέσιν πρὸς τὰ ἐνδιαφέροντα ἑνὸς ὑποψηφίου τῆς Φιλοσοφικῆς ἢ τῆς Νομικῆς ἢ ἄλλης παρεμφεροῦς Σχολῆς, τὰ μαθήματα τῆς Φυσικῆς, τῶν Μαθηματικῶν, τῆς Χημείας κ.λπ.; Πρέπει λοιπὸν καὶ αὐτὰ νὰ ἐξαιρεθοῦν ἀντιστοίχως, συμφώνως πρὸς τὴν ὡς ἄνω λογικὴν διὰ τὴν ἀποφυγὴν φόρτου ἐργασίας τῶν μαθητῶν; Διατί ὅμως τότε ὑποστηρίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιλεκτικῆς ἐξαίρεσεως τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν;

Ἦδη, κύριε Ἵπουργέ, τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, ὑπέστη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν καίριον πλήγμα διὰ τῆς μειώσεως τῶν ὥρῶν διδασκαλίας εἰς τὰς τάξεις τοῦ Λυκείου. Διὰ τῆς κυοφορουμένης νέας ρυθμίσεως θὰ ὑποβαθμισθῆ ἔτι περισσό-

τερον, γεγονόςς ὅπερ, ὡς φρονοῦμεν, πρωτίστως θὰ βλάβῃ αὐτοὺς τοὺς μαθητάς, οἵτινες τὰ μέγιστα ὠφελοῦνται ἐκ τῆς διδασκαλίας τούτου, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐμπλουτίζουν τὰς γνώσεις αὐτῶν καὶ ἐμπειρίας ἐκ τοῦ ἀνεξαντλήτου πλούτου τῶν ὑπερόχων μηνυμάτων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, περὶ ἀγάπης, εἰρήνης καὶ καταλλαγῆς, ἢ ἐπὶ θεμάτων τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικότητος καὶ ζωῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν πολιτισμικῶν ἐπιρροῶν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς δίδεται τόσον ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία τῆς γνώσεως καὶ ὄλων τῶν ἄλλων θρησκειῶν, μὲ διάθεσιν σεβασμοῦ καὶ συμβίωσης, ὅσον καὶ ἡ δυνατότης προφυλάξεως ἐκ τῶν παντοειδῶν αἰρετικῶν παραφυάδων καὶ καταστροφικῶν λατρειῶν τῶν ἐξόχως ἐπικινδύνων διὰ τὴν εὐαίσθητον καὶ εὐάλωτον ἐφηβικὴν καὶ νεανικὴν ψυχὴν.

Βέβαιοι ὄντες, Ἐξοχάτατε κύριε Ὑπουργέ, ὅτι θὰ ἐκτιμήσητε δεόντως τὴν ἀγωνίαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν καλυτέραν καὶ ἀποδοτικωτέραν δι-

δασκαλίαν καὶ προσφορὰν τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν εἰς τὰ Λύκεια τῆς Πατρίδος ἡμῶν, ἐπ' ὠφελεία καὶ προόδῳ τῶν νέων βλαστῶν Αὐτῆς καὶ δὲν θὰ θελήσητε νὰ ἐπιβαρύνητε, εἰς περίπτωσιν ἀποδοχῆς τῆς ὑποβληθείσης εἰς ὑμᾶς προτάσεως, τὴν ἤδη βαρεῖαν ἀτμόσφαιραν ἕνεκα τοῦ θέματος τῶν ταυτοτήτων, ἔχομεν δι' ἐλπίδος, ὅτι θὰ ἐξετάσητε μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν ὥστε νὰ μὴν ἐξαιρεθῆ τελικῶς τὸ μάθημα τοῦτο τῶν Πανελλαδικῶν Ἐξετάσεων τῆς Β' καὶ Γ' Λυκείου.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς δαψιλῆ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, εὐχόμεθα ὅπως ὁ Δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ κρατύνη καὶ ἐνισχύη τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἐν πᾶσι καὶ διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ κ. ΥΠΟΥΡΓΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Ἀθήνα, 23 Αὐγούστου 2000
Α.Π. 48

Πρὸς
Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. Χριστόδουλο

Μακαριώτατε,

Ἐλαβα καὶ μελέτησα μὲ προσοχὴ τὴν ἐπιστολή σας τῆς 16ης Αὐγούστου γιὰ τὸ ζήτημα τῆς περιληψῆς ἢ μὴ τῶν Θρησκευτικῶν στὰ ἐξεταζόμενα μαθήματα τῆς Β' καὶ Γ' Λυκείου.

Ὅπως γνωρίζετε, τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν κατέχει σημαντικὴ θέση στὴ διδασκαλία σὲ ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς Ἐκπαίδευσης. Εἶμαι βέβαιος ὅτι συμφωνεῖτε πὼς ἡ πλήρης καὶ συνεχὴς διδασκαλία ἑνὸς μαθήματος σὲ ἕναν 12ετὴ κύκλο σπουδῶν συγκροτεῖ ἕναν ἀσφαλὴ καὶ σταθερὸ γνωστικὸ ἐξοπλισμὸ.

Εἶμαι ἐπίσης βέβαιος πὼς καὶ μόνο ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Πατρο Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ προκύ-

πτει καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν χρειάζεται τις σημερινὲς ἐπιστημονικὲς γνωματεύσεις ὅτι ἡ διδασκαλία ἑνὸς μαθήματος δὲν ἀντλεῖ τὸ κύρος της οὔτε τὸ ἐσώτερο ἀποτέλεσμά της ἀπὸ τὸ ἐὰν περιλαμβάνεται ἢ μὴ σὲ ἕναν ἐξεταστικὸ κύκλο.

Τὰ τελευταῖα τρία χρόνια ἐφαρμόστηκε μιὰ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ, ἡ ὁποία ἀποσκοπεῖ στὴν ὀλόπλευρη ἐνδυνάμωση τοῦ Ἐνιαίου Λυκείου ὡς φορέα Γενικῆς Παιδείας.

Στὴ σημερινὴ συγκυρία ὅπου οἱ Ἕλληνες ἀνοίξαμε νέους ὁρίζοντες γιὰ τὴν χώρα μας, ἡ Ἐκπαίδευση διαδραματίζει ἕναν διπλᾶ ἀποφασιστικὸ ρόλο. Ἀφενὸς μεταβάλλεται στὸν κύριο μοχλὸ τῆς ἀνάπτυξης στὸ νέο περιβάλλον τῆς κοινωνίας τῆς γνώσης καὶ τῆς πληροφορίας.

Ἀφετέρου ἡ Παιδεία εἶναι ὁ ἀποφασιστικὸς παράγοντας τῆς διαμόρφωσης μιᾶς ὑπερήφανης ἐθνικῆς συνείδησης, μιᾶς ἰσχυρῆς κοινωνίας πολιτῶν, μιᾶς κοινωνίας ἀξιῶν καὶ πολιτισμοῦ.

Σ' αυτή την κατεύθυνση άποσκοπεί τὸ σύνολο τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας πολιτικῶν. Ἀλλά ἡ ἐπιδίωξη ἐνὸς πλούσιου γνωστικὰ Ἐνιαίου Λυκείου δὲν ταυτίζεται, οὔτε πιστοποιεῖται ἀπὸ τὴν ἔκταση τῶν ἐξεταζόμενων μαθημάτων.

Μετὰ τὴν ἀξιολόγηση τοῦ πρώτου κύκλου ἐφαρμογῆς τοῦ νέου συστήματος οἱ ἀρμόδιοι φορεῖς ὅπως τὸ Παιδαγωγικὸ Ἴνστιτούτο ἢ τὸ Κέντρο Ἐκπαιδευτικῆς Ἐρευνας, ἀλλὰ καὶ τὸ σύνολο –οὐσιαστικά– τῆς ἐκπαιδευτικῆς κοινότητας, συνέκλιναν στὴν πρόταση τῶν μείωσης τῶν ἐξεταζόμενων μαθημάτων καὶ γενικότερα τοῦ ἐξεταστικοῦ χρόνου στὴν διάρκεια τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

Ἡ κεντρικὴ σκέψη, τὸ “νῆμα” ποὺ διατρέχει τὶς εἰσηγήσεις ποὺ ἔχει δεχθεῖ τὸ Ὑπουργεῖο καὶ καθοδηγεῖ τὶς ἀποφάσεις μου εἶναι ὅτι πρέπει νὰ κερδίσει χρόνο καὶ ἔδαφος μέσα στὸ σχολεῖο ἢ οὐσιαστικὴ διδασκαλία τῶν μαθημάτων καὶ ὄχι ἡ ἐξεταστικὴ πλευρὰ τοῦ συστήματος ποὺ εἶναι, ἄλλωστε, τὸ καθαρὰ “τεχνικὸ” σκέλος τοῦ θέματος.

Κατὰ τοῦτο ἤθελα νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι τὸ σύνολο τῶν βελτιώσεων στὸ Ἐνιαῖο Λύκειο ἀποσκοπεῖ στὴν ἐνίσχυση τῆς διδασκαλίας, δηλαδὴ τῆς οὐσιαστικῆς σχέσης τοῦ μαθητῆ μὲ τοὺς ποικίλους γνωστικούς τομεῖς, ἄρα καὶ μὲ τὰ Θρησκευτικά.

Μακαριώτατε,

Εἶναι τόσο διαυγῆς ἡ καθαρὰ ἐκπαιδευτικὴ καὶ παιδαγωγικὴ ἀφετηρία τῶν σχεδιασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας γιὰ τὶς βελτιώσεις στὸ Ἐνιαῖο Λύκειο, ὥστε θὰ θεωροῦσα περισσότερο τέχνασμα παρὰ θεραπεία τῆς οὐσίας τὴν ἀνάπτυ-

ξη μᾶς –θεμιτῆς πάντως– πρόσθετης ἐπιχειρηματολογίας περὶ τὸ θέμα.

Τὴν ὑπόμνηση, γιὰ παράδειγμα, ὅτι τὰ Θρησκευτικὰ δὲν ἀπετέλεσαν ποτὲ ἐξεταζόμενο μάθημα οὔτε κἂν γιὰ τὴν εἰσαγωγή στὴν Θεολογικὴ Σχολή. “Ὅτι ὀρίστηκαν ὡς πανελλαδικῶς ἐξεταζόμενο μάθημα μόλις τὴν τελευταία διετία. Καὶ ὅτι ὅπως –ὀρθῶς– τότε, κανεὶς δὲν θεώρησε ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου τὰ Θρησκευτικὰ ἀποκοτῶν κάποιου νέου καὶ ιδιαίτερου κύρους, μᾶλλον κατὰ συνπαγωγή θὰ ἦταν ἀδόκιμο νὰ θεωρηθεῖ ὅτι τώρα, ἐξαιρούμενα τῶν ἐξετάσεων, ὑφίστανται μίᾳ ὀποιαδήποτε μείωση.

Εἶμαι βέβαιος ἐπίσης Μακαριώτατε ὅτι αὐτὸ τὸ θέμα δὲν μπορεῖ νὰ συνδεθεῖ μὲ ὀποιαδήποτε ἄλλη πλευρὰ σχέσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας ἢ μὲ πλευρὲς τῆς ἐπικαιρότητας, ὅπως οἱ ταυτότητες.

Εἶναι καθαρὰ ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα, ἀντιμετωπίζεται μόνο μὲ ἐκπαιδευτικὰ κριτήρια καὶ ἡ Κυβέρνηση θεωρεῖ ὅτι αὐτὸ τὸ θέμα δὲν ἐπιτρέπεται, σὲ καμιά περίπτωση, νὰ προσλάβει μορφή ἀντιπαράθεσης καὶ νὰ ἀποτελέσει σημεῖο τριβῶν.

Εὐχόμαι καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἐμπνέοντας μὲ τοὺς ποικίλους πνευματικούς της τρόπους πρὸς ἓνα ὀμόλογο καὶ παραδειγματικὸ πνεῦμα στὴ διδασκαλία τῶν Θρησκευτικῶν, θὰ συμβάλλει στὸν ἐξοπλισμὸ τῆς νέας γενιᾶς ὄχι μόνο μὲ γνωστικὰ ἐφόδια ἀλλὰ καὶ τὸν ἀναγκαῖο ἠθικὸ πλοῦτο γιὰ ἓναν ἀκέραιο χαρακτήρα τοῦ νέου πολίτη.

Μὲ τιμὴ

Πέτρος Εὐθυμίου

Ἡ ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3783
Ἄριθμ. Διεκπ. 1767

Ἀθήνησι τῇ 31ῃ Αὐγούστου 2000

Πρὸς
τὸν Ἐξοχώτατον
κ. Πέτρον Εὐθυμίου
Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων
Ἐνταῦθα

Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ,

Ἐλάβομεν καὶ κατὰ τὴν Συνεδριάν τῆς Διαρ-

κοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 31.8.2000 μετὰ τῆς ὀφειλομένης προσοχῆς ἐμελετήσαμεν τὴν ἀπὸ 23ης Αὐγούστου ἐ.ἔ., ἀπαντητικὴν σας ἐπιστολὴν εἰς τὴν ἀπὸ 16ης Αὐγούστου ἐ.ἔ. Συνοδικὴν Ἐπιστολὴν διὰ τὴν σημασίαν τῆς διατηρήσεως τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν μεταξὺ τῶν ἐξεταζόμενων μαθημάτων τῆς Β' καὶ τῆς Γ' Λυκείου. Συμ-

μεριζόμεθα τὰς ἀπόψεις σας ὅτι ἡ Ἐκπαίδευσις, ὅπως καὶ ἐσεῖς τονίζετε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας, “διαδραματίζει ἓνα διπλὸ ἀποφασιστικὸ ρόλο. Ἄφ’ ἑνὸς μεταβάλλεται στὸν κύριον μοχλὸ τῆς ἀναπτύξεως στὸ νέο περιβάλλον τῆς κοινωνίας τῆς γνώσης καὶ τῆς πληροφορίας. Ἄφ’ ἑτέρου ἡ Παιδεία εἶναι ὁ ἀποφασιστικὸς παράγοντας τῆς διαμορφώσεως μιᾶς ὑπερήφανης ἐθνικῆς συνειδήσεως, μιᾶς ἰσχυρῆς κοινωνίας πολιτῶν, μιᾶς κοινωνίας ἀξιών καὶ πολιτισμοῦ”.

Ἄλλωστε, ἡ ἀναγκαιότης τῆς συμφωνίας μας αὐτῆς προσδιορίζεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν διαχρονικὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τοῦ ὅπου γῆς Ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 16 παρ. 2 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος (1975), ἡ ὁποία προσδιορίζει τὴν σύγχρονον βούλησιν τοῦ συντακτικοῦ νομοθέτου κατὰ τρόπον δεσμευτικὸν διὰ τὸν κοινὸν νομοθέτην. Ἡ βούλησις αὐτὴ ἀντανανκᾷ τὸ φρόνημα τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διὰ τοῦτο καὶ περιλαμβάνει μεταξὺ τῶν βασικῶν σκοπῶν τῆς Παιδείας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν πολιτῶν.

Δυστυχῶς αἱ συρρέουσαι ἀπὸ τὸν ἡμερήσιον καὶ περιοδικὸν Τύπον πληροφορία διὰ εἰλημμένην κυβερνητικὴν ἀπόφασιν μὴ συμπεριλήψεως τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν εἰς τὰ ἐξεταζόμενα μαθήματα τῆς Β’ καὶ τῆς Γ’ Λυκείου, ἐπιβεβαιώνονται ἐμμέσως καὶ ἀπὸ τὸ ὅλον πνεῦμα τῆς ἐπιστολῆς σας, τὸ ὁποῖον ἐλπίζεται ὅτι κατενοήθη ὀρθῶς. Δὲν ἔχομεν ἐνδοιασμοὺς νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν εἴμεθα ἀντίθετοι πρὸς τὴν μείωσιν τῶν ἐξεταζομένων μαθημάτων εἰς τὰς τάξεις αὐτάς, ἐὰν αὐτὸ κρίνεται ἀναγκαῖον διὰ καθαρῶς ἐκπαιδευτικούς λόγους. Δὲν δυνάμεθα ὁμως νὰ συμμερισθῶμεν καὶ τὴν ἀποψίν σας, ὅτι δὲν ὑποβαθμίζονται τὰ μὴ ἐξεταζόμενα μαθήματα ἔναντι τῶν ἐξεταζομένων εἰς τὴν ὅλην ἐκπαιδευτικὴν διαδικασίαν τοῦ Λυκείου.

Εἰς τὴν ἀπὸ 16ης Αὐγούστου 2000 ἐπιστολὴν μας ἀνεπτύξαμε τὰς σκέψεις μας διὰ τὴν ὑποβάθμισιν τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν εἰς περιπτώσιν ἀφαιρέσεώς του ἀπὸ τὰ ἐξεταζόμενα μαθήματα τῆς Β’ καὶ Γ’ Λυκείου, διὰ τοῦτο καὶ ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ θέμα, ἔστω καὶ ἐὰν σεῖς θεωρεῖτε “περισσότερο τέχνασμα παρὰ θεραπεία τῆς οὐσίας τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς –θεμιτῆς πάντως– πρόσθετης ἐπιχειρηματολογίας περὶ τὸ θέμα”, ὅπως γράφετε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας. Ἄλλωστε,

καὶ ἐσεῖς γνωρίζετε καλῶς ὅτι ἡ Ἐκκλησία διατηρεῖ ἀλωβήτους τοὺς πνευματικούς της δεσμοὺς πρὸς τὴν κοινωνίαν τῶν πολιτῶν, διότι ἐπιτελεῖ τὴν διακονίαν τῆς διὰ τὴν οὐσίαν τῆς πίστεως καὶ δὲν κατεφεύγει εἰς τεχνάσματα ὁποιασδήποτε μορφῆς δι’ ἀσχέτους πρὸς τὴν πίστιν λόγους.

Βεβαίως, εἶναι ὀρθὴ ἡ ὑπόμνησίς σας “ὅτι τὰ Θρησκευτικὰ δὲν ἀπετέλεσαν ποτὲ ἐξεταζόμενον μάθημα οὔτε κἂν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν” καὶ “ὅτι ὀρίστηκαν ὡς πανελλαδικῶς ἐξεταζόμενον μάθημα μόλις τὴν τελευταία διετία”. Αὐτὸ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τὸ χαρακτηρίσωμεν ὡς συλλογιστικὸν “τέχνασμα” τῶν ἀρμοδίων ἐκπαιδευτικῶν σας συμβούλων, ἐφ’ ὅσον τὰ πρὸ διετίας πανελλαδικῶς ἐξεταζόμενα μαθήματα διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰ ΑΕΙ καὶ ΤΕΙ τῆς χώρας δὲν ἀλλοίωσαν τὴν λειτουργίαν τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων τῆς Β’ καὶ τῆς Γ’ Λυκείου, εἰς τὰς ὁποίας ὅλα τὰ μαθήματα ἐξητάζοντο ἰσοτίμως διὰ τὴν κάλυψιν τῶν θεομοθετημένων σκοπῶν τῆς Παιδείας, δηλαδὴ ἴσχυαν αἱ πραγματικαὶ ἐξετάσεις ἀπὸ τὴν Β’ Λυκείου καὶ αἱ ἀπολυτήριαι ἀπὸ τὴν Γ’ Λυκείου μὲ ἐξετάσεις εἰς ὅλα τὰ μαθήματα. Σήμερα προτείνεται ἡ ὑποβάθμισις τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν μέσα εἰς τὸ πρόγραμμα σπουδῶν τοῦ Λυκείου, διὰ τοῦτο καὶ τίθεται ζήτημα συνταγματικότητος τῶν προτάσεων, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ τεθῆ πρὸ διετίας. Εἰδικώτερον, τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ἐν ὄψει τῆς παραγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Συντάγματος, ἐδέχθη ὅτι ὁ κυρίαρχος Ἑλληνικὸς Λαὸς, ὁ ὁποῖος ἐπήφησε τὸ Σύνταγμα, ἐδήλωσεν διὰ τῆς ὡς ἄνω διατάξεως, ἐρμηνευομένης ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ πρέπει νὰ γίνεται ἐπὶ ἰκανὸν ἀριθμὸν ὥρῶν διδασκαλίας ἐβδομαδιαίως (Σ.τ.Ε. 3356/95 καὶ 2171/98). Καὶ διὰ τῆς αἰτιολογίας αὐτῆς ἠκυρώθη ἡ ὑπ’ ἀριθμ. Γ2/6953/28.11.97 ἀπόφασις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἡ ὁποία περὶ ὥριζε τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν εἰς μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως, κριθέντος ὅτι ἡ ἐπὶ μίαν μόνον ὥραν τὴν ἐβδομάδα διδασκαλία τοῦ μαθήματος αὐτοῦ δὲν πληροῖ τὸν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀπαιτούμενον ἰκανὸν ἀριθμὸν ὥρῶν διδασκαλίας αὐτοῦ.

Καὶ ναὶ μὲν σήμερον δὲν ἀπειλεῖται μὲ μείωσιν ὥρῶν τὸ μάθημα, ἀπειλεῖται ὁμως διὰ τῆς μὴ ἐξετά-

σεως εἰς τὰς πανελλαδικὰς ἐξετάσεις, τοῦθ' ὅπερ θὰ καταλήξῃ, ἐὰν ἐφαρμοσθῇ, ἐμμέσως πλὴν σαφῶς, εἰς τὸν εὐτελισμὸν τοῦ μαθήματος αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον οἱ μαθηταὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐξετασθοῦν εἰς αὐτὸ δὲν θὰ τὸ μελετοῦν, δὲν θὰ τοῦ δίδουν σημασίαν καὶ θὰ τὸ περιφρονοῦν.

Ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ,

Ἡ Ἐκκλησία πιστεύει, ὅτι τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν εἶναι ὀργανικὸν καὶ ἀναπαλλοτρίωτον στοιχεῖον τῆς μακροαίωνης ἐθνικῆς, πνευματικῆς μας κληρονομίας καὶ ὅτι συνδέει ἀρρήκτως τὰ ἀγαθὰ τῶν γνώσεων πρὸς τὴν βιοματικὴν ἐμπειρίαν τῆς συνέχειας τῆς ἐθνικῆς μας συνειδήσεως. Τί Εὐρωπαῖος θὰ εἶναι ὁ Ἕλληνας πολίτης εἰς μίαν κατὰ παράδοσιν χριστιανικὴν Εὐρώπην, ἐὰν δὲν γνωρίζῃ τί εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή, ποῖον τὸ περιεχόμενον τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, τί εἶναι καὶ γιατί εἶναι διεσπασμένη ἡ Ἐκκλησία εἰς παγκόσμιον κλίμακα, τί θετικὸν προσέφερε ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου καὶ ποῖες ὑπῆρξαν αἱ μεγάλαι κρίσεις εἰς τὴν ἱστορικὴν του πορείαν, ποῖα εἶναι ἡ σχέση του πρὸς τὰς μονοθεϊστικὰς καὶ ἄλλας μεγάλας θρησκείας τοῦ κόσμου, ποῖα εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα ἀπάντησις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸ περὶ ἡθους ἐρώτημα, πῶς ἀντέχει εἰς τὰς ἰδεολογικὰς ἀντιπαραθέσεις δύο χιλιετιῶν ἔχων ἐντυπωσιακὴν ἀπήχησιν εἰς ὅλας τὰς πτυχὰς τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν λαῶν, καὶ ποῖα εἶναι ἡ προσφορὰ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἰδικώτερον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς ταυτότητος καὶ παραδόσεως τοῦ λαοῦ μας. Ἡ ἐγκύκλιος Παιδείας πρέπει κατὰ τὴν δικὴν μας κρίσιν, νὰ μὴν ὑποβαθμίσῃ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν γνώσεων αὐτῶν διὰ τὸν Ἕλληνα πολίτην, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ θὰ ἀποδειχθοῦν ἰδιαιτέρως ἀναγκαῖαι, ἐφ' ὅσον, ὅπως καὶ ἐσεῖς τονίζετε, “στὴ σημερινὴ συγκυρία οἱ Ἕλληνες ἀνοίξαμε νέους ὁρίζοντες”. Τί χρειάζεται ὁ Ἕλληνας εἰς αὐτοὺς τοὺς ὁρίζοντες; Τὴν ἀπάντησιν δίδει ὁ ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ἀπόδημος Ἕλληνισμὸς, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ ἐπιβιώσῃ εἰς τοὺς “νέους ὁρίζοντες” ὄχι μόνον δὲν ἀποδυνάμωσε, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐνίσχυσε τοὺς δεσμοὺς τῆς πνευματικῆς του κληρονομίας πρὸς τὴν πίστιν του, διὰ τοῦτο καὶ κίττει πρῶτον τὸν Ὁρθόδοξον Ἱερὸν Ναὸν καὶ ἀμέσως μετὰ τὸ Σχολεῖον του εἰς ἐκάστην Κοινότητα.

Εἴμεθα βέβαιοι, ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ, ὅτι

αἱ προτάσεις τῶν ἀρμοδίων ἐκπαιδευτικῶν φορέων δὲν θὰ ἀξιολογήσουν “ὡς τέχνασμα” τοὺς ἀνωτέρω προβληματισμοὺς διὰ τὴν ὑποβάθμισιν τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν εἰς τὴν ἐγκύκλιον Παιδείαν τοῦ Λυκείου καὶ ὄχι, ὅπως σὰς εἰσηγοῦνται, εἰς τὰς εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις διὰ τὰ Α.Ε.Ι. Εἴμεθα ἐπίσης βέβαιοι ὅτι καὶ ἐσεῖς προσωπικῶς δὲν θὰ ἐξαπατηθῆτε τὰς ἀνωτέρω σκέψεις “ἀδόκιμες”, αἱ ὁποῖαι, εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν, συνάγονται ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθροῦ 16 παρ. 2 καὶ τοῦ ἀρθροῦ 13 τοῦ Συντάγματος, ὅπως αὐτὰ ἐρμηνεύθησαν εἰδικώτερον διὰ τῶν γνωστῶν εἰς ἐσὰς σχετικῶς προσφάτων ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἄλλωστε εἰς τὸ ἀρθρον 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» σαφῶς ὀρίζεται ὅτι “ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνεργάζεται μετὰ τῆς Πολιτείας, προκειμένου περὶ θεμάτων κοινῆς ἐνδιαφέροντος, ὡς τὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς τῆς νεότητος...”. **Ὁ ἴδιος μάλιστα εἰς τὴν συνάντησιν καὶ συζήτησιν τὴν ὁποίαν εἶχομεν τὴν 17.5.2000 ἐβεβαίωσε ὅτι τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρουν τὴν Ἐκκλησία θὰ ἀποτελοῦν ἀντικείμενο συζητήσεων εἰς διμερεῖς ἐπαφὰς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.**

Ὅφειλομεν νὰ σὰς διαβεβαιώσωμεν ὅτι ἡ ἐπιχειρουμένη ὑποβάθμισις τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν εἰς τὴν ἐγκύκλιον Παιδείαν τοῦ Λυκείου ἀντιμετωπίζεται μετὰ ἰδιαιτέρας εὐαισθησίας ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐπίσης καὶ ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, μάλιστα δὲ εἰς μίαν τόσον κρίσιμον καὶ μεταβατικὴν περίοδον διὰ τὰ ἱστορικὰ πεπρωμένα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Συνεπῶς, εἰς τόσον κρίσιμα θέματα, ὁποῖα καὶ ἐὰν εἶναι αἱ περιστάσια καὶ Κυβερνητικαὶ ἐπιλογαί, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ καταθέτῃ τὴν δικὴν της μαρτυρίαν ἐγκαίρως, ὥστε νὰ προληφθοῦν ἀπρόβλεπτοι ἢ καὶ παρατεταμέναι ἐντάσεις εἰς βάρος τῆς ὁμοψυχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἐπικαλούμενοι ἐπὶ τὴν Ὑμετέραν ἐξοχότητα πλουσίαν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἄπειρον Αὐτοῦ ἔλεος, διατελοῦμεν μετ'εὐχῶν διαπύρων.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀποστολίδης
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Έν Αθήναις, τῆ 13ῃ Ἰουλίου 2000

Πρὸς
τὸν Σεβασμιώτατον κ. Νικόλαον
Καθολικὸν Ἀρχιεπίσκοπον Νάξου - Τήνου - Ἄν-
δρου - Μυκόνου
842 00 ΤΗΝΟΝ

Σεβασμιώτατε,

Ἐλαβα τὴν ἀπὸ 1ης Ἰουλίου ἐ.ἔ. ἐπιστολή σας καὶ ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της ἐθλίβην ἔτι πλέον, μετὰ τὴ στάση τὴν ὁποία τηρεῖ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Καθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, στὴν ὁποία καὶ σεῖς συμμετέχετε, ἔναντι τοῦ δοκιμαζομένου σήμερα πληρώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὅσα εἶπα καὶ ἀναφέρετε στὴν ἐπιστολή σας τὰ θεμελιώνω ἐπὶ τοῦ Ἀνακοινωθέντος τῆς 12ης Μαΐου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας σας καὶ ἐπὶ τῆς γενικότερης στάσης τοῦ ὑπευθύνου τοῦ Γραφείου Τύπου, ὁ ὁποῖος ἐλάχιστα δείχνει ὅτι γνωρίζει τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία.

Στὸ συγκεκριμένο Ἀνακοινωθέν ὑπενθυμίζεται δὴλωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Καθολικῆς Ἱεραρχίας, τῆς 24ης Ἀπριλίου 1993, μὲ ἀφορμὴ πάλι τὴν ἀνακίνηση τῆς ἐκδοσης τῶν νέων ταυτοτήτων, στὴν ὁποία, μεταξύ ἄλλων, γράφεται:

“...Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος πιστεύει ὅτι ἡ Πολιτεία ἐπηρεασμένη ἀπὸ νοοτροπίες περασμένων ἐποχῶν, τελικὰ φαίνεται νὰ ἐνδίδει στὴ σκέψη ὅτι τὸ Κράτος πρέπει νὰ γνωρίζει ὄχι μόνον τὰ στοιχεῖα πὸν προσδιορίζουν τὸν πολίτη του, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα πὸν προσδιορίζουν τὸ θρησκευτικὸ πνεύμα τοῦ πολίτη”.

Τὶς νοοτροπίες τῶν περασμένων ἐποχῶν φαίνεται ὅτι τὶς ἔχομε ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ἐνῶ ἐσεῖς ἔχετε νοοτροπία σύγχρονη...

Ἐμεῖς Σεβασμιώτατε, οἱ old fashion, θεωροῦμε ὅτι ἡ ἐκούσια ἀναγραφή τοῦ θρησκευύματος γιὰ τὸν Χριστιανὸ εἶναι πράξη ὁμολογίας, ἐπειδὴ πιστεύουμε ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ σημαντικότερα στοιχεῖα τῆς ταυτότητάς του. Διότι ἐμεῖς δὲν αἰσθανόμαστε τόσο ὡς πλειοψηφία στὴν Ἑλλάδα ὅσο ὡς πολὺ

μικρὴ θρησκευτικὴ μειονότητα στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη. Σεῖς ἔχετε διαφορετικὴ ἀντίληψη.

Ὅμως δὲν βλέπετε ὅτι ὁ κ. Σημίτης ἔχει στόχο νὰ μετατρέψει τὴν Ἑλλάδα σὲ ἓνα “etat laique” ὅπως εἶναι λ.χ. αὐτὸ τῆς Γαλλίας; Καὶ αὐτὸ σὰς εὐχαριστεῖ ἐπειδὴ ἔτσι νομίζετε ὅτι θὰ ἔχετε ἴσα ἢ περισσότερα προνόμια ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους; Δὲν αἰσθάνεσθε ὅτι ὁ ἀποχριστιανισμὸς τοῦ Κράτους θὰ ὀδηγήσει σὲ συρρίκνωση καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας σας; Καὶ ἐρωτῶ συγκεκριμένα, σεῖς δὲν ἔχετε ζητήσει ἀπὸ τὸ Κράτος νὰ διορίζεται μὲ ἔγκρισή σας ὁ θεολόγος καθηγητὴς στὰ σχολεῖα πὸν φοιτοῦν παιδιὰ Καθολικῶν οἰκογενειῶν, κάτι πὸν δὲν ἰσχύει γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους; Σεῖς δὲν ἔχετε ζητήσει νὰ ὑπάρχει στὸ στρατὸ Καθολικὸς ἱερέας πὸν νὰ ἐξυπηρετεῖ τὶς ἀνάγκες τῶν Καθολικῶν πὸν ὑπηρετοῦν τὴ θητεία τους καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα εἶναι ἐλάχιστοι; Αὐτὰ τὰ αἰτήματα μποροῦν ποτὲ νὰ ὑλοποιηθοῦν ὅταν τὸ Κράτος εἶναι “laique”;

Ἐσεῖς ἀκόμη δὲν ἔχετε ζητήσει νὰ καθιερωθεῖ στὸ Ἀστικὸ Δίκαιο εἰδικὸ νομικὸ πρόσωπο (sui generis) γιὰ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ οὐσιαστικὰ τὸ Κράτος νὰ στηρίζει κάθε διοικητικὴ καὶ ποιμαντικὴ πράξη τῆς Ἱεραρχίας της, χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ δέχεται ἀπὸ αὐτὸ κανένα ἔλεγχο στὰ ἐσωτερικά της; Πῶς θὰ τὰ ἐπιτύχετε αὐτὰ σὲ ἓνα ἐκκοσμηκευμένο Κράτος; Καὶ ἂν τὰ ἐπιτύχετε, δὲν θὰ ἔχετε πολὺ περισσότερα προνόμια ἐσεῖς οἱ ποιμένες τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων Καθολικῶν, ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους πὸν ἀποτελοῦμε τὴ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ; Μήπως τελικὰ αὐτὸ ἐπιδιώκετε; Ἐμεῖς μὲν νὰ τεθοῦμε στὸ περιθώριο, ἐσεῖς δὲ νὰ ἐπιτύχετε συμφωνία μὲ τὴν Κυβέρνηση, πὸν νὰ σὰς ἐξασφαλίζει προνόμια πὸν δὲν τὰ εἶχε ποτὲ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία;

Διότι μᾶς προκαλεῖτε κίβλας ὅταν γράφετε στὸ Ἀνακοινωθέν ὅτι “Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι ὑπάρχει στὴ χώρα μας σοβαρὸ πρόβλημα θρησκευτικῆς ἐλευθερίας»; Ποῦ τὸ εἶδατε αὐτό; Τὸ λέτε ἐσεῖς πὸν ἐργάζεσθε μὲ ὅλη τὴν ἄνεσή σας,

πού διαθέτετε δεκάδες σχολεία, σέ ένα από τὰ ὁποῖα φοίτησα κι ἐγώ, πού δὲν πειράχθηκε ποτὲ ἢ κινήτῃ καὶ ἀκίνητῃ περιουσία σας, πού ἐκδίδετε δεκάδες ἐντύπων, πού διαθέτετε Ναούς, ἀναλογικὰ μὲ τοὺς πιστοὺς, πολὺ περισσότερους ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους; Ἰσχυρίζεσθε συνεχῶς ὅτι κάποιος Καθολικός, λόγω θρησκευάματος δὲν ἔγινε ἀστυνομικός κ.λπ. Ἀλλὰ δὲν λέτε ὅτι καὶ πολλοὶ Ὀρθόδοξοι δὲν γίνονται ἀστυνομικοί..., ὅτι γίνονται πολλὲς διακρίσεις σὲ βάρος καὶ τῶν Ὀρθοδόξων, ὅτι ὁ νέος σήμερα ἂν δὲν ἔχει μέσον δὲν διορίζεται ἢ δὲν ἐξελιίσεται στὴν ἐργασία του, ὅτι ἡ διάκριση δὲν ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἀναγραφή ἢ ὄχι τοῦ θρησκευάματος στὶς ταυτότητες. Καὶ αὐτὸ γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο ὅτι ἂν μίαν ὑπηρεσία, δημόσια ἢ ἰδιωτικὴ, τὴν ἐνδιαφέρει τὸ θρησκευμα γιὰ νὰ προσλάβει κάποιον ἢ κάποια, τότε θὰ τὸ μάθει, ἔστω κι ἂν δὲν εἶναι γραμμμένο στὶς ταυτότητες, ἂν δὲν τηρεῖ τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς Νόμους θὰ τὸν προσλάβει γιὰτὶ εἶναι ἱκανὸς καὶ κατάλληλος καὶ γιὰ κανένα ἄλλο λόγο. Εἶναι ἀφελὴ καὶ ἀδύναμα τὰ ἐπιχειρήματα τὰ περὶ διακρίσεων, πού λέγονται ἀπὸ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἢ ὁποῖα γνωρίζει ὅτι ἀπολαμβάνει ὅλα τὰ προνόμια πού ἐπεβλήθησαν μὲ τὴ Συνθήκη τοῦ Λονδίνου τὸ 1830 ἀπὸ τὶς Μεγάλες τότε Δυνάμεις στὸ νεοσύστατο Ἑλληνικὸ Κράτος.

Σεβασμώτατε,

Ἀπὸ τὴν ἐπιστολή σας ἐθλίβην καὶ γιὰ ἕναν ἀκόμη λόγο. Διεπίστωσα ὅτι ὑπεράνω τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ὑπάρχουν στὶς ψυχὲς τῶν Ἑλλήνων οἱ χριστιανικὲς ἀξίες, σεῖς ἐν ὀνόματι τῶν συμφερόντων σας δὲν διστάζετε νὰ συμβάλετε στὸ νὰ περιθωριοποιηθεῖ ἡ Ἐκκλησία. Νομίζετε ὅτι θὰ ἀποκομίσετε ἔτσι ὀφέλη, ὅτι μὲ τὸ νὰ μειωθεῖ ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία θὰ ἐξιωθεῖ μὲ τὴν Καθολικὴ καὶ τὶς ἄλλες Ὁμολογίες ἢ καὶ Σέκτες... Δύο πράγματα νὰ σᾶς πῶ ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ πρῶτο, πὼς ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στηρίζεται στὸ ὅτι ζυμωμένη καὶ ἐγκατεστημένη στὴ ψυχὴ τοῦ Ἑλλήνα, μὲ τὸν ὁποῖο πέρασε εὐτυχισμένες περιόδους, ὅπως καὶ ἄλλες δοκιμασιῶν, ἐξ αιτίας διαφόρων παραγόντων, ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦταν καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία. Σεῖς αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ γνωρίζετε

πολὺ καλά, ἀφοῦ θὰ σᾶς εἶναι γνωστὴ ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία καὶ τὸ πὼς ὑπάρχουν σήμερα Καθολικοὶ στὴν περιφέρειά σας. Καὶ τὸ δεύτερο εἶναι, νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω τὴ γνωστὴ ἱστορία πού λέγεται γιὰ τὴ ναζιστικὴ Γερμανία. Ὄταν ἄρχισαν οἱ διωγμοὶ σὲ βάρος τῶν Ἑβραίων, ὁ φιλήσυχος πολίτης εἶπε πὼς δὲν πρέπει νὰ διαμαρτυρηθεῖ, ἀφοῦ ἐκεῖνος δὲν ἐνοχλήθηκε καὶ κάνει κανονικὰ τὴ δουλειά του. Ὄταν ἄρχισαν νὰ συλλαμβάνονται οἱ Κομμουνιστὲς τὸ ἴδιο, ὅταν οἱ Καθολικοὶ, οἱ Προτεστάντες τὸ ἴδιο... Ὄταν ἦρθε ἡ ὥρα καὶ συνελήφθη κι ἐκεῖνος, γιὰ ἀσήμαντὴ ἀφορμὴ, ἄρχισε νὰ φωνάζει καὶ νὰ καλεῖ σὲ βοήθεια, ἀλλὰ κανένας δὲν ὑπῆρχε πλέον γιὰ νὰ τὸν ἀκούσει... Οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ εἴμαστε ἐνωμένοι στὴν Εὐρώπη γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε ἀπὸ κοινοῦ τὸν κίνδυνο στὸν πολιτισμὸ, στὰ δικαιώματα καὶ στὶς ἐλευθερίες τῶν ἀνθρώπων. Κίνδυνο, πού προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν τάση τῆς ἐκκοσμίκευσης τῆς κοινωνίας, τῆς ἀφαίρεσης ἀπὸ τὶς ψυχὲς τῶν πολιτῶν κάθε χριστιανικῆς πνευματικότητας. Τὸ εἶπε καὶ ἡ Α.Α. ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' προσφωνῶν πρὸ καιροῦ τὸν Γάλλο Πρέσβυ στὸ Βατικανό.

Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν τὰ τοπικὰ μικροσυμφέροντα καὶ ἄς ἀρθοῦμε στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, πού εἶναι κρίσιμες καὶ ἀφοροῦν στὸ σύνολο τῶν πολιτῶν τῆς Γηραιᾶς Ἡπείρου μας.

Μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπῃ
† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀνωτέρω θέμα, ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐκδόθηκε τὸ ἀκόλουθο

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 16ης Αὐγούστου 2000

Ἐπειδὴ ὑπῆρξαν παρερμηνεῖες στὸν ὄρο "etat laïque" τὸν ὁποῖο χρησιμοποίησε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος στὴν ἐπιστολή του πρὸς τὸν Σεβασμώτατο Καθολικὸ Ἀρχιεπίσκοπο Νάξου - Τήνου Ἀνδρου - Μυκόνου κ. Νικόλαο, διευκρινί-

ζονται τὰ ἀκόλουθα:

1. Ὁ ὅρος ἀφορᾷ μόνον στή σχέσηη μεταξύ Κράτους καί Ἐκκλησίας καί ὄχι στό Συνταγματικό ἢ στό Πολιτειακό καθεστῶς, καί χρησιμοποιεῖται ὡς *technicus terminus* μὲ συγκεκριμένο περιεχόμενο.

2. Ὁ Μακαριώτατος χρησιμοποίησε τὸν ξένο ὄρο διότι δὲν ὑπάρχει ἀντίστοιχος στήν ἑλληνική γλώσσα, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρξε ἀνάγκη νὰ δημιουργηθεῖ τέτοιος ὄρος, μιά καί μέχρι σήμερα δὲν ὑπῆρξε πρόβλημα στίς σχέσεις Κράτους - Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖες εἶναι σχέσεις συναλληλίας καί μὲ διακριτοὺς ρόλους.

3. Κατὰ τὴν διεθνή νομική βιβλιογραφία ὁ ὄρος σημαίνει τὸ ἄθρησκο, ἄθεο κράτος.

4. Ἡ Ἑλλάς μέχρι σήμερα εἶναι χριστιανικό κράτος, σύμφωνα μὲ τὸ ὄραμα αὐτῶν πού τὴν ἀπελευθέρωσαν τὸ 1821 καί τὸ Σύνταγμά της. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι “χομεϊνικό”, ὅπως “χομεϊνικά” δὲν εἶναι πολλὰ χριστιανικά κράτη τῆς Εὐρώπης πού ἔχουν παρόμοια σχέση Κράτους - Ἐκκλησίας μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Σουηδία καί ἄλλα κράτη τῆς Εὐρώπης συντηροῦν μὲ εὐλάβεια καί σεβασμὸ τὴν παράδοσή τους καί βεβαίως δὲν εἶναι “χομεϊνικά”. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀπὸ τὴ φύση καί τὴ διδασκαλία του εἶναι ταυτόσημος μὲ τὴν ἐλευθερία, τὴν δικαιοσύνη, τὴν ἀγάπη, τὴν ἀνεκτικότητα, τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καί τὶς θρησκευτικὲς ἐλευθερίες. Ἀντιθέτως τὰ χωρὶς Θεοῦ κράτη ἢ αὐτὰ πού ἐκμεταλλεύονται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὰ συμφέροντά τους, ὀδηγοῦν στὸν ἀτομισμὸ, στή ὑποτίμησι τοῦ ἀνθρώπου, στήν καθιέρωσι τάξεων καί τελικῶς στήν ἐκμετάλλευσή τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ 20ος αἰώνας γνώρισε ἄθεα κράτη πού στιγμάτισαν τὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος μὲ πρωτοφανεῖς παραβιάσεις ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὅπως γενοκτονίες (Ἀρμενίων καί Πον-

τίων), τὸ Ὀλοκαύτωμα καί τὰ στρατόπεδα συγκέντρωσεως τοῦ Ναζισμοῦ καί τὸν ὀλοκληρωτισμὸ τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ μὲ τὸν ἀπηνή διωγμὸ κάθε ἀντιφρονοῦντος καί βεβαίως κάθε θρησκευματος.

5. Διευκρινίζεται ἀκόμη ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐζήτησε καί ζητᾷ διάλογο, ἀλλὰ πρῶτα γιὰ τὸ ἀνακύψαν, ὄχι μὲ ὑπαιτιότητά της, θέμα τῆς ἀναγραφῆς ἢ ὄχι τοῦ θρησκευματος στίς ἀστυνομικὲς ταυτότητες. Ἡ κυβέρνηση θέτει τὸν ὄρο νὰ θεωρηθεῖ ἢ Ἐκκλησία κλειστὸ τὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων καί νὰ προσέλθει σὲ διάλογο γιὰ τὰ ὑπόλοιπα ἐκκρεμῆ θέματα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀρνεῖται βεβαίως νὰ συζητήσει μὲ τὸν ἀρμόδιο Ὑπουργὸ τὰ θέματα γιὰ τὰ ὁποῖα καί ἡ κυβέρνηση δηλώνει ἔτοιμη πρὸς τοῦτο. Αὐτὰ ὅμως εἶναι ἄσχετα μὲ τὸ ἐπίκαιρο καί σοβαρὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων, γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἔχει διατυπώσει, ἐξ ὀνόματος καί τοῦ πιστοῦ λαοῦ της, τὶς διαφωνίες της. Κατὰ συνέπειαν ἢ σχετικὴ δήλωσι τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκπροσώπου ἀφορᾷ σὲ αὐτονόητα ἀποδεκτὴ διαδικασία, ἀλλὰ σὲ καμία περίπτωσι δὲν μπορεῖ νὰ προϋποθέτει τὴν παραίτησι τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὶς θέσεις της στὸ ζήτημα τῶν ταυτοτήτων, ἰδίως ὅταν πλανᾶται ὁ φόβος ὅτι ἀκολουθοῦν καί ἄλλα μέτρα θρησκευτικοῦ ἀποχρωματισμοῦ τοῦ κράτους. Σήμερα π.χ. πληροφοροῦμεθα ἀπὸ τὸν Τύπο ὅτι ἀπουσία τῆς Ἐκκλησίας μελετᾶται ἢ κατάργησι τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἀπὸ τὶς ἐξετάσεις τῆς Β' καί Γ' Λυκείου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν κοινὴ ἀντίληψιν διάλογος γίνεται μόνον σὲ πνεῦμα ἀγάπης, κατανόησι καί συναλληλίας. Ἀλλιῶς δὲν εἶναι διάλογος, εἶναι ἀνακοίνωσι προειλημμένων ἀποφάσεων.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3059
 Αριθμ. Διεκπ. 1425

Ἀθήνησι τῇ 30ῇ Ἰουνίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2697

Πρὸς
 τὸν Ἱερὸν Κλῆρον
 καὶ τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα
 τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δι' Ἀποφάσεως Αὐτῆς ἐν τῇ Συνεδρία τῆς 26ης μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ἔ., ἐπιθυμεῖ, ἵνα ἐκφράσῃ τὰς ὀλοθύμους Αὐτῆς εὐχαριστίας πρὸς ἅπαντας τοὺς φιλοτίμως συνεργήσαντας εἰς τὴν ἀρίστην προετοιμασίαν καὶ διοργάνωσιν τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Θεσσαλονίκῃ εἰρηνικῶν Λαοσυνάξεων, ὡς καὶ τοὺς εἰς αὐτὰς προσελθόντας καὶ εὐπρεπῶς διατρανώσαντας τὴν σύνταξιν αὐτῶν πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθορισθεῖσαν στάσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν νέων ταυτοτήτων.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εὐχαριστεῖ εἰδικώτερον τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοὺς τεταγμένους θεῖα ἐπινεύσει εἰς πραγμάτων τῆς Παυλείου προτροπῆς «προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ» (Πράξ. κ' 28), ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὴν παρουσίαν αὐτῶν εἰς τὰς ὡς ἄνω Συνάξεις, διὰ τῆς ὁποίας ἐδηλώθη ἡ ἐν Κυρίῳ ἐνότης τοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας ἐναντι τῶν ἐπιθέσεων κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν προσέλευσιν, τῇ προτροπῇ καὶ μερίμνῃ αὐτῶν, ἑκατοντάδων χιλιάδων πιστῶν, ἐκ πασῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Ὡσαύτως εὐχαριστεῖ τὸν Ἱερὸν Κλῆρον τῆς Ἀγίας καὶ ἀμώμου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τὰς χορείας τῶν Μοναχῶν, τοὺς ἀνυστάκτους φρυκτωροὺς καὶ ὑπερασπιστὰς τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν. Οἱ εὐλαβεῖς Πρεσβύτεροι, Διάκονοι, Μοναχοὶ καὶ Μοναχαὶ ἡμῶν ἀποτελοῦν τὴν γενναίαν ἐμπροσθοφυλακὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παρεμβολῆς

κατὰ τῶν ἐπιφορῶν τοῦ ἀλάστορος. Εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διακρίνει τὸ ἐκλεκτὸν Αὐτῆς λείμμα, τὴν «μικρὰν ζύμην, ἣτις ζύμην, ἣτις ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ».

Τελευταῖον δὲ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀφήκε τὸν πρῶτον, τὸν πολυτίμητον Αὐτῆς θησαυρὸν, τὸν ὁποῖον τηρεῖ διὰ τῆς ἀγάπης τῆς καὶ φυλάσσει διὰ τῆς φροντίδος τῆς. Ὁ θησαυρὸς αὐτὸς εἶναι ὁ εὐλογημένος καὶ περιούσιος τοῦ Κυρίου Λαός, ὁ νέος Ἰσραὴλ, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ἐπιτελεῖται ἡ λατρευτικὴ, πνευματικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ὠραῖος καὶ εὐγενής, ἀλλὰ καὶ ἀξιοπρεπὴς καὶ ὑπερήφανος αὐτὸς Λαός, ἔδραμε μετὰ τὴν πρόσκλησιν καὶ προτροπῆν τῶν πνευματικῶν τοῦ Πατέρων καὶ ὕψωσε τὴν φωνήν, ἵνα αἰτήσῃ τὴν διατήρησιν τῆς γραπτῆς ὁμολογίας τῆς Πίστεώς του. Ταύτην τὴν ἱερὰν Παρακαταθήκην ἔχει λάβει παρὰ τῶν προγόνων του, αὐτὴν ἀγωνίζεται ἵνα τηρήσῃ σήμερον, αὐτὴν ἐπιθυμεῖ ἵνα μεταφέρει τοῖς ἐπιγιγνομένοις. Ἡ παρουσία εἰς τὰς Λαοσυνάξεις τοσοῦτου ἀριθμοῦ Ἑλλήνων Πολιτῶν, ἰδίᾳ νέων, ὅσου εἰς οὐδεμίαν ἕως σήμερον ἄλλην συγκέντρωσιν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ κατὰ τὸ Σύνταγμα ὑπάρχον θεμέλιον τοῦ Πολιτεύματος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας **ἀπεφάσισεν καὶ ὠμίλησεν** ἵνα ἔχῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευματος ἐπὶ τῶν Δελτίων τῶν Ἀστυνομικῶν Ταυτοτήτων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν μέσον ἀναγνώρισεως τῆς προσωπικότητος ἐκάστου καὶ φέρουν τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ. **Ὁ ὑπογράφων ἐλεύθερος πολίτης ἐλευθέρου Κράτους ἔχει τὸ ἀναφαίρετον δικαίωμα τῆς ἐπιθυμίας δηλώσεως τῆς πίστεώς του.**

Πάντα ταῦτα αὐξάνουν τὰς εὐθύναις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὅθεν Αὕτη βεβαιοῖ τὸν Λαὸν τοῦ Θεοῦ τὸν ἠγαπημένον, ὅτι οὐδέποτε θέλει διασφεύσει τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς προσδοκίας του. Τὰ σχέδια κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα σκοτειναὶ δυνάμεις ἀπεργάζονται, ἵνα τρώσουν, ἅμα δὲ καὶ ἀλλοτριώ-

σουν τὸ Ἔθνος ἡμῶν, δὲν δύνανται ἵνα ἐπιβληθῶν. Οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας φυλάσσουν «φυλακὰς νυκτός». Ἴστανται καλῶς. Προσέχουσι. Παρ' αὐτοῖς εὐρίσκεται ὁ Ἱερός Κλῆρος καὶ ὁ πιστὸς Λαός. Ἄπαντες ὀπλῖται τῆς παρατάξεως Χριστοῦ. Ἀμύντορες κατὰ τῶν ἰοβόλων ρίψεων τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους. Εὐαγγελιζόμενοι τὴν εἰρήνην, τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν. Φίλοι πρὸς τὴν

νεότητα. Ἐλπίς τῶν ἀπηλπισμένων. Παραμυθία τῶν θλιβομένων. Συνδρομὴ τῶν πενήτων. Ἐλεγχος τῶν ἀδικούντων. Εἰς αὐτοὺς προσβλέπει ὁ Λαὸς ἡμῶν, ἀναμένων τὴν ἐμφάνισιν τοῦ λευκοῦ ἱππέως τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅστις ἐξῆλθε νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ **Πίστις ἡμῶν**.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

† Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων

† Ὁ Δράμας Διονύσιος

† Ὁ Παροναξίας Ἀμβρόσιος

† Ὁ Νέας Σμύρνης Ἀγαθάγγελος

† Ὁ Πειραιῶς Καλλίνικος

† Ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος

† Ὁ Κεφαλληνίας Σπυρίδων

† Ὁ Ζακύνθου Χρυσόστομος

† Ὁ Ἐλασσῶνος Βασίλειος

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εὐσέβιος

† Ὁ Καστορίας Σεραφεῖμ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Ἀμβρόσιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3782
 Ἀριθμ. Διεκπ. 1766

Ἀθήνησι τῇ 31ῃ Αὐγούστου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ληφθείσης ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῦς Συνόδου τῆς 31ης λήγοντος μηνὸς Αὐγούστου ἐ.ἔ., διαπέμπομεν ὑμῖν ἐν φωτοστατικῷ ἀντιγράφῳ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 2698 Ἐγκύκλιον Αὐτῆς, ἀφορῶσαν εἰς τὴν διαδι-

κασίαν τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν πρὸς διενέργειαν δημοψηφίσματος διὰ τὸ θέμα τῆς προαιρετικῆς ἢ μὴ ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευματος εἰς τὰ νέου τύπου Δελτία Ταυτότητος καὶ παρακαλοῦμεν ὅπως ἀναγνωσθῇ, ἐπ' ἐκκλησίαις, τὴν Πέμπτην 14ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. (Ἑορτὴν τῆς Παγκοσμίου Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ), κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θείας Λειτουργίας.

Ἐντολῇ τῆς Ἱεραῦς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
 Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3782
 Άριθμ. Διεκπ. 1766

Άθήνησι τῆ 31ῃ Αὐγούστου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2698

Πρὸς
 τὸν Ἱερόν Κλήρον
 καὶ τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα
 τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Γνωρίζετε ὅτι ἐδῶ καὶ πολὺ καιρὸ ἀπασχολεῖ τὴν Πατρίδα μας τὸ θέμα τῆς ἀναγραφῆς τοῦ Θρησκευματος στὰ Δελτία Ταυτοτήτων, γιατί εἶναι ἓνα σοβαρὸ θέμα ποὺ συνδέεται τόσο μὲ τὴν προσωπική μας πίστη, ὅσο καὶ μὲ τὴν παράδοσή μας, ἢ ὅποια καλλιεργήθηκε αἰῶνες στὸν τόπο αὐτό.

Ἐπίσης γνωρίζετε ἀπὸ τὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημερώσεως, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποφάσισε νὰ προχωρήσει σὲ μία δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία τῶν πολιτῶν, δηλαδή νὰ γίνεῖ συλλογὴ ὑπογραφῶν, ὥστε ἡ Κυβέρνηση νὰ εἰσαγάγει πρόταση στὸ Κοινοβούλιο καὶ ἐκεῖνο νὰ ἀποφασίσει, σύμφωνα μὲ σχετικὸ ἄρθρο τοῦ Συντάγματος, τὴν διενέργεια δημοψηφίσματος, γιὰ νὰ ἐκφρασθεῖ ἢ βούληση τοῦ Λαοῦ πάνω στὸ θέμα τῆς ἀναγραφῆς ἢ μὴ τοῦ Θρησκευματος στὰ Δελτία Ταυτοτήτων.

Μὲ τὴν ἐνέργεια αὐτὴ ἡ Ἱερά Σύνοδος δὲν διοργανώνει δημοψήφισμα στοὺς Ναοὺς, ἀλλὰ οὔτε οἱ πιστοὶ «ἐκτίθενται» νὰ ἐκφράσουν «ἓνα προσωπικὸ δεδομένο», **δηλώνουν ὅμως, ὅτι θέλουν νὰ γίνεῖ δημοψήφισμα, ὥστε μὲ τρόπο μυστικὸ νὰ ἐκφράσουν τὴν γνώμη τους, θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ.** Ἔτσι διασφαλίζεται ἡ ἐλευθερία τῆς ἐπιλογῆς τους, χωρὶς νὰ ὑφίστανται ἄλλες συνέπειες. Δίδεται ἐπίσης ἡ δυνατότητα νὰ ὑπογράψουν ὅσοι θέλουν νὰ γίνεῖ δημοψήφισμα, γιὰ νὰ ἐκφράσουν ἔστω ἀκόμη καὶ ἀρνητικὴ ἀποψη. Ἡ Ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου γιὰ συλλογὴ ὑπο-

γραφῶν ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιθυμίας σας, ὅπως ἐκφράσθηκε εἴτε μὲ ψηφίσματα καὶ διαμαρτυρίες, εἴτε μὲ τὶς συγκλονιστικὲς σὲ πλῆθος, ἐνθουσιασμὸ καὶ εὐπρέπεια «λαοσυνάξεις» στὴν Θεσσαλονίκη καὶ τὴν Ἀθήνα.

Βεβαίως ἡ ἀναγραφὴ τοῦ Θρησκευματος στὰ Δελτία Ταυτοτήτων δὲν εἶναι Δογματικὸ θέμα, ποὺ σημαίνει ὅτι οὔτε ἐνισχύεται ἡ πίστη μας ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀναγραφὴ, οὔτε κλονίζεται ἡ πίστη μας ἀπὸ τὴν μὴ ἀναγραφὴ τοῦ Θρησκευματος. Ἡ πίστη εἶναι ἐσωτερικὸ βίωμα, εἶναι, στὴν πραγματικότητα, προσωπικὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό, ποὺ ἐπιτυγχάνεται μέσα στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Στὸν ὕμνο τῆς πίστεως, ὅπως ἐκφράζεται στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς πίστεως «κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ παρεμβολὰς ἐκλίναν ἄλλοτρίων» (Ἑβρ. ια' 33-34). Καὶ αὐτὰ γίνονται, γιατί ὁ ἄνθρωπος τῆς πίστεως ἔχει κοινωνία μὲ τὸ Θεό. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς θὰ πεῖ ὅτι ἡ πίστη εἶναι δύναμη σχετικὴ ἢ σχέση δραστηρικὴ τῆς ὑπερφυοῦς ἀμέσου τελείας ἐνώσεως τοῦ πιστεύοντος μὲ τὸν πιστευόμενον Θεό. Ἐπειτα, τὰ ὑποστατικὰ ιδιώματα καὶ ὅλη ἡ ζωὴ τῶν προσώπων δὲν περιορίζονται, οὔτε ἐκφράζονται ἀπόλυτα μὲ ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις, ἀφοῦ, κατὰ τὸν ἀπόστολο Πέτρο, μεγάλη σημασία ἔχει «ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελές» (Α' Πέτρ. γ', 4) ποὺ εἶναι τὸ πραγματικὸ πρόσωπο.

Ὅμως, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ παραθεωρήσει, ὅτι ἡ πίστη, καίτοι εἶναι προσωπικὸ βίωμα, ἐκφρά-

ζεται και εκδηλώνεται έξωτερικά και ιστορικά, αλλάζοντας τα κοινωνικά πράγματα και μεταμορφώνοντας την κοινωνία και τον κόσμο. Πόσες αλλαγές δεν έγιναν στην πορεία της ιστορίας από την πίστη και την δύναμη των Αγίων Αποστόλων, Απολογητών, Πατέρων, Όμολογητών, Μαρτύρων, Όσίων και εν γενέει ανθρώπων που εμπνέονταν από την χάρη του Θεού! Όποτε, όλη αυτή ή έλληνορθόδοξη Παράδοση, δημιούργησε ένα θαυμάσιο πολιτισμό, μία ισορροπημένη κοινωνική ζωή, που αποτελεί το «*ιστορικό σώμα*» του Χριστιανισμού με την οίκουμενική και αναγεννητική διάστασή του. Και δεν μπορεί κανείς να ισχυρισθεί, ότι πιστεύει στον Θεό, όταν καταργείται και μωλωπίζεται το «*ιστορικό σώμα*» του Χριστιανισμού. Αισθανόμαστε βαθύτατο συγκλονισμό, όταν εισερχόμαστε στους Ναούς μας, συμμετέχουμε στις λατρευτικές μας συνάξεις και έχουμε την αίσθηση, ότι ερχόμαστε σε σχέση με την όλη Έλληνορθόδοξη Παράδοση και τον πολιτισμό που δημιούργησε εικόνες, ύμνογραφικά κείμενα, δομή της λατρείας, μουσική, αρχιτεκτονική κ.λπ. Όλα αυτά είναι ή έξωτερική της Πίστεως και της Παραδόσεώς μας που διαποτίζουν όλες τις πτυχές της ζωής μας, δημοσίας και ιδιωτικής.

Έπομένως, ως Όρθόδοξοι Έλληνες Χριστιανοί, είμαστε πολύ ευαίσθητοι στο θέμα της Πίστεως, αλλά και στο θέμα του τραυματισμού του «*ιστορικού σώματος*» του Χριστιανισμού, καθώς επίσης και στον ιδιότυπο «*πολιτιστικό βιασμό*», που γίνεται από άγευστους αυτής της παραδόσεως. Και δεν μπορούμε να μένουμε άπαθείς σε λεγόμενους «*πολιτιστικούς εκσυγχρονισμούς*», όταν αυτό έχει συνέπειες στην όλη διαχρονική μας παράδοση.

Είναι ένδεχομένο να έρμηνεύουν μερικοί ως πολιτική πράξη την συλλογή ύπογραφών, προκειμένου να ενεργοποιηθεί το άρθρο 44 του Συντάγματος για την διενέργεια δημοψηφίσματος σχετικά με την αναγραφή του Θρησκέυματος στα Δελτία Ταυτοτήτων. Αλλά και στην άποψη αυτή έχουμε να αντιπείνουμε, ότι εκτός του ότι είμαστε Όρθόδοξοι Χριστιανοί, συγχρόνως είμαστε και Έλληνες Πολίτες και γι' αυτόν τον λόγο έχουμε την δυνατότητα να εκφραζόμαστε πάνω σε όλα

τά θέματα που μᾶς άφορούν. Άλλωστε δεν νομίζουμε, ότι υπάρχουν πρώτης, δευτέρας και τρίτης κατηγορίας πολίτες, γιατί μᾶ τέτοια διάκριση παραπέμπει στην επικίνδυνη νεοταξική αντίληψη, ή όποια προσπαθεί να επιβληθεί στις σύγχρονες κοινωνίες και διακρίνει τάξεις στην κοινωνία, όπως την «*ειδικευμένη τάξη*» των πολιτών και το λεγόμενο «*ξαλισμένο κοπάδι*» και προσπαθεί να επιβάλει την «*δημοκρατία του θεατή*», σύμφωνα με την όποια ό πολὺς λαός θα υπακούει άπλως στις αποφάσεις της «*τάξης των είδημόνων*». Επίσης είναι γνωστόν ότι υπάρχει διάκριση μεταξύ κομματισμού και πολιτικής, και έπομένως ή όλη ζωή της Έκκλησίας, θεωρείται πολιτική, άφου προσδιορίζει την ζωή της πόλης και άσχολείται με τα ανθρωπολογικά και κοινωνικά προβλήματα των ανθρώπων, χωρίς βέβαια να κομματίζεται. Άλλωστε ή ταύτιση πολιτικής και κομματισμού είναι πολύ επικίνδυνη, ώσαν να ισχυριζόμαστε ότι πολιτικοί άνθρωποι είναι μόνον όσοι εμπλέκονται σε κομματικές διεργασίες και όχι όσοι άσχολούνται με τα προβλήματα της κοινωνίας. **Η Έκκλησία, έπομένως, εισέρχεται στην κομματισμένη κοινωνία και την οδηγεί στην εν Χριστώ κοινωνία και ένότητα.**

Έπειτα, ή επιθυμία μας να γίνει δημοψήφισμα, προκειμένου να εκφράσουμε την άποψη μας για την αναγραφή ή μη του Θρησκέυματος στα Δελτία Ταυτοτήτων, είναι αναφαίρετο δημοκρατικό μας δικαίωμα, όπως το έχουν διατυπώσει κατά το παρελθόν και στην Ελλάδα δημοκρατικοί άνδρες, αλλά έχει άμεση πρακτική έφαρμογή και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άφου σε όλες σχεδόν τις Ευρωπαϊκές Χώρες, κάθε χρόνο, γίνονται δημοψηφίσματα για έθνικά και κοινωνικά ζητήματα. Και ένα θέμα, όπως ή αναγραφή του Θρησκέυματος στα Δελτία Ταυτοτήτων, που άπασχόλησε τρεις μήνες μέχρι τώρα την Πατρίδα μας, φαίνεται ότι είναι ένα σοβαρό θέμα, άφου συνδέεται και με ένδεχομένες άλλες αλλαγές και εκφράζεται ως προσπάθεια περιθωριοποίησης της Έκκλησίας και της Παραδόσεως του τόπου.

Πᾶ όλους αυτούς τους λόγους ή Έρα Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος παρακαλεί και προτρέπει τους Έλληνες πολίτες, να ύπογράψουν

άβιαστα τὸ σχετικὸ ἔντυπο τὸ ὁποῖο θὰ κυκλοφορήσει, ὥστε τὸ Ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο, τὸ πρόπυργιο τῆς Δημοκρατίας, νὰ ἀποφασίσει τὴν διενέργεια δημοψηφίσματος, γιὰ νὰ ἐκφρασθεῖ ἡ βούληση τοῦ Λαοῦ, ἂν θὰ ἀναγραφεῖ ἢ ὄχι τὸ Θρήσκευμα στὰ Δελτία Ταυτοτήτων. Εἶναι ἓνα θέμα, τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ κλείσει μὲ μία μονομερῆ ἀπόφαση. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ βοηθηθεῖ καὶ ἡ Πολιτεία, γιὰτὶ ἂν σὲ ἓνα τέτοιο σοβαρὸ θέμα παραμένῃ πικρία στὸν Λαό, ὅτι παραβιάσθηκε ἢ δὲν εἰσακούσθηκε ἡ θέλησή του ἢ ὅτι τραυματίζεται ἡ πολιτιστικὴ του παράδοση, αὐτὸ θὰ ἔχει καὶ ἄλλες κοινωνικὲς συνέπειες.

Συγχρόνως, ἡ Ἱερά Σύνοδος καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ διατηρήσουν ὑψηλὸ τὸ ὑγιὲς ἐκκλησιαστικὸ τους φρόνημα καὶ νὰ μὴν ἐπιτρέψουν νὰ καμφθεῖ ἀπὸ ἐνδεχόμενες πιέσεις, ἀπὸ ὅπουδήποτε κι ἂν προέλθουν, οἱ ὁποῖες ἀντιστρατεύονται τὴν συνείδηση τοῦ Ὁρθόδοξου πιστοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ποὺ θεωρεῖ τὴν Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ Πίστη του ὡς βασικὸ στοιχεῖο τῆς ἰδιοπροσωπίας του.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ Θεὸς διευθύνει τὴν ἱστορία καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἓνα ἀνθρώπινο σωματεῖο, ἀλλὰ τὸ θεανθρώπινο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἄντεξε καὶ θὰ ἀντέξει διὰ μέσου τῶν αἰῶνων σὲ πολλοὺς πειρασμούς, ἀκριβῶς γιὰτὶ ἡ Κεφαλὴ της εἶναι ὁ

Χριστὸς, καθὼς ἐπίσης ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μὲ τὴν ζωντανὴν παράδοσή της, ἡ ὁποία εἶναι προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ, ἱστορικὴ καὶ ἐσχατολογικὴ, ἔχει νὰ διαδραματίσει οὐσιαστικὸ ρόλο στὸ σύγχρονο κοινωνικὸ, εὐρωπαϊκὸ καὶ παγκόσμιο γίνεσθαι, ἐπιδαφιλεῖ σὲ ὅλους σας τὴν Χάρη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ τὴν Κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος
- † Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων
- † Ὁ Δράμας Διονύσιος
- † Ὁ Παροναξίας Ἀμβρόσιος
- † Ὁ Νέας Σμύρνης Ἀγαθάγγελος
- † Ὁ Πειραιῶς Καλλίνικος
- † Ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος
- † Ὁ Κεφαλληνίας Σπυρίδων
- † Ὁ Ζακύνθου Χρυσόστομος
- † Ὁ Ἐλασσῶνος Βασίλειος
- † Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εὐσέβιος
- † Ὁ Καστορίας Σεραφεῖμ
- † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Ἀμβρόσιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. Πρωτ. 2989
 Διεκπ. 1377

Άθήνησι τῆ 23ῆ Ἰουνίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ληφθείσης ἐν τῇ
 Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 12ης
 παρελθόντος μηνὸς Μαΐου ἐ.ἔ., γνωρίζομεν ὑμῖν,
 ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ ῥηθείῳ Αὐτῆς Συνεδρία
 ἀπεφάσισεν, ἐπ' εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως 150
 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ

Συνοδικοῦ Τόμου, δι' οὗ κανονικῶς ἀνεκηρύχθη
 Αὐτοκέφαλος ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ὅπως ἡ κατὰ τὴν
 29ην τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, ἑορτὴ τῆς ἱερᾶς μνήμης
 τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Πανευφήμου καὶ Οὐρανοβά-
 μονος Ἀποστόλου Παύλου, ἰδρυτοῦ τῆς καθ' Ἑλ-
 λάδα Ἐκκλησίας, καθιερωθῆ ὡς ἡμέρα τῆς
 ΘΡΟΝΙΚΗΣ ΕΟΡΤΗΣ τῆς Ἀγιωτάτης Ἀποστο-
 λικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐντολῆ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
 Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. Πρωτ. 3131
 Διεκπ. 1458

Άθήνησι τῆ 4ῆ Ἰουλίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ληφθείσης ἐν τῇ
 Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 27ης
 παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ἔ., γνωρίζομεν ὑμῖν
 ὅτι προκειμένου περὶ θεμάτων ἀφορώντων εἰς τὰ

Χριστιανικὰ Μνημεῖα τῆς καθ' ὑμᾶς Ἐκκλησια-
 στικῆς Ἐπαρχίας, δύνασθε ὅπως ἀπευθύνησθε
 πρὸς τὴν προσφάτως συγκροτηθεῖσαν Εἰδικὴν Συ-
 νοδικὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τὰ Χριστιανικὰ Μνημεῖα,
 ἐπὶ τῷ τέλει τῆς παρεμβάσεως ταύτης διὰ τὴν ἐπ'
 ἀγαθῷ ἐπίλυσιν τῶν ἐκασταχοῦ ἀναφρομένων
 σχετικῶν προβλημάτων.

Ἐντολῆ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
 Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3281
 Άριθμ. Διεκπ. 1552

Άθήνησι τῆ 17ῆ Ἰουλίου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Κατώδυνος σύμπας ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς παρηκολούθησεν τὰς ἐπελθούσας τραγικὰς δοκιμασίας ἐκ τῶν προσφάτων καταστρεπτικῶν πυρκαϊῶν εἰς πολλὰς περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ κυρίως εἰς τὴν Νῆσον τῆς Σάμου καὶ εἰς τὸν Νομὸν Φθιώτιδος.

Ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία ἡμῶν ὡς φιλόστοργος Μήτηρ, στοιχοῦσα τῷ παραδείγματι τοῦ πρώτου παθόντος ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ διερμηνεύουσα ἐν ταυτῷ τὰ ἐγνωσμένα φιλόστοργα αἰσθήματα τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου Αὐτῆς, καλεῖται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύ-

την, ἵνα ἐπιτελέσῃ τὸ θεοφιλὲς καὶ θεάρεστον καθήκον Αὐτῆς ἔναντι τῶν ἐμπεριστάτων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Κατὰ ταῦτα, παρακαλοῦμεν, ὅπως περιαχθῆ εἰδικὸς δίσκος ὑπὲρ τῶν πυροπαθῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῆς Σάμου καὶ τῆς Φθιώτιδος κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡν προσεχοῦς μὴνὸς Αὐγούστου ἐ.ἔ., Ἑορτὴν τῆς Θείας Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θείας Λειτουργίας, τὸ προῖον δὲ τούτου κατατεθῆ εἰς τὸν παρὰ τῆ Ἑθνικῆς Τραπέζης (Κατάστημα Πλατείας Μητροπόλεως) ὑπ' ἀριθμ. 146/546010-70 “ὑπὲρ τῶν πυροπαθῶν εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος” τηρούμενον Λογαριασμὸν τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Ἐντολῆ καὶ ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀποστολίδης
 Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3477
 Άριθμ. Διεκπ. 1619

Άθήνησι τῆ 2ᾶ Αὐγούστου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 Εἰς τὰς ἑδρας των.

Ὡς γνωρίζετε, μεταξὺ τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῷ Ἱερῷ Ἰωβηλαίῳ τῶν 2000 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἔχει προγραμματίσει καὶ τὴν σύγκλησιν τριμῆρου Πανελληνίου Μοναστικοῦ Συνεδρίου μὲ θέμα «Ὁ ἀναλλοίωτος Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς, ἐλπίδα σωτηρίας στὴν ἀνατολὴ τῆς 3ῆς χιλιετίας», τὸ ὁποῖον

θὰ πραγματοποιηθῆ εἰς τὰ Ἅγια Μετέωρα, ἀπὸ 12ῆς ἕως 14ῆς προσεχοῦς μὴνὸς Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ.

Ὅσοι ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν ἐπιθυμοῦσιν ἵνα συμμετάσχωσιν εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ὡς εἴρηται Μοναστικοῦ Συνεδρίου, παρακαλοῦνται, ὅπως δηλώσωσι τὴν ἀπόφασιν αὐτῶνταύτην τῆ Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱεράς Συνόδου ἕως τῆς 21ῆς Αὐγούστου ἐ.ἔ., ἵνα ἡ Ὁργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου, φροντίσῃ ἐγκαίρως διὰ τὰ περαιτέρω (ξενοδοχεῖον, φαγητόν, διαμονὴ ὁδηγῶν, κ.λπ.).

Ἐντολῆ καὶ ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀποστολίδης
 Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθμ. Πρωτ. 3498
 Διεκπ. 1627

Αθήνησι τῇ 7ῃ Αὐγούστου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 Εἰς τὰς ἑδρας των.

Διὰ τοῦ παρόντος, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως
 γνωρίσητε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰ τυχόν πληγέντα ἐκ
 τῶν πυρκαϊῶν δάση, ὑπαγόμενα ἰδιοκτησιακῶς εἰς

οἰονδήποτε φορέα (Ἱερὸν Ναόν, Ἱεράν Μονήν,
 Ἱερὸν Προσκύνημα κ.λπ.) τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς
 Μητροπόλεως, καθὼς καὶ τὴν ἕκτασιν τῶν γενομέ-
 νων ζημιῶν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐντάξεως τούτων εἰς
 τὰ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ληφθησόμενα μέτρα ἀποκα-
 ταστάσεως τῶν ὡς εἴρηται καταστροφῶν.

Ἐντολῇ καὶ ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
 Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθμ. Πρωτ. 3538
 Διεκπ. 1643

Αθήνησι τῇ 8ῃ Αὐγούστου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 Εἰς τὰς ἑδρας των.

Κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συ-
 νόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 τῆς 6ης παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ἔ., ἡ Διαρκῆς
 Ἱερά Σύνοδος, κατὰ τὴν Συνεδριαν Αὐτῆς τῆς 27ης
 παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου, ἤχθη εἰς τὴν Ἀπόφα-
 σιν τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν, πρὸς διενέργειαν
 ὑπὸ τῆς Πολιτείας Δημοψηφίσματος διὰ τὸ θέμα
 τῆς προαιρετικῆς ἢ μὴ ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευμα-
 τος εἰς τὰ νέου τύπου Δελτία Ἀστυνομικῶν Ταυτο-
 τήτων, συστήσασα πρὸς τοῦτο Εἰδικὴν Συνοδικὴν
 Ἐπιτροπὴν μελέτης καὶ προετοιμασίας τούτου.

Διὰ τὸν ὡς ἔνεστι ἀρτιώτερον καὶ ἀποτελεσμα-
 τικώτερον τρόπον διοργανώσεως τῆς τοιαύτης
 σπουδαιότητος προσπάθειας, θέλει πραγματοποιη-
 θῆ τὴν Παρασκευὴν 1ην προσεχοῦς μηνὸς Σε-
 πτεμβρίου ἐ.ἔ. καὶ ὥραν 11ην π.μ., εἰς τὰ Γραφεῖα
 τῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλη-
 σίας τῆς Ἑλλάδος, Σύσκεψις τῶν ἐκπροσώπων τῶν
 Ἱερῶν Μητροπόλεων, πρὸς ἐνημέρωσιν καὶ συντο-
 νισμὸν τούτων.

Ὅθεν παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως ὀρίσητε καὶ
 ἀποστείλητε ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, τὸν Πρωτοσύγ-
 κελλον ἢ τὸν Γενικὸν Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον ἢ
 ἕτερόν τινα Κληρικὸν τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητρο-
 πόλεως, πρὸς συμμετοχὴν τούτου εἰς τὴν ὡς ἄνω
 Σύσκεψιν.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
 Ἀρχμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3648
 Άριθμ. Διεκπ. 1694

Άθήνησι τῆ 17ῃ Αύγουστου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ληφθείσης ἐν τῇ
 Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῦς Συνόδου τῆς 27ῆς
 παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ἔ., γνωρίζομεν ὑμῖν,
 ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐν τῇ ῥηθείσῃ Αὐτῆς Συνεδρίᾳ
 ἀπεφάσισεν ὅπως διοργανώσῃ εἰδικὴν ἐκδήλωσιν
 καθ' ἣν παρουσιασθήσεται διὰ Τμητικοῦ Τόμου
 ὑπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς
 καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς
 Ἑλλάδος (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.), ὑπὸ τὸν τίτλον «*Μνήμες
 καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς κατοχῆς - Ἡ
 προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας τὸ 1940*», τὸ μείζον
 ἐθνικὸν ἔργον καὶ ἡ προσφορὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου
 εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους. Κατ' αὐτὴν ὡσαύ-
 τως, θέλουσι βραβευθῆ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν

οἱ Κληρικοὶ οἵτινες ἠγωνίσθησαν ψυχῇ τε καὶ σώ-
 ματι διὰ τὴν προάσπισιν τῶν ὑψηλῶν ἰδεωδῶν τοῦ
 φιλτάτου Γένους ἡμῶν.

Ὅθεν, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως ἐκ τοῦ συν-
 ημμένου καταλόγου ἐκτελεσθέντων, βασανισθέν-
 των, διωχθέντων ἢ ἀγωνισθέντων Κληρικῶν καὶ
 Μοναχῶν, γνωρίσητε τῇ Ἱεραῖ Συνόδῳ α) τυχόν
 ἐπιζῶντας ἐξ αὐτῶν καὶ β) ὀνοματεπώνυμα καὶ δι-
 ευθύνσεις τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος τῶν
 ἐξ αὐτῶν κεκοιμημένων.

Ἐντολῇ τῆς Ἱεραῦς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
 Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ:

Κλάδον Ἐκδόσεων
 τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3657
 Άριθμ. Διεκπ. 1698

Άθήνησι τῆ 21ῃ Αύγουστου 2000

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς
 τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν
 καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως ληφθείσης ἐν τῇ
 Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῦς Συνόδου τῆς 28ῆς
 παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ἔ., γνωρίζομεν ὑμῖν,

ὅτι τὸ Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας τῆς
 Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν εἰσήγησιν τοῦ
 Διευθυντοῦ αὐτοῦ κ. Γρηγορίου Στάθη, Καθηγη-
 τοῦ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικολογίας καὶ Ψαλτικῆς
 Τέχνης τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ
 Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ
 εὐλογίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀ-
 θηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου, Προ-
 ἔδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύμα-

τος, διοργανώνει τὸ Α΄ Πανελλήνιον Συνέδριον Ψαλτικῆς με κεντρικὸν θέμα «Θεωρία καὶ Πράξις τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης». Τὸ Συνέδριον ἔχει ἀκραιοφῶς ἐπιστημονικὸν χαρακτήρα καὶ ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν διερεύνησιν τοῦ θέματος καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἱστορικὴν καὶ θεωρητικὴν ἐξακριβωσιν τῶν βασικῶν πτυχῶν, αἱ ὁποῖαι μορφοποιοῦν τὸν ἰδιαίτερον αὐτὸν ἑλληνικὸν μουσικὸν πολιτισμὸν, τὴν Ψαλτικὴν Τέχνην τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, δηλαδὴ τὴν βυζαντινὴν καὶ μεταβυζαντινὴν -νεωτέραν ἑλληνικὴν- μελοποιίαν.

Τὸ Συνέδριον τοῦτο θέλει πραγματοποιηθῆ κατὰ τὸ τριήμερον 3-5 Νοεμβρίου 2000 εἰς τὸν συνεδριακὸν χώρον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν (Βασιλέως Κωνσταντίνου 48 - Ἀθήναι). Ἡ ἔναρξις τούτου θὰ γίνῃ εἰς τὴν Μεγάλην Αἴθουσαν Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (κεντρικὸν κτίριον, Πανεπιστημίου 30). Θὰ εἶναι ἀνοικτὸν Συνέδριον διὰ παρακολούθησιν ἀπὸ πάντα καλοπροαίρετον ζητητὴν τῆς ἀληθείας. Θὰ σταλοῦν προσκλήσεις εἰς εὐρὴ φάσμα ἀποδεκτῶν καὶ βεβαίως εἰς ἅπαντας τοὺς φορεῖς καὶ ἐκπροσώπους τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων τοῦ κλάδου τῶν Ἱεροψαλτῶν.

Κατὰ τὸ ὡς ἄνω τριήμερον προβλέπονται καὶ δύο ἔξοχα ψαλτικά γεγονότα. Πρῶτον τὴν Κυριακὴν πρωτὶ - 5 Νοεμβρίου, Ἀρχιερατικὸν Συλλειτουργοῦν εἰς τὸν Ἱερὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου καὶ δευτέρου τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς 5 Νοεμβρίου, ἐρμηνεῖα ἐπιλεγμένων βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ψαλμάτων ὑπὸ Χοροῦ ἀπαρτιζομένου ἀπὸ ὄλους τοὺς ψάλτας - ἐκπροσώπους τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων.

Οἱ Ὀμιλῆται καὶ τὰ θέματα τῶν καθωρισμένων εἰσηγήσεων ἔχουν ὡς ἀκολούθως:

1. Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Δοσίθεος Κανέλλος, Ἡγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς Τατάρας·

«Τελετουργικὴ διάσταση τῆς Ψαλτικῆς περὶ τυπικῆς εὐταξίας».

2. Γρηγόριος Θ. Στάθης, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν·

«Ἱστορικὴ θεώρηση τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης· διδακτικὴ καὶ διάδοσις».

3. Ἀντώνιος Ἀλυγιζάκης, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Μακεδονίας·

«Ἡ ἐκφωνητικὴ ψαλτικὴ πράξις· τὰ “χῦμα” καὶ τὰ “ἐκφώνως” ἀναγνώσματα».

4. Δημήτριος Παννέλος, Καθηγητὴς Ἰονίου Πανεπιστημίου·

«Τὰ ἔντυπα Θεωρητικὰ τῆς Ψαλτικῆς· ἀνακύπτοντα προβλήματα».

5. Ἀχιλλεὺς Χαλδαιάκης, Λέκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν·

«Θεωρητικὴ προσέγγισις τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης· ἀπόπειρα διαχρονικῆς θεώρησης».

Ὅθεν καὶ πρὸς ἀρτίαν καὶ λυσιτελεῖ διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, παρακαλοῦμεν ὅπως, κατὰ τὴν ἔμφρονα κρίσιν τῶν οἰκείων Ἀρχιερέων, ὀρισθῶσι παρὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἕως δύο (2) ψάλται, μουσικολόγοι ἢ μουσικολογοῦντες, ὡς ἐκπρόσωποι τούτων εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων δέον ὅπως κοινοποιηθῶσι τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὸ ἀργότερον ἕως τῆς 29ης προσεχοῦς μηνὸς Σεπτεμβρίου ἔ.ἔ. Τὰ ἔξοδα φιλοξενίας (διαμονῆς καὶ σιτίσεως) τῶν ὀρισθησομένων ἐκπροσώπων Συνέδρων - Ψαλτῶν καλυφθήσονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ δὲ ἔξοδα μετακινήσεως τούτων ὑπὸ τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἡ συμβολὴ αὐτῶν με παρεμβάσεις κατὰ τὰς συζητήσεις, σχετικὰς πάντοτε μετὰ τὰ θέματα τῶν βασικῶν εἰσηγήσεων, θὰ εἶναι εὐκαταία καὶ εὐπρόσδεκτος.

Οἱ ἐπιστημονικοὶ συνεργάται τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, κ. Δημήτριος Μπαλαγεώργος, διδάκτωρ καὶ κ. Γρηγόριος Ἀναστασίου, ὑποψ. διδάκτωρ Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, ἀναλαμβάνουν τὸ μείζον ὀργανωτικὸν βᾶρος τοῦ Συνεδρίου. Ἡ διεύθυνσις τοῦ Ἰδρύματος διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν εἶναι: Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἰωάννου Γενναδίου, 14, 115 21 Ἀθήνα. Ὁ ἀριθμὸς τηλεφώνου καὶ τηλεμοιοτύπου (fax) τῆς οἰκίας τοῦ κ. Γρηγορίου Στάθης (01-7640303), εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν διὰ σχετικὰς πληροφορίας καὶ τηλεμοιότυπον ἀλληλογραφίαν.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έχοντες ύπ' όψει την παράγραφον 1 του άρθρου 21 του Νόμου 590/1977 «Περί του Καταστατικού Χάρτου της Έκκλησίας της Ελλάδος», ως και τους δια των ύπ' αριθμ. 421/197/27.1.2000 και 1260/611/14.3.2000 Συνοδικών Έγγράφων δημοσιευθέντας “Προκαταρκτικόν Πίνακα” και “Συμπληρωματικόν Πίνακα” των υποψηφίων προς έγγραφην είς τον Κατάλογον των προς Αρχιερατείαν Έκλογίμων, δημοσιεύομεν κατωτέρω τον καταρτισθέντα υπό της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου έν τη Συνεδρία της 31.8.2000, Τελικόν “Πίνακα των Υποψηφίων” Κληρικών, των έχόντων τά υπό του Νόμου και των Ιερών Κανόνων όριζόμενα τυπικά και ούσιαστικά προσόντα δια την έγγραφην αυτών είς τον Κατάλογον των προς Αρχιερατείαν Έκλογίμων.

ΤΕΛΙΚΟΣ “ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ”
 ΔΓ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
 ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

1. Αρχμ. Τιμόθεος Άνθης	Ι. Αρχιεπισκοπής Άθηνών
2. » Νεκτάριος Δρόσος	Ι. Μ. Δημητριάδος και Άλμυρου
3. » Ιερόθεος Καλογερόπουλος	Ι. Μ. Άττικής
4. » Σεραφείμ Καλογερόπουλος	Ι. Μ. Σταγών και Μετεώρων
5. » Άθανάσιος Κολλάς	Ι. Μ. Δημητριάδος και Άλμυρου
6. » Πλάτων Κρικρης	Ι. Αρχιεπισκοπής Άθηνών
7. » Θεόφιλος Μανωλάτος	Ι. Αρχιεπισκοπής Άθηνών
8. » Μάρκος Μανώλης	Ι. Μ. Άττικής
9. » Τιμόθεος Μπαϊμπάκης	Ι. Μ. Χαλκίδος
10. » Θεόκλητος Ράπτης	Ι. Μ. Αίτωλοακαρνανίας
11. » Διονύσιος Ράπτου	Ι. Μ. Δράμας
12. » Σεραφείμ Σπέης	Ι. Μ. Χαλκίδος
13. » Νικόλαος Χατζηνικολάου,	προτεινόμενος υπό της
	Ι. Αρχιεπισκοπής Άθηνών

Έντολή της Ιεράς Συνόδου
 Ο Αρχιγραμματεύς
 Αρχμ. Θεολόγος Άποστολίδης

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 144η (1.9.2000 έως 31.8.2001) ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος
2. Τρίκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιος
3. Ἀττικῆς κ. Παντελεήμων
4. Καρπενησίου κ. Νικόλαος
5. Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος
6. Ἠλείας κ. Γερμανός

ΕΚ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ

1. Λαγκαδά κ. Σπυρίδων
2. Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀπόστολος
3. Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντώνιος
4. Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος
5. Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς κ. Προκόπιος
6. Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος

Ἀρχιγραμματεὺς: Ἀρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

ΣΥΝΟΔΙΚΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

1. 'Επί τῆς Ἀρχιεραματείας: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος.

2. 'Επί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καὶ Μουσικῆς: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀπόστολος.

3. 'Επί τῶν Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος.

4. 'Επί τῆς Θείας Λατρείας καὶ τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος.

5. 'Επί τοῦ Μοναχικοῦ Βίου: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιος.

6. 'Επί τῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἀττικῆς κ. Παντελεήμων.

7. 'Επί τῶν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός.

8. 'Επί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς Ἐπιμορφώσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Νικόλαος.

9. 'Επί τοῦ Τύπου, τῶν Δημοσίων Σχέσεων καὶ τῆς Διαφωτίσεως: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος.

10. 'Επί τῶν Αἰρέσεων: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντώνιος.

11. 'Επί τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Εὐποιίας: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων.

12. 'Επί τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Ἐκκλησίας: 'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαρυῆς κ. Προκόπιος.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

A. ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ Συνοδικὸν Δικαστήριον διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχούς:

Πρόεδρος: 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων.

Τακτικά Μέλη:

1. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντώνιος.

2. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Καλαβρυ-

των καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος.

3. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Ἀττικῆς κ. Παντελεήμων.

4. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός.

Αναπληρωματικὸν Μέλος: 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος.

B. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ Συνοδικὸν Δικαστήριον διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχούς:

Πρόεδρος: 'Ο Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος Μέλη:

1. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀπόστολος.

2. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος.

3. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαρυῆς κ. Προκόπιος.

4. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος.

5. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιος.

6. 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Νικόλαος.

Ἀναπληρωματικὸν Μέλος: 'Ο Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Διορίζονται 2 Συνοδικοὶ ἐπὶ ἐνιαυσίᾳ θητεία, μετ' ἰσαριθμῶν Ἀναπληρωματικῶν Μελῶν.

Ἄρθρον 4 παραγρ. 1 τοῦ Α.Ν. 976/1946

(Φ.Ε.Κ. 58 τ. Α'/21.2.1946)

Τακτικά Μέλη: 1) Σεβ. Ἀττικῆς κ. Παντελεήμων, 2) Σεβ. Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντώνιος.

Ἀναπληρωματικά Μέλη: 1) Σεβ. Ἡλείας κ. Γερμανός 2) Σεβ. Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαρυῆς κ. Προκόπιος

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

Διορίζονται ἐπὶ ἐνιαυσίᾳ θητεία:

α) 'Ο Άναπληρωτής του Προέδρου, πρώτος τῆ τάξει ἐκ τῶν μελῶν τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ

β) 1 μέλος ἐκ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων μετὰ τοῦ Ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ.

Υ.Α./Φ. 60/2 τῆς 1.2.1993 (Φ.Ε.Κ. 83 τ. Β' 19.2.1993).

Πρόεδρος: 'Ο Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

Ἀναπληρωτής Μακαριωτάτου Προέδρου: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων.

Τακτικὸν μέλος: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος.

Ἀναπληρωματικὸν μέλος: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

1. Α.Υ.Σ.Ε.

1. Ἄρθρον 42 παράγρ. 5 τοῦ Ν. 590/77.
2. Ἄρθρον 2 παράγρ. 1 τοῦ Κανονισμοῦ 3/1997.
3. Ἄρθρον 5 τοῦ Κανονισμοῦ 5/1978.
4. Ἄρθρα 2 καὶ 3 τοῦ Κανονισμοῦ 6/1979.
5. Ἄρθρον 1 τοῦ Κανονισμοῦ 38/1985.

Πρόεδρος: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων.

Ἀναπληρωτής: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀπόστολος.

Γραμματεὺς: κ. Γεώργιος Πρίντζιπας, Ὑπάλληλος Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἀναπληρωτής Γραμματεὺς: κ. Ἀντώνιος Κουσαθανᾶς, Ὑπάλληλος Ἀπ. Διακονίας.

2. ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΥΠΑΓΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ (Κ.Ε.Υ), ΗΤΟΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Διορίζεται προσωρινῶς καὶ μέχρι τῆς συγκροτήσεως Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις.

1. Ἄρθρα 2, 3, 4 τοῦ Κανονισμοῦ 5/1978.

2. Ἄρθρον 1 παράγρ. 2, 3 τοῦ Κανονισμοῦ 23/1982.

Πρόεδρος: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος.

Ἀναπληρωτής: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀττικῆς κ. Παντελεήμων.

Γραμματεὺς ἐπὶ διετεῖ θητεία: κ. Ἀντώνιος Κουσαθανᾶς, Ὑπάλληλος Ἀπ. Διακονίας.

Ἀναπληρωτής Γραμματεὺς ἐπὶ διετεῖ θητεία: κ. Παρασκευῆ Σαμοθρακίτου, Ὑπάλληλος Τ.Π.Ο.Ε. Κ.Ε.

3. ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ

Διορίζεται προσωρινῶς καὶ μέχρι τῆς συγκροτήσεως Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις.

1. Ἄρθρα 2, 3, 4 τοῦ Κανονισμοῦ 5/1978.

2. Ἄρθρον 2 τοῦ Κανονισμοῦ 23/1982.

Πρόεδρος: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος.

Ἀναπληρωτής: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιος.

Γραμματεὺς ἐπὶ διετεῖ θητεία: κ. Ἀναστασία Περιβολίδου, Ὑπάλληλος Ἀποστ. Διακονίας.

Ἀναπληρωτής Γραμματεὺς ἐπὶ διετεῖ θητεία
.....

ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΠΤΥΧΩΝ (2001) ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Πρόεδρος: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Νικόλαος.

Ἀναπληρωτής: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος

ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἄρθρον 2 τοῦ Κανονισμοῦ 31/1971.

Πρόεδρος: 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντώνιος.

Η ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ*

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Ἐλλογιώτατε κύριε Πρύτανι,
Ἐλλογιώτατοι κ. Κοσμήτορ καὶ κ. Καθηγηταί,
Ἐντιμότατοι κύριοι ἐκπρόσωποι τῶν Πολι-
τικῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχῶν,
Ἀγαπητοὶ κύριοι Σύνεδροι,

A.

Λαμπρά, ἐπιφανῆς καὶ περιδόξος ἡ ποντοκαπ-
παδοκική οἰκογένεια τοῦ Βασιλείου καὶ τῆς Ἐμ-
μελείας. Τὰ μέλη τῆς προήρχοντο ἀπὸ οἰκογενείας
μὲ ἔνδοξον καὶ βαρὺ παρελθόν. Διεκρίνοντο διὰ
τὸ σωματικὸν κάλλος, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν

Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

ἀρετὴν, τὴν εὐτεκνίαν. Κατεῖχον πλοῦτον, ἀλλὰ
ἦσαν περίβλεπτοι, ὄχι τόσοσιν δι' αὐτόν, ὅσον διὰ
τὴν φιλανθρωπίαν των. Οἱ νεοκαισαρεῖς πατρικοὶ
γονεῖς, ὁ ἀγνώστου ὀνόματος πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ
Μακρίνα, ὅπως ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος βεβαιώ-
νει, ὑπέστησαν διώξεις¹. Ἄν καὶ δὲν ἐμαρτύρησαν
οἱ ἴδιοι, ἔγιναν «ἀλείπτται», προπονηταὶ μαρτύρων,
κατὰ τὸν μέγαν διωγμὸν τοῦ Διοκλητιανοῦ, τὸ 311
μ.Χ. Κατέφυγον εἰς τὴν λόχιμν τῶν ποντικῶν ὀρέ-
ων, μαζὶ μὲ μερικὰ μέλη τοῦ προσωπικοῦ των καὶ
ἔμειναν ἐκεῖ «ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι» περισσότε-
ρα ἀπὸ ἑπτὰ ἔτη.

Ἡ οἰκογένεια ἐτράφη πνευματικῶς ὑπὸ τοῦ
Ἁγίου Γρηγορίου, τοῦ Μεγάλου καὶ Θαυματουργοῦ,
Ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας. Οὗτος κατέλιπε
μέγα κλέος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ Εὐσέβιος τὸν χα-
ρακτηρίζει ὡς: «Τὸν τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐπισκόπων

διαβόητον»², ὁ δὲ Μέγας Βασίλειος κατατάσσει
τὸν Μέγαν Γρηγόριον «μετὰ τῶν Ἀποστόλων
ἄνδρα τῷ αὐτῷ πνεύματι ἐκείνοις περιπατήσαντα
καὶ τοῖς τῶν ἁγίων ἔχνεσι διὰ παντὸς τοῦ βίου
στοιχῆσαντα καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὸ
ἀκριβὲς διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ζωῆς κατορθώσαν-
τα»³. Ἐν τῇ 204 ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Νεο-
καισαρεῖς, καυχᾶται ὁ Μέγας Βασίλειος ὅτι «κοι-
νοὶ τοῖς Νεοκαισαρεῦσι καὶ αὐτῷ διδάσκαλοι τῶν
μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ πατέρες πνευματικοὶ
ἐγένοντο οἱ ἐξ ἀρχῆς τὴν Ἐκκλησίαν θεμελιώσα-
ντες. "Γρηγόριον λέγω τὸν πάνν καὶ ὅσοι ἐφ' ἐξῆς
ἐκείνῳ τῆς παρ' ὑμῖν Ἐπισκοπῆς τὸν θρόνον δια-
δεξάμενοι, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, ὥσπερ τινὲς ἀστέρες
ἐπανατέλλοντες"»⁴.

Ὁ Παπαδόπουλος Κεραμεὺς διασώζει, ὅτι εἰς
κρισίμους στιγμὰς διὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς
Τραπεζοῦντος, ὅτε ὁ Σουλτάνος τοῦ Ἰκονίου
Ἄλαεντιν Κεϊκομπάτ, ἐν ἔτει 1223, μετὰ βαρείας
δυνάμεως ἐπῆλθε κατὰ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ διὰ
Ἐρζερούμ καὶ Παῖπερτ διήλθε διὰ τῶν πυλῶν τοῦ
Πόντου, ὁ Αὐτοκράτωρ Τραπεζοῦντος, ὁ εὐσεβῆς
καὶ γενναῖος Ἀνδρόνικος Α' ὁ Γίδος (1222-1235),
προσέφυγε καὶ εἰς τὰς πρεσβείας τοῦ Ἁγίου Γρη-
γορίου τοῦ Νύσσης: «Αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς πο-
λέμων πολλῶν ἔμπειρος καὶ λίαν ἀγχίνους, ἄν-
δρας εὐτόλμους ἵππεις πεντακοσίους παραλαβὼν
ἀνήλθεν εἰς τὴν Λαύραν (Βαζελῶν), ἔνθα ἀσφα-
λίσας τὸ φρούριον, ἀπῆλθεν εἰς τὸ χωρίον Βερέ-
νεια, καὶ εἰς τὴν ἐκεῖ ἰδρυμένην μονὴν τοῦ Ἁγίου
Γρηγορίου εἰσελθὼν καὶ ἱκετηρίουσ ὠδᾶς ἄσας
σὺν δάκρυσι, καὶ τὸν ἐκεῖθεν ρύακα τῆς κοιλάδος
Βαζελῶνος κατελθὼν εἰς τὴν γέφυραν ἐπα-
νήλθεν»⁵.

2. Εὐσεβίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία 6, 30.

3. Μ. Βασιλείου, «Περὶ Ἁγίου Πνεύματος» MIGNE E.Π. 32, 205, παρ. 74.

4. Μ. Βασιλείου, Ἐπιστολὴ 204 «τοῖς Νεοκαισαρεῦσι» MI-
GNE E.Π. 32, 745.

5. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς Α., PONTES HISTORIDE
IMPERII TRAPEZUNTINI, PETROPOLI 1897 σελ. 119.

* Ὁμιλία κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ 9ου Διεθνoῦς Συνεδρι-
ου ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἅγιο Γρηγόριο, Ἐπίσκοπο Νύσ-
σης, μὲ γενικὸ θέμα «Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, μέσα ἀπὸ τὴν
Θεολογία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, Ἐπισκόπου Νύσσης»
(7.9.2000).

1. Λόγος 43, 5.

Ἄνωθεν τοῦ σπηλαίου ἔνθα ἔλλμενίσθη ὁ πρωτόκλητος Ἄνδρέας, οἱ Τραπεζοῦντιοὶ ἀνήγειραν Ναὸν καὶ Μονὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Ὁ Ναὸς ἦτο κτίσμα τοῦ Αυτοκράτορος Τραπεζοῦντος Ἰωάννου τοῦ Β' (1280-1285) καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Εὐδοκίας Κομνηνῆς τῆς Παλαιολογίνας, ὧν αἱ τοιχογραφαὶ ἐσώζοντο μεγαλοπρεπεῖς ἐν τῷ Νάρθηκι τοῦ Ναοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 1863⁶, ὅποτε ἐκρημνίσθη ὁ Ναὸς ἵνα ἀνεγερθῆ ὁ νέος, ὅστις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1865, κατέστη Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς Τραπεζοῦντος⁷.

Οἱ μεγάλοι Ποντοκαππαδόκων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, οὐ μόνον ἐθεμελίωσαν τὸν Χριστιανισμόν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ, ἀλλὰ καὶ προετοίμασαν τοῦτον διὰ τὰ ἐπερχόμενα δεινά. Καταλυθείσης τῆς Αυτοκρατορίας, μόνη ἔμελλε ἡ Ἐκκλησία νὰ συνέχη τοὺς Ὁρθοδόξους ἐν τῇ ἐνότητι, ἀναγνωρισθεῖσα ὡς ἀρχὴ καὶ θεσμὸς ἐπίσημος παρὰ τῶν κατακτητῶν, ὡς ἤδη ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15ου αἰῶνος εἶχε διακηρύξει ὁ ἀοίδιμος διδάσκαλος Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος: «*Μέσον τοῦ τοιούτου πελάγους Ναῦς μεγάλη πολλοῖς καὶ ἀπείροις περιαντλουμένη τοῖς κύμασιν ἢ τοῦ Θεοῦ ἕστηκεν Ἐκκλησία... ἤρεισε γὰρ τὴν ἄγκυραν εἰς πέτρων ἀκρότομον καὶ εἰς λίθον ἀκρογωνιαῖον, αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστόν... καὶ λιμὴν ἢ αὐτὴ Ναῦς ἐστίν, εἰς ὃν ψυχαὶ εὐσεβεῖς καὶ πισταὶ ἠδέως ἔλλμενίζουσι, μηδὲν τῶν ἐκτὸς πνευμάτων ἢ τῶν κυμάτων δεδοικυῖαι ἢ τρέμουσαι*»⁸.

B.

Ἐξ ὅσων ἱστορικῶν στοιχείων προλογικῶς παραθέσαμεν, διαπιστώνομεν ὅποιαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ ζωὴ, τὸ ἔργον, ἢ διδασκαλία καὶ ἡ θεολογία τῶν Πατέρων τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Αυτοκράτωρ Θεοδόσιος, διὰ Νόμου τὸ 381, ἀνεγνώρισεν τὸν Γρηγόριον ὡς κανόνα καὶ ἐγγυητὴν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως ἐν τῷ Πολεμω-

νιακῷ Πόντῳ.

Τὸ παρὸν Θεολογικὸν Συνέδριον λίαν εὐστόχως ἐπέλεξε τὴν διερεύνησιν τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης, Μεγάλου τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας Πατρός, ὑψιπετοῦς θεολόγου, βαθνουστάτου γνώστου τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, τῆς ὑψηλῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, τῆς διδασκαλίας τοῦ Ὠριγένους καὶ ἐνδελεχοῦς ἐρμηνευτοῦ τῶν βιβλικῶν κεμένων.

Γρηγόριος ὁ Νύσσης. Ἄστρον ἄδυτον εἰς τὸ πνευματικὸν στερέωμα, διαγράφον οὐρανομήκη πορείαν, ἔλαμψε, λάμπει καὶ θὰ λάμπη, ἀκτινοβολοῦν φῶς πνευματικόν, φῶς σοφίας καὶ γνώσεως, καταυγάζον καὶ φωτίζον ὡς σέλας οὐράνιον τὴν ἐποχὴν τοῦ τὰς διαγενομένων καὶ τὰς ἐπερχομένων γενεάς, τὴν θεολογίαν καὶ τὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας. Νοῦς διαυγῆς, πνεῦμα καθαρὸν, πηγὴ ἀκένωτος σοφίας καὶ γνώσεως. Ἰωνικὴ στήλη, μεγαλοπρεπῆς, μὲ τὸ ὀλόχρυσον κιονόκρανόν της, τὰς βαθείας ὠραίας κατακορύφους ραβδώσεις της, κιονόκρανον ὀλόχρυσον ὁ φωταυγῆς νοῦς καὶ ἡ σοφία του ἐστεμμένη. Βαθεῖαι ὠραῖαι κατακόρυφοι ραβδώσεις, τὸ βαθὺ καὶ εὐθὲς τῆς θεολογίας καὶ γνώσεώς του, κρατεῖ τὸ οἰκοδόμημα, στηρίζει τὴν ὄροφὴν καὶ τὴν στέγην τοῦ πνευματικοῦ, αἰωνίου καὶ ἀκαταλύτου οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκτιμῶσα τὸ ἔργον του, ἡ Γ' Οἰκουμένη ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος (431) ὠνόμασε αὐτὸν «*ἄνδρα μετὰ τὸν ἀδελφὸν δευτέρου ἐν τε λόγοις καὶ ἐν τρόποις*». Τετρακόσια δὲ ἔτη μετὰ τὴν μακαρίαν αὐτοῦ κοίμησιν καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμένη Σύνοδος τὸ 787, ἐξαιρέτως τιμῶσα αὐτόν, τὸν ὠνόμασεν «*πατέρα πατέρων*»⁹, ἀναγνωρίζουσα τοὺς ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας ἀγῶνας αὐτοῦ.

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Γρηγορίου, ἡ ἄσημος πόλις Νύσσα, ἔλαβεν ἀξίαν καὶ φήμην, ἐδικαιώθη δὲ ὁ Μέγας Βασίλειος ὅστις εἰς τοὺς ἀπορήσαντας διὰ τὴν τοποθέτησιν τοῦ Γρηγορίου εἰς αὐτήν, ἀπήντησεν προφητικῶς: «*Ἔστιν Ἐπίσκοπος μὴ ἐκ τοῦ τόπου σεμννόμενος ἀλλὰ τὸν τόπον σεμνύναν ἀφ' ἑαυτοῦ*»¹⁰.

Πολυτίμητος παρακαταθήκη διὰ τὴν Ἐκκλη-

6. Ἰωάννης Σάββας, «Ἱστορία καὶ Στατιστικὴ Τραπεζοῦντος», ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870, σ. 237.

7. Ἀρχ. Ἀθηνῶν Χρυσάνθου: «Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος» ἐνθ' ἄν. σελ. 454.

8. Βρυεννίου Ἰωσήφ, «Τὰ Εὐρεθέντα», Λευφία 1768, Τόμος Β', σελ. 426-428.

9. MANSI, COLLECTIO CONSILIORUM 3, 851.

10. PG 32, 497 B, Ἐπιστολὴ 18.

σίαν και τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν γένος ὑπάρχει ἢ σκέψις, ἢ θεολογία τοῦ πλέον διακεκριμένου μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν διανοουμένων θεολόγων τῆς Ἀνατολῆς. Πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὸ πέλαγος τῶν νοημάτων και τὸ ὕψος τῶν ἐννοιῶν και εἰδικώτερον εἰς τὴν ἐνασχόλησίν του μὲ τὸ δεύτερον Πρόσωπον τῆς Παναγίας Τριάδος, αὐτὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα πῶς ὁ Γρηγόριος ἔφθασε εἰς τοιαῦτα ὑψηλὰ μέτρα θεογνωσίας. Ἦρκει ἄραγε μόνον ἢ γνώσις τῆς θύραθεν τέχνης και σοφίας; Ἦ μελετηρότης του και ἢ κατοχὴ τῆς ρητορικῆς; Αὐτὰ κατέστησαν γνωστὸν τοῖς πᾶσι τὸν Γρηγόριον; Ἐξ αὐτῶν προέρχεται ὁ θαυμασμὸς τῶν ἔργων του παρὰ τοῦ Ἁγίου Φωτίου, ὅστις εἰς τὴν Μυριόβιβλον ἀναφέρει ὅτι ὁ λόγος του «λαμπρὸς και ἡδονῆς ὡσὶν ἀποστάζων»¹¹;

Βεβαίως ὅλα τ' ἀνωτέρω συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ πνευματικοῦ του οἰκοδομήματος. Ἀκραδάντως ὁμως πιστεύομεν ὅτι τὸν Γρηγόριον προητοίμασεν και ἀνέδειξεν τὸ ἐρημητήριον τοῦ Πόντου, ἢ Ἄννεσις. Αἱ προσπάθειαι τῆς ἀδελφῆς του Μακρίνης ἐτελεσφόρησαν. Ἦ ἐπιστροφή τοῦ Γρηγορίου ἀπὸ τὸν κόσμον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν και μάλιστα ἢ ἐπιλογή τοῦ ἀσκητικοῦ βίου, ὑπῆρξε καθοριστικὸς σταθμὸς τῆς περαιτέρω πορείας του. Ἦ ἐν προσευχῇ και μονῶσει μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς και τῶν ἔργων τοῦ Ὁριγένους διήνοιξαν τοὺς πνευματικούς αὐτοῦ ὀφθαλμούς. Ἦ μελέτη ἐν συνδυασμῶ μετὰ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Πόντου ἀσκήσεως, τὰ κατὰ τῶν παθῶν γυμνάσια, τὸ ἀδιάλειπτον τῆς προσευχῆς, τὸ νηφάλιον τοῦ νοός, τὸ ταπεινὸν τοῦ φρονήματος, τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἐπίπονον τῆς συνειδήσεως μαρτύριον, τὸ αἰέρητον δάκρυον, ὕψωσαν τὴν διάνοιάν του εἰς ὄρη νοητά, εἰς θεῖαν διάκρισίν τε και διόρασιν. Περὶ τῆς ἡσυχίας ὁ Γρηγόριος παρατηρεῖ ὅτι: «ἡσυχάζουσα ψυχὴ και τῶν ἔξωθεν πραγμάτων ἀπαλλαγείσα ἀκριβέστερον τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἐπαισθάνεται».

Ἐλέχθη διὰ τὸν Γρηγόριον ὅτι ἡ φωνὴ του ἀκούεται ὡς σύγχρονος. Ὁ αἰμίμηστος Θυατείρων Ἀθηναγόρας Κοκκινάκης εἰς τὴν εἰσαγωγὴν

του εἰς τὰ ἔργα τοῦ Γρηγορίου παρατηρεῖ ὅτι: «Δι' αὐτὸ ἡ συμβολὴ του θεωρεῖται σήμερον ὡς ἡ πλέον μοντέρνα θεολογικὴ φιλοσοφικὴ και ψυχολογικὴ θεώρησις τῶν δυσκολωτέρων κεφαλαίων τῆς θεολογίας, τῆς χριστιανικῆς μεταφυσικῆς και μυστικῆς ἐνδοσκοπήσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐσχολογίας και τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ κύρους τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατὰ τρόπον ἐλευθέριον ἀλλὰ και ἄγοντα πέραν τοῦ γράμματος»¹².

Γ.

Ἄλλ' ἄς παρακολουθήσωμεν τὴν περὶ Θεοῦ Λόγου διδασκαλίαν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου:

«Ἦ τοίνυν πρὸς τὸ ἡμέτερον ταπεινὸν τε και ἀσθενὲς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κάθοδος, κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς γεγεννημένη, ἀποστολὴ λέγεται. Ἦ γὰρ ἐκ τῆς ἀκηράτου φύσεως πρὸς τὴν ἡμέτεραν ζωὴν μετάστασις οὐ τοπικὴν ποιεῖται τοῦ Κυρίου τὴν κίνησιν, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς δόξης πρὸς τὸ ταπεινὸν τῆς σαρκὸς ἐνδείκνυται κάθοδον»¹³. Ἦ ἀποστολὴ τοῦ Θεοῦ Λόγου εἰς τὸν κόσμον σκοπὸν ἔχει τὴν παῦσιν τῆς ἀνθρωπίνης κινήσεως πρὸς τὸν θάνατον, τὴν φθοράν. Ὁ ἄνθρωπος, χοράρχης τῆς δοξολογίας τῆς κτίσεως, διελύθη ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, κατελύθη ἢ μετὰ τῶν ἀγγέλων κοινωνία, ἐγυμνώθη τοῦ κάλλους τῆς ἀθανασίας, ἀπώλεσε τὴν αἰωνιότητα τῆς μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας και ὡς σκεῦος πῆλινον καταθροῦται ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἦ ἁμαρτία τὸν ἄνθρωπον «πτῶμα ἐποίησεν»¹⁴.

Ὁ Γρηγόριος ἀκολουθῶν τὰ ἔχνη Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, τοῦ ἀδελφοῦ του Ἁγίου Βασιλείου και τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, τονίζει ὅτι ὁ Χριστὸς περιέλαβεν ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν τῇ σωστικῇ Αὐτοῦ ἐνσαρκώσει. Ὁ ἐκπεσὼν πρῶτος Ἀδάμ συμπαρέσυρεν εἰς τὴν φθοράν και τὸν θάνατον τὰς μετ' αὐτὸν ἀνθρώπινους γενεάς, δημιουργῶν τὸ μέγα χάσμα και βάραθρον, τὸ ὅποιον

12. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, Εἰσαγωγή, τόμος 1 σελ. 13.

13. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Υἱοῦ και τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

14. PG 44, 508 CD, εἰς τοὺς Ψαλμοὺς.

11. Μυριόβολος PG 104, τίτλος 6.

μόνον ὁ Χριστὸς ἐγεφύρωσεν. «Πᾶσαν κατὰ τὸ συνεχῆς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, διχῆ διὰ τοῦ θανάτου, ψυχῆ τε καὶ σώματι μεμερισμένην, πρὸς τὴν συμφυΐαν ἄγει»¹⁵. Ὁ Χριστὸς διέλυσε τὸν φόβον τοῦ θανάτου¹⁶. Συνέθλασε τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος ποῦ διανοίγοντας τὸ χάσμα τοῦ λαμοῦ, διὰ τῆς παρακοῆς κατέπυε τὸν ἀνθρωπον¹⁷. Ὁ Χριστὸς δίδει ὡς παρακαταθήκην εἰς τὴν ἰδικὴν του γῆν τὴν γῆν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος τὴν διαμορφωθείσαν ὑπὸ τῶν χειρῶν του, διαναπαύων τὰ σώματα καὶ ἀφυπνίζει ταῦτα ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι. Ἀνακομίζει αὐτὰ μεταμορφῶνων διὰ τῆς χάριτός του, τὸ θνητὸν καὶ ἀσχημάτιστον καὶ ἄσχημον εἰς ἄφθαρτον¹⁸.

Εἰς τὴν ὁμιλίαν του εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, ἐκφωνηθεῖσαν τὸ 388 χαρακτηρίζει ταύτην ὡς τὸ μυστήριον τῆς ἀληθοῦς σκηνοπηγίας: «*Ἐν ταύτῃ γὰρ σκηνοπηγεῖται τὸ ἀνθρώπινον σκῆνωμα τῷ δι' ἡμᾶς ἐνδυσσαμένῳ τὸν ἀνθρωπον ἐν ταύτῃ τὰ διαπεπτωκότα ἡμῶν ὑπὸ τοῦ θανάτου σκηνώματα πάλιν συμπήγνυται, ὑπὸ τοῦ ἐξ ἀρχῆς τὸ οἰκητήριον ἡμῶν οἰκοδομήσαντος*»¹⁹. Θαυμάζων ὁ ἱερός Πατήρ τὸ μέγεθος τῆς οἰκονομίας παρακινεῖ καὶ προτρέπει εἰς δοξολογίαν καὶ σύστασιν ἑορτῆς «...*ἕως τῶν κερῶν τοῦ θυσιαστηρίου*»²⁰. Ἄπασα ἡ κτίσις ἐν τῷ Δεσπότην ἐστὶν ἀνάκτορον. Ἐπεισελθούσης ὁμως τῆς ἁμαρτίας, ἐφράγη ἡ φωνὴ τῆς χαρᾶς, κατεσιγάσθη καὶ διεσπάρθη τῶν ἑορταζόντων ἡ συμφωνία, ἐπῆλθε ἡ διχοτόμησις, ἀφοῦ ἡ ἀνθρώπινος φύσις κυριευθεῖσα ὑπὸ τῆς κακίας ἔπαυσε τὸν συνεορτασμὸν μετὰ τῆς ὑπερκοσμίου τοιαύτης. Εἰς ὀλίγας γραμμάς ποιητικώτατα ἐκδιπλοῖ τὸ δράμα τῆς πτώσεως καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου. Αἰ φωναὶ τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων ἐλειτούργησαν ὡς σάλπιγγες ἠχολογήσασαι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας διὰ νὰ διανοιχθῇ ἡ ἔμπεφρα-

μένη ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀκοή, ὥστε «*μία γένηται σύμφωνος ἑορτῆς*».

Ἐψηλὸς καὶ χαριτωμένος ὁ παραλληλισμὸς τῆς Ἰουδαϊκῆς σκηνοπηγίας καὶ τῆς νέας χριστιανικῆς τοιαύτης. Ἡ δευτέρα ἀπειρώς καὶ ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα τῆς πρώτης, σκηνοπηγεῖ διὰ τῆς ἀναστάσεως, εὐπρεπίζει, ἀνακαινίζει τὰ ἀνθρώπινα σώματα. Πυκνάζει ταῦτα. Ὅπερ σημαίνει κοσμεῖσθαι ἢ περιβάλλεσθαι.

Εἰς τὸ ἀξιολογώτατον καὶ θεολογικώτατον ἔργον του «Κατηχητικὸς Μέγας» ἐπισταμένως ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος (9-32), τὸ πλεόν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀμφισβητούμενον δόγμα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καταδεικνύει τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐνανθρώπησεως τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλύπτων τὴν ἀλήθειαν, πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας, Ἰουδαίους καὶ αἰρετικούς, δι' ἐπιχειρημάτων προσαρμοζομένων εἰς τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν, ὥστε ἡ ζητούμενη ἀλήθεια νὰ ἀναδύεται ἀσφαλῶς ἐξ ὅσων ὁμολογοῦνται ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων.

Οἱ ζητοῦντες ἀποδείξεις περὶ τῆς ἐν σαρκὶ ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ ἄς ἐρευνήσουν τὰς ἐνεργείας τοῦ ἐνσαρκωθέντος. «*Τοῦ δὲ Θεοῦ ἐν σαρκὶ πεφανερῶσθαι ἡμῖν ὁ τὰς ἀποδείξεις ἐπιζητῶν, πρὸς τὰς ἐνεργείας βλεπέτω*»²¹.

Ἀπρόσιτος, ἀπροσπέλαστος, ἀγνώριστος, ἀδιάβατος ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ. Ὁ χοϊκὸς ἀνθρώπος ἀνυψούμενος διὰ τοῦ νοῦς καὶ διὰ μέσου τῆς τελείας προσοχῆς εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ὄντων ἐγγίζων τὴν θεωρίαν, ἐντονώτερον ἀντιλαμβάνεται τὸ ἀθεώρητον τῆς θείας φύσεως. Καὶ ὄχι μόνον δι' αὐτὸν ἀλλά: «*καὶ πάση νοητῇ φύσει τῆς θείας οὐσίας τὴν γνῶσιν ἀνέφικτον*»²². Διὰ τοῦτο «*ἰλιγγιᾷ καὶ ἀμηχανεῖ καὶ πάλιν πρὸς τὸ συγγενὲς ἐπιστρέφεται*»²³. Ἐδῶ ὑπεισέρχεται ἡ πίστις καὶ δι' αὐτῆς ὁ πιστεύων - ἀνθρώπος διὰ νὰ εἰσοδεύσῃ δι' αὐτῆς ἐκεῖ ὅπου: «*ἐπεκτείνει ἑαυτὴν τοῖς ὑπὲρ λόγον τε καὶ κατάληψιν*»²⁴.

Ἐπαρκῆ ἀπόδειξιν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ ἔχομεν «*τὰ κατὰ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ θαύματα*»

15. PG 45, 1280 A, «Κατὰ Ἀπολλιναρίου».

16. Ἐβρ. 2, 15.

17. Ψαλμ. 73, 13.

18. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον τῆς Ὁσίας Μακρίνης» τόμος 9 σελ. 368, 5.

19. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Ὁμιλία εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ», τόμος 10, σελ. 316, 15.

20. Ψαλμ. 117, 27.

21. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Λόγος Κατηχητικὸς ὁ Μέγας», τόμος 1, σελ. 440, 12, 1.

22. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωυσέως» Λόγος Β', τόμος 9, σελ. 256.

23. PG 44, 860.

24. PG 46, 901.

διά τῶν ὁποίων χαρακτηρίζεται ἡ θεία φύσις. Χαρακτηριστικὸν δὲ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ διὰ τῆς προνοίας αὐτοῦ συντήρησις τῶν ὄντων, ἡ διακυβέρνησις πάσης τῆς κτίσεως καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀνωτερότης ἐναντι τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου. Γέννησις καὶ θάνατος εἶναι ἴδιον τῆς σαρκικῆς φύσεως. Διὰ πάθους ἡ ἀνθρωπίνη ἀρχὴ καὶ διὰ πάθους τὸ τέλος αὐτῆς. Εἰς τὸν Χριστὸν οὔτε ἡ γέννησις ἤρξατο διὰ πάθους οὔτε ὁ θάνατος Αὐτοῦ κατέληξεν εἰς πάθος καθ' ὅσον οὔτε προηγήθη τῆς γεννήσεως ἡδονή, οὔτε ἐπηκολούθησε τὸν θάνατον φθορά. Ὁ ἱερός Πατήρ ὅπως ἰδιαίτερος τονίζει ὅτι αἱ περὶ τοῦ Χριστοῦ ἀλήθειαι δὲν ἀκολουθοῦν τὴν φυσικὴν πορείαν. Ἐὰν τὰ εἰς Χριστὸν ἀναφερόμενα ἠκολούθουν τὴν κοινὴν τροχίαν τῆς φύσεως, ποῦ τότε τὸ θεῖον; Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ὑπερβαίνει τὰ τῆς φύσεως, προδιαγεγραμμένα ὄρια καθότι Θεός, ὅπου βούλεται, νικᾶται φύσεως τάξις. Αὐτὴ δὲ ἡ ὑπέρβασις τῆς φύσεως ἡ καλύτερον ἢ ἀναστολὴ τῶν νόμων οἵτινες διέπουν τὴν φύσιν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, ἀποδεικνύουν τὴν ἀλήθειαν τῶν κηρυττομένων «ἐν τούτοις ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ κηρυσσόμενον»²⁵ καθιστοῦν τὴν πίστιν ταύτην μοναδικήν, ἀνωτέραν πάσης καὶ μόνην ἐμπρέπουσαν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Εἰς τοὺς ἀποροῦντας διὰ τὴν μεγίστην ταύτην συγκατάβασιν καὶ οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἐρευνῶντας τὸ αἴτιον ταύτης ὅτι: πῶς ὁ Θεὸς «τὸ ἀχώρητον καὶ ἀκατανόητον καὶ ἀνεκλάλητον πρᾶγμα, τὸ ὑπερβαῖνον πᾶσαν δόξαν καὶ πᾶσαν μεγαλειότητα»²⁶ καταδέχεται τὴν ἔνωσιν μετὰ τῆς εὐτελοῦς ἀνθρωπίνης φύσεως ὥστε αἱ θεῖαι Αὐτοῦ ἐνέργειαι διὰ τῆς καινοφανοῦς ταύτης ἐπιμξίας νὰ ἐξευτελιζωνται, ἀπαντᾶ ὡς ἐξῆς: «Εἰ οὖν ἴδιον γνῶρισμα τῆς θείας φύσεως ἡ φιλοανθρωπία, ἔχεις ὃν ἐπεξήτησας λόγον, ἔχεις τὴν αἰτίαν τῆς ἐν ἀνθρώποις τοῦ Θεοῦ παρουσίας»²⁷.

Ὁ Εὐεργέτης ἐπιγινώσκειται ἐκ τῆς εὐεργεσίας

πρὸς τὸν πάσχοντα. Ἐδεῖτο θεράποντος ἰατροῦ ἡ ἀσθενήσασα ἀνθρώπινος φύσις. Ἐδεῖτο ἀνορθωτοῦ ὁ καταπεσὼν ἀνθρώπος. Ἐδεῖτο τοῦ ζωοποιοῦ ὁ ἀπωλέσας τὴν ζωὴν. Ὁ διὰ τῆς παρακοῆς ἀποσπασθεὶς ἐκ τῆς συμμετοχῆς τῆς ἀγαθότητος εἶχεν ἀνάγκην ἐπανεντροχιασμοῦ εἰς τὴν μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίαν. Διακαῶς ἐζήτει τὸν λυτρωτὴν ὁ αἰχμάλωτος, τὸν συναγωνιστὴν ὁ δεσμώτης, τὸν ἐλευθερωτὴν ὁ εἰς τὸν ζυγὸν βαρυτάτης δουλείας κατεχόμενος. Ταῦτα πάντα ἐκίνησαν τὴν φιλοανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οὕτως ἐλεινωῦς καὶ ἀθλίως διακεκμημένης ἀνθρωπότητος²⁸.

Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια, αὐτὸ ἐπετεύχθη ἀπὸ τὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον ἐν τῷ θεοδέγμονι σπηλαίῳ τῆς Βηθλεέμ. Ὁ Λόγος ἠνώθη μετὰ τὴν σάρκα ἢ μεγαλυτέρα καὶ δυνατωτέρα ἀπόδειξις τῆς δυνάμεως, τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἀποκάλυψις τῆς ὑποστάσεώς του. Ὁ Θεὸς κατακτῶν τὸν ἀνθρώπον, δὲν τὸν κατακυριεύει, δὲν τὸν κατακαίει, ἀλλὰ τὸν θεώνει²⁹.

Τὸ πόσον ἡ ἱερά τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Ὑμνολογία ἐκφράζει τὴν πατερικὴν θεολογίαν, τοῦτο διαφαίνεται εἰς τοὺς ψαλλομένους ὕμνους τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν. Οὕτω τὰ προαναφερθέντα ἔφερον εἰς τὸν νοῦν τὸ δεύτερον κατὰ σειρὰν ἰδιόμελον τῆς Λιτῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ τὸ τέταρτον ἅτινα ἀποδίδουν καὶ ἀπηχοῦν τὴν θεολογίαν καὶ τὴν σκέψιν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου ὡς ἐξῆς: τὸ μὲν: «Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, σήμερον ἠνώθησαν, τεχθέντος τοῦ Χριστοῦ. Σήμερον ὁ Θεὸς ἐπὶ γῆς παραγένονε, καὶ ἀνθρώπος εἰς οὐρανὸς ἀνεβέβηκε», τὸ δέ: «Τὸν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν, ρεύσαντα ἐκ παραβάσεως, ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κλίνας οὐρανὸς κατέβη, καὶ ὄκησεν ἐν μήτρᾳ παρθενικῇ ἀναλλοιώτως, ἵνα ἐν αὐτῇ, τὸν φθαρόντα Ἀδάμ, ἀναπλάσῃ».

Πρὶν ἐξεέλθωμεν ἐκ τοῦ τερπνοτάτου καὶ ἡδυτάτου πνευματικοῦ κήπου τοῦ ἱερωτάτου Γρηγορίου, θὰ ἦτο παράλειψις ἐὰν δὲν γευθῶμεν, ἐκ τοῦ καρποῦ του, τοῦ ἐπιγραφομένου «Εἰς τὸν βίον τοῦ Μω-

25. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Λόγος Κατηχητικὸς ὁ Μέγας», τόμος 1, σελ. 442, 13, 1.

26. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Λόγος Κατηχητικὸς ὁ Μέγας», τόμος 1, σελ. 444, 14.

27. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Λόγος Κατηχητικὸς ὁ Μέγας», τόμος 1, σελ. 444-446, 15.

28. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Λόγος Κατηχητικὸς ὁ Μέγας», τόμος 1, σελ. 444-446, 15.

29. Ἀρχιμ. Αἰμίλιανου, «Κατηχήσεις καὶ Λόγοι» - «Αγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ», Ὁρμύλια 1999, σ. 65.

υσέως». Τὸ σημαντικώτατον καὶ ἀριστουργηματικὸν τοῦτο ἔργον, καρπὸς τῆς ὠριμότητός του καὶ ἀπόσταγμα τῆς θεολογικῆς του σκέψεως, ἐγράφη περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του καὶ ἀποτελεῖ πολύτιμον ἀδάμαντα εἰς τὸν στέφανον τῶν ἔργων του. Ἐθρεψε γενεὰς ὀλοκλήρους πιστῶν, πεινῶντων καὶ ποθούντων τὴν κατὰ Χριστὸν τελείωσιν καὶ ἐχειραγωγῆσεν ὁμοίως ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐθελουσίως ἐξεύχθησαν τὸν ἑλαφρὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Γρηγόριος, παρακολουθῶν τὸν θεοεἰκελον Ἀπόστολον Παῦλον εἰς τὸ ἀγώνισμα τῆς ἀρετῆς, ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ ἀρετὴ ὡς ἀγαθὸν εἶναι ἄνευ ὀρίου καὶ τέρατος· «*Ἐπὶ δὲ τῆς ἀρετῆς, ἓνα παρὰ τοῦ Ἀποστόλου τελειότητος ὅρον ἐμάθομεν, τὸ μὴ ἔχειν αὐτὴν ὅρον*»³⁰. Ἐχων ὡς τύπον τὸν θεόπτην προφήτην Μωϋσῆν καὶ προβάλλων τοῦτον ὡς ὑπόδειγμα τῆς οὐρανοδρομίου πορείας τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν τελείωσιν, μεθοδικότατα παραθέτει τὰς προϋποθέσεις τῆς ἀσφαλοῦς πλευσεως πρὸς τὴν ἀτερμάτιστον πορείαν τῆς μετὰ τοῦ θεοῦ κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ἡ ψυχὴ διακαῶς ἐπιποθεῖ.

Εἰς τὸ πολυσύνθετον τοῦτο ἔργον του, ὁ Γρηγόριος ἀκολουθεῖ τὴν ἀλληγορικὴν ἐρμηνείαν μὲ πρωτοτυπίαν καταπλήσσοσαν πρὸς διδαχὴν τῶν πιστῶν. Ὁ Παύλιος λόγος «*Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ*»³¹ συνέχει τὸν Γρηγόριον καὶ ἀναδεικνύει τοῦτον ὡς ἓνα ἐκ τῶν αὐθεντικωτέρων ἐκπροσώπων τῆς μεθόδου αὐτῆς. Πολλὰ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἰπωμεν περὶ τοῦ ἔργου τούτου, τῆς μεθόδου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀπορρεόντων νοημάτων καὶ διδαγμάτων. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ λόγος περὶ Χριστοῦ, θὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς μίαν ὠραιοτάτην, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἐρμηνείαν, αὐτὴν τῆς ἀχειροποίητου σκηνῆς. Διὰ τῆς ἀλληγορίας, ὁ Γρηγόριος ἀποκαλύπτει τὸν πλοῦτον καὶ τὸ νοηματικὸν βάθος τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οικονομίας, ὅπως τοῦτο ἐκδιπλοῦται καὶ φανεροῦται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας. Σκοπὸν δὲ ἔχει τὴν πνευματικὴν ὠφέλειαν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀναλόγως τῆς δεικτικῆς δυνάμεως ἑνὸς ἐκάστου κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν «*τοῖς μὲν τελείοις μέλι γινόμενος, τοῖς δὲ*

νηπίοις γάλα»³².

Εἰς τὸ ἐρώτημα «*Τίς οὖν ἡ ἀχειροποίητος ἐκείνη σκηνή, ἡ παραδεικνυμένη τῷ Μωϋσεῖ κατὰ τὸ ὄρος, πρὸς ἣν κελεύεται βλέπων ὡσανεὶ ἀρχέτυπον διὰ τῆς χειροκμήτου κατασκευῆς δεῖξαι τὸ ἀχειροποίητον θαῦμα;*»³³, ἀπαντᾷ στηριζόμενος εἰς τὸν Παῦλον, θέλων διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κύρους νὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν ἐρμηνείαν πού ἀναπτύσσει. Προτιμᾷ νὰ θέσῃ εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν του τὰς σκέψεις του μὲ τὸ σκεπτικὸν ὅτι «*Ἄλλ' ἐμοὶ δοκεῖ καλῶς ἔχειν τὸ μὲν ἀκριβῆ περὶ τούτων λόγον καταλιπεῖν ἐκείνοις, οἱ "διὰ τοῦ πνεύματος τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ ἐρευνᾶν" δύναμιν ἔχουσι,...*»³⁴. Ἐὰν λοιπὸν ὁ μέγας Παῦλος ἀπεκάλυψε κατὰ ἓνα μέρος τὸ κεκρυμμένον ἐν αὐτοῖς μυστήριον, ὁ δὲ Μωϋσῆς προεπαιδεύθη εἰς αὐτὸ τότε ἡ σκηνὴ εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Χριστὸς ὁ καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἀχειροποίητος ὢν κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, κατασκευῆν τινα διὰ νὰ συμπηχθῇ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ταυτοχρόνως, ἡ σκηνὴ αὕτη, ὁ Χριστὸς, νὰ εἶναι καὶ εἶναι ἀκατάσκευος – ἄκτιστος ἀλλὰ καὶ κτιστὴ – ὕλικὴ κατὰ τὴν συγκρότησιν. Ἀποκρούει ἐδῶ τὰς ἀρειανικὰς περὶ Χριστοῦ ἀντιλήψεις καὶ σαφῶς ὁμιλεῖ περὶ τῶν δύο τοῦ Κυρίου φύσεων. Καὶ εἰς ἕτερα ἔργα του ὁμιλῶν περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «*Ἐπειδὴ τοῦ Χριστοῦ τὸ μὲν ἄκτιστόν ἐστι, τὸ δὲ κτιστόν λεγόμεν δὲ ἄκτιστον εἶναι αὐτοῦ τὸ αἰδιόν τε καὶ προαιώνιον, καὶ ποιητικὸν πάντων τῶν ὄντων, κτιστόν δὲ τὸ κατὰ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν σχηματισθὲν τῷ σώματι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν. Ἄκτιστον λεγόμεν τὸν ἐν ἀρχῇ ὄντα Λόγον, τὸν δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ οὗ χωρὶς οὐδὲν τῶν γεγονότων ἐστίν κτιστόν δὲ τὸν ἐν ἡμῖν σκηνώσαντα, οὗ καὶ σαρκωθέντος ἡ ἐμφαινομένη δόξα δηλοῦ*»³⁵.

Πολλὰς Γρηγοριανὰς διατυπώσεις θὰ εὔρη ὁ μελετητὴς εἰς τὴν ὑμνολογίαν τοῦ Ἁγίου καὶ Με-

30. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 148, 20.

31. Β' Κορινθ. 3, 6.

32. Α' Κορινθ. 3, 1-2.

33. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 260, 5.

34. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 262, 5.

35. ΒΕΠ, τόμος 66, σελ. 284.

γάλου Σαββάτου, ἐὰν προσεκτικῶς ἐγκύψῃ εἰς αὐτήν. Χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν, ἔπηξε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σκηνὴν ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ μεγίστη αὕτη εὐεργεσία, ἡ καλουμένη «σκηνή», δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίσῃ τὸν φιλόχριστον ἀναγνώστην «ὡς κατασκευυνοῦσης τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ»³⁶. Καθὼς δὲν δύναται ἄλλον ὄνομα ἐπαξίως καὶ εὐστόχως νὰ ἀποδώσῃ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ. Ἐξ ἄλλου ἡ περικλείουσα τὴν δημιουργίαν σύμπασαν δύναμις, ἡ κοινὴ τοῦ σύμπαντος σκέπη ἀποκαλεῖται σκηνή. «*Ἡ γὰρ περιεκτικὴ τῶν ὄντων δύναμις ἐν ἧ̄ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος, ἡ κοινὴ τοῦ παντός σκέπη, ὃ ἐν αὐτῷ τὸ πᾶν περιέχων, σκηνὴ κυρίως κατονομάζεται*»³⁷.

Λεπτομερῶς ἀναλύει ὁ ἡμέτερος Γρηγόριος, τὰ τῆς σκηνῆς καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀνάγων ταῦτα ἀλληλογορικῶς εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Κατακλείων τὴν εἰς τὴν σκηνὴν περιήγησίν του καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, τόπον τοῖς πολλοῖς ἀνεπίβατον, ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀγνωσίαν καὶ ἀκαταληψίαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ τὰς διαστάσεις καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, καθότι τὸ ἐν τοῖς ἀδύτοις καὶ ἀπορρήτοις τῆς τοῦ μυστηρίου σκηνῆς καθιδρυμένης ἀπολυπραγμόνητον εἶναι, ὑπερβαῖνον τὰς ἀντιληπτικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις, ὅστις πιστεύει μὲν εἰς αὐτό, χωρὶς νὰ ἰκανοῦται εἰς νοηματικὴν αὐτοῦ σύλληψιν, σαφῶς τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ «ἐν τοῖς ἀδύτοις τῆς διανοίας μένειν ἀπόρητον»³⁸.

Δ.

Εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου, Ἐπισκόπου Νύσσης, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποτελεῖ τὸ γλυκύτατον ἀδολέσχημα τῆς ἑαυτοῦ καρδίας. Τὸν θεῖον δὲ τοῦτον ἔρωτα ὡς

36. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 262, 25.

37. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 264, 5.

38. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 270, 15.

ποιμὴν καλλιεργεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν ἀκόπως καὶ ἀδαπάνως. Ὁ Γρηγόριος δὲν ἔγραφε διὰ νὰ ἀποσπᾷ τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων. Εἰργάσθη ποιμαντικῶς, κηρυγματικῶς, ἀπολογητικῶς, ἐρμηνευτικῶς καὶ ἐπιστολικῶς πρὸς δόξαν Χριστοῦ καὶ πνευματικὴν ὠφέλειαν τῶν πιστῶν. Ἄγωνιᾷ διὰ τὴν διαφώτισίν των, ἐπιχειρεῖ νὰ δώσῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐκεῖνα τὰ ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα ἀκόμη καὶ σήμερον προκαλοῦν δυσφορίαν καὶ ἀδυναμίαν προσεγγίσεως. Διὰ τοῦτο ὅσοι μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐντρυφοῦν εἰς τὰ ἔργα του, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν πηγὴν κρυσταλλίνης θεολογικῆς σκέψεως, ἀξίας καὶ ἀληθείας, εὐρίσκουν ἀπαντήσεις εἰς σοβαρὰ ἐρωτήματα τῆς πνευματικῆς ἀθλήσεως καὶ τῆς εἰς Χριστὸν χειραγωγίας. Ὁπωσδήποτε δὲ καὶ ὅσα ἔγραψε «νοητικῆς γυμνασίας ἔνεκεν» θὰ παράσχουν μεγίστην συνδρομὴν εἰς τὴν θεολογίαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς διασάφισιν καὶ κατοχύρωσιν θεολογουμένων πεδίων.

Ἐπιμένων εἰς τὴν περὶ Θεοῦ Λόγου διδασκαλίαν του, ὁ ἱερός Γρηγόριος προτρέπει πάντας νὰ σπεύσωμεν καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν θέαν τοῦ Ἀναστάσιου Κυρίου λέγων: «*τὸν ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς ὄντα καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχοντα καὶ Θεοῦ ὄντα Λόγον τοῦτον προσκύνει, μὴ τὴν τοῦ δούλου μορφήν*»³⁹. Αὐτὸς δὲ ὁ δι' ἡμᾶς γενόμενος καθ' ἡμᾶς, προσφέρει τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν πρὸς τὸν Πατέρα «*ἵνα δι' αὐτοῦ ἅπαν τὸ ὁμογενὲς ἐφελκύσῃται*»⁴⁰. Ὡστε οἱ τῷ πρὶν δουλεύοντες ἀνυπότακτοι θεοῖς, νὰ μὴ ἀποκηρυχθοῦν τῆς πατρῴας κληρονομίας, ἐφόσον διὰ τῆς υἰοθεσίας ἠκολούθησαν τὸν Υἱόν, τὸν διὰ σαρκὸς γενόμενον πρωτότοκον τῆς ἀγαθῆς δημιουργίας καὶ προσήχθησαν δι' αὐτοῦ τῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ Θεῷ.

Ἀγαπητοί μου,

Εἶναι γεγονός ὅτι κατὰ τὸ παρὸν Συνέδριον καλούμεθα νὰ ἀνέλθωμεν εἰς δυσπρόσιτα θεολογικὰ ὕψη καὶ ἀγύμναστοι ὄντες νὰ ὀρειβατήσωμεν εἰς ὄρος δυσανάβατον. Προσμαρτυρεῖ τοῦτο καὶ ὁ Θεῖος Γρηγόριος ὡς ἐξῆς: «*Ὅρος γάρ ἐστιν ὡς*

39. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Περὶ τῆς τριημέρου προθεσμίας τῆς Ἀναστάσεως», τόμος 10, σελ. 484, 15.

40. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Περὶ τῆς τριημέρου προθεσμίας τῆς Ἀναστάσεως», τόμος 9, σελ. 486, 30.

ἀληθῶς ἄναντες καὶ δυσπρόσιτον ἡ Θεολογία, ἣς μόλις ὁ πολὺς λεὼς τῆς ὑπωρείας φθάνει. Εἰ δέ τις Μωϋσῆς εἶη, γένοιτ' ἂν καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς ἀνόδου, χωρῶν τῇ ἀκοῇ, τὰς τῶν σαλπύγγων φωνάς, ἅς φησιν ὁ τῆς ἱστορίας λόγος ἰσχυροτέρας ἐν τῷ προβαίνειν γίνεσθαι. Ἀληθῶς γὰρ σάλπιγξ τὴν ἀκοὴν καταπλήττουσα τὸ περὶ τῆς θείας φύσεως κήρυγμα, μέγα μὲν καὶ παρὰ τὴν πρώτην, μείζον δὲ μᾶλλον τῆς ἀκοῆς καθικνούμενον ἐν τοῖς τελευταίοις»⁴¹. Ἡ προσέγγις τοιούτων θεμάτων ἀπαιτεῖ προσοχήν, καθαρότητα ψυχῆς, διαύγειαν νοός, προσευχὴν καὶ ἰκεσίαν πρὸς ἐφέλκυσιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἰδ' ἄλλως κίνδυνος μέγας ὑπάρχει διότι ἐνῶ «καθαρσιῶν ἔτι ἐκ τῶν βεβιωμένων δεόμενοι, ἅπλυτοί τινες καὶ κατεσπιλωμένοι τῇ τοῦ βίου περιβολῇ τὴν ἄλογον αἴσθησιν ἑαυτῶν προβαλλόμενοι τῆς θείας ἀνόδου κατατολμῶσιν, ὅθεν αὐτοὶ τοῖς ἰδίους ἑαυτῶν λογισμοῖς καταλεύονται· αἱ γὰρ αἰρετικαὶ ὑπολήψεις λίθοι τινὲς ἀτεχνῶς εἰσιν αὐτὸν τὸν εὐρετὴν τῶν ποτηρῶν δογμάτων καταφρονεῦντες»⁴².

Ὁ ἱερός Πατὴρ προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ κυβερνῶνται μὲ ἀρμόζοντα εἰς αὐτοὺς τρόπον ὥστε νὰ ἀποφεύγῃ ἡ ψυχὴ τὴν ἐκ τῆς κακίας βλάβην. «Παιδαγωγεῖται τοίνυν τὸν βίον τῶν Χριστιανῶν τρόπος φιλόσοφος, καὶ ἡ ψυχὴ φεγγέτω τῆς κακίας τὴν βλάβην»⁴³. Ἰδιαιτέρως ἐπίκαιρος παρουσιάζεται ἡ προτροπὴ αὕτη πρὸς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον καὶ ἰδιαιτέρως εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀμέσους

πνευματικοὺς αὐτοῦ κληρονόμους. Καλούμεθα ὄχι μόνον νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν ζωηφόρον Πατερικὴν σκέψιν καὶ παράδοσιν εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον μας ἀλλὰ καὶ νὰ μεταδώσωμεν καὶ μεταλαμπαδεύσωμεν τὴν τόσον παλαιὰν ἀλλὰ καὶ τόσον σύγχρονον καὶ ἀναγκαίαν διὰ τὸν κόσμον, τὸν παντοειδῶς ταλαιπωρημένον καὶ σχοινοβατοῦντα, πατερικὴν σκέψιν πρὸς ὠφέλειαν πάντων.

Ἰδίᾳ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἱερὸν χρέος εἰς τὴν πνευματικῶς πεινώσαν καὶ διψῶσαν Εὐρώπην νὰ προσφέρωμεν ἐν ταπεινώσει τὸ ζῶν ὕδωρ τὸ εἰς ζωὴν αἰώνιον ἀλλόμενον, ἀφοῦ αὕτη ἀπώλεσε τὸ ἀντλημὰ τῆς καὶ διψᾷ. Ἄς ἀποτελέσωμεν ἡμεῖς τὰ ὑποζύγια τοῦ Χριστοῦ τὰ μεταφέροντα τὴν ἐλπίδα, εἰς τὸν παραπαίοντα ἄνθρωπον. Ὁ ἱερώτατος Γρηγόριος τὸ ζητεῖ. «Ὑπακούσωμεν τῷ κελεύοντι· γενώμεθα τοῦ Χριστοῦ ὑποζύγιον, ταῖς ζεύγλαις τῆς ἀγάπης ἑαυτοὺς ἐνδύσαντες»⁴⁴.

Κατακλείων δὲ τὴν ὁμιλίαν μου ταύτην καὶ συγχαίρων ἀπὸ καρδίας τὸν τε Πρόεδρον τῆς Ὁργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ παρόντος Συνεδρίου, Ἐλλογμώτατον Καθηγητὴν τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου καὶ σκαπανέα περιουστάτου τῆς ἱερᾶς Ἐπιστήμης κ. Ἡλίαν Μουτσούλαν καὶ τὴν Ὁργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς, δι' ὅσα ἐμόγησεν διὰ τὴν ἀρίστην προετοιμασίαν καὶ διοργάνωσιν τῆς πνευματικῆς συνάξεως ταύτης, εὐχομαι ἐκ βάθους ψυχῆς, δαψιλῇ τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἐνίσχυσιν, τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ λαμπροῦ τούτου Συνεδρίου.

41. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 254, 5-10.

42. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸν βίον Μωϋσέως», τόμος 9, σελ. 254-254, 30.

43. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Περὶ Εὐποΐας», τόμος 10, σελ. 210, 20.

44. ΕΠΕ, Γρηγορίου Νύσσης, «Εἰς τὸ ἐφ' ὅσον ἐνὶ ἐποῦσασατε, ἐμοὶ ἐποῦσασατε», τόμος 10, σελ. 252, 25.

Ο ΑΝΑΛΛΟΙΩΤΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ ΕΛΠΙΔΑ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΗΣ 3ης ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ

*Όμιλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου
στό Πανελλήνιο Μοναστικό Συνέδριο (Μετεώρα, 12.9.2000)*

Στις έορταστικές έκδηλώσεις τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, επί τῆ συμπληρώσει δύο χιλιάδων έτών από τήν κατά σάρκα Γέννηση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ιδιαίτερα σημαντική θέση κατέχει τὸ παρὸν Πανελλήνιο Μοναστικό Συνέδριο. Διότι μία ἀποτίμηση τῆς παρουσίας καὶ τῆς προσφορᾶς τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν κόσμο, κατὰ τὴν διαδρομὴ τῶν εἴκοσι αἰώνων, με ἀφορμὴ τοὺς έφετινοὺς έορτασμοὺς, δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ νοηθῆ χωρὶς τὴν ἀναφορὰ στὸν Ἀνατολικὸ Ὁρθόδοξο Μοναχισμό, καθ' ὅτι στὸν θεσμὸ αὐτὸ διασώζεται γνήσια ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα καὶ πραγματώνεται ὁ σκοπὸς τῆς Έκκλησίας ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ Μοναχισμὸς ἀνήκει ὀργανικὰ στὸ Σῶμα τῆς Έκκλησίας. Γεννιέται καὶ ζῆ μέσα στοὺς κόλπους τῆς, εἶναι «σάρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὄστον ἐκ τῶν ὀστέων»¹ τῆς. Τρέφεται, ἀνδρώνεται, καρποφορεῖ καὶ ἀγιάζεται με τὴ χάρη τῶν Μυστηρίων τῆς καὶ συγχρόνως ζωογονεῖ, στηρίζει, δοξάζει, λαμπρύνει τὴν Έκκλησία, μέσα σὲ μιὰ ἀδιάσπαστη ὀργανικὴ ἐνότητα καὶ σὲ μιὰ ἀέναη σχέση ἀλληλοπροσφορᾶς. Ἐκτὸς Έκκλησίας δὲν νοεῖται μοναχικὴ ἀφιέρωση, ἀλλὰ καὶ χωρὶς Μοναχισμό θὰ ἔχανε τὸ Σῶμα τῆς Έκκλησίας τὴν ζωτικότητα καὶ εὐρωστία του, ἐφ' ὅσον λέγεται καὶ εἶναι ὁ Μοναχισμὸς ἡ «σπονδυλικὴ στήλη» καὶ «τὰ νεῦρα τῆς».

Ἐ' αὐτὸ καὶ θεωρῶ κορυφαῖο γεγονός ιδιαίτερας πνευματικῆς βαρύτητος τὴ σύγκληση τοῦ Συνεδρίου τούτου, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν εὐλογημένη σκιά τῶν ἱερῶν ἀγιομετεωρικῶν βράχων, ὡς ἀπότση, τρόπον τινά, φόρου τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης τῆς Ἀγίας μας Έκκλησίας πρὸς τὴν χαρισματικὴ αὐτὴ τάξη τῆς καὶ πρὸς τὰ ἀναρίθμητα τεθεωμένα τέκνα τῆς ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν μακρὰ χορεία τῶν ὀσίων ἀσκητῶν, ἐρημιτῶν καὶ κοινοβιατῶν πρὸς

τοὺς Παχωμίους καὶ Ἀντωνίους, τοὺς Θεοδοσίους καὶ Εὐθυμίους, τὶς Μακρίνες καὶ τὶς Συγκλητικές, πρὸς ὄλους τοὺς ἐπωνύμους καὶ ἄνωνύμους, παλαιούς καὶ νεωτέρους, ποὺ με τὰ ὑπεράνθρωπα ἀσκητικά τους παλαίσματα, με τὴν ἀμετρη ἐγκράτεια, τὶς πάννουχες στάσεις καὶ τὶς ὀλοήμερες δεήσεις, τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἄκρα ταπεινώση τους, παρέτειναν τὴν ἱστορία τοῦ κόσμου πρὸς τοὺς ὀσίους Μετεωρίτας πατέρας, οἱ ὀποῖοι μᾶς φιλοξενοῦν στὸν ἀγιασμένο τόπο τους καὶ ἀοράτως παρίστανται, εὐλογοῦντες τὴν σύναξή μας πρὸς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς σημερινούς Μοναχοὺς καὶ Μοναχές, ποὺ συνεχίζουν τὴν μακραίωνη Μοναχικὴ παράδοση στὰ πεντακόσια καὶ πλέον ἐν λειτουργίᾳ Μοναστήρια τῆς Πατρίδος μας, σ' αὐτοὺς ποὺ μέσα στὰ κοινόβια σηκώνουν τὸν σταυρὸ τῆς μαρτυρικῆς ὑπακοῆς καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ μόνοι ἢ σχεδὸν μόνοι, με συντροφιά συχνὰ τὰ γηρατειὰ καὶ τὴν ἀρρώστεια, κρατοῦν ἀναμμένα τὰ καντήλια καὶ ἄσβηστο μαζί τὸν δαυλὸ τῆς μοναχικῆς ἀφιέρωσης.

Ὁ γενικὸς τίτλος τοῦ Συνεδρίου, «Ὁ ἀναλλοίωτος Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς ἐλπίδα σωτηρίας στὴν ἀνατολὴ τῆς 3ης χιλιετίας», προσφυῆς καὶ λίαν περιεκτικὸς, συνοψίζει ἐπιγραμματικὰ τὴ σημασία τοῦ Μοναχισμοῦ γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας.

Οἱ εἰσηγήσεις, ποὺ κατανέμονται σὲ πέντε γενικὲς θεματικὲς ἐνότητες, θὰ ἐξάρουν καὶ θὰ παρουσιάσουν ἐκτενέστερα τὴν ἀξία καὶ τὸ σκοπὸ τοῦ Μοναχισμοῦ, τὴν ἱστορία καὶ τὴ θέση του μέσα στὴν Έκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τὴν διαχρονικὴ πολὺπλευρὴ καὶ πολυποίκιλη προσφορὰ του, τὴν προοπτικὴ καὶ τὸ ρόλο του στοὺς ἐπερχομένους αἰῶνες. Θὰ ἐξετασθοῦν, ἀκόμη, τὰ προβλήματα ποὺ ἐνίοτε ἀνακύπτουν, εἴτε μέσα στοὺς κόλπους του, εἴτε στὶς σχέσεις του με τὸν κόσμο καὶ τοὺς θεσμοὺς τοῦ κόσμου.

Οἱ Εἰσηγηταί, διακεκρομένοι ἐκπρόσωποι τοῦ

1. Γεν. β', 21.

Μοναχισμού και έγκριτοι πανεπιστημιακοί διδάσκαλοι, ήλθαν να καταθέσουν, οί μὲν τήν πολύτιμη έμπειρία και σοφία τους από τὸ πανεπιστήμιο τής έρήμου, οί δὲ τὸς καρπούς έμβριθοῦς μελέτης τής έκκλησιαστικῆς ιστορίας και τῶν πατερικῶν συγγραμμάτων.

Ὁ Μοναχισμός παραμένει μέχρι και σήμερα, μετὰ δύο χιλιάδες χρόνια, ἀναλλοίωτος, διότι πρότυπο και έμπνευστής του, ή βάση, τὸ κέντρο και ὁ σκοπός του, τὸ Α και τὸ Ω του είναι ὁ «χθὲς και σήμερα ὁ αὐτὸς και εἰς τοὺς αἰῶνας»² Κύριος ήμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Παραμένει ἀτρεπτος, μέσα στὸν διαρκῶς μεταβαλλόμενο και ἐπὶ τὰ χεῖρω τρεπόμενο κόσμο, διότι βιώνει αὐθεντικά τὸ Εὐαγγέλιο, ἐκ τοῦ ὁποῖου «ἴωτα ἐν ή μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ»³, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου.

Οί Μοναχοί είναι αὐτοί πὸν ἐνωτίζονται και ἀποδέχονται τήν σωτήρια ἀποστολική κλήση «δεῦτε ὀπίσω μου»⁴ και, ἀφήνοντας τήν πολυκύμαντη τοῦ κόσμου και τῶν παθῶν θάλασσα, τὰ δίκτυα τῶν βιοτικῶν μερμινῶν, συγγένειες και φιλίες, ἀκολουθοῦν τὸν Σωτῆρα Χριστό. Τὸν ἀκολουθοῦν στήν ἀτιμία, στήν ἐγκατάλειψη και τήν ὀδύνη τοῦ Σταυροῦ, «σταυροῦντες τήν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι και ταῖς ἐπιθυμίαις»⁵. Τὸν συνοδεύουν στὸν Τάφο, θάπτοντες τίς κοσμικὲς φιλοδοξίες και τίς γήινες ἐπιδιώξεις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου κάτω ἀπὸ τὸ ταπεινὸ ράσο και νεκροῦντες καθημερινὰ «τὸ ἴδιον θέλημα» ὑπὸ τὸν ζυγὸ τής ὑπακοῆς. Μετέχουν τής Ἀναστάσεως, ἀνιστῶντες ἐντὸς τους τήν πεπτωκυῖα θεῖα εἰκόνα και περιβαλλόμενοι, διὰ τής πνευματικῆς τελειώσεως, τήν δόξα τοῦ ἀρχεγόνου κάλλους. Εἶναι οί πορευόμενοι στὰ ἴχνη τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, κήρυκες-σιωπηλοί τίς περισσότερες φορές- τοῦ Εὐαγγελίου και ἀναμορφωταί, μετὰ τήν ἐσωτερική τους μεταμόρφωση, τής κοινωνίας. Εἶναι οί συνεχιστὰ και μιμητὰ τῶν Μαρτύρων και Ὁμολογητῶν τής Πίστεώς μας, ισόβιοι αὐτοί μάρτυρες τής συνειδήσεως, ἀνεξωσμένοι ἐφ' ὅρου ζωῆς σὲ μιὰ ἀνελέητη,

συνεχῆ πάλη ἐναντίον τής φύσεώς τους, σ' ἓναν πόλεμο χωρὶς ἀνακωχῆ κατὰ τοῦ κόσμου και τοῦ κοσμοκράτορος, σὲ μιὰ διαρκῆ ὁμολογία, ἔργω και λόγῳ και σχήματι.

Θεμέλιο τής μοναχικῆς ζωῆς παραμένει πάντοτε ή ἀγάπη πρὸς τὸν Νυμφίον τῶν ψυχῶν, μετὰ προϋπόθεση τήν αὐτοπροαίρετη ἀποδοχῆ τής θεῖας κλήσεως, και σκοπὸς ή κατὰ χάριν θέωση, διὰ τής μετοχῆς στίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Φθάνοντας στήν θεοκοινωνία ὁ Μοναχός, ἐκπληρώνει τὸ σκοπὸ τής ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὸν σκοπὸ ἀκόμη τής δημιουργίας τοῦ κόσμου, ἀφοῦ κατὰ τὸν Ἅγιο Μάξιμον τὸν ὁμολογητῆ «εἰς τοῦτο ήμᾶς πεποίηκεν ὁ Θεός, ἵνα γενώμεθα θεῖας κοινωνοὶ φύσεως, και τής αὐτοῦ αἰδιότητος μέτοχοι, και φανῶμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατὰ τήν ἐκ χάριτος θέωσιν»⁶. Μετὰ τήν ἐνοίκηση Ἁγίου Πνεύματος προγεύεται τήν τρυφή τοῦ μέλλοντος αἰῶνος και βιώνει, ἐν μέρει, ἀπὸ τήν παρούσα ζωῆ τήν ἐσχατολογικὴ πραγματικότητα.

Ἡ θεοπτία, κατὰ τοὺς νηπτικούς Πατέρες, ὡς ἐπιβράβευση τής καθαρότητος τής ψυχῆς, ή ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ τής τηρήσεως τῶν τριῶν θεμελιωδῶν μοναχικῶν ἀρετῶν, τής παρθενίας, τής ἀκτημοσύνης, και τής ὑποκοῆς. Στὰ τρία αὐτὰ πνευματικά ἀθλήματα ἀγωνίσθηκε τὸ πλῆθος τῶν ἀπ' αἰῶνος ὁσίων μοναχῶν και μοναζουσῶν γιὰ νὰ λάβῃ τὸ ἔπαθλο τῶν δωρεῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κι ὅσο θὰ προσφέρεται ή «τρισπονη» αὐτῆ εὐάρεστη θυσία, ὡς «λογικὴ λατρεία»⁷ πρὸς τὸ «ζωόθυτον θῦμα»⁸, στὰ ἱερά θυσιαστήρια τής έρήμου, θὰ παρατείνεται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο και θὰ συνεχίζεται ή ζωῆ ἐπὶ τής γῆς.

Θυσία είναι και ή καθαρὰ προσευχή τοῦ Μοναχοῦ, μέσα ἀπὸ τὸ θυσιαστήριο τής καρδιάς, ὅπου θυσιάζεται τὸ θέλημα, συντρίβεται τὸ «ἐγώ», καταπνίγονται τὰ πάθη, φονεύονται οί παντοειδεῖς κακίες. Αὐτῆ ή προσευχῆ συγκινεῖ τὸν Θεὸ και ἀπομένει ή μόνη ἐλπίδα σωτηρίας στὸν σύγχρονο βιβλικὸ κατακλυσμὸ τής ἀποστασίας, ὅπου

2. Έβρ. ιγ', 8.

3. Ματθ. ε', 18.

4. Ματθ. δ', 19.

5. Γαλ. ε', 24.

6. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, «Κεφάλαια θεολογικά και οἰκονομικά, Ἑκατοντὰς Α', μβ'», Φιλοκαλία, ΕΠΕ, τόμ. 15Δ, σελ. 38.

7. Ρωμ. ιβ', 1.

8. Μεγαλυνάρια Θ' ὤδης τοῦ Πάσχα.

είναι πλέον όρατός ό έφιαλτικός κίνδυνος τής αυτοκαταστροφής, έφ' όσον, κατά τόν Άγιο Ίωάννη τής Κλίμακος, ή προσευχή χαρακτηρίζεται ώς «κόσμου σύστασις»⁹.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, έχουμε ανάγκη από έμπυρες εικόνες του Εὐαγγελίου, από άγίους που θά προσφέρουν τόν έαυτό τους ώς «όλοκάρπωμα θυσίας»¹⁰ ύπέρ των πληθυνομένων άνομιών και θά αποτρέπουν τήν δίκαιη όργή του Θεού. Και τούς άγίους κυρίως μέσα στον κατ' έξοχήν άγιοτόκο θεσμό του Μοναχισμού μπορούμε νά τούς αναζητήσουμε. Η ανάδειξη άγίων είναι ή μεγίστη ευεργεσία του Μοναχισμού προς τόν κόσμο και τó πλέον φιλόπρωπο κοινωνικό του έργο. Οί άγιοι είναι οί καρποί του Εὐαγγελίου και του Χριστού τó εκτύπωμα, είναι ή διάσωση τής ευαγγελικής Άληθείας έπί τής γής, είναι οί φίλοι του Θεού και οί ίσχυροί πρεσβευται ύπέρ τής οικουμένης. Ό κόσμος θά ύπάρχη όσο θά ύπάρχουν άγιοι έπάνω στη γή. Οί άγιοι είναι για τούς πιστούς τά πρότυπα και οί άκατανίκητοι ύπερασπισται στους πειρασμούς του άντιδίκου, οί άμσθοι θαυματουργοί ίατροί σε κάθε άσθένεια και ή καταφυγή στις τρικυμίες του βίου. Ό Άγιος Νικόδημος ό Άγιορείτης, τονίζει χαρακτηριστικά στον πρόλογο του Συναξαριστού του: «Έν τῷ Συναξαριστῇ τούτῳ δέν περιέχονται δύο και τρεῖς, ή δέκα, ή έκατόν, ή χίλιοι άγιοι, άλλα χιλιάδες και μυριάδες και μυλλιάνια όλόκληρα άγίων, και σύννεφα πυκνότατα άπειρων δικαίων διατί; δια νά σε αναψύχουν Χριστιανέ, με τās πρεσβείας των, από τó καῦμα των πειρασμών δια νά σε δροσίζουν με τās έπιρροάς των χαρίτων τους όταν ξηρανθής από τήν φλόγα των παθών δια νά σε σκεπάσουν άνωθεν με τās πτέρυγας των προστασιών τους, από τās έπιβουλάς των όρατών και άοράτων έχθρών και τελευταίον δια νά σε κάμνουν νά μή φοβήσαι από τόν άόρατον πόλεμον των παθών και των δαιμόνων, έχων κύκλω σου μίαν αναρίθμητον παράταξιν τόσων και τόσων άγίων, οίτινες είναι βοηθοί σου»¹¹.

Ό Μοναχισμός διέσωσε και θά διασώση και

πάλη τήν άκραιότητα τής Πίστεως και τήν θεογνωσία, δια τής έμπειρίας τής προσωπικής κοινωνίας με τόν Θεό. Προασπισταί πάντοτε των Δογμάτων και των Άληθειών τής Έκκλησίας οί Μοναχοί, πολέμοι των αίρέσεων και θεματοφύλακες τής Παραδόσεως, θά αποτελέσουν και σήμερα, με τó γνήσιο όρθόδοξο αίσθητήριό τους και με τó όμολογιακό φρόνημά τους, τήν προφυλακή στον ύπουλο κίνδυνο του συγκρητισμού και σε κάθε έπιβουλή κατά τής Όρθοδοξίας.

Η πορεία των Μοναχών προς τήν θέωση αποτελεῖ τó άντιστάθμισμα στην δαιμονοποίηση που έπιχειρεῖται από τήν λεγομένη Νέα Έποχή. Στην μεθοδευμένη παγκοσμιοποίηση ό Μοναχός θά άντιπαραθέτη τήν προσδοκία και τόν άγώνα του νά γίνη ή άνθρωπότητα, δια τής αποδοχής και βιώσεως του αναλλοιώτου ευαγγελικού λόγου, «μία ποιμνη»,¹² ύπό «ένα ποιμένα»¹³, τόν Χριστό, όπου θά πρυτανεύη ή άγάπη και όπου στόχος δέν θά είναι ή έπίγεια ευδαιμονία, άλλα ή μακαριότητα τής άνω Ίερουσαλήμ. Στις οικουμενιστικές τάσεις θά προβάλλη τήν οικουμενικότητα τής άγάπης του, ή όποία ύλοποιείται στην ύπέρ τής Οίκουμένης προσευχή και στην συμμετοχή, παντί τρόπῳ, στον πόνο και τήν ανάγκη του πλησίον χωρίς διακρίσεις φυλετικές, εθνικές, κοινωνικές, ιδεολογικές.

Ό Μοναχισμός, κατά τήν δισχιλιετή πορεία του, έδωσε στην Έκκλησία πλήθος χριστομιμήτων άγίων ποιμένων, πατριαρχών, έπισκόπων, ιερέων και πνευματικών πατέρων, οί όποιοι άνεδείχθησαν σε κάθε έποχή οί στυλοι τής Όρθοδοξίας, οί σοφοί οικονόμοι των Μυστηρίων, οί κήρυκες του Εὐαγγελίου, οί όδηγοί και τά στηρίγματα του πιστού λαού. Κι αν στο παρελθόν υπήρξε φυτώριο έργατών του Άμπελώνος του Κυρίου, στην έποχή μας, τήν κατ' έξοχήν ύλόφρονα, και στο μέλλον, που θά γίνεται όλο και πιο σπάνια ή καθαρότητα, ό χῶρος του Μοναχισμού απομένει ή έλπίδα για τήν άνεύρεση άξίων εκκλησιαστικών ποιμένων.

Η ρήση του άγίου Ίωάννου τής Κλίμακος «Φῶς μέν μοναχοῖς άγγελοι, φῶς δέ πάντων άν-

9. Ίωάννου Σιναΐτου Κλίμαξ, Λόγος ΚΗ, α', Έκδ. Ί. Μ. Παρακλήτου 1986, σελ. 355.

10. Σοφία Σολομώντος γ', 6.

11. Άγ. Νικόδημου του Άγιορείτου, Συναξαριστής, Τόμ. Α', Έκδ. Κων. Σπανού, σελ. κβ'.

12. Ίωάν. ι', 16.

13. Ίωάν. ι', 16.

θρώπων, μοναχική πολιτεία»¹⁴ είναι όσο ποτέ επίκαιρη σήμερα και προφητική για τους επερχόμενους αιώνες. Στην διαρκώς έντεινομένη σύγχυση, στην άγνοια και τον αποπροσανατολισμό, όπου, κατά τον Προφήτη Ησαΐα, «τίθεται τὸ σκότος φῶς και τὸ φῶς σκότος»¹⁵ και «οἱ ἄνθρωποι ἠγάπησαν μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς»¹⁶, οἱ Μοναχοί, κοινωνοὶ τοῦ φωτός τῆς Τρισηλίου Θεότητος, διασώζοντας τὴν θεογνωσία καὶ ἐπιτελώνοντας στὴ γῆ τὸ ἔργο τῶν ἀγγέλων, θὰ ὀδοδεικτοῦν στὶς σκοτεινὲς ἀτραπούς τῶν ὑπαρξιακῶν ἀναζητήσεως τὸ ἀληθινὸ φῶς και τὴν μόνη ὁδὸ, στὸ χάος τῆς ἀβεβαιότητας, τὴν πίστη και τὴν βεβαιότητα τῆς ἀναστάσεως και τῆς αἰώνιας ζωῆς.

Ὁ Μοναχὸς θὰ διδάσκη, μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του, ὅτι πάντοτε εἶναι δυνατὴ ἡ βίωση τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν και ὅτι ἡ ἀγιότητα δὲν εἶναι προνόμιο παλαιότερων μόνο γενεῶν, ἀλλὰ τὸ πιὸ ὑπέροχο ὄραμα και ὁ ἱερώτερος σκοπὸς ζωῆς σὲ κάθε ἐποχῇ. Οἱ σύγχρονοὶ μας Ἅγιοι, Ἅγιος Νεκτάριος, Ὁσιος Σάββας ὁ ἐν Καλύμνῳ, Ὁσιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης και τόσο ἄλλοι ἀγλαοὶ καρποὶ ἀπὸ τὸν θεοφύτευτο μοναχικὸ ἀμπελῶνα βεβαιοῦν τοῦ λόγου τὸ ἀληθὲς και πιστοποιοῦν γιὰ πολλοστὴ φορὰ τὴν καταλυτικὴ παρουσία τοῦ Μοναχισμοῦ στὴν κοινωνία μας.

Θὰ ἀποδεικνύη ὁ Μοναχὸς, μὲ τὴν πιστότητα στὶς ὑποσχέσεις του, ὅτι εἶναι ἐφικτὸς ὁ σῶφρων βίος και μέσα στὸν καταιγισμὸ τῶν συγχρόνων προκλήσεων, ἐφ' ὅσον, μὲ τὴν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατορθώνει τὰ ὑπὲρ φύσιν, πολιτευόμενος ὡς ἀσώματος.

Ἀρνούμενος κάθε ὑλικὴ κτήση και παραμένοντας διὰ βίου ἀκτῆμων, θὰ διακηρύττη ἐμπράκτως στὸν ἀνασφαλῆ, γι' αὐτὸ και πολυμέριμο και ἀγχώδη σύγχρονο ἄνθρωπο, ὅτι ὁ ἐνδύων τὰ «κρίνα τοῦ ἀγροῦ»¹⁷ και τρέφων «τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ»¹⁸ δὲν πτωχεύει και δὲν ὀλιγωρεῖ, ἀλλὰ μεριμνᾷ ἀνύστακτα, παρέχοντας γενναϊὸδωρα,

μαζὶ μὲ τὰ πνευματικά, και τὰ χρειώδη τῆς παρούσης ζωῆς, και μάλιστα «ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα»¹⁹.

Ἀναγόμενος ὁ Μοναχὸς, μὲ τὴν ἐκούσια ὑποταγῇ, στὴ σφαῖρα τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας, θὰ συνεγείρη τὸν σημερινὸ αὐτονομημένο, ἀλλὰ και ὅσο ποτέ καταδυναστευόμενο ὑπὸ τῆς τυραννίας τοῦ ἰδίου θελήματος ἄνθρωπο, στὴν ἐπανάσταση κατὰ τῆς δουλείας τοῦ «ἐγώ». Ἡ ταπεινὴ και ἀπειρίεργη παραίτηση ἀπὸ τὴν ἰδία γνώμη και θέληση, χάριν τῆς ἐμπιστοσύνης στὴν διάκριση τοῦ πνευματικοῦ ὀδηγοῦ και δι' αὐτοῦ στὸ θεῖο θέλημα, θὰ ἐλέγξη τὸν ὀρθολογισμὸ και τὰ ὀλισθήματα τῆς συνήθως σφαλερῆς ἀνθρωπίνης κρίσεως.

Ἡ Νέα Τάξη πραγμάτων σήμερα γιὰ νὰ ἐπιβληθῇ μεθοδεύει τὴν ἐξαφάνιση τῆς προσωπικότητας, μὲ τὴν ἀριθμοποίηση και τὴν μαζοποίηση τῶν λαῶν, και μὲ τὴν ἐπιβολή, διὰ τῶν μέσων ἐνημερώσεως, νέων προτύπων ζωῆς και νέου τρόπου σκέψεως. Σ' αὐτὴ τὴν «πολιτοποίηση» οἱ κατ' ἐξοχὴν ἐλεύθεροὶ ἄνθρωποι παραμένουν οἱ Μοναχοί. Ἡ ἔρημος γίνεται ἑπαλξη ἐλευθερίας, καταρτίζοντας ὀλοκληρωμένες πνευματικὲς προσωπικότητες, μὲ πεφωτισμένη κρίση και δύναμη ἀντιστάσεως, ποὺ θὰ ὑψώσουν φωνὴ διαμαρτυρίας ἐκεῖ ποὺ προσβάλλεται ἡ ἔμπυχη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Αὐτοί, οἱ «μὴ στοιχοῦντες ἑαυτοῖς και μὴ ἔχοντες ἑαυτοὺς συνετούς»²⁰, ὅταν ἀπειλεῖται ἡ γνησιότης τῆς Πίστεως, ἐν πλήθει διακρίσεως, ἀναδεικνύονται μαχηταί, μάρτυρες και ὀμολογηταί και ὀσάκις τὸ προστασσόμενο ἀντιβαίνει στὸν θεῖο νόμο, ἀρνοῦνται τὴν ὑποταγῇ, «πειθαρχοῦντες Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»²¹.

Στὸ κοσμικὸ φρόνημα, τὸ ὀποῖο εἰσχωρεῖ και στὴ ζωὴ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, μὲ κίνδυνο ἐκκοσμικεύσεως, χαλαρώσεως τῶν ἠθῶν και ἀποξενώσεως ἀπὸ τὸν ἀσκητικὸ χαρακτήρα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, προτάσσει ὁ Μοναχὸς τὴν σταθερότητα στὶς ἀπ' αἰῶνος ἀρχές τοῦ ἀγγελικοῦ πολιτεύματος και τὴν προσήλωσιν στὴν ἀγιαστικὴ

14. Ἰωάννου Σιναΐτου, Κλίμαξ, Λόγος Κοτ', γ', Ἔκδ. Ἰ. Μ. Παρακλήτου 1986, σελ. 289.

15. Ἡσαΐας ε', 20.

16. Ἰωάν. γ', 19.

17. Ματθ. στ', 28.

18. Ματθ. στ', 26.

19. Ἐφεσ. γ', 20.

20. Ἀββᾶ Δωροθέου, Ἔργα ἀσκητικά, Διδασκ. Ε', Ἔκδ. «Ἐτομασία», σελ. 168, Καρέας 1983.

21. Πράξ. ε', 29.

ὀρθόδοξη Παράδοση. Παρέχει, μὲ τὸ σεμνὸ καὶ ἀπαρρησίαστο ἦθος, μὲ τὴν εὐγένεια, τὴν καλωσύνη, τὴν σιωπὴ καὶ τὴν ἐν γένει κόσμια συμπεριφορὰ του, ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ἐμμονὴ του στὴν παραδεδομένη ἐμφάνιση, πρότυπο χριστιανικῆς ἀναστροφῆς, ἀνατρέποντας τὴν πλάνη ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ὁ Χριστὸς στὴν καρδιά, ὅταν μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς ἢ μὲ τὴν ἐξωτερικὴ εἰκόνα ὄχι μόνο Χριστὸς δὲν ὁμολογεῖται, ἀλλὰ μᾶλλον κοσμικὸ πνεῦμα προδίδεται. Καὶ ἐδῶ ἀνακύπτει ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη νὰ ἀποφύγῃ ὁ σύγχρονος Μοναχισμὸς τὶς ψυχοφθόρες ἐπιρροὲς τοῦ φρονήματος τοῦ κόσμου καὶ νὰ αὐτοπροστατευθῆ ἀπὸ τὸν «ἐκσυγχρονισμό» τῆς ἐποχῆς, πού λυμαίνεται τὴν γνησιότητα καὶ τὴν αὐθεντικότητα τῆς ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίας του. Δυστυχῶς, ὅμως, στὶς ἡμέρες μας ἐμφανίζονται ἰσχυρὲς τάσεις ἐκκοσμικεύσεως τοῦ Μοναχισμοῦ ὑπὸ τὸ πρόσχημα, εἴτε τῆς κοινωνικῆς παρουσίας τῶν Μοναχῶν, εἴτε τῆς πνευματικῆς καὶ πραγματικῆς αὐτονομῆσέων τῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς κανονικοὺς τῆς ποιμένες. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ καλλιιεργεῖ, μεταξὺ τῶν Μοναχῶν, τὴν ἀντίληψη ὅτι ἀνήκουν μὲν εἰς πολλὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν, ἀλλ' ὅτι δὲν ὑπόκεινται στὶς κανονικὲς ἐπιταγὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων. Τοῦτο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διολίσθηση τῶν Μοναχῶν στὸ ἐπίπεδο στοιχείων πού εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπειλήσουν τὴν ἐνότητα τοῦ Κυριακοῦ Σώματος. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά καὶ ἡ Ἐκκλησία, στὸ πρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου, ὀφείλει νὰ προστατεύῃ τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν Μοναχῶν καὶ νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴ καὶ πολιτεία των, νὰ ἐγγυᾶται τὴν παραφυλακὴ τῶν μοναστικῶν θεσμῶν καὶ νὰ ἀπέχη ἀπὸ κάθε ἐπίβουλη, τῆς ἐσωτερικῆς ἐνότητος τῆς Ἀδελφότητος, ἐπέμβαση. Μόνον ἔτσι διασώζεται ὁ αὐθεντικὸς χαρακτήρας τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ ἡ καθοδηγητικὴ τῶν πιστῶν ἀποστολὴ του.

Ὁ Μοναχὸς, ἀρκοῦμενος στὰ χρειώδη γιὰ τὴν θεραπεία τῶν ὑλικῶν του ἀναγκῶν, ἀρνούμενος τὴν ἄνεση, ἐργαζόμενος ὄχι πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἀλλὰ γιὰ τὴν διακονία τῶν ἀδελφῶν, ἔχοντας προσηλωμένο τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιά στὸν Θεὸ καὶ ἀγιάζοντας τὴν ἐργασία μὲ τὴν ἀδιάλειπτη

προσευχῇ, πολιτεύεται «ὡς ξένος καὶ παρεπίδημος ἐπὶ τῆς γῆς»²², ἐλέγχοντας τὴν κοσμικὴ νοοτροπία, πού ἀνάγει σὲ σκοπὸ τῆς ὑπάρξεως τὶς ἐπίγειες κτήσεις καὶ ἀπολαύσεις. Δὲν ἐπιζητεῖ τὴν καταξίωσή του στὴν προβολή, σὲ ὑψηλοὺς τίτλους, σὲ ἀναγνώριση καὶ σὲ κοσμικὲς ἐπιτυχίες, ἀλλὰ θεωρεῖ τιμὴ τὸν ὄνειδισμό χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ προτιμᾷ τὴν ἀφάνεια καὶ τὴν ἀδοξία, γνωρίζοντας ὅτι ὅλα αὐτὰ τὸν ἐνδύουν μὲ τὴν «στολή τῆς θεότητος»²³, τὴν ὑποποῖδ ταπεινώση, καὶ τοῦ ἐξασφαλίζουν τὴν αἰώνια δόξα τῶν Οὐρανῶν.

Ὁ Μοναχισμὸς ἔχει ἀναδείξει μεγάλα ἀναστήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας καὶ τέχνης, ἀληθινούς θεολόγους, πολυγραφώτατους συγγραφεῖς, ἐμπνευσμένους ὑμνωδοὺς καὶ ἀγιογράφους, πού ἐκκληροδότησαν τὴν Ἐκκλησία τὰ ἀπαράμιλλα δημιουργήματά τους, ὡς καρποὺς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ ποτὲ ὡς μέσα προβολῆς καὶ ὑστεροφημίας. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του κινεῖ τὸν κάλαμο τοῦ θεολόγου καὶ τοῦ συγγραφέως στὴν υπεράσπιση τῆς Πίστεως ἢ στὴν κατήχηση τοῦ πληρώματος καὶ ὄχι ἢ ἐπιθυμία τῆς ἀναδείξεως. Ὁ θεῖος ἔρως, ὄχι ὁ πόθος τῆς κενῆς δόξης, ἐμπνέει τὸν μελωδὸ καὶ τὸν ὑμνογράφο, τὸν ἀγιογράφο ἢ τὸν καλλιγράφο Μοναχό, γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἔργο τους ἀγιάζεται μέσα στὴν ταπεινώση καὶ τὴν ὑπακοή καὶ γίνεται μέσον σωτηρίας τῶν πιστῶν.

Ὅταν ὁ κοσμικὸς ἄνθρωπος ὄνειρεύεται καὶ ἐπιδιώκει μιὰ ζωὴ μὲ ἄνεση καὶ εὐημερία, ὅταν γιὰ τὴν πρόσκαιρη δόξα φθάνει νὰ προδίδῃ πολλὰς φορὲς ἀκόμη καὶ τὶς ἀρχές του, ὁ Μοναχὸς, δίδοντας τὶς φοβερὲς ὑποσχέσεις κατὰ τὴν στιγμή τῆς μοναχικῆς του κουρᾶς, θὰ ἐτοιμάζεται «μὴ πρὸς ἄνεσιν, μὴ πρὸς ἀμεριμνίαν, μὴ πρὸς τρυφάς, μὴ πρὸς ἄλλο τι τῶν ἐπὶ γῆς τερπνῶν τε καὶ ἀπολαυστικῶν· ἀλλὰ πρὸς ἐγκράτειαν σαρκός, πρὸς κάθαρσιν ψυχῆς, πρὸς πτωχείαν εὐτελεῖ, πρὸς πένθος ἀγαθόν, πρὸς πάντα τὰ λυπηρὰ καὶ ἐπίπονα τῆς χαροποιοῦ κατὰ Θεὸν ζωῆς· καὶ γὰρ πεινάσαι

22. Ἐβρ. ια', 13.

23. Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Λόγοι ἀσκητικοί, Λόγος Κ', ΕΠΕ, Φιλοκαλία 8Α, σ. 310.

ἔχει καὶ διψῆσαι καὶ γυμνητεῦσαι, ὕβρισθῆναι τε καὶ χλευασθῆναι, ὄνειδισθῆναι τε καὶ διωχθῆναι καὶ πολλοῖς ἄλλοις περιαχθῆναι λυπηροῖς»²⁴. Καὶ μέσα στὴν ἐκούσια αὐτοκένωση, θὰ δείχνῃ μὲ τὸ εἰρηνικὸ καὶ φωτεινὸ του πρόσωπο ὅτι ἡ ἀληθινὴ χαρὰ δὲν βρῖσκεται στὰ τερπνά τοῦ κόσμου, ἀλλὰ στὴν ἔνωση μὲ τὸν χαροπάρχοι Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ.

Τὰ Μοναστήρια ἀποτελοῦν πάντοτε πρότυπο ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς γιὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ Χριστιανοὺς. Μὲ τὶς πολὺωρες νυχθήμερες Ἀκολουθίες, μέσα στὸ ἀπαραχάρακτο τυπικὸ, μὲ τὴν ἀπαρέγκλιτη τήρηση τῶν καθιερωμένων νηστειῶν καὶ μὲ τὴν τακτικὴ, συνειδητὴ συμμετοχὴ τους στὰ ἱερά Μυστήρια, θὰ διακηρύττουν ὅτι δὲν εἶναι προσκόλλησι στὸν τύπου ὁ ἐκκλησιασμός, ἀλλὰ προσεσχὴ, προσφορὰ λατρείας καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεό, συνάμα δὲ πνευματικὴ τροφοδοσία· δὲν εἶναι παρωχημένη τυπικὴ συνήθεια ἢ νηστεία, οὔτε εἶναι τυχαῖος ὁ σεβασμὸς τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ ταπεινὴ καὶ σωτηρία ἀποδοχὴ ὅσων οἱ Θεοφόροι Πατέρες ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐθέσπισαν· δὲν εἶναι ἐθιμικὴ ἀνάγκη ἢ συμμετοχὴ στὰ Μυστήρια, ἀλλὰ πηγὴ ἁγιασμοῦ καὶ μέσον ἀπολυτρώσεως.

Ὅσο ἡ ἀγάπη θὰ ψύχραινεται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὅσο ἡ ἀδικία καὶ τὸ συμφέρον θὰ πληθαίνουν τῇ δυστυχίᾳ καὶ ὁ βρόχος τῆς μοναξιάς θὰ περισφίγγῃ θανάσιμα τὶς ψυχές, τὰ μοναχικὰ κοινόβια θὰ προβάλλονται ὡς πρότυπα ἀληθινῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας γιὰ τὶς οἰκογένειες καὶ γιὰ τοὺς λαοὺς. Ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἰσότης, πού κανένα μέχρι σήμερα κοινωνικὸ σύστημα καὶ καμμία ἰδεολογία δὲν μπόρεσε νὰ ἐπιτύχῃ, αἰῶνες τώρα πραγματώνεται σὲς μοναστικὲς Ἀδελφότητες. «Κοινωνίαν γὰρ βίου τελειωτάτην ἐγὼ καλῶ (τὸ κοινόβιον)», λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, «ἐν ἧ κτήσεως μὲν ιδιότης ἐξώρισται, γνώμης δὲ ἐναντίωσις ἀπελήλαται, ταραχὴ δὲ πᾶσα, καὶ φιλονικία, καὶ ἔριδες ἐκ ποδῶν ἐστήκασιν, κοινὰ δὲ τὰ σύμπαντα, ψυχαί, γνῶμαι, σώματα καὶ ὅσοις τὰ σώματα τρέφεται καὶ θεραπεύεται, κοινὸς ὁ Θεός, κοινὸν τὸ τῆς εὐσεβείας ἐμπόρευμα, κοινὴ ἡ σωτηρία, κοινὰ

τὰ ἀγωνίσματα, κοινοὶ οἱ πόνοι, κοινοὶ οἱ στέφανοι, εἷς οἱ πολλοὶ καὶ ὁ εἷς οὐ μόνος, ἀλλ' ἐν πλειοσιν»²⁵. Στὸ κοινόβιο ὁ ἰσχυρότατος συνεκτικὸς δεσμὸς τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης εἶναι ὁ ὑπέρτατος νόμος. Ἔτσι, τὸ ἀξίωμα στὴν μοναστικὴ κοινότητα εἶναι γιὰ τοὺς Προεστῶτες διακονία ἀγάπης, ἐκ Θεοῦ, διὰ τῆς Ἀδελφότητος, ἀνατεθείσα, καὶ ὄχι ἄσκηση ἐξουσίας. Πὰ τοὺς ὑποτακτικὸς ἢ ὑπακοὴ εἶναι πύργος ἀσφαλείας καὶ μέσον σωτηρίας, σὲ καμμιά περίπτωση καταπίεση ἢ ἀναγκαστικὴ πειθαρχία. Δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἀριστοκράτες καὶ πληβεῖοι, ἐξουσιασταὶ καὶ δυναστευόμενοι, ἀλλὰ «ἀλλήλων ἰσόδουλοι, ἀλλήλων κύριοι... καὶ παρ' ἐκάστοις ὁλόκληρα τὰ καλὰ μένοντα πάντας ἰσοτίμως πλουσίους ἐργάζεται»²⁶.

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς κιβωτὸς τῶν ἐθνικῶν μας ἀξιών, καλεῖται καὶ σήμερα νὰ διασώσῃ τὴν ἐθνικὴ μας αὐτοσυνειδησία, μέσα στὸν ἐπιχειρούμενο ἐθνικὸ ἀποχρωματισμὸ. Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, ὅπως πάντοτε, οἱ Μοναχοί της. Στὸν ὁδοστρωτήρα τῆς ἔξωθεν ἐπιβαλλομένης παγκοσμιοποιήσεως καὶ στὴν ἀπεμπόληση ὑφ' ἡμῶν τῶν ἰδίων τῶν τιμαλφῶν τοῦ Γένους μας, τὰ Μοναστήρια ἀναλαμβάνουν ἀποφασιστικὰ καὶ πάλι τὸν ἱστορικὸ ἐθνικὸ τους ρόλο. Θὰ διασώσουν ξανά τὸν ἀτίμητο θησαυρὸ τῆς γλώσσας μας στὴν σημερινὴ γλωσσικὴ Βαρβαροκρατία, τὴν ὁποία συνιστᾷ ἡ βάνουση κακοποίησής της, ἢ διακοπὴ τῆς συνεχείας της καὶ ἡ διάσπαση τῆς ἐνότητός της, μὲ φυσικὸ ἐπακόλουθο τὸ ἀποκαρδιωτικὸ φαινόμενο τῆς λεξιπενίας καὶ τῆς ἀγλωσσίας, κυρίως τῆς νέας γενιᾶς τῆς Πατρίδος μας. Ἡ συνεχὴς ἐπαφὴ τῶν Μοναχῶν μὲ τὰ συγγράμματα τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ μὲ τὰ ὑμνολογικὰ κείμενα εἶναι συγχρόνως καὶ σπουδὴ στὴν ἀπαράμιλλη ἑλληνικὴ γλῶσσα. Μὲ τὴν ἄρνησή τους νὰ νιοθετήσουν ἀδικαιολόγητες καταστροφικὲς ἐπεμβάσεις στὴ δομὴ καὶ στὴν μορφὴ της καὶ νὰ συμπράξουν ἔτσι στὴν κατακρεοσύρησής της, πού εἶναι

25. Μ. Βασιλείου, Ἀσκητικαὶ Διατάξεις, ΕΠΕ 9, σελ. 478.

26. Μ. Βασιλείου, Ἀσκητικαὶ Διατάξεις, ΕΠΕ 9, σελ. 480.

24. Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀγγελικοῦ Σχήματος.

συγχρόνως και έθνικό έγκλημα, θα συντελέσουν, μέσα από την συγγραφική δραστηριότητά τους, ή όποια, δόξα τῷ Θεῷ, δέν εἶναι εὐκαταφρόνητη, σε μιὰ γλωσσική ἀναγέννηση.

Στό κατώφλι τῆς νέας χιλιετίας πληθαίνουν οἱ ἀγωνίες γιά τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας και ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ προσιωνίζεται μύρια ὅσα δεινά γιά τὰ πρόσωπα και τοὺς λαοὺς και γι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν πλανήτη μας. Στὰ τόσα ἀδιέξοδα, ἡ μόνη κιβωτὸς σωτηρίας και ἡ μόνη δύναμη, ἱκανὴ νὰ ἀναπλάση και ἀναμορφώση τὸν κόσμο, ἀπομένει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὴν ἀπαρχάρακτη διδασκαλία και τὰ ἱερὰ Μυστήριά της, μὲ τοὺς Ἁγίους και τὰ ζωντανὰ πρότυπα κατὰ Θεὸν ζωῆς, τὸ μικρὸ ποίμνιο τῶν συνειδητῶν μελῶν της, μὲ πρωτοπόρους πάντοτε τοὺς Μοναχοὺς.

Οἱ παραινέσεις πρὸς Μοναχοὺς τοῦ μεγάλου ἀσκητικοῦ πατρὸς Ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου εἶναι ἰδιαίτερα ἐπίκαιρες τώρα πού οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάμπολλοι και ὅσο ποτὲ ἐπικίνδυνοι και ὁ κόσμος ἀναζητεῖ ἐλπίδα σωτηρίας. «Δεῖ τὸν μοναχὸν εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ σχήμασι και πράγμασι τύπον ὠφελείας τοῖς ὀρθῶσιν αὐτόν, ὅπως ἐκ τῶν πολλῶν ἀρετῶν αὐτοῦ τῶν διαλαμπουσῶν ὡς ἀκτίνων, βλέποντες οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ και μὴ βουλόμενοι ὁμολογήσωσιν, ὅτι ἔστι τοῖς Χριστιανοῖς ἐλπίς σωτηρίας βεβαία και ἀμετάπτωτος, πανταχόθεν τε ἐπιδράμωσι πρὸς αὐτόν ὡς καταφύγιον ὄντα, ὥστε ὑψωθῆναι τὸ κέρας τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς και πολλοὺς κινήθηναι πρὸς ζῆλον τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς και τοῦ κόσμου ἐξελεθεῖν, και γενέσθαι αὐτόν αἰδέσιμον ἐν πᾶσιν ἐκ τοῦ κάλλους τῆς πολιτείας αὐτοῦ. Καύχημα γάρ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἡ μοναχικὴ πολιτεία»²⁷.

Ἄλλ' ἐὰν γιά τὴν Ἐκκλησία ὁ Μοναχισμὸς εἶναι καύχημα, δόξα και στέφανος, γιά τὸν κόσμο εἶναι και θά εἶναι, ὅσο δὲ θά συσχηματίζεται πρὸς τὸ φρόνημά του, «σημεῖον ἀντιλεγόμενον»²⁸, γιά νὰ φανῆ και μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ συμπόρευσή του

μὲ τὸν Ἀρχηγὸ τῆς Πίστεώς μας. Θά εἶναι «Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἑλλήσι δὲ μωρία, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς... Θεοῦ δύναμις και Θεοῦ σοφία»²⁹. Μήπως δέν εἶναι «τρέλλα», κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, ἡ ἄρνηση τῶν ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς γιά τοὺς κάθε ἐποχῆς «ἔλληνες», τοὺς λάτρεις τῶν ποικίλων εἰδώλων, τῶν χρημάτων, τῶν ἡδονῶν και τῆς δόξης, ἡ ἀκόμη γιά τοὺς ὀρθολογιστὰς και τοὺς ὑλιστὰς; Ἡ δέν εἶναι σκάνδαλο γιά πολλοὺς «Ἰουδαίους», πού μπορεῖ νὰ εἶναι και ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι θεωροῦν ὡς ὑψίστη καταξίωση τοῦ Χριστιανοῦ τὴν ἱεραποστολὴ και τὴν φιλανθρωπία μέσα στὴν κοινωνία, ἀγνοώντας τὴν ἱεραποστολικὴ δύναμη τῆς ἀγιότητος και τῆς προσευχῆς και μέσα ἀπὸ τὸ μοναχικὸ κελλί; Ὅμως γιά μᾶς ὁ Μοναχισμὸς εἶναι σοφία και δύναμη Θεοῦ. Δύναμη Θεοῦ γιά τὴν κραταιὰ παρεμβολὴ τῶν Ἁγίων πού προσφέρει στὴν Ἐκκλησία, γιά τὸ ἀκαταμάχητο ὄπλο τῶν προσευχῶν, γιά τὴν ἀναπλαστικὴ δύναμη τῶν προτύπων χριστομιμήτου βιοτῆς. Δύναμη Θεοῦ, διότι στὰ ὑπὲρ φύσιν ἀσκητικὰ κατορθώματα γίνεται φανερὴ ἡ ἰσχὺς τῆς πανσθενουργοῦ θείας Χάριτος. Εἶναι Θεοῦ σοφία, γιὰτι εἶναι ὁ κατ' ἀλήθειαν φιλόσοφος βίος. «Σοφώτεροι τῶν πολλῶν», κατὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Θεολόγο, «οἱ κόσμοι χωρίσαντες ἑαυτοὺς, και τῷ Θεῷ τὸν βίον καθιερώσαντες»³⁰.

Στοὺς κατὰ κόσμον μωροὺς, ἀλλὰ κατὰ Θεὸν σοφοὺς Μοναχοὺς, καταφεύγουν ὄλο και περισσότερο οἱ ἄνθρωποι, ἀναζητώντας τὴν γνησιότητα και τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη. Πὰ πόσους πονεμένους δέν γίνονται ἡ καταφυγὴ, γιά πόσους ἐγκαταλελειμμένους οἱ γνήσιοι ἀδελφοὶ και φίλοι, γιά πόσους τὸ στήριγμα, οἱ ὀδηγοί, οἱ συμπαραστάτες! Πόσοι δέν ζητοῦν ἕνα κόμπο προσευχῆς στοὺς κομποσχοῖνι τῶν Μοναχῶν, ἔχοντας πίστη στὴ δύναμη τῶν προσευχῶν τους! Γεμίζουν οἱ ναοὶ τῶν Μοναστηριῶν μας ὄλο και πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ πιστοὺς και αὐτὸ εἶναι μιὰ τρανὴ ἀπόδειξη τῆς ἐμπιστοσύνης και τῆς τιμῆς τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν εὐλογημένο μονα-

27. Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Λόγοι ἀσκητικοί, Λόγος I, ΕΠΕ, Φιλοκαλία 8Α, σελ. 216.

28. Λουκᾶ β', 34.

29. Α' Κορινθ. α', 23-24.

30. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον ἐπιτάφιος, ΕΠΕ, 6, σελ. 178.

χικό θεσμό και συνάμα ένα παρήγορο μήνυμα στροφής της ελληνικής κοινωνίας στην πατερική παράδοση. Η φιλάνθρωπη αυτή προσφορά των Μοναχών προς τον πάσχοντα άνθρωπο είναι δυνατόν -θά προσέθετα δέ και εύκταϊον- να προσλάβη και πιο συστηματική μορφή, με την αφιέρωση λ.χ. κάποιων Μοναχών στην εκπαίδευση, σε σχολεία της Έκκλησίας, είτε στη νοσηλεία, είτε στην περίθαλψη γερόντων ή κατακοίτων, είτε σε άλλα κοινωνικά έργα, για τὰ ὁποῖα τὸ μεγαλύτερο βάρος εἶναι ἡ ἔξασφάλιση ἀξιότιμων στελεχῶν με ἱεραποστολικὸ πνεῦμα ἀγάπης πρὸς τὸν συνάνθρωπο, κατάρτιση τέλεια καὶ ἐπίγνωση πνεύματος αὐτοθυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως. Ἐνας τέτοιος Μοναχισμὸς θὰ ἀποτελοῦσε στὴν ἐποχὴ μας τὴν μεγάλη ἐκπληξη καὶ μοναδικὸ παράδειγμα πρακτικῶν χριστιανικῶν τρόπων ζωῆς.

Ὁ Μοναχισμὸς θὰ συνεχίσει τὴν ἁγιαστικὴ του πορεία, ἐφ' ὅσον θὰ παραμένῃ πιστὸς στὶς αἰώνιες ἀρχές του, στὸν χριστοκεντρικὸ καὶ ἀσκητικὸ χαρακτήρα του καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδησή του. Θὰ παραμένῃ ἀναλλοίωτος, ὅσο θὰ ἐπιμένῃ στὸ πρῶτιστο ἔργο του τῆς προσευχῆς, τῆς κατὰ Θεὸν ἡσυχίας καὶ τῆς Θείας Λατρείας με τοὺς ἁγιότροφους ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους, ὅσο δὲν θὰ ἀναζητῆ νέα πρότυπα, ὅσο θὰ ἔχη ὡς καθημερινὸ ἐντρύφημα τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, τοὺς βίους τῶν Ἁγίων καὶ τὰ συγγράμματα τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ διατηρῆ ἀδιάσπαστο τὸ νῆμα τῆς γνησίας μοναχικῆς παραδόσεως, ὅταν δὲν θὰ ἀπορρίπτῃ τὴν πείρα τῶν Γερόντων, ὅπως συμβαίνει στὴ ζωὴ τοῦ κόσμου, δὲν θὰ ἀμφισβητῆ καὶ δὲν θὰ κρίνῃ ὅσα καλῶς παρεδόθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ὅσο δὲν θὰ ὑπάρχῃ μεταξύ νέων καὶ παλαιότερων τὸ χάσμα τῶν γενεῶν. Θὰ διασώξῃ τὸ μαρτυρικὸ καὶ ἀσκητικὸ ὀρθόδοξο φρόνημα, ὅσο θὰ τηρῆ τὸ μέτρο καὶ τὴν διάκριση στὴν ἐξωτερικὴ δραστηριότητα καὶ στὴ χρῆση τῆς τεχνολογίας, θέτοντάς τὴν στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀγάπης.

Ἡ φιλάνθρωπία τοῦ Θεοῦ αὐξάνει στὴν ἐποχὴ μας τὶς μοναχικὲς κλήσεις, γιατί ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκη ἁγίων καὶ χρειάζονται πολλὲς προσευχῆς

γιὰ νὰ συνεχίσει τὴν πορεία του. Ἡ σημερινὴ ἀνθησις τοῦ Μοναχισμοῦ εἶναι μὴ ἀκόμη ἀπόδειξη τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ, μὴ ἰδιαίτερη εὐνοια πρὸς τὴν κατάσπαρτη ἀπὸ Μοναστήρια Πατρίδα μας, πού ἀναβιώνουν στὶς ἡμέρες μας, μὴ ἐλπίδα γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ γι' αὐτὸ μὴ ἀνεκτίμητη θεῖα εὐλογία. Ὅλοι, ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλουμε καὶ μπορούμε νὰ συμβάλουμε στὴν διατήρηση καὶ συνέχιση τῆς ἀσκητικῆς παραδόσεως. Ἰδιαίτερώς χρειάζεται ὁ εὐαίσθητος μοναχικὸς θεσμὸς τὴν προστασία, τὴν ἀγάπη, τὴν ἐμπιστοσύνη, τὴ στήριξη καὶ τὴν συμπαράσταση τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας. Οἱ ἰδιαιτερότητες τῆς μοναχικῆς ζωῆς ἐπιβάλλουν μὴ λεπτὴ καὶ διακριτικὴ στάση ἐκ μέρους τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων. Ὁ σεβασμὸς τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων πού διέπουν τὴν ἐσωτερικὴ λειτουργία τῶν Μονῶν καὶ τὶς σχέσεις τους με τὴν ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση, ἡ συνεργασία καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν Μοναχῶν ὡς ἐν Χριστῷ τέκνων καὶ ὄχι ὡς ὑφισταμένων εἶναι τὸ ἀπαραίτητο εὐνοϊκὸ κλίμα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν Μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων.

Κηρύσσοντας τὴν ἐναρξη τοῦ Μοναστικῶν Συνεδρίου, θέλω νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ καρδίας τὴν ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν ἄρτια διοργάνωση, τοὺς ἐκλεκτοὺς εἰσηγητὰς γιὰ τὸν ἐπιστημονικὸ τους κόπο, τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ.κ. Σεραφεὶμ γιὰ τὴν φιλοξενία, καὶ ὅλους τοὺς παρευρισκομένους γιὰ τὴν πρόθυμη ἀνταπόκριση στὴν πρόσκλησή μας. Καλὴ ἐπιτυχία στὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖο εὐχομαι νὰ ἀποτελέσῃ ἕνα σταθμὸ στὴν ἱστορία τοῦ Μοναχισμοῦ, ἀναζωπυρώνοντας στοὺς μοναχοὺς τὸν ζῆλο τῆς ἀσκήσεως καὶ στοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφοὺς τὴν προθυμία γιὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν μίμηση τῆς ἰσαγγέλου μοναχικῆς πολιτείας καὶ ἐνθαρρύνοντας νέες κλήσεις πού θὰ πυκνώσουν τὶς τάξεις του, ἐνισχύοντας ἔτσι τὴν παράταξη τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν της καὶ αὐξάνοντας τὸν ἀριθμὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ σύμπαντος κόσμου προσευχομένων.

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ*

Μακαριώτατε,

Άγαπητοί και σεβαστοί άγιοι πατέρες Μέλη του Συνεδρίου,

Θά προσπαθήσω, να μη Σας ταλαιπωρήσω πολύ. Με λόγια σύντομα, αποφαντικά, θά Σας ειπώ λίγα λόγια γύρω από το Συνεδριό μας.

Πρώτα, γύρω από την οργάνωσή του· και

Μετά, γύρω από το θέμα του και τους στόχους του.

Α'

ΤΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ

1. Η Ίερά Σύνοδος εϋδόκησε, και μία ημέρα μου ήρθε ως κεραυνός εν αίθρία, δηλ. χωρίς να ξέρω τίποτε και χωρίς να το περιμένω, Συνοδική

Του Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως
κ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ

απόφαση συγκρότησης Ήπιτροπής υπό την προεδρία μου με μέλη τους όντως έκλεκτούς: Πανοσιολ. άρχιμ. Βασίλειο Γοντικάκη, καθηγούμενο τής Ίεράς Μονής τών Ίθέρων· τους αιδεσιμολ. πρωτοπρεσβυτέρους π. Άδαμάντιο Αύγουστίδη, δρα Θεολογίας-ψυχίατρο και π. Κωνστ. Καραϊσαρίδη, καθηγητή πανεπιστημίου· και τους έλλογιμωτάτους καθηγητές κ.κ. Ίωάννη Κορναράκη και Άλέξανδρο Σταυρόπουλο. Χρέη γραμματέα ανέθεσε ή Ίερά Σύνοδος στον αιδεσιμολ. πρωτ. κ. Κωνσταντίνο Καραϊσαρίδη. Άποστολή και έργο τής Ήπιτροπής ώρίσθη ή Συγκρότηση Συνεδρίου για θέματα του Ίερού Μυστηρίου τής Μετανοίας και Ήξομολογήσεως.

2. Όπως είχαμε χρέος, καταπιαστήκαμε με υπευθυνότητα με το έργο που μās άνετέθη. Και θέλοντας να ίδοϋμε το θέμα σωστά εκάμαμε πέντε

συσκέψεις πολύωρες. Σ' αυτές καταλήξαμε όμόφωνα στην σκέψη, ότι το Συνέδριο δέν πρέπει να έξαντληθή στην προσπάθεια να επιβάλωμε ντιρεκτίβες άντιμετωπίσεως προβλημάτων, κάτι που καντάει στην μη όρθόδοξη καζουίστικά, αλλά να επιχειρήσωμε ένα όρθόδοξο προβληματισμό επάνω σε πτυχές του Ίερού Μυστηρίου τής Μετανοίας και Ήξομολογήσεως. Με ένα τέτοιο κριτήριο, προχώρησε ή Ήπιτροπή μας στις έξής δύο, έξαιρετικά υπεύθυνες, έπιλογές της: α. καθώρισε τά επί μέρους θέματα του Συνεδρίου μας· και β. μέσα από ένα -δόξα τῷ Κυρίῳ- εύρϋ κύκλο ικανών, άξιων και σοφών, κληρικών και λαϊκών στελεχών τής άγίας Ήκκλησίας, επέλεξε σαν κατά την εκτίμησή της, τους καταλληλότερους επί τών θεμάτων του Συνεδρίου μας εισηγητές. Θά είναι μεγάλη για μās χαρά και ικανοποίηση να άκούσωμε, ότι υπάρχουν και άξιότεροι και καταλληλότεροι, και έπιεικότεροι και πραότεροι. «Και τίς δώσει πάντα τον λαόν Κυρίου προφήτας, όταν δῶ Κύριος το Πνεϋμα Αϋτου επ' αϋτούς» (Άριθμ. 11, 29); Χαρά μας. Καύχημά μας. Παρηγοριά μας.

Ήμεϊς θελήσαμε να προκαλέσωμε ένα Όρθόδοξο προβληματισμό. Και εύχόμαστε ό προβληματισμός αϋτός να άνοιξει θύρα και όρίζοντες για έναν πιο καρποφόρο (κατ' ιδίαν από τον καθένα) πατερικό στοχασμό, άν έπιτρέπεται αϋτή ή λέξη· για μια πιο σωστή θεώρηση· για πιο οϋσιαστικούς προβληματισμούς.

Αϋτό για μās είναι χρέος. Είναι οϋσία. Είναι ζωή. Πα όλους μας. Πατι έχομε ευθύνη. Και είμαστε από θέλημα Θεοϋ υπόχρεοι και υπεύθυνοι, να την άντιμετωπίζωμε. Όχι ό καθένας μεμονωμένα. Πατι δέν είμαστε γκουρού. Είμαστε συμμετοχοι, έξ ίσου μέτοχοι, στην μία ίερωσύνη του Χριστοϋ· υπεύθυνοι και συνυπεύθυνοι για το ένα Σῶμα του Χριστοϋ· ό έστιν ή Ήκκλησία. Και ή Ήκκλησία είναι όνομα τάξεως και οϋχι άταξίας. Ύπεύθυνοι λοιπόν και συνυπεύθυνοι. Έν σῶμα και έν πνεϋμα· Καθώς και εκλήθημεν έν μᾶ έλπίδι τής κλήσεως ήμῶν και τής άποστολής μας· ένα έναϊο βασιλείον ιεράτευμα·

* Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο Ίερό Προσκύνημα του Άγίου Ίωάννου του Ρώσου, στο Προκόπι Εϋβοίας, από 1 - 2 Ίουνίου 2000.

υπεύθυνοι και συνυπεύθυνοι, «ἵνα τὰς ἀρετὰς ἐξαγγέλλωμεν τοῦ ἐκ σκότους ἡμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς» (Α' Πέτρου, 2, 9).

3. Γενική ἀρρώστια ὅλων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὅτι μᾶς μαστίζει ἢ αὐταρέσκεια. Ἡ σκέψη μας, τοῦ καθενός μας, εἶναι γι' αὐτὸν ἢ πιὸ σωστὴ στὸν κόσμο· τὰ αἰσθήματά του, τὰ πιὸ ἀνθρώπινα· οἱ τοποθετήσεις του κρυστάλλινες καὶ ἀδαμάντινες· καὶ ἀδιαμφισβήτητα κατὰ Θεόν. Καὶ ὅποιος δὲν συμφωνεῖ μαζί μας εἶναι: χαμένος· πουλημένος· βλάκας· ἀνισόρροπος· αἰρετικὸς κ.ο.κ.

Τὸ ἔργο μας δὲν τὸ ἀποτιμᾶμε ἐμεῖς. Δὲν κάνει νὰ τὸ ἀποτιμᾶμε ἐμεῖς. Οὔτε νὰ βρῖσκουμε, ὅτι τὰ παιδιὰ τῆς κουκουβάγιας εἶναι τὰ πιὸ ὄμορφα στὸν κόσμο. Θὰ τὸ κρίνετε σεῖς. Ἡ παράκλησή μας εἶναι, νὰ μᾶς κρίνετε φιλεῦσπλαγχνα: μὲ ἀγάπη· μὲ κατανόηση. Καὶ ἡ συμβουλή μας εἶναι, στὴν ὁποία κρίση καὶ κριτικὴ Σας, νὰ μὴν ἀφήσετε νὰ παγιδευθῆτε ἀπὸ τὶς παρορμήσεις ἢ τοῦ ψυχικοῦ ἢ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Ἔχομε καὶ ἐμεῖς, ὁ κάθε ἀνθρώπος ἔχει, ἀποθέματα καὶ ψυχικοῦ καὶ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Ἐφτάψυχος εἶναι ὁ τρισκατάρατος!... Καὶ πρῶτα κατὰ τὰ διδάγματα τῶν ἁγίων πατέρων βγαίνει ἡ ψυχὴ καὶ μετὰ σταματᾷ νὰ ἐνεργεῖ ὁ παλαιὸς ἀνθρώπος.

4. Πὰ καλύτερη ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων, πού συνήθως σὲ τέτοια συνέδρια ἀναφύονται, ἢ Ἐπιτροπὴ μας, ἐνεργώντας μὲ βάση τὴν πείρα ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοσμικῶν Συνεδρίων κατάρτισε ἕνα πρόχειρο κανονισμὸ λειτουργίας τοῦ Συνεδρίου μας. Ὁ κανονισμὸς αὐτὸς θὰ ἰσχύσει. Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι τέλειος. Ὅμως εἶναι προτιμότερος ἕνας κακὸς κανονισμὸς παρὰ μιὰ κακὴ κατάσταση, στὴν ὁποία διαφορετικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ αὐτοσχεδιάζωμε μὲ βάση τὶς προκλήσεις τῆς στιγμῆς.

Παρακαλοῦμε λοιπὸν νὰ ἐνεργεῖτε μὲ τὴν πρόπουσα σὲ ἱερεῖς καὶ πνευματικούς πατέρες πραότητα καὶ ἐπιείκεια. Καὶ γενικά, φιλοτιμηθῆτε, ἢ παρουσία Σας σὲ ἕνα Συνέδριο πού ὀργανώνεται μὲ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μας, καὶ τὸ τιμᾷ μὲ τὴν παρουσία Του ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, νὰ εἶναι ἐποικοδομητικὴ.

Κάνετε παρεμβάσεις - συμβουλές. Μὲ ἀγάπη καὶ τιμῆ. Μὴ ξεχνᾶτε, ὅταν μιλάτε, τὰ λόγια τοῦ

ἀποστόλου: «*Ἰσραηλιταὶ εἰσι; καὶ γὰρ! σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι; καὶ γὰρ. Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; νὰ εἰπῶ καὶ γὰρ, ἢ νὰ εἰπῶ ὑπὲρ ἐγώ;*» Ἄς κρίνουμε τὸν ἑαυτὸ μας ὁ καθένας· ὄχι τοὺς ἄλλους. Σὺ δέ, τί κρίνεις τὸν ἀδελφὸ σου; ἢ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου (Ρωμ. 14, 10); Αὐτὰ ὁ Παῦλος. Ἐγὼ ἐρωτῶ: Κατὰ ἀρετὴν καὶ ἀνόρθωσιν; ἢ κατὰ ἥττημα καὶ πτώσιν; Καὶ ξαναγυρίζωμε στὸν μακάριο Παῦλο: «*Ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους*» (Ρωμ. 14, 19).

5. Κάνω λοιπὸν ἐκκλήση, νὰ μὴ ἀφήσωμε τὸν ἐχθρὸ κάθε καλοῦ ἔργου, οὔτε νὰ μᾶς ἀναστατώσει· νὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέψωμε, ἐνῶ σὰν δοῦλοι Χριστοῦ πρέπει νὰ εἴμαστε καρδιὰ καὶ γνώμη μία, νὰ καταντήσωμε «ἀπὸ δεκαοχτῶ χωριά»! Θὰ εἶναι τρομερὸ ἥττημα. Καὶ ὁ ταράσσων ὑμᾶς αὐτὸς βαστάσει τὸ κρῖμα. Οἱ πνευματικοὶ πατέρες κατὰ πρῶτο καὶ κύριο λόγο πολεμοῦν τὸν παλαιὸ ἀνθρώπο. Καὶ ἀγωνίζονται νὰ στηρίζουν τὸ κάθε τους πνευματικὸ τέκνο στὰ ἔργα, φρονήματα καὶ διανοήματα τοῦ καινοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐν Πνεύματι κατὰ Χριστὸν κτισθέντος.

Τὰ ἔργα τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου ἐχθρα πρὸς Θεόν. Τὰ ἔργα τοῦ καινοῦ – καταλλαγὴ καὶ εἰρήνη. Καὶ αὐτῆς τῆς καταλλαγῆς καὶ εἰρήνης εἴμαστε διάκονοι καὶ ὑπηρέτες.

Καὶ αὐτὰ μὲν σὰν μιὰ ἀπλή μνεῖα, τοῦ πῶς ὀργανώθηκε καὶ πῶς εἶναι καλὸ –κατὰ τὴν κρίση μας– νὰ διεξαχθεῖ τὸ Συνέδριό μας, γιὰ νὰ δώσει τοὺς καρπούς πού, καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ Σεῖς, τὰ μέλη του, καὶ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ λαὸς μας, προσδοκᾷ καὶ ἀποκαρδοκεῖ νὰ γευθεῖ.

Β' ΘΕΜΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Θὰ εἰποῦμε καὶ κάτι μὲ βάση:

α. τὰ λόγια τοῦ Ἀπ. Παύλου περὶ τῆς διακονίας τῆς καταλλαγῆς, πού ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεὸς ἐμπιστεύθηκε σὲ μᾶς (καὶ ἐμεῖς δὲν κάνει νὰ Τοῦ χαλᾶμε τὸ ἔργο Του) καὶ

β. τὴν ὄντως ἱερατικὴ, πνευματικὴ καὶ ὀρθόδοξη ἐρμηνεῖα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πού εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐγγύηση, ἢ ἀσφάλεια, ἢ ἀλήθεια: μὲ βάση

Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Εἰς τὴν Β΄ πρὸς Κορ. Ὁμιλία ΙΑ, β, γ, δ. (P.G. τ. 61, σελ. 475-480).

Τὸ ἱερὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως εἶναι:

α. Μιὰ ἀνεκτίμητη δωρεὰ τοῦ Θεοῦ σὲ μᾶς.

1. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «Εἶ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις». Δηλαδή: Ὅποιος πιστεύει στὸν Χριστό, ἀνήκει σὲ μιὰ ἄλλη κτίσις! Ἀπὸ πότε; Ἀπὸ τὴν στιγμή πού «ἐγεννήθη ἄνωθεν» ἀπὸ τὴν στιγμή τοῦ θεοῦ βαπτίσματος.

Σὰν ἄνθρωποι, λοιπόν, πού ἀνήκομε σὲ ἄλλη κτίσις, σὲ ἄλλου εἶδους κόσμον, ὀφείλομε νὰ ζοῦμε γιὰ τὸν Χριστό! Ὅχι μόνο, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν στιγμή πού μᾶς ἐξαγόρασε μὲ τὸ αἷμα Του, δὲν ἀνήκομε πιά μόνο στὸν ἑαυτό μας· οὔτε μόνο, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς πέθανε γιὰ μᾶς· οὔτε μόνο, ἐπειδὴ ἀνάστησε τὴν ἀπαρχὴ τῆς φύσης μας (τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ Του), ἀλλά, ἐπειδὴ τώρα πιά ἀκολουθοῦμε μιὰ ἄλλη ζωὴ καὶ δὲν εἶναι καλὸ πρᾶγμα τὰ πισωγυρίσματα!

Πὰ ιδές, μὲ πόσους τρόπους μᾶς τὸ κατοχυρώνει, ὅτι πρέπει νὰ ζοῦμε ἐνάρετα!

Μᾶς λέει: Τώρα, ὅλα μᾶς σπρώχνουν σὲ μιὰ προσπάθεια γιὰ ἐνάρετη ζωὴ. Καὶ πῶς πολὺ ἀπὸ ὅλα, αὐτὸς ὁ παχὺς καὶ χοντρὸς ὄρος «καινὴ κτίσις». Μὲ τὸν ὄρο αὐτὸ ὁ Παῦλος μᾶς λέει, ὅτι αὐτὴ ἢ μετατόπιση, αὐτὴ ἢ μεταβολή, πού κρύβεται κάτω ἀπὸ τὸν ὄρο «καινὴ κτίσις», εἶναι κάτι τὸ πολὺ μεγάλο!...

Καὶ γιὰ νὰ μᾶς δείξει, πῶς ἐγίναμε «καινὴ κτίσις», λέγει: «Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά» (Β΄ Κορ. 5, 17).

2. Ποῖα εἶναι τὰ «ἀρχαῖα»; Οἱ ἁμαρτίες. Ἡ ἀσέβεια. Οἱ ἀγκυλώσεις τῶν Ἑβραίων. Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ γίνουν καινά. Ἀλλοίμονο, ἂν δὲν γίνουν καινά! Ἀλλοίμονο, ἂν δὲν γίνουν «ἐκ Θεοῦ» καὶ «κατὰ Θεόν».

Ὅλα ὅσα ἔχομε σὰν καινὴ κτίσις, εἶναι ἀπὸ τὸν Θεό.

Δωρεές τοῦ Θεοῦ!

Ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας δὲν ἔχομε τίποτε!

Καὶ ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν· καὶ ἡ υἰοθεσία· καὶ ἡ ἀφθαρτὴ δόξα, εἶναι ὅλα δῶρα τοῦ Θεοῦ.

Βλέπετε; Δὲν μᾶς μιλάει μὲ ἀναφορὰ στὰ μέλλοντα, ἀλλὰ σὲ ἐκεῖνα πού τὰ ἔχομε μπροστά μας· σὲ ἐκεῖνα πού τὰ ἔχομε κι ὅλας γευθεῖ!

Βλέπετε; Δὲν μᾶς εἶπε: Θὰ ἀναστηθοῦμε. Θὰ γίνουμε ἀφθαρτοί. Στὸν παράδεισον θὰ ἔχομε οἰκία αἰωνία! Καὶ τὸ κάνει, ἐπίτηδες. Ἐπειδὴ, γιὰ ὅσους δὲν πιστεύουν, τὰ μέλλοντα δὲν ἔχουν πέραση! Καὶ γι' αὐτό, γιὰ νὰ τοὺς πείσει ὅτι πρέπει, ὅτι ἔχουν χρέος, νὰ φροντίζουν νὰ πιστεύουν, παίρνει σὰν δάση τὰ παρόντα: ἐκεῖνα, πού τὰ εἶχαν κιόλας λάβει.

3. Ποῖοι; Ἀλήθεια, ποῖοι; Τί ἄνθρωποι τὰ εἶχαν λάβει;

Νεκροί. Πεθαμένοι. Νεκροὶ ὄντες. Νεκροὶ πάντες! Πεπαλαιωμένοι. Ἐντελῶς χαλασμένοι. Ἄνθρωποι πού εἶχαν γεράσει καὶ σαπίσει στὴν ἁμαρτία καὶ στὸ κακό!

Καὶ ξαφνικὰ νάτους! Καμάρωσέ τους!

• Καὶ ψυχὴ καινὴ (καινούργια)! Τὴν ἐκαθάρισε ὁ Χριστός.

• Καὶ σῶμα καινὸν (καινούργιο)!

• Καὶ λατρεία καινὴ (καινούργια)!

• Καὶ ἐπαγγελίες καινές (καινούργιες)!

• Καὶ ζωὴ!

• Καὶ τράπεζα!

• Καὶ στολή!

• Καὶ γενικὰ τὰ πάντα καινά. Ὅλα τοὺς καινούργια.

• Ἐντὶ τῆς κάτω Ἱερουσαλήμ, ἐλάβαμε τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ.

• Ἐντὶ τοῦ αἰσθητοῦ ναοῦ, ἔχομε ναὸ πνευματικό.

• Ἐντὶ τῆς περιτομῆς, τὸ βάπτισμα.

• Ἐντὶ τοῦ μάννα, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

• Ἐντὶ τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσῆ, τὸν τίμιον Σταυρό.

• Ἐντὶ τῶν χιλιάδων ἱερέων, ἓνα καὶ μόνο ἀρχιερέα.

• Ἐντὶ ἀμνοῦ, ἄλογο ζῶο, ἔχομε Πάσχα τὸν ἀμνὸ τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα τέτοια ἔφερεν στὸ νοῦ του. Καὶ ἔλεγε: «Ἴδου τὰ πάντα καινά». Καὶ ὅλα ἐκ Θεοῦ· χάρις στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· χάρις στὴν πανάγαθη σωστικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δῶρα τοῦ Θεοῦ Πατέρα. Ὁ Ὅποιος, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μὲ μεσίτη τὸν Χριστό, μᾶς ὁδήγησε νὰ καταλλαγοῦμε, νὰ συμφιλιωθοῦμε μαζί Του. Καὶ ὄχι μόνο! Ἀλλά, καὶ ἔδωκε σὲ μᾶς τὴν ἀποστολή, καὶ μᾶς ἀνέθεσε

τήν διακονίαν, νά συνεχίσουμε αὐτὸ τὸ ἔργο, φροντίζοντας νά κάμουμε τὸν κάθε ἄνθρωπο, νά θέλει νά συμφιλιωθεῖ μὲ τὸν Θεό.

Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀπερινόητη φιλανθρωπία καὶ μακροθυμία τοῦ Κυρίου: ὅτι ἀνάθεσε σὲ μᾶς, νά φροντίσουμε νά κάμουμε τὸν κάθε ἄνθρωπο, ΝΑ ΘΕΛΕΙ νά συμφιλιωθεῖ μὲ τὸν Θεό.

β. Ἀπερινόητη φιλανθρωπία καὶ μακροθυμία

4. Ὅλα τὰ καλὰ, ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴ διάθεση ξεκινᾶνε. Ποτέ δὲν πρέπει νά τὸ ξεχνᾶμε, ὅτι αἴτιος γιὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ καλὰ πού δίνει ὁ Θεὸς στοὺς φίλους Του, εἶναι γιὰ μᾶς Ἐκεῖνος, πού μᾶς ἔκανε φίλους μὲ τὸ Θεό. Καὶ αὐτὸς βέβαια εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Αὐτὸς δὲν μᾶς ἄφησε νά εἴμαστε ἐχθροὶ Του. Πρῶτα μᾶς ἔκαμε φίλους Του. Καὶ μετὰ μᾶς ἔδωκε, σὰν τάχα γιὰ ἀνταμοιβή μας, τὰ τόσα χαρίσματα καὶ δῶρα Του.

Λοιπόν. Νά μὴ τὸ ξεχνᾶμε ποτέ. Αἴτιος αὐτῆς τῆς καταλλαγῆς γιὰ μᾶς, δὲν εἴμαστε ἐμεῖς· εἶναι ὁ Χριστός! Πάντα δι' Αὐτοῦ ἐγένετο. Δὲν ἐτρέξαμε ἐμεῖς ἀπὸ μόνοι μας σ' Αὐτόν. Ἀντίθετα. Ἐκεῖνος ἦλθε σ' ἐμᾶς. Ἐκεῖνος μᾶς ἐκάλεσε νά πᾶμε κοντὰ Του.

Ἐκεῖνος ἔδωκε καὶ σὲ μᾶς τὴν διακονία τῆς καταλλαγῆς. Καὶ ἔτσι τώρα ἐμεῖς συνεχίζουμε τὴν διακονία τῆς καταλλαγῆς, τὸ ἀγιώτατο αὐτὸ ἔργο, μόνο χάρις σὲ δικό Του πανάγαθο θέλημα, μόνο ἐπειδὴ οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν Του.

Μὲ τὰ λόγια αὐτά –λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος– ὁ Παῦλος θέλει νά μᾶς δείξει: τί μεγάλο ἀξίωμα ἔδωκε ὁ Χριστὸς στοὺς ἀποστόλους Του· τί σπουδαῖο ἔργο τοὺς ἀνέθεσε· καὶ τί ἀπέραντη ἀγάπη μᾶς ἔχει!

Ἐπαναλαμβάνω:

• τί μεγάλο ἀξίωμα ἔδωκε στοὺς ἀποστόλους Του·

- τί σπουδαῖο ἔργο τοὺς ἀνέθεσε·
- καὶ τί ἀπέραντη ἀγάπη ἔχει γιὰ ὅλους μας!

5. Εἶδες, τί μακροθυμία ἔδειξε γιὰ χάρη μας; Μᾶς ἔστειλε ἀλληλοδιάδοχα πολλοὺς πρεσβευτές. Σὲ κανέναν δὲν ἐδώσαμε σημασία. Καὶ ὅμως. Ἐκεῖνος ὄχι μόνο δὲν ἐθύμωσε ἐναντίον μας, ἀλλὰ ἐπιμένει νά μᾶς πηγαίνει ἰκετευτικά· νά μᾶς πηγαίνει ἰκετευτικά· νά μᾶς παρακαλεῖ καὶ δι' Ἐαυτοῦ (καὶ αὐτοπροσώπως) καὶ μέσω ἄλλων!

Ποῖός θά μείνει ἀσυγκίνητος ἀπὸ μιὰ τόση μεγάλη μέριμνα γιὰ τὴν σωτηρία μας; Ἐστειλε τὸν Υἱό Του

ζητώντας ἀπὸ μᾶς καταλλαγή καὶ συμφιλίωση. Καὶ Ἐκεῖνος, ὁ γνήσιος καὶ μονογενὴς Υἱὸς Του, ἦλθε. Καὶ ἐμεῖς Τὸν ἐσφάξαμε. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ αὐτό, δὲν ἔκαμε τὸν Πατέρα νά ἀλλάξει γνώμη· νά μᾶς ἀποστραφεῖ καὶ νά μᾶς μισήσει· σὰν φονιάδες τοῦ Υἱοῦ Του. Οὔτε κἂν σὰν συμπέρασμα δὲν εἶπε: Βρὲ γιὰ ἰδές! Ἐστειλα τὸν Υἱό μου νά τοὺς ζητήσει συμφιλίωση· καὶ αὐτοὶ δὲν θέλησαν, οὔτε κἂν νά Τὸν ἀκούσουν. Καὶ Τὸν ἐσταύρωσαν. Καὶ Τὸν ἐσκότωσαν.

6. Δὲν τὸ ἄξιζαν νά τοὺς ἐγκαταλείψει, νά τοὺς «μουντζώσει»; Μὰ Αὐτός, ὄχι μόνο κάτι τέτοιο δὲν ἔκαμε, ἀλλὰ τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο. Ἀφοῦ Ἐκεῖνος (ὁ Υἱὸς) «ἀπῆλθε», ἀνέβη στοὺς οὐρανοὺς, δὲν ἄφησε νά διακοπεῖ τὸ ἔργο αὐτό! Τὸ ἐμπιστεύθηκε σ' ἐμᾶς. Καὶ τώρα ἐμεῖς δουλεύουμε μὲ τὴν αἴσθηση, ὅτι ὁ Θεός, ἐν Χριστῷ, δι' ἡμῶν, καταλλάσσει τὸν κόσμον Ἐαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν· δηλαδή, χωρὶς κἂν νά δείχνει ὅτι μᾶς θεωρεῖ ἔνοχους γιὰ τὰ παραπτώματά μας.

Εἶδες ἀγάπην; Δὲν ὑπερβαίνει πάντα λόγον καὶ πάντα νοῦν;

Ποῖός ὑπόμεινε ταπείνωση καὶ ἐξευτελισμό; Αὐτός!

Καὶ ποῖος ζήτησε πρῶτος ἐπικοινωνία καὶ συμφιλίωση; Αὐτός, ὁ Ἰδιός! Ὁ Υἱός. Καί, μαζί Του, καὶ μέσω Αὐτοῦ, ὁ Πατέρας! Π' αὐτό εἶπε τὸ «Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων Ἐαυτῷ» διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τοῦ Ἄναρχου Πατέρα μᾶς λέει πολλά. Πρῶτα ἀπὸ ὅλα μᾶς λέει, ὅτι τὸ ἔργο αὐτό δὲν μᾶς τὸ ἀνέθεσε γιὰ νά μπορέσωμε, μὲ τὴν ἄσκησή του, νά γίνωμε μεγάλα ἀφεντικά, ἀλλὰ γιὰ νά τὸν μιμηθοῦμε καὶ νά εἴμαστε, ὄχι αὐθέντες, ὄχι ἀφεντικά, ἀλλὰ διάκονοι καὶ ὑπηρέτες.

γ. Ὅχι αὐθέντες, ἀλλὰ διάκονοι καὶ ὑπηρέτες.

7. Αὐτὸ ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὸ ἐτόνισε κατὰ κόρον. Ὅτι ὁ Θεὸς ἐμπιστεύθηκε σὲ ἐμᾶς διακονία. Τὸ τονίζει «διακονία»· γιὰ νά μὴν ἀφήσει νά πάρουν τὰ μυαλά μας ἀέρα, ὅτι τάχα ἐγίναμε μεγάλοι «γεροντάδες» –λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Καὶ συνεχίζει στὸ ἴδιο ὕφος καὶ μοτίβο ὁ ἅγιος:

Προσέξτε, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες! Μὴ ἀφήσετε ποτὲ τὸν ἑαυτὸ σας νά κάμετε τὸν λογισμό, ὅτι τάχα κρατᾶτε τὸ ἔργο αὐτὸ στὰ χέρια σας! ὅτι εἶσθε «αὐθένται τοῦ πράγματος!» Διάκονοί ἐσμεν. Ὑπηρέτες. Ὅργανα τοῦ Θεοῦ. Ὅ τὰ πάντα ἐργαζόμε-

νος, είναι ο ΘΕΟΣ. Αυτός δια του Υιού Του συνεχίζει ΚΑΙ ΜΕ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΕΜΑΣ να καταλλάσσει Έαυτῷ τὴν Οἰκουμένην.

Πῶς, ὅμως, τὴν κάνει αὐτὴν τὴν καταλλαγὴ; Νά! Οὕτω πως! Κάπως ἔτσι!...

Ἄφεις τὰ παραπτώματα. Μᾶς συγχωρεῖ. Μᾶς τὰ συγχωρεῖ ὅλα. Ἄλλως γὰρ οὐκ ἦν! Ἄλλος τρόπος δὲν ὑπῆρχε. Καὶ μάλιστα, ὄχι ἀπλὰ τὰ συγχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰ ξεχνᾷ ἐντελῶς. Οὔτε κἂν μᾶς τὰ καταλογίζει πιά. Λὲς καὶ δὲν ὑπῆρξαμε ἔνοχοι. Λὲς καὶ δὲν ἦταν δικά μας! Λὲς καὶ δὲν ἔφταίξαμε! «Μὴ λογιζόμενος τὰ παραπτώματα αὐτῶν!» Διαφορετικά, –ἂν ἤθελε νὰ μᾶς ζητήσει λόγο, ἂν μᾶς ζητοῦσε λογαριασμὸ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας–, ἕνας δὲν θὰ ἔμπαινε σὲ παράδεισο! Πάντες ἂν ἀπωλόμεθα!

Εὐλογητὸς ὁ Θεός!

8. Κάτι τὸ ἀνάλογο, πρέπει νὰ κάνουμε καὶ ἐμεῖς. Ἰδίως ἐμεῖς, οἱ πνευματικοὶ πατέρες. Ἀφοῦ τὸ μυστήριον τῆς εὐσπλαχνίας ὁ Θεὸς τὸ ἀνέθεσε σ' ἐμᾶς, «θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς» (Β' Κορ. 5, 19).

Καὶ ἐπεξηγεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης:

Ἄλλοίμονό μας, ἂν φαντασθοῦμε, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἀνέθεσε μὴ δουλειά, πού γιὰ νὰ γίνει σωστά, χρειάζεται ἀνθρώπους μὲ καρδιὰ πατάτα, ἀνάληπτους, ἱκανοὺς νὰ ταλαιπωροῦν καὶ νὰ βασανίζουν τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ ἀκόμη πιὸ ἀλλοίμονο, ἂν ἐμεῖς καταντήσωμε τὴν ἐπικοινωνία μας μὲ ἐκείνους πού ἔχουν ἀνάγκη τὴν καταλλαγὴ, ὑπόθεση σκληρῆ, πικρῆ, φορτικῆ· πού νὰ μὴν κάνει σὲ ἄνθρωπο καρδιὰ νὰ πλησιάσει γιὰ ἐξομολόγησιν! Καὶ αὐτό, ἐνῶ τὸ ξέρουμε, ὅτι ὁ Θεὸς ζητᾷ ἀπὸ ἐμᾶς, κάθε ἄνθρωπο πού ἔρχεται κοντά μας, μᾶς ζητᾷ, νὰ τὸν κάνουμε νὰ ἀγαπάει τὸν Θεό· καὶ νὰ γίνεται φίλος μὲ τὸν Θεό.

Καὶ γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσει νὰ τὸ καταλάβωμε ἀκόμη πιὸ βαθιὰ καὶ πιὸ καλά, λέγει ὁ ἀπόστολος:

Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλο! Πολὺ ὑψηλό! Πολὺ ὑπεύθυνο! Πατὶ μὲ αὐτά, πού ἐμεῖς λέμε καὶ κάνομε στὴν ἐξομολόγησιν, –«ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν, καὶ δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ» (Β' Κορ. 5, 20).

Πά νὰ μᾶς μαζέψει κοντά Του ὁ Θεὸς Πατέρας ἔστειλε τὸν Υἱὸ Του στὸν κόσμον! Πά μᾶς! Καὶ ὁ Υἱὸς Του ἦλθε. Καὶ τὸ ἔκαμε τὸ ἔργο Του. Καὶ ἀσχολήθηκε μὲ μᾶς, τόσο πολὺ καὶ τόσο σοβαρά, ὥστε ἐσφάγη γιὰ μᾶς· καὶ σταυρώθηκε γιὰ μᾶς!

Καὶ ἀφοῦ ἔκαμε ἀπὸ πλευρά Του ὅ,τι καλύτερο μποροῦσε, ἔφυγε. Καὶ ἀνῆλθε στοὺς οὐρανοὺς.

9. Ἀλλὰ τὸ ἔργο Του δὲν τὸ ἄφησε στὴν μέση. Τὸ ἀνέθεσε σὲ μᾶς. Καὶ ἔτσι τώρα ἐμεῖς ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν! Ὑπὲρ Χριστοῦ· δηλαδή: ΑΝΤΙ τοῦ Χριστοῦ· στὴν θέσιν τοῦ Χριστοῦ· γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Χριστοῦ. Πά νὰ συνεχίσωμε καὶ νὰ ὀλοκληρώσωμε τὸ ἔργο Του γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ λαοῦ Του· δηλαδή τοῦ κάθε ἐπὶ μέρους ἀτόμου πού ἐνέπεσε εἰς τοὺς ληστές. Καὶ ἐμεῖς τὸ ἐδεχθήκαμε. Τὸ ἀναλάβαμε. «Ἡμεῖς γὰρ ἀνεδεξάμεθα τὰ Ἐκείνου». Καὶ ἐκεῖνο τὸ «γὰρ» τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου σημαίνει: Δὲν φαντάζομαι νὰ ὑπάρχει παπᾶς –πνευματικὸς πατέρας, πού αὐτὸ δὲν τὸ ἔχει ἀκόμη καταλάβει· πού αὐτὸ δὲν τὸ ἔχει ἀκόμη ἀπόλυτα συνειδητοποιήσει· πού αὐτὸ δὲν τὸ ἔχει ἀκόμη δάξει βαθιὰ μέσα στὴν καρδιά του!...

Ἔ λοιπόν, ἀδελφοί! (Συνεχίζει ὁ χρυσορράας Χρυσόστομος).

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξουσιοδότηση· αὐτὴ εἶναι ἡ ἐντολή· αὐτὴ εἶναι ἡ παρακαταθήκη! Ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα, μέσω τοῦ Υἱοῦ, σ' ἐμᾶς.

Τί ταύτης τῆς ὑπερβολῆς γένοιτ' ἂν ἴσον;

Τί πιὸ μεγάλο, τί πιὸ ὑψηλό, τί πιὸ ἱερό, θὰ μποροῦσε νὰ φαντασθεῖ κανεῖς; Εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ τὸ ὅ,τι μπορεῖ κανεῖς ἀκόμη καὶ νὰ φαντασθῆ!...

Τί ταύτης τῆς ὑπερβολῆς γένοιτ' ἂν ἴσον;

Ὡσπερ κοινὸς τίς ἐστὶ πατὴρ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ὁ ἱερεὺς· πάντων τοίνυν ΑΞΙΟΝ αὐτὸν κηδεσθαι· καθ' ἅπερ καὶ ὁ Θεός, ᾧ ἱεράται (Ἰω. Χρυσ. Εἰς Α' Τιμ. Ὁμιλ. ΣΤ, 1 P.G. τ. 62, 529).

δ. Συμπέρασμα:

Μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτά, Μακαριώτατε, Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἐργάτες τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἅγιοι, ἐπιτρέψατέ μου, νὰ διατυπώσω τὸ τελικὸ μου συμπέρασμα:

Ὁ Πατέρας ἐπῆρε τὸ ἔργο τῆς καταλλαγῆς μας μαζί Του τόσο σοβαρά, ὥστε τὸν Υἱὸ Του «τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν» (καὶ ὄχι μόνο «ἁμαρτίαν», ἀλλὰ καὶ «κατάραν» καὶ «ἐπικατάρaton» (Γαλ. 3, 13), «ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν Αὐτῷ» (Β' Κορ. 5, 21).

Μήπως χρειάζεται μερικοὶ πνευματικοί, νὰ χαμηλώσωμε τὸ ἴσο καὶ νὰ μὴ πουλάμε στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ πολλὴ ἀγιοσύνη καὶ πολλὴ θέωση;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΤΗΝ 1.9.2000) ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΠΟΓΡΑΦΩΝ

Ἡ σημερινή συνέντευξη Τύπου δίδεται με ἀφορμή τὴν ἔναρξη τῆς διαδικασίας συλλογῆς ὑπογραφῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ὥστε ἡ Κυβέρνηση νὰ εἰσηγηθῆ στὸ Κοινοβούλιο τὴν ἐνεργοποίηση τοῦ ἀρθροῦ 44 παρ. 2 γιὰ διενέργεια δημοψηφίσματος με σκοπὸ τὴν ἀναγραφή ἢ μὴ τοῦ Ἰθροσκεύματος στὰ Δελτία τῶν νέων Ταυτοτήτων.

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. **ΙΕΡΟΘΕΟΥ**

Με τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θὰ ἤθελα ὡς Πρόεδρος τῆς εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς νὰ σᾶς ἐνημερώσω πολὺ συνοπτικὰ γιὰ τὸ σοβαρὸ αὐτὸ θέμα.

1. Τὴν συλλογὴ ὑπογραφῶν ἀπεφάσισε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 6.6.2000 καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος ὁμοφώνως τὴν 28.6.2000 ὄρισε σχετικὴ ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν Προεδρία μου καὶ μέλη τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος καὶ Ἄλμυροῦ κ. Ἰγνάτιον, τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Καισαριανῆς κ. Δανιὴλ, καὶ τὸν Πανοσ. Ἀρχιμ. π. Θεολόγον Ἀποστολίδην, Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Γραμματεὺς ὀρίσθηκε ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομος Σκλήφας.

Στὸ ἔγγραφο (ἀριθμ. Πρωτ. 3082/3.7.2000) τὸ ὁποῖο μᾶς ἀπεστάλη γράφεται μεταξὺ τῶν ἄλλων: «...ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ ῥηθείᾳ Συνεδριάσῃ Αὐτῆς, ἀπεφάσισεν τὴν συγκρότησιν Ἐπιτροπῆς ... ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐνδελεχοῦς μελέτης καὶ ἐξετάσεως τῶν νομικῶν καὶ ἄλλων πλαισίων ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ πραγματοποιηθῆ ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν ὑπὲρ τῆς προαιρετικῆς ἀναγραφῆς τοῦ Ἰθροσκεύματος εἰς τὰ δελτία τῶν Ἀστυνομικῶν Ταυτοτήτων. Πρὸς πληρεστέραν ἐνημέρωσιν καὶ ὑποβοήθησιν τῆς ὡς εἴρηται Ἐπιτροπῆς, δύνασθε ὅπως συμβουλευθῆτε εἰδικούς ἐπὶ τοῦ θέματος νομικούς ἐπιστήμονας...».

Τὴν 24ῃ Ἰουλίου 2000 μᾶς ἀπεστάλη δεῦτερο ἔγγραφο (ἀριθμ. Πρωτ. 3301/24.7.2000) στὸ ὁποῖο γράφεται:

«Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 3082/1438/3.7.2000 ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ... Συνοδικῆ Ἐξουσιοδοτήσῃ γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἀνατίθεται τῇ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν Προεδρίαν τελοῦσῃ, ὡς εἴρηται, Ἐπιτροπῇ, ἢ συνέχισις καὶ ὀλοκληρώσις τοῦ Συνοδικῶς ἀνατεθέντος ὑμῖν ἔργου ἐπὶ τῷ τέλει τῆς περαιτέρω μελέτης καὶ ἀπὸ πάσης ἐπόψεως προτομασίας τῆς διαδικασίας τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν, ἣτις ἀρχθῆσεται ἀπὸ 1ῆς Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. δι' ὧν θὰ ἐκφράζηται ἡ ἐπιθυμία τῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν, ὅπως ἡ Κυβέρνησις διεξαγάγῃ δημοψήφισμα συμφώνως πρὸς τὰ διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 44 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τῆς ἀναγραφῆς ἢ μὴ τοῦ Ἰθροσκεύματος εἰς τὰ νέα Δελτία Ταυτοτήτων...».

Ὑπακούοντας στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, συνεδριάσαμε πολλὰ φορὲς, καλέσαμε στὴν Ἐπιτροπὴ μας εἰδικούς Καθηγητὰς καὶ ἄλλους ἐπιστήμονας, ἀκούσαμε τίς ἀπόψεις πολλῶν εἰδικῶν στὸ θέμα αὐτὸ καὶ καταλήξαμε ὅτι ὁ προσφερότερος τρόπος συλλογῆς ὑπογραφῶν Ἑλλήνων πολιτῶν εἶναι νὰ ζητηθῆ ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση νὰ ἐνεργοποιηθῆ τὸ ἀρθρο 44 παρ. 2 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, πὺ προβλέπει τὸν τρόπο διενεργείας Δημοψηφίσματος γιὰ ἓνα κρίσιμο ἐθνικὸ καὶ κοινωνικὸ θέμα. Θεωροῦμε δὲ ὅτι ἡ ἀναγραφή τοῦ Ἰθροσκεύματος στὰ Δελτία Ταυτοτήτων εἶναι ἓνα σοβαρὸ θέμα, ὅπως φάνηκε τὸν τελευταῖο καιρὸ.

Ἡ ἀπόφασίς μας αὐτὴ ἐλήφθη με σοβαρότητα καὶ νηφαλιότητα. Βέβαια, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶχε ἀποφασίσει τὴν συλλογὴ ὑπογραφῶν, ἐμεῖς ἔπρεπε νὰ ἐπιλέξουμε τὸν τρόπο, με τὸν ὁποῖον θὰ διενεργηθῆ αὐτὴ ἡ διαδικασία, καὶ νὰ ἐξετάσουμε τὰ νομικὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς πράξεως.

Εἶχαμε τέσσερις δυνατότητες νὰ ἐπιλέξουμε.

Ἡ **πρῶτη**, νὰ γίνει συλλογὴ ὑπογραφῶν ὥστε ἡ Κυβέρνηση νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν ἀπόφασίς της στὸ θέμα αὐτὸ καὶ νὰ ἀναγράφεται τὸ Ἰθροσκευμα στὰ Δελτία Ταυτοτήτων.

Ἡ **δεύτερη**, νὰ ἀποφασίσῃ ἡ Ἐκκλησία τὴν διοργάνωση ἐπισήμου δημοψηφίσματος, ἀφοῦ καθορίσῃ δικὴς τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ στηθοῦν κάλ-

πες στους Ίερούς Ναούς, όπου θα προσέρχονται κανονικά οί Χριστιανοί νά ρίπτουν τὸ ψηφοδέλτιο τῆς προτίμησής τους.

Ἡ **τρίτη** δυνατότητα ἦταν νά ἐξατομικευθῆ ἡ θέληση τῶν πιστῶν πού συμμετεῖχαν στίς λαοσυνάξεις μέ τὸ νά δηλώσῃ καθένας ὅτι στήν δική του ταυτότητα θέλει νά ἀναγράφεται τὸ Θρήσκευμα.

Ἡ **τέταρτη** δυνατότητα ἦταν νά γίνῃ συλλογὴ τῶν ὑπογραφῶν, ὥστε ἡ Κυβέρνηση μέ δική της πρωτοβουλία νά ἐνεργοποιήσῃ τὸ ἄρθρο 44 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος, ἥτοι νά προτείνῃ στό Κοινοβούλιο νά ψηφίσῃ τὴν διενέργεια Δημοψηφίσματος, ὥστε ἐκεῖ νά διατυπωθοῦν οἱ ἐπιλογές τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, ἀρνητικὲς ἢ θετικὲς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ, κατόπιν πολλῶν συσκέψεων, ἐπρότεινε νά ζητηθοῦν ὑπογραφές γιὰ τὴ διενέργεια Δημοψηφίσματος καὶ ὄχι ὑπογραφές γιὰ τὴν προαιρετικὴ ἀναγραφή τοῦ θρησκευήματος. Αὐτὸ κινεῖται μέσα σὲ θεσμικὰ πλαίσια, χωρὶς νά δημιουργῆ ἰδιαίτερα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν οἱ ἄλλες δυνατότητες. Ἔτσι οὔτε οἱ Ἱεροὶ Ναοὶ μετατρέπονται σὲ ἐκλογικὰ κέντρα, οὔτε ἐρχόμαστε σὲ ἀντιπαράθεση πρὸς τὴν Κυβέρνηση. Τὴν ἀπόφαση αὐτὴ ἐνέκρινε ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τὴν 31.8.2000.

2. Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἱεράς Συνόδου γιὰ τὴν συλλογὴ ὑπογραφῶν συντονιζόταν στίς ἐπιθυμίες πολλῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Κατ' ἀρχάς πρέπει νά ὑπομνησθῆ ὅτι αὐτὴ ἡ πρόταση ἀνήκε στήν εἰσήγηση πού ἔκανε στήν Ἱεραρχία ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμος καὶ ἡ ὁποία υἱοθετήθηκε στό σύνολό της.

Ἐπειτα, ἀνακοινώθηκε κατὰ τὸν ἐπισημότερο τρόπο στήν λαοσύναξη τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο, καὶ ἐπιδοκιμάστηκε ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους πιστοὺς Χριστιανούς.

Στὴν συνέχεια ὁμοφώνως ἀποφασίσθηκε ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Συνεδρίαση τῆς 28.6.2000.

Καὶ βέβαια πρέπει νά λεχθῆ ὅτι αὐτὴ ἡ ἀπόφαση τῆς Ἱεράς Συνόδου ἔχει σχέση μέ τὰ ψηφίσματα, τίς διαμαρτυρίες, τὰ τηλεγραφήματα διαφό-

ρων συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων, ὁμάδων καὶ μεμονωμένων προσώπων, οἱ ὁποῖοι ζητοῦσαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία νά δραστηριοποιηθῆ, διότι ἓνα τέτοιο μεγάλο θέμα ἀντιμετωπίστηκε μονομερῶς ἀπὸ τὴν Πολιτεία καὶ μάλιστα ρυθμίσθηκε χωρὶς διάλογο, χωρὶς νά εἰσαχθῆ στό Κοινοβούλιο γιὰ τὴν τροποποίηση τοῦ ἰσχύοντος Νόμου μετὰ ἀπὸ ψηφοφορία τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Λαοῦ, χωρὶς νά τεθῆ στό προεκλογικὸ πρόγραμμα κατὰ τίς πρόσφατες βουλευτικὲς ἐκλογές. Εἶναι ἓνα θέμα ὄχι πολιτικὸ, ἀλλὰ συνειδησιακὸ, πού ἀφορᾷ τὴν ἐλεύθερη θρησκευτικὴ συνείδηση τῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν.

3. Μερικοὶ βρίσκουν τὴν εὐκαιρία νά εἰρωνευθοῦν αὐτὸν τὸν τρόπο τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν, ἀντὶ νά ἐκτιμήσουν τὴν ψυχραιμία τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἡ ὁποία δὲν ἐπέλεξε ἄλλες λύσεις καὶ ἀντὶ νά σκεφθοῦν μήπως θὰ ἔπρεπε ὅλοι νά συνδράμουν, ὥστε νά εἰσαχθῆ στό Σύνταγμα πού ἀναθεωρεῖται ἀπὸ τὴν Βουλὴ καὶ εἰδικὸ ἄρθρο γιὰ τὴν δημοψηφισματικὴ ἢ νομοθετικὴ πρωτοβουλία Πολιτῶν, ὅπως ἀκριβῶς προβλέπεται στήν νομοθεσία ἄλλων συγχρόνων δημοκρατικῶν κρατῶν, ὥστε ἡ δημοκρατία νά λειτουργῆ κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο.

Ἡ ὅλη αὐτὴ διαδικασία τὴν ὁποία ἐπέλεξε ἡ Ἱερά Σύνοδος λέγεται «*πρωτοβουλία πολιτῶν*». Εἶναι μιὰ διαδικασία πού προβλέπεται σὲ σύγχρονα δημοκρατικὰ Κράτη.

Στὸ θέμα αὐτὸ παραπέμπω στό ἐξαιρετικὸ βιβλίο τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέα Δημητροπούλου, μέ τίτλο «*Τὸ Δημοψήφισμα*». Σὲ εἰδικὸ κεφάλαιο μέ τίτλο «*οἱ θεσμοὶ ἄμεσης Δημοκρατίας*», ἀναφέρεται στοὺς μερικότερους θεσμοὺς πού ἀποτελοῦν τοὺς θεσμοὺς τῆς ἄμεσης δημοκρατίας, σὲ σχέση μέ τὸν θεσμὸ τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος. Θεωρεῖ ὅτι δύο εἶναι οἱ μερικοὶ θεσμοί, ἥτοι τὸ δημοψήφισμα καὶ ἡ πρωτοβουλία πολιτῶν.

Ἡ πρωτοβουλία πολιτῶν, ὅπως λειτουργεῖ σὲ πολλὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, διακρίνεται στήν **δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία**, ὅταν ζητεῖται ἡ διενέργεια δημοψηφίσματος, **τὴν νομοθετικὴ πρωτοβουλία**, «*μέ τὴν ὁποία προτείνεται ἡ θέσπιση, τροποποίηση ἢ κατάργηση κανόνων δικαίου,*

νομοθετικοῦ ἢ συνταγματικοῦ περιεχομένου» καὶ τὴν ἀνακλητικὴ πρωτοβουλία, ποὺ εἶναι «ἡ ἀπαίτηση πολιτῶν γιὰ τὴν λήξη τῆς θητείας τῶν μελῶν τῆς κυβέρνησης ἢ τῶν βουλευτῶν».

Βέβαια, τονίζεται ὅτι ἡ δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία πολιτῶν, καθὼς καὶ ἡ νομοθετικὴ πρωτοβουλία «παρέχει εἰσηγητικὴ καὶ ὄχι ἀποφασιστικὴ ἀρμοδιότητα». Ἐπίσης καὶ ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς πολιτῶν μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ τὴν πρωτοβουλία. «Ἀντικείμενο τῆς πρωτοβουλίας εἶναι ἀριθμὸς πολιτῶν, ὄχι τὸ σύνολο τῶν πολιτῶν». Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι κατὰ τὴν σύνταξη τοῦ Συντάγματος τοῦ 1975, ἡ Ἑνωσὴ Κέντρου - Νέες Δυνάμεις καὶ τὸ ΠΑΣΟΚ πρότειναν τὴν θέσπιση τῆς νομοθετικῆς πρωτοβουλίας πολιτῶν. «Συγκεκριμένως εἰσηγήθηκαν: Τὸ δικαίωμα προτάσεως νόμων ἀνήκει εἰς τὴν Βουλὴν, τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὸν Λαόν. Κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωση, νομοσχέδιον εἰσάγεται πρὸς συζήτησιν ἂν φέρη τὰς ὑπογραφὰς 20.000 ἐκλογέων».

Πὰ τὴν δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία πολιτῶν ὁ κ. Ἀνδρέας Δημητρόπουλος ἀναφερόμενος σὲ ξένη βιβλιογραφία λέγει ὅτι ἡ δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία πολιτῶν «δὲν πρόκειται γιὰ δικαίωμα τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ γιὰ δικαίωμα τῆς μειοψηφίας. Ὁ λαὸς ὡς σύνολο δὲν μπορεῖ νὰ θέσῃ ἐρωτήματα». Σὲ ἄλλο σημεῖο ὑποστηρίζει: «Ἡ δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία πολιτῶν ἀποτελεῖ τὸ "γνησιότερο" εἶδος πρωτοβουλίας».

Τὰ Συντάγματα τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλβετίας υἱοθετοῦν τὴν δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία πολιτῶν. Στὸ ἰταλικὸ Σύνταγμα προβλέπεται νὰ ζητήσουν 500.000 ἐκλογεῖς «τὴν ὀλικὴ ἢ μερικὴ κατάργηση νόμου ἢ πράξεων μὲ τυπικὴ ἰσχύ νόμου», καθὼς ἐπίσης 500.000 ἐκλογεῖς μποροῦν νὰ ζητοῦν καὶ τὴν ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος. Στὸ Ἑλβετικὸ Σύνταγμα προβλέπεται νὰ ζητήσουν 50.000 ἐκλογεῖς γιὰ νὰ τεθοῦν σὲ δημοψήφισμα νόμοι ὁμοσπονδιακοί, καὶ 100.000 ἐκλογεῖς γιὰ ὀλικὴ ἢ μερικὴ ἀναθεώρηση.

Ἐπίσης, ἡ ἀνάκληση «εἶναι θεσμὸς ἄμεσης Δημοκρατίας ὄχι ὅμως καὶ θεσμὸς ἄμεσης νομοθεσίας». «Σύμφωνα μὲ τὸν θεσμὸ τῆς ἀνάκλησης καθένας ἐκλογέας ἢ συνηθεστέρα ὀρισμένος ἐλάχιστος ἀριθμὸς πολιτῶν, μπορεῖ νὰ ζητήσῃ νὰ ἀποφανθῇ ὁ λαὸς γιὰ τὴν λήξη τῆς θητείας τῶν μελῶν

τῆς Κυβέρνησης ἢ τῶν βουλευτῶν... Ἡ ἀνάκληση εἶναι θεσμὸς, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖον ἀνακαλεῖται, κάτω ἀπὸ ὀρισμένες προϋποθέσεις, συγκεκριμένους φορέας ἀξιώματος, σὲ περιπτώσεις σύγκρουσης τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἐκλογέων του. Ἡ σημασία τῆς ἀνάκλησης εἶναι μεγάλη. Ἀποτελεῖ συνταγματικὸ μηχανισμὸ ποὺ κατέχει τὸν ρόλο ἀσφαλιστικῆς δικλείδας γιὰ τὴν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας, σύμφωνα μὲ τὴν ἐκφρασθεῖσα ἢ τεκμαιρόμενη λαϊκὴ θέληση».

Φαίνεται, λοιπόν, καθαρὰ ὅτι ἡ διαδικασία συλλογῆς ὑπογραφῶν γιὰ τὴν δημοψηφισματικὴ πρωτοβουλία πολιτῶν εἶναι ἔργο σοβαρὸ τὸ ὁποῖο κάνει τὴν δημοκρατία νὰ λειτουργῇ σωστά, καὶ βέβαια μὲ αὐτὴν τὴν πράξη ἀντιλαμβανόμεστε ὅτι τὸ νὰ ἐκσυγχρονίζονται δημοκρατικοὶ θεσμοὶ εἶναι ἄθλημα, ἀγώνας, εἶναι μιὰ δυναμικὴ καὶ ὄχι μιὰ στατικὴ κατάσταση.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ διερωτήθηκα πολλὲς φορὲς. Πατὶ ἔχουν ἀξία μόνον οἱ ὑπογραφὲς μερικῶν ἐπωνύμων καλλιτεχνῶν, πνευματικῶν ἀνθρώπων, ἀκαδημαϊκῶν, οἱ ὁποῖες πολλὲς φορὲς συλλέγονται διὰ περιφορᾶς καὶ διὰ τηλεφώνου, καὶ δὲν ἔχει ἀξία ἢ προσωπικὴ ὑπογραφή, μὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ὑπογράφοντος, τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν; Δηλαδή ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν καὶ κατηγοριῶν πολῖτες, πρῶτης, δευτέρας, τρίτης, καὶ τετάρτης κατηγορίας; Ἄν ὑπάρχει μιὰ τέτοια ἀντίληψη, τότε ἀσφαλῶς πρόκειται γιὰ μιὰ νεοταξικὴ ἀντίληψη, γιὰ ἀρχὲς τῆς Νέας Τάξης, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία, ὅπως τὸ διατυπώνει ὁ ἀμερικανὸς δημοσιογράφος Λίμπμαν, ὑπάρχει «ἡ εἰδικευμένη τάξη» ποὺ κυβερνᾷ καὶ «τὸ ζαλισμένο κοπάδι» ποὺ πρέπει νὰ κυβερνᾶται ἢ πρέπει νὰ ἀνήκῃ στὴν «δημοκρατία τοῦ θεατῆ» τὸ ὁποῖο πρέπει συνεχῶς νὰ ἀποπροσανατολίζεται.

Ἐπομένως, ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν γιὰ νὰ γίνῃ δημοψήφισμα εἶναι καθαρὰ μιὰ δημοκρατικὴ ἐνέργεια, ποὺ παρατηρεῖται στὶς σύγχρονες δημοκρατικὲς κοινωνίες ποὺ θέλουν τὸν πολῖτη νὰ συμμετέχῃ στὴν ἐξάσκηση τῆς ἐξουσίας.

Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κατηγορήσῃ μιὰ τέτοια κίνηση, γιατί αὐτὸ εἶναι ἀναφαίρετο δημοκρατικὸ δικαίωμα τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν. Ἄλλωστε, στὸ ἄρθρο 5 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος σαφῶς λέγεται: «Ἐκαστος δικαιούται νὰ ἀνα-

πτύση ἐλευθέρως τὴν προσωπικότητά του καὶ νὰ συμμετέχη εἰς τὴν κοινωνικὴν, οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν τῆς Χώρας, ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλει τὸ Σύνταγμα ἢ τὰ χρηστά ἤθη». Ἐπομένως, ἡ συμμετοχὴ τῶν πολιτῶν στὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῆς Χώρας εἶναι δημοκρατικὸ δικαίωμα.

4. Ἡ Ἐπιτροπὴ μας ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη νὰ εἰσηγηθῆ τὸν καταλληλότερο τρόπο γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν, ὥστε νὰ ἐξασφαλίξεται τὸ ἀδιάβλητο καὶ τὸ ἔγκυρο τῆς ὅλης προσπάθειας.

Βέβαια, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον θὰ γίνῃ ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν ἔχει μιὰ ἰδιαιτερότητα. Δὲν γίνεται ἐπίσημως ἀπὸ τὴν Πολιτεία, ἡ ὁποία καταναλώνει πολλὰ ποσὰ γιὰ νὰ κἀνῃ ἓνα δημοψήφισμα ἢ μιὰ ἐκλογικὴ ἀναμέτρηση. Ὅμως ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον θὰ γίνῃ ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν, ἂν καὶ δὲν βρίσκεται στὸ ἐπίπεδο πού τὸ διοργανώνει ἡ Πολιτεία, ἐν τούτοις εἶναι πολὺ καλύτερος καὶ ἐγκυρότερος καὶ ἀδιαβλητότερος ἀπὸ τὴν συλλογὴ ὑπογραφῶν πού γίνεται γιὰ διάφορα ἄλλα θέματα ἀπὸ πολίτες καὶ ἄλλους καλλιτέχνες καὶ πνευματικὸς ἀνθρώπους. Ἐννοῶ ὅτι στίς περιπτώσεις αὐτὲς τίθεται ἡ ὑπογραφή σὲ κατάσταση, πολλὰς φορὲς διὰ τηλεφωνικῆς συγκαταθέσεως, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἄλλα στοιχεῖα, ὅπως ὁ ἀριθμὸς ταυτότητας.

Γιὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερο τρόπο συλλογῆς τῶν ὑπογραφῶν ἔχουμε καταλήξει στὰ ἐξῆς:

α) Ἔχει καταρτισθῆ Ἐπιτροπὴ Ἐλέγχου καὶ Διαφανείας πού ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἐγκύρους νομικοὺς καὶ εἰδικούς, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔχουν τὴν κύρια εὐθύνη γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς ὅλης προσπάθειας.

β) Ἐχουμε λάβει ὑπ' ὄψη μας τὴν ἐκκλησιαστικὴ διοικητικὴ διάρθρωση. Γνωρίζετε ὅτι ὑπάρχει ἡ Ἱερά Σύνοδος, οἱ Ἱερὲς Μητροπόλεις, οἱ Ἱενορίες καὶ οἱ Ἱερὲς Μονές. Οἱ κατὰ τόπους Ἱερὲς Μητροπόλεις θὰ ἀναλάβουν τὴν ὅλη διοργάνωση, ἀφοῦ συστήσουν εἰδικὲς ἐπιτροπές, οἱ ὁποῖες διὰ τῶν Ἱενοριῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν θὰ ἀναλαμβάνουν νὰ διασφαλίσουν τὸ ἀδιάβλητο, καὶ τὸ ἔγκυρο τῆς προσπάθειας.

γ) Δόθηκαν εἰδικὲς ἐντολές ὥστε οἱ ὑπογραφῆς πού θὰ τίθενται θὰ εἶναι προϊὸν ἐλευθερίας καὶ γνώσεως, γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ εἶναι ἀτομικὰ ἐντυπα.

δ) Ἡ χρησιμοποίησις δὲ τῶν συγχρόνων μέσων πού διαθέτουμε, ἤτοι οἱ ἠλεκτρονικοὶ ὑπολογιστές, θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ ἐξακριβώσουμε ἂν ὑπάρξουν διπλοῦπογράψαντες.

Τελικὰ πιστεύω ὅτι ἂν ὑπάρξουν μερικοὶ πού θὰ θελήσουν νὰ ὑπονομεύσουν τὴν ὅλη προσπάθεια ἢ ὁποῖα κινεῖται σὲ δημοκρατικὰ καὶ θεσμικὰ πλαίσια, τότε τὴν εὐθύνη θὰ τὴν ἔχουν πλήρως αὐτοὶ πού θὰ κινήσουν αὐτὴν τὴν διαδικασίαν ὑπονομεύσεως, καὶ θὰ φανῆ ὅτι ἐνδεχομένως δὲν σέβονται τὸν λαό, τὴν λαϊκὴν βάση, καὶ στὸ βάθος θὰ εἶναι μιὰ κίνηση ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς ἀνανέωσης τῶν Δημοκρατικῶν μας θεσμῶν.

Παρακαλῶ πολὺ νὰ δῆτε τὸ θέμα αὐτὸ μὲ νηφαλιότητα καὶ εὐαισθησία καὶ νὰ συμβάλλετε καὶ σεῖς στὴν λύση ἐνὸς θέματος πού ἀπασχολεῖ τὸν λαό.

Εἰδικὲς ὁδηγίες γιὰ τὴν διαδικασίαν συλλογῆς ὑπογραφῶν σὲ κάθε Ἱερά Μητροπόλη

1. Ἐπιτροπὴ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης διορίζει τριμελῆ Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Πρωτοσύγκελλο ἢ τὸν Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο καὶ δύο λαϊκὰ μέλη, κατὰ προτίμηση Δικηγόρους ἢ Συμβολαιογράφους, ἡ ὁποία θὰ ἐλέγχει τὴν διαδικασίαν συλλογῆς ὑπογραφῶν.

2. Τρόποι συλλογῆς ὑπογραφῶν

Ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν θὰ γίνεται διὰ τῶν Ἱενοριῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν. Θὰ μπορεῖ νὰ γίνεταί παράλληλα μὲ τέσσερις τρόπους:

α) Ἀνακοίνωση στοὺς Ἱερούς Ναοὺς καὶ τίς Ἱερὲς Μονές γιὰ νὰ ὑπογράψουν ὅσοι ἐπιθυμοῦν τὰ ἐντυπα, τὰ ὁποῖα θὰ ὑπάρχουν σὲ εἰδικὸ χῶρο ἐντὸς τοῦ Ναοῦ.

Ἡ ἀκρίβεια τῶν στοιχείων τους θὰ ἐπιβεβαιώνονται ἀπὸ ἓναν Ἐκκλησιαστικὸ Ἐπίτροπο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἢ ἓνα μέλος τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς Ἱεράς Μονῆς.

β) Ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Ἡγούμενος μπορεῖ νὰ δώσει ἓνα ἀριθμὸ ἐντύπων γιὰ νὰ ὑπογράψουν ἄτομα μὴ δυνάμενα νὰ μεταβοῦν στὸν Ἱερό Ναὸ ἢ στίς

Ι. Μονές.

Ο Ίερέας ή ό Ήγούμενος πού θά ανάλαβει τήν τελική συλλογή θά βεβαιώσει τήν ακρίβεια τών στοιχείων.

γ) Μπορεί νά δημιουργηθοῦν, κατά τις ύπάρχουσες συνθήκες, «κινητές επιτροπές» συλλογής ύπογραφών.

Στήν περίπτωση αύτή ένα άπό τά μέλη τής Ήπιτροπής θά επιβεβαιώνει τήν ακρίβεια τών στοιχείων.

δ) Θά δημιουργηθοῦν ιδιαίτεροι χώροι στά μεγάλα Κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Πάτρα) με τήν εϋθύνη τής οικείας Ίεράς Μητροπόλεως, στους όποιους θά μπορούν νά ύπογράφουν όσοι βρίσκονται εκτός του τόπου διαμονής τους.

Τά στοιχεία αύτών θά επιβεβαιώνονται άπό εκπροσώπους τής οικείας Ίεράς Μητροπόλεως, όί όποιοι θά παραλαμβάνουν τά ύπογεγραμμένα έντυπα.

Κάθε Μητρόπολη θά κατασκευάσει μιá σφραγίδα με τó έξής περιεχόμενο:

«Βεβαιούται ή ακρίβεια τών στοιχείων.

Ήμερομηνία

Ο βεβαιών,   ».

Η σφραγίδα αύτή θά τίθεται στά έντυπα και θά ύπογράφεται άπό τους έξουσιοδοτούμενους τής Ίεράς Μητροπόλεως.

3. Άποστολή στά Γραφεΐα τής Ίεράς Μητροπόλεως

Ο Ήφημέριος ή ό Ήγούμενος θά άποστείλει τά ύπογραφέντα έντυπα στήν Ίερά Μητρόπολη με διαβιβαστικό έγγραφο, στο όποιο θά βεβαιώνεται ό αριθμός τών έντύπων και τó έγκυρο τής συλλογής τών ύπογραφών.

4. Ήλεγχος άπό τήν Ήπιτροπή τών Ίερών Μητροπόλεων.

Η Ήπιτροπή θά έλέγχει τó σύνολο τών συγ-

κεντρωθέντων έντύπων και άν αύτά έχουν πλήρως συμπληρωθεί όπως επίσης άν έχει γίνει έπιβεβαίωση άπό τόν ύπεύθυνο συλλογής και τόν Ήφημέριο ή τόν Ήγούμενο ή τήν Ήπιτροπή.

5. Άποστολή στήν Ίερά Σύνοδο

Ο Σεβ. Μητροπολίτης θά διαβιβάσει με έγγραφό του τά έντυπα στήν Ίερά Σύνοδο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, βεβαιώνοντας τόν συνολικό αριθμό τών συγκεντρωθέντων έντύπων τής Μητροπόλεως του.

6. Ήπιτροπή έλέγχου και διαφάνειας

Η Ήπιτροπή έλέγχου και διαφάνειας θά έλέγξει τά άποσταλέντα άπό τις Ίερες Μητροπόλεις έντυπα και διά τής Ήπιτροπής διαδικασίας συλλογής ύπογραφών θά άποσταλοῦν στήν Διαρκή Ίερά Σύνοδο.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ

1. Δημητρόπουλος Άνδρέας, Άν. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Σύμβουλος Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

2. Θέμελης Νικ., πρ. Πρόεδρος του Ήλεγκτικού Συνεδρίου.

3. Νικολόπουλος Ήλίας, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου.

4. Πελέκης Διονύσιος, Δικηγόρος.

5. Σκαλτσά Άνδρομάχη, Ήπ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου.

6. Τράκας Κων/νος, πρ. Άντιπρόεδρος του Ήλεγκτικού Συνεδρίου.

7. Τρωάνος Σπυρίδων, Καθηγητής Πανεπιστημίου.

8. Τσεβελεκάκης Ίωάννης, Ήπίτιμος Σύμβουλος Ήπικρατείας.

9. Φαρμάκης Άδαμάντιος, Ήπίτιμος Σύμβουλος Ήπικρατείας.

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΠΟΪΑΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ 1999 ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ 2000

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 3452/1606/31.7.2000 Συνοδικοῦ ἐγγράφου, περὶ τῆς ὑποβολῆς συν-οπτικῆς ἐκθέσεως πεπραγμένων τῆς ἡμετέρας Ἐπιτροπῆς, διὰ τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1999 ἕως τοῦ Αὐγούστου 2000, εὐσεβάτως ἀνα-φέρομεν ὕμιν τὰ ὡς κάτωθι:

Ἡ πρώτη πραγματοποιηθεῖσα Συνεδρία ἐγένε-το τὴν 7ην Δεκεμβρίου 1999 κατόπιν τῆς ὑπ'

Τοῦ Ἀρχιμ. **Τιμοθέου Ἀνθῆ**, Γραμματέως τῆς Σ.Ε.

ἀριθμ. 81/16.11.1999 ἡμετέρας Προσκλήσεως. Πα-ρόντες ἦσαν οἱ: 1. Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ. Κωνσταντῖνος, 2. Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ματθαῖος Χάλαρης, 3. Ἐλλογιώτατος κ. Γεώργιος Παΐδαρος, καὶ 4. Ἐλλογιώτατος κ. Ἀντώνιος Παπαντωνίου. Ἀπόντες ἦσαν οἱ: 1. Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος, καὶ 2. Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος.

Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ συνεκλήθη χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡμερησία διάταξις μὲ σκοπὸν τὴν γνωρι-μίαν τῶν μελῶν μεταξύ των, τὸν προβληματισμὸν καὶ τὸν προγραμματισμὸν διὰ τὴν συνεισφορὰν τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν. Κα-τόπιν συζητήσεως ἡ Ἐπιτροπὴ ἤχθη εἰς τὴν ἀπό-φασιν νὰ προτείνῃ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν ἐγκρίσιν διὰ τὴν πραγματοποιήσιν ἑνὸς Συνεδρίου διὰ τοὺς ὑπευθύνους τῶν Γενικῶν Φιλοπτώχων Τα-μείων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων μὲ ἀναλόγους εἰσηγήσεις. Ἀνέθεσε δὲ εἰς τὸ Μέλος τῆς Συν-οδικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Ἀντώνιον Παπαντωνίου ὁμοῦ μετὰ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς, διὰ τὴν συγκε-κρομενοποίησιν τῶν θεμάτων διὰ τὴν πραγμάτω-σιν τοῦ ἀνωτέρω Συνεδρίου.

Τέλος ἀνετέθη εἰς τὸν Γραμματέα ἡ συνεχῆς παρακολούθησις τοῦ θέματος τῆς ἀνεγέρσεως τῶν Βρεφονηπιακῶν Σταθμῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλη-

σίας εἰς τὰς ἐγκεκριμένας Ἱερὰς Μητροπόλεις. Κατόπιν τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τῆς Ε.Κ.Υ.Ο. προσδιωρίσθη τὸ πῶς θὰ κινήθῃ ἡ ὑπηρεσία διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν Βρεφο-νηπιακῶν Σταθμῶν καὶ ἐστάλησαν ὑπὸ τῆς Ε.Κ.Υ.Ο. ἀνάλογα ἐγγραφα τὰ ὅποια καὶ καθορί-ζουν τὴν διαδικασίαν ἢ ὅποια θὰ ἀκολουθηθῇ.

Ἡ ἐπομένη Συνεδρίασις τῆς Ἐπιτροπῆς ὠρί-σθη διὰ τὴν 31ην Αὐγούστου κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ συζητηθῇ τὸ σχέδιον τῆς Χάρτας τῶν Θεμε-λιωδῶν Δικαιωμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 5286/2175/8.10.1999 ἀποφάσεως τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιεπι-ματέως ἀνετέθη εἰς τὸν Γραμματέα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ προεδρία ἐπιτροπῆς διὰ τὴν διενέρ-γειαν μειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ προμηθείας λυο-μένων οἰκίσκων οἱ ὅποιοι θὰ δοθοῦν εἰς τοὺς πλη-γέντας ἐκ τοῦ καταστροφικοῦ σεισμοῦ τῆς 7ης Σε-πτεμβρίου 1999, ἀδελφὸς τοῦ Δήμου Ἄνω Λιο-σίων. Κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπραγματοποιήθησαν δύο μειοδοτικοὶ διαγωνι-σμοί, ὁ πρῶτος τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου καὶ ὁ δεύτε-ρος ἐπαναληπτικὸς τὴν 29ην Νοεμβρίου 1999. Μειοδότης καὶ ἀνάδοχος τοῦ ἔργου κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀνεδείχθη ἡ ἑται-ρεία Γ. Σπανός. Τμηματικὰ παραδίδονται οἱ λυό-μενοι οἰκίσκοι εἰς τὸν Δήμον Ἄνω Λιοσίων καὶ κατόπιν εἰς τοὺς πληγέντας ἐκ τῶν σεισμῶν. Τὴν Μεγάλην Τετάρτην 26ην Ἀπριλίου 2000 ἐπραγμα-τοποιήθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐγκατασταθέντος οἰκισμοῦ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, παρουσία τῶν Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ἱε-ραρχῶν τοῦ Λεκανοπεδίου, τοῦ Δημάρχου Ἄνω Λιοσίων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς περιοχῆς.

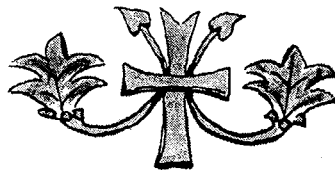
Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. πρωτοκ. 6242/2871/21.12.1999 ἐγγράφου Τῆς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐνετείλατο τῷ Γραμ-ματεῖ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Κοινωνικῆς Προνοί-ας καὶ Εὐποΐας, ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἀναζήτησιν διὰ οἰκονομικῶν προσφορῶν, διὰ τὴν ἀγορὰν τεσ-σάρων λυομένων ναῶν, 50μ² ἕκαστος, κατόπιν

σχετικού αίτηματος, δύο εις τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας καὶ δύο εις τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Περιστερίου διὰ τὰς λατρευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐνοριῶν αἱ ὁποῖαι ἐπλήγησαν ἐκ τοῦ καταστροφικοῦ σεισμοῦ τῆς 7ης Σεπτεμβρίου 1999. Ἡ καλύτερα προσφορὰ ἦτο τῆς ἐταιρείας ΕΥΡΟΕΜΠΟΡΙΚΗ Ε.Π.Ε., ἡ ὁποία καὶ κατεσκεύασε τρεῖς ναοὺς, ἕναν διὰ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, ἔμβαδου 100μ², ὁ ὁποῖος ἐτοποθετήθη παραπλεύρως τοῦ ἐκ τοῦ σεισμοῦ πληγέντος Ἱεροῦ Ναοῦ Ὑ. Θεοτόκου Κοιμήσεως Νέας Φιλαδελφείας καὶ δύο εις τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Περιστερίου, ὁ πρῶτος εις τὸν κατεστραμμένον Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Μαρίνης καὶ ὁ δεῦτερος εἰς τινὰ Πλατείαν τοῦ Περιστερίου.

Κατόπιν τῆς ἀπὸ 8ης Μαρτίου 2000 ἐπιστολῆς τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ὄργανισμοῦ «ETWelfare, EUROPEAN ROUND TABLE OF CHARITABLE SOCIAL WELFARE ASSOCIATIONS, E.E.-IG», κ. Berned - Otto Kupper καὶ τῆς συνεργασίας τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, περὶ τῆς διοργανώσεως ἐν Ἀθήναις καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Εὐρωπαϊκῆς Διασκέψεως, ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τὸ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 15/24.4.2000 ἔγγραφον πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐγνώριζε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰ περὶ τῆς Διασκέψεως καὶ ταπεινῶς εἰσηγεῖτο περὶ τῆς

πραγματοποιήσεως αὐτῆς.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 2105/1005/11.5.2000 ἀποφάσεως Αὐτῆς ἐνέκρινε τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀνωτέρω Διασκέψεως, ὁρίσασα Ὄργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Μέλη ἐπίλεκτα στελέχη τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία ἐγένετο τὴν 19ην καὶ 20ην Μαΐου ἐ.ἔ. εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ΧΑΝ Ἀθηνῶν μὲ ἐναρκτήριοι εἰσήγησιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Χριστοδούλου διὰ τὶς Μὴ Κυβερνητικὰς Ὄργανώσεις. Εἰς τὸ διήμερον αὐτὸ εἶχαν κληθεῖ ὡς εἰσηγηταί: ἡ Ἐπίτροπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν κ. Διαμαντοπούλου, ὁ Εὐρωβουλευτὴς κ. Ἀλαβάνος καὶ ἄλλοι ἀξιόλογοι ὁμιληταὶ ἐκ τῶν Βρυξελλῶν. Τὴν Διάσκεψιν παρηκολούθησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται τοῦ Λεκανοπεδίου, ἐκπρόσωποι Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ὑπουργείων, Ὄργανισμῶν, Ἐκκλησιῶν ἄλλων Δογμάτων καὶ κυρίως ἐκπρόσωποι Μὴ Κυβερνητικῶν Ὄργανώσεων μὲ παρουσία 95% ἐκ τῶν προσκληθέντων. Εἰς τὸ τέλος τοῦ διημέρου ἐπηκολούθησαν τοποθετήσεις τῶν Συνέδρων, συζήτησις καὶ ἀνακοίνωσις τῶν Συμπερασμάτων τῆς Διασκέψεως ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νέας Ἰωνίας κ. Κωνσταντίνου, Μέλους τῆς Σ. Ε. Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Εὐποιίας. Λεπτομερῆς Ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Διασκέψεως ἤδη κατετέθη εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἵνα λάβῃ γνώσιν καὶ ἐγκρίνη τὰς διατυπωθείσας προτάσεις.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

Είναι γνωστή ή ποικίλων διαβαθμίσεων άμφισβήτηση –έως και παντελής άρνηση– του Μυστηρίου της Ήξομολογήσεως εκ μέρους, άφ' ένός μόνον των διαφόρων αίρετικών, άφ' έτέρου δέ της περυσιασμένης «ίντελλιγκέντσιας» (τών κοινώς λεγομένων «κουλτουριάρηδων») κάθε έποχής. Καί οί μόνον αίρετικοί –κυρίως άπό τον χώρο της Διαμαρτύρησης– άρνούνται πλήρως τό Μυστήριο και τον φο-

ση τους. Δικαίως, λέει, *έδυσχέραινον οί Γραμματείς, ώς καινού δόγματος και παραδόξου κηρυσσομένου*. Πού άκούστηκε, άνθρωπος νά συγχωρεί άμαρτίες; *Ουδέποτε ούτως άφεις έδίδοτο άμαρτιών, ού παρά προφητών, ού παρά ιερέων, ού παρά των τότε πατριαρχών τινος* (P.G. 95, 297).

Είχαν λοιπόν κάποια δικαιολογία οί Γραμματείς νά σκανδαλιστούν, όταν άκουσαν τον Χριστό νά συγχωρεί άμαρτίες. Γι' αυτό και ό Χριστός –συνεχίζει ό Δαμασκηνός– *οὐκ έμέμπατο τους Γραμματείς τούτου ένεκα* (ούτε ό Χριστός τους κατηγορήσε, πού σκανδαλίστηκαν)· *άλλά μάλλον ό ήγγόνον έδίδασκε* (τους έδίδασκε αυτό πού άγνοούσαν), *δείξας ώς Θεός την ιδίαν έξουσίαν και την άφεισιν των άμαρτιών δωρούμενος* –οὐχ ώς άνθρωπος– *άλλ' ώς Θεός*. Ποιό ήταν αυτό, πού άγνοούσαν οί Γραμματείς και οί Φαρισαίοι; Όχι, φυσικά, τό ότι ό Θεός έχει έξουσία νά συγχωρεί άμαρτίες. Άλλά τό ότι αυτός πού τους μιλούσε ήταν ΚΑΙ Θεός.

Έπομένως, τελικά, τό καινόν και παράδοξον δόγμα δέν ήταν, ότι ό Χριστός σφετερίστηκε κάποια έξουσία, πού δέν Του άνήκε. Και τότε, πρό της Ήνανθρωπήσεως, ό Θεός συγχωρούσε και τώρα, τον παραλυτικό, ό Χριστός, ώς Θεός τον συγχωρεί. Τό καινόν και παράδοξον δόγμα είναι ότι: Αυτός πού είπε στον προφήτη Ήσαία «*έγώ είμι ό έξαλείφων τάς άνομίας σου και ού μη μνησθήσομαι*» (Ήσ. 43, 25) και Αυτός πού είπε στον παραλυτικό «*άφέωνται σοι αί άμαρτίαι σου*» είναι τό ίδιο Πρόσωπο.

Τό καινόν και παράδοξον δόγμα είναι ότι ό Λόγος Σάρξ *έγένετο*. Και μέσα στο φώς αυτού του καινού δόγματος, ό *Υίος του ανθρώπου έξουσίαν έχει επί της γής άφιέναι άμαρτίας* (Λουκ. 5, 24). Αυτός, πού προαιωνίως έλαβε παρά του Πατρός την έξουσίαν και «*κρίσιν ποιείν*» (Ίω. 5, 27), *σαρκοφόρος ώφθη και τοίς ανθρώποις συνανέστραφη*.

«*Έντεϋθεν ή αρχή του μεγάλου δώρου και μόνω Θεω πρόποντος*», καταλήγει ό άγιος Ίωάννης ό Δαμασκηνός. Έννοείται, βεβαίως, ή αρχή

Του Άρχιμ. ΒΑΡΝΑΒΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

ρέα του (τήν ίερωσύνη) θεωρώντας ότι ό πιστός λαμβάνει άνευ μεσίτου «άτομικά» την άφειση, άπό τον μόνον έχοντα έξουσίαν άφιέναι άμαρτίας Θεόν. Οί δέ όπαδοί του Διαφωτισμού, οί όποιοι κόπτονται ύπέρ της πρωτοκαθεδρίας του Όρθου Λόγου, έστω κι άν αφήνουν λίγο χώρο στην «Καθέδρα» για κάποιον –δικής τους κατασκευής– «θεό», δέν κρύβουν την έντονη «άλλεργία» τους για τίς έννοιες «άμαρτία» και «άφεις άμαρτιών».

Έτσι ή άναφορά στην σύσταση και στο περιεχόμενο του Μυστηρίου της Ήξομολογήσεως, μαζί με την γενικότερη πρόθεση δημιουργίας ένός γονίμου ποιμαντικού προβληματισμού, άποκτά και μία άπολογητική διάσταση. Έξ άλλου και ή Άπολογητική, τότε μόνον είναι Έκκλησιαστική Άπολογητική, όταν είναι καρπός ποιμαντικής άγωνίας και μέριμνας για τους εκτός της Μάνδρας.

Α. ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

1. Άδιαμφοβήτητα αρχή του Μυστηρίου

Όταν ό Χριστός είπε στον παραλυτικό «*άφέωνται σοι αί άμαρτίαι σου*»¹, οί Γραμματείς και οί Φαρισαίοι «*είπον έν έαυτοίς: Τί ούτως ούτως λαλεί; Βλασφημεί τίς δύναται άφιέναι άμαρτίας ει μη είς ό Θεός;*»².

Ό άγιος Ίωάννης ό Δαμασκηνός στην Ήπιστολή του *περι Ήξομολογήσεως*, δικαιολογεί την στά-

1. Λουκ. 5, 20

2. Ματθ. 2, 7

χρήσεως του μεγάλου δώρου από ένα σαρκοφόρο άνθρωπο, που ήταν ταυτοχρόνως ο πρό αιώνων Θεός· ο "Ων.

2. Μεταβίβαση της εξουσίας αφέσεως στους λειτουργούς της Έκκλησίας

Αυτό το μεγάλο δώρο, την εξουσίαν του δεσμεΐν και λύειν, την μόνη Θεῶ πρόπεουσαν, θέλει ο Υἱός του Θεοῦ –γενόμενος ΚΑΙ Υἱός του ανθρώπου– να την μεταβιβάσει (φυσικά, ὑπό ὄρους και με ὄρους) στους ανθρώπους - Μαθητές Του. Αυτό το ὅποιο μόνος ἐκέκτητο, τοῖς μαθηταῖς ἀντ' ἐκείνου καταλαμβάνει, πρὸς οὐρανὸν μέλλον ἀπελθεῖν.

Τὴν σκηνὴ τῆς ἐν χρόνῳ μεταβιβάσεως τοῦ «μεγάλου δώρου», δηλ. τῆς ἐξουσίας τοῦ δεσμεΐν και λύειν, μᾶς τὴν παραδίδει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὡς αὐτόπτης και αὐτήκοος μάρτυς και ἀποδέκτης: «Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἰρήνη ὑμῖν καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς· και τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν και λέγει αὐτοῖς· λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατήτε, κεκρατήνται» (Ἰω. 20, 21-23).

Αὐτὴν τὴν ἐξουσία, λέγει ὁ Δαμασκηνός, κατὰ διαδοχὴν οἱ ἅγιοι ἀποστόλοι, εἰς ἀποστόλους πάλιν μετέπεμπον, και εἰς ἐκείνους μόνον τοὺς ἐπέχοντας τοὺς θρόνους αὐτῶν· ὡς εἰ γε οἱ λοιποὶ, οὐδὲ ἐννοῆσαι τοῦτο ἐτόλμων (οἱ ὑπόλοιποι κληρικοί οὔτε κἂν τολμοῦσαν νὰ σκεφτοῦν κάτι τέτοιο). Και αὐτὴν τὴν τάξιν, ἐφύλαττον μετὰ ἀκριβείας πάσης οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου.

Διὰ τῆς Ὁμολογίας Πίστεως τοῦ Δοσιθεοῦ Ἱεροσολύμων (ὄρος ι'), ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὁμολογεῖ κατηγορηματικῶς «χωρὶς ἐπισκόπου μὴ δύνασθαι, μήτε Ἐκκλησίαν μήτε Χριστιανὸν τινα, ἢ εἶναι ἢ ὄλως λέγεσθαι. Αὐτὸς γὰρ ὁ ἀξιωθείς ἐπίσκοπος εἶναι, ὡς ἀποστολικὸς διάδοχος, τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἐκείνῳ παρὰ τοῦ Κυρίου εἰς τὸ δεσμεΐν τε και λύειν, χειρῶν ἐπιθέσει και ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἀλληλοδιαδόχως λαβῶν, ζῶσά ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς...».

Πάντως δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεΐν και λύειν ἐδόθη στὴν Ἐκκλησία. Ὅχι σὲ μεμονωμένα ἄτομα, τὰ ὅποια μπορούν

αὐτόνομα νὰ διαχειρίζονται αὐτὴ τὴν ἐξουσία κατὰ τὸ δοκοῦν, ὡς αὐτόφωτοι «γκουρού» και χωρὶς καμία ἀναφορὰ στὸν ἕνα «στύλο» και στὸ ἕνα «ἔδραϊωμα» τῆς Ἀληθείας. Δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖται ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεΐν και λύειν μεταβιβάζεται διὰ τῶν ἀρχιερέων ὡς ἐντολοδόχων τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ὁποίας και αὐτοὶ ἀποτελοῦν μέλη με κεφαλὴν τὸν Χριστόν.

Ἀξιωματικὸς ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ κλασικὴ ἐργασία τοῦ μακαριστοῦ π. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου «Ἔχει ἡ Ἐκκλησία ἐξουσίαν ἀφέσεως ἁμαρτιῶν;». Ὅπου, χωρὶς μισαλλοδοξία ἀλλὰ με ποιμαντικὴ διάκριση, ἀνατρέπει τὶς αἰρετικὲς θέσεις κάποιου προτεστάντη, και ἐκθέτει με σαφήνεια τὴν παραδοθεῖσα διδασκαλία, ὅτι ΜΟΝΟΝ ἢ Μία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἔχει ἐξουσίαν ἀφέσεως ἁμαρτιῶν. Και ὁ μοναδικὸς τελικὸς σκοπὸς αὐτῆς τῆς –ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ– ἐξουσιοδοτήσεως εἶναι ἡ ἐκκλησιοποίηση τῶν μετανοούντων.

Ἔτσι λοιπὸν, στὴν ἀρχή, ἀρχιερεῖς μόνον τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεΐν και λύειν κατὰ διαδοχὴν ἐκ τῶν θείων ἀποστόλων ἐλάμβανον (συνεχίζει ὁ Δαμασκηνός)· τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, εἰς ἱερεῖς βίον ἔχοντας ἄμωμον και χάριτος θείας ἡξιωμένους ἢ φρικτὴ ἐγγείρησις αὐτὴ προβέβηκεν.

Και εἶναι φρικτὴ αὐτὴ ἡ ἐγγείρησις, λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, διότι εἶναι ὑπαρκτὸς ὁ κίνδυνος «μήπως χόρτος ὄντες ἐκεῖθεν καυθήσωνται»· και οἱ ἐγγειρίζοντες και οἱ ἐγγειριζόμενοι.

Ὁ ἕτερος ἅγιος Ἰωάννης, ὁ Χρυσόστομος, ἀναφέρεται κι αὐτὸς στὸ φρικτὸν τῆς ἐγγειρήσεως με λόγια ἐνθέου φόβου και ἐκπλήξεως: «Πόσης τιμῆς τοὺς ἱερεῖς ἢ τοῦ Πνεύματος ἡξίωσε χάρις!»· Διότι οἱ ἱερεῖς, ἔστω κι ἂν ζοῦν ἐπὶ τῆς γῆς, «τὰ ἐν οὐρανοῖς διοικεῖν ἐπετρέπησαν»· ἀφοῦ «ἅπερ ἂν ἐργάσωνται κάτω οἱ ἱερεῖς, ταῦτα ὁ Θεὸς ἄνω κυροῖ και τὴν τῶν δούλων γνώμην ὁ Δεσπότης βεβαιοῖ» (P.G. 48, 643).

Ἡ ἐγγείρησις αὐτῆς τῆς Οἰκονομίας ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς στοὺς ἱερεῖς, γίνεται, κατ' ἄλλους, «δι' ἐνταλτηρίου και ψιλῆς προτροπῆς» και κατ' ἄλλους «διὰ χειροθεσίας»· τὸ ὅποιον (κατὰ τὸν ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη) εἶναι «κρεῖττον και ἀσφαλέστερον και οὐδὲν ἄτοπον γεννᾷ». Διότι

αυτή ή χειροθεσία «*εὐλογίας ἐστὶ μετάδοσις καὶ χάριτος πνευματικῆς*» κατὰ τὸν ἅγιο Ταράσιο καὶ τὴν ἅγια Ζ' Σύνοδο. Καὶ εἶναι εὐλογο νὰ γίνεται τόσο γιὰ ἐκείνους ποὺ λέγουν ὅτι ἐμπεριέχεται *δυναμει* μέσα στὴν ἱερωσύνη τὸ *δεσμῆν καὶ λύειν*, ὅσο καὶ γιὰ ἐκείνους (ὅπως εἶναι ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης) ποὺ λέγουν ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι δὲν ἔχουν ὁμοῦ μὲ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸ δεσμῆν καὶ λύειν, ἀλλὰ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι.

B. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

Πρὶν ἀναφερθοῦμε στὸ περιεχόμενο τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως, ἢ μάλλον ὡς εἰσαγωγή σ' αὐτὴ τὴν ἀναφορά, θὰ θέλαμε –μαζὶ μὲ τὸν μακαριστὸ π. Ἀλέξανδρο Σμέμαν– νὰ τονίσωμε, ὅτι μόνο ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος μποροῦμε νὰ καταλάβωμε τὸν μυστηριακὸ χαρακτήρα, ποὺ δίνει ἢ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν μετάνοια (Ἀλ. Σμέμαν, *Γιὰ νὰ ζήσει ὁ κόσμος*, σελ. 124).

1. Τὸ πρῶτο βάπτισμα

Ἡ θεολογία τῶν Μυστηρίων, στὸ νομικὸ της λοξοδρόμημα, ἐξήγησε τὸ μυστήριον αὐτό, σὰν μιὰ ἀπλή «νομικὴ» ἐξουσία, ποὺ παραχώρησε ὁ Χριστὸς σ' ἐμᾶς τοὺς ποιμένες. Ἡ ἐξήγηση ὅμως αὐτὴ δὲν ἔχει καμία σχέση μὲ τὴν ἀρχικὴ σημασία τῆς μετανοίας στὴν Ἐκκλησία καὶ μὲ τὴν μυστηριακὴ φύση της.

Τὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας, κατὰ τὸν ἅγιο Μάρκο τὸν Ἐρημίτη (P.G. 65, 976-977) ἔχει θεμέλιόν του τὸ Βάπτισμα ἐν Χριστῷ. Μόνον ὕστερα ἀπὸ τὸ Βάπτισμα καὶ ἐξ αἰτίας του, μποροῦμε στὰ ἀλήθεια νὰ ἀναγνωρίσωμε τὴν πραγματικότητα τῆς ἁμαρτίας σὲ ὅλη τὴν πίκρα της. Καὶ μόνο ὕστερα ἀπὸ τὸ Βάπτισμα παρουσιάζεται ἡ δυνατότητα τῆς ἀληθινῆς μετανοίας.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ –πάλιν παρενθετικῶς– θυμίζομε τὸ ἄλλο λοξοδρόμημα κάποιων «καθαρῶν», ποὺ ταλαιπώρησε τὴν Ἐκκλησία τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς ζωῆς της. Κυρίως οἱ Μοντανιστές, οἱ Νοβατιανοὶ καὶ οἱ Δονατιστές, παρερμήνευσαν τὰ λόγια τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ἑβραίους: «*Ἀδύνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας... καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν*» (Ἐβρ. 6, 4-6). Καὶ ἰσχυρίστηκαν ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ λύειν τοὺς πε-

πτωκότας σὲ θανάσιμα ἁμαρτήματα (μετὰ τὸ βάπτισμα) ὑπερβαίνει τὴν δικαιοδοσία τῶν Ποιμένων καὶ τὴν σχετικὴ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου (*ἂν τινων ἀφήτε, ἀφίενται· ἂν τινων κρατήτε, κεκράτηνται*).

Φυσικά, ὁ ἀπόστολος Παῦλος δὲν θέλει νὰ ὀδηγήσει στὴν ἀπόγνωση τὸν ἐπταικότα. «*Οὐχ οὕτως ἐχθρὸς ἐστὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας*», ἐρμηνεύει ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Ἀπλῶς ὁ ἀπόστολος θέλει νὰ τονίσει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ βάπτισμα. «*Οὐ τὴν μετάνοιαν ἀναιρεῖ, ἢ τὸν διὰ μετανοίας ἐξίλασμόν... Ἀλλὰ τί; Τὸ δεύτερον ἀναιρεῖ λουτρόν*» (P.G. 63, 143). Δηλαδή, δὲν ἐπιτρέπεται δεύτερο δι' ὕδατος Βάπτισμα.

2. Τὸ δεύτερο λουτρό

Ἡ μετάνοια, ὅμως, καὶ ὁ διὰ τῆς μετανοίας ἐξίλασμος εἶναι ἀναγκαῖος. Εἶναι ἀναγκαῖο ἓνα δεύτερο –οὐ δι' ὕδατος πλέον– λουτρό. Αὐτὸ τὸ ἀναγκαῖο *δεύτερον λουτρόν*, εἶναι τὸ περιεχόμενο τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως. Πιὰ εἶναι ἀναγκαῖο τὸ *δεύτερον λουτρόν*;

Εἶναι ἀναγκαῖο, διότι τὸ βάπτισμα –ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Φλωρόφσκι– εἶναι μόνον μίμησις τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁχι πλήρης ταυτότης. Μὲ τὸ βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀνίσταται οὐσιαστικῶς· τὸ βάπτισμα ἀπλῶς προτυπώνει τὴν ἀνάστασιν. Μὲ αὐτὸ «*προμελετῶμεν τὴν τῆς Ἀναστάσεως χάριν*». Καὶ ἡ πτωχεία τῆς φύσεως δὲν «χωράει» ἀκόμη τὸ «μειζον»· δηλαδή τὸ πλήρωμα τῆς Ἀναστάσεως (*Ἀνατομία*, σ. 95).

Διὰ τοῦ βαπτίσματος ὄντως ἀναγεννᾶται ὁ ἄνθρωπος εἰς καινότητα ζωῆς. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἀναγέννηση εἶναι χάρισμα ζωῆς, ποὺ δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντίθετα, τὴν *καταφάσκει!* Καταφάσκει καὶ τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας στὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου. Καμιά φυσικὴ μεταβολὴ δὲν εἶναι δεδομένη καὶ ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἐλευθερία καὶ ἐτερότητα. Τὸ βάπτισμα δὲν ὀδηγεῖ σὲ μιὰ ἀναγκαστικὴ καὶ μηχανικὴ «ἀτρεψία». Καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, ὁ ἄνθρωπος παραμένει τρεπτός.

Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο, ποὺ –νομίζω– πρέπει νὰ ἔχωμε κατὰ νοῦν ὅταν ἓνας ἄνθρωπος ἐρχεται νὰ ἐξομολογηθεῖ. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ὅταν ὁ ἀπόστολος Πέτρος ρώτησε (καὶ ἐκ μέρους μας) τὸν Χριστὸ «*πόσες φορὲς πρέπει νὰ συγχωροῦμε τὸν*

άμαρτάνοντα», ὁ Χριστὸς ἔδωσε σ' αὐτὸν (καὶ σὲ μᾶς) τὴν ἀπάντηση - ἐντολή: «*ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ*».

Ἄς μὴ ξεχνᾶμε, λοιπόν, ὅτι καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴ δυνατότητα πώσης. Καὶ αὐτὴ ἡ πώση του τὸν ὀδηγεῖ στὸν ἐκτροχιασμὸ τῆς ἀγάπης του καὶ στὴν ἀποξένωσή του ἀπὸ τὸν Θεό. Ἔτσι καταντᾶ νὰ ἀγαπᾶ κάτι ἄλλο - τὸν κόσμο, τὸν ἑαυτὸ του - καὶ ὄχι τὸν Θεὸ καὶ τὸ θέλημα Του. Καὶ ὑποδουλώνεται στὸ φρόνημα τῆς σαρκός, πὺ ὄχι ἀπλῶς τὸν ἀποξενώνει ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀλλὰ εἶναι ἔχθρα πρὸς τὸν Θεόν.

3. Συνείδηση ἁμαρτίας

Καὶ ὅσο κι ἂν τρομάζει ὁ ἐξομολογούμενος στὴν διάγνωση, ὅτι «*ἁμαρτάνοντας γίνεται ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ*», θὰ πρέπει ἐν ἐμπόνῳ ἀγάπῃ καὶ πολλῇ διακρίσει νὰ τὸν βοηθοῦμε νὰ συνειδητοποιήσει τὶς ἀληθινὲς διαστάσεις καὶ συνέπειες τῆς ἁμαρτίας. Νὰ συνειδητοποιήσει δηλαδὴ ὅτι, ἁμαρτία δὲν εἶναι ἡ παράβαση κάποιων ἠθικῶν κανόνων ἢ νομικῶν ἐντολῶν. Ἅμαρτία σημαίνει χωρισμὸ ἀπὸ τὸν Θεό, πὺ εἶναι ἡ ὄντως Ζωή. Ἄρα ἡ ἁμαρτία ὀδηγεῖ στὸν θάνατο. Ἡ μᾶλλον σωστότερα: ἡ ἁμαρτία εἶναι θάνατος.

Καὶ κάτι ἀκόμη: ὅτι ἁμαρτάνοντας ὁ ἄνθρωπος, κινεῖται ἐκόν, ὅπως τονίζει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς. Αὐτὸς πὺ ἐνεργεῖ τὴν ἁμαρτία, δὲν εἶναι οὔτε κάποιον ἄλογο καὶ ἄβουλο ζῶο· δὲν εἶναι κάποιος δαίμονας· δὲν εἶναι κάποιος ἐχθρὸς ἔξωθεν ἐπεισαγόμενος (ὅπως ἐπισημαίνει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Κατηχ. Β', 2). Ἡ ἁμαρτία, λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος, εἶναι «*βλάστημα κακὸν αὐξάνον ἀπὸ σοῦ*», δηλαδὴ ἐξ αἰτίας σου.

Ἔτσι ἡ γνήσια μετάνοια, στὴν ὁποία πρέπει ἡμεῖς νὰ καθοδηγήσωμε τὸν ἁμαρτάνοντα, δὲν εἶναι μιὰ εὐκολότερη ἢ δυσκολότερη ἀπόφαση τῆς θελήσεως μόνο, συνοδευομένη ἔστω ἀπὸ ψυχολογικὴ συντριβὴ καὶ ὑποσχέσεις «διορθώσεως». Ἀλλὰ εἶναι ἓνα καθολικὸ, προσωπικὸ ἐπίτευγμα ἐμπειρίας τῆς ἀληθείας. Ἐνα ἐπίτευγμα ἐπιγνώσεως τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀληθείας ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξέπεσε.

Μόνο πὺ πρέπει νὰ ὀδηγηθεῖ σ' αὐτὴν τὴν ἐπίγνωση μὲ πολὺ προσεκτικὰ βήματα. Θὰ ἦταν τελείως ἀψυχολόγητο καὶ ὀλέθριο γιὰ τὸν μετανοοῦντα, νὰ τὸν στήσωμε ἀπότομα μπροστὰ στὸν

καθρέφτη καὶ νὰ τοῦ πετάξουμε κατάμουτρα τὸ τοῦ ὀσίου Πέτρου τοῦ Δαμασκηνοῦ: «*οὐδὲν ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ μικρὰ καὶ αὐθωρὸς ἀπολλυμένη δυσωδία καὶ χείρων πάσης τῆς κτίσεως· διότι οὐδεμία ἄλλη κτίσις ἀνέτρεψε τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ*!» Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια! Ναί. Ἀλλὰ δὲν λέγεται ἔτσι!

Ὁ σκοπὸς εἶναι, νὰ ὀδηγήσωμε σταδιακὰ τὸν μετανοοῦντα στὴν σωστὴ συναίσθηση τῶν ἁμαρτημάτων του. Καί, ναὶ μὲν «*τὸ αἰσθηθῆναί τινα τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ, ἐκ Θεοῦ ἐστὶ γενόμενον χάρισμα*», ὅπως λέει ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος (Τὰ εὐρεθέντα Ἀσκητικά, λόγος ΟΑ). Ἀλλὰ ἐδῶ ἀπαιτεῖται καὶ ἡ τέχνη τοῦ πνευματικοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ χρησιμοποιήσει τὴν μέθοδο, πὺ χρησιμοποιήσε ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ γιὰ νὰ βρεῖ τὰ εἰδῶλα τὰ κρυμμένα στὸν Ναὸ τοῦ Σολομῶντος: Εἶδε στὸν τοῖχο τοῦ Ναοῦ μιὰ μικρὴ ὀπή. «*Ἴδον ὀπή μίαν· πλάτυνον αὐτήν, λέγει Κύριος. Ὁρυξον· καὶ πλατύνας τὴν ὀπήν εὐρήσεις θύραν*». Καὶ μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο βρῆκε τὰ κρυμμένα εἰδῶλα καὶ τὰ βδελύγματα τῆς ἀσεβείας.

Ἡ μικρὰ ὀπή εἶναι τὸ μικρὸ πταῖσμα, πὺ φανερώνεται ἐκουσίως ἀπὸ τὸν ἐξομολογούμενον. Πρέπει ὁ πνευματικὸς νὰ μεγαλώσει τὴν ὀπή καὶ νὰ κατορθώσει νὰ μπεῖ στὴν καρδιὰ τοῦ μετανοοῦντος, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσει νὰ βγάλει ἀπὸ ἐκεῖ τὶς ἁμαρτίες του. Πὰ νὰ μεγαλώσει ἡ ὀπή, θὰ μπορούσαμε νὰ χρησιμοποιήσωμε τὴν χειρουργικὴ πείρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος συνιστᾶ:

«*Πρόσελθε ἐκείνῳ (τῷ μετανοοῦντι) καὶ εἰπέ μικρὸν ἐγκώμιον ἀπὸ τῶν ἄλλων ὧν ἔχει πλεονεκτημάτων· καὶ ὥσπερ ὕδατι θερμῷ περικλύζων (λούζοντάς τον) τοῖς ἐπαίνοις, οὕτω χάλασον (διάλυσε) αὐτοῦ τὸν ὄγκον τοῦ τραύματος· ταλάμισον καὶ σαυτόν, κατηγορήσον τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους, δεῖξον ὅτι πάντες ἐν ἁμαρτήμασι τυγχάνομεν, συμβούλευσον μὴ ἐπιτακτικῶς ἀλλὰ ἀδελφικῶς καὶ τούτοις πᾶσι χάλασον (διάλυσε) τὴν φλεγμονήν, παραμυθησάμενος τὴν ἀλγηδόνα τὴν ἐκ τῆς τομῆς συμβαίνουσαν...*» (P.G. 61, 579-580).

Ἔτσι πρέπει ὁ ἐξομολογούμενος νὰ βοηθηθεῖ νὰ βγάλει τὶς ἁμαρτίες του, μισώντας τες ἐλεύθερα (γιατὶ τὸν χωρίζουν ἀπὸ τὸν Θεὸ) καὶ στρέφοντας

ἐλεύθερα τὴν ἀγάπη του πρὸς τὸν Θεό. Νὰ τίς βγάλει δηλαδή, ὄχι γιὰ νὰ ἐξιλεωθεῖ ἀτομικά· ὄχι γιὰ νὰ δικαιωθεῖ· ὄχι γιὰ νὰ καθησυχάσει τὴν ψυχολογική του συνείδηση.

Ἐμεῖς πρέπει νὰ δώσωμε στὸν ἐξομολογούμενο νὰ καταλάβει ὅτι: Ἡ ἁμαρτία δὲν εἶναι ἀτομική ἐνοχή, πού ὑπάγεται σὲ ἀντικειμενικὲς διαβαθμίσεις. Δὲν εἶναι «περίπτωση» νομικὴ προκαθορισμένη, πού ἀπαιτεῖ ἔξαγορὰ μὲ τὴν ἐπιβολὴ κάποιου ποινῆς. Ἡ ἐξάντληση τῆς ἀληθείας τοῦ Μυστηρίου στὴν παραδοχὴ τῆς ἐνοχῆς καὶ στὴν ἐπιβολὴ τοῦ προβλεπόμενου κανόνα, ἀρκεῖ γιὰ νὰ μεταβάλει τὴν ἐξομολόγηση σὲ ἓνα εἶδος ὀρθολογιστικῆς νομικῆς συναλλαγῆς.

4. Ἱατρικὴ Ἐπιστήμη

Εἶναι ἐπομένως φανερό –καὶ ἀπὸ τὰ παραπάνω λόγια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου– ὅτι ἡ Ἐξομολόγηση δὲν στηρίζεται στὴν ἄσκηση μιᾶς νομικῆς ἐπιστήμης. Εἶναι ἐφαρμογὴ ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Ὁ ἐξομολόγος δὲν εἶναι δικαστὴς ἀλλὰ ἱατρός. «Καὶ σὰν ἄριστος ἱατρός, ὁ πνευματικὸς πατέρας, πρέπει νὰ κάνει τὴν κατάλληλη τομὴ στὰ τραύματα», λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. «Οὔτε σὲ ἐκεῖνα πού χρειάζονται βαθιὰ τομὴ νὰ ἐνεργεῖ στὴν ἐπιφάνεια, οὔτε ἐκεῖνα πού χρειάζονται ἥπια φάρμακα, νὰ τὰ παραδίδει στὸ νυστέρι». Ὅλοι οἱ Πατέρες μιλοῦν γιὰ τὴν Ἐξομολόγηση χρησιμοποιώντας μόνον ἱατρικὴ ὀρολογία.

Μόνον πού ἡ Ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ Ἱατρικὴ (ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Σεβ. ἅγιος Περγᾶμου Ἰωάννης) δὲν ἔχει καμία σχέση μὲ τίς κλασικὲς φυσιοκρατικὲς ἢ ιδεοκρατικὲς ἀντιλήψεις πού κυριαρχοῦν στὴν σύγχρονη φιλοσοφία τῆς Ἱατρικῆς στὴν Δύση. Σύμφωνα μὲ τὸ ἡδονοκρατικὸ πνεῦμα τοῦ δυτικοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, πού ἔχει τίς ρίζες του στὴν χρηστικὴ προσέγγιση τῶν ὄντων, καθετὶ τὸ ὁποῖο προσφέρει ἱκανοποίησι καὶ εὐχαρίστησι εἶναι καλὸ. Καὶ ἀντίθετα: νόσος εἶναι καθετὶ πού προκαλεῖ πόνο. Ἔτσι σκοπὸς αὐτῆς τῆς Ἱατρικῆς δὲν εἶναι νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ νὰ ἐξαλείψει ἢ νὰ ἐλαττώσει τὸν πόνο ἀπὸ τὴν ζωὴ. Ἡ Ἱατρικὴ γίνεται σὲ τελικὴ ἀνάλυσι ἓνα ἀπέραντο φαρμακεῖο, πού ἔχει σκοπὸ νὰ προσφέρει ἀναλγητικὰ στὸν πάσχοντα ἄνθρωπο. Θεραπεία, λοιπόν, εἶναι ἡ ἀναλγησία.

Τὸ νὰ παρασύρεται καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ αὐτὲς

τίς φυσιοκρατικὲς ἢ χρηστικο-ἀναλγητικὲς ιδέες ἀποτελεῖ ἀκύρωση τοῦ θεραπευτικοῦ τῆς ἔργου. Καρπὸς μιᾶς τέτοιας ἀλλοτριώσεως εἶναι καὶ ἡ ἀντίληψη ὅτι στὴν ἐξομολόγηση πρέπει νὰ βοηθήσουμε ἀπλῶς τοὺς πιστοὺς νὰ νιώσουν ἀνακούφιση! Καρπὸς τῆς ἴδιας ἀλλοτριώσεως εἶναι καὶ ἡ κατάχρησι σήμερα τῆς ποιμαντικῆς δὴθεν ἐρωτήσεως: «τί σὲ ἀναπαύει;». Ἔτσι ὁμως ὑψιστο κριτήριον ἢ καὶ τεκμήριον τῆς σωτηρίας καταντάει νὰ εἶναι ἡ ἀτομικὴ ψυχολογικὴ ἱκανοποίησι καὶ εὐφορία.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες μὲ πλήρη συναίσθησι τῆς ἱατρικῆς τους εὐθύνης δὲν χρησιμοποιοῦν μόνον ἀλοιφές, μαλακτικὰ καὶ ὑπνωτικὰ πού κατευνάζουν τὸν πόνο. Χρησιμοποιοῦν καὶ «ξυρία» (ξυράφια), «φλεβότομα, καντήρας καὶ μάχαιραν... *Εἰ δὲ τούτων ἀποροῦμεν* (ρωτᾷ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος), *πὼς τὴν ἐπιστήμην ἐπιδειξώμεθα;*». Ἐπομένως, ἢ μὲ διάκρισι χρῆσι ὄλων τῶν ἱατρικῶν μέσων ἔχει σκοπὸ, ὄχι τὴν προσωρινὴ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν πόνο, ἀλλὰ τὴν θεραπεία καὶ ἀνόρθωσι τοῦ τραυματισμένου καὶ «*ὄλοσώματον ἔχοντος τὴν πληγὴν*» ἀνθρώπου.

Ἄς μὴ μᾶς τρομάξει τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἔχομε νὰ κάνωμε μὲ ἀπλὲς ἀμυχές καὶ μικροτραύματα, ἀλλὰ μὲ «*ὄλοσώματον πληγὴν*». Ἐμεῖς ξεκινᾶμε ἀπὸ τὴν «*μηδενικὴ βάσι*» (λέγει ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος), ὅτι ὅσο σακατεμένος κι ἂν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅσο κι ἂν ἐν ἀσθενείᾳ τῶν παθῶν γέγονε καὶ ἄτονος κατέστη (δηλαδὴ χωρὶς σφυγμὸ, σχεδὸν ἀναίσθητος), ὁμως τὸ ζητῆσαι τὸν ἀληθινὸν ἱατρὸν *ΕΧΕΙ* καὶ *ΔΥΝΑΤΑΙ*. Γι' αὐτὸ ἐξ ἄλλου ἔφτασε καὶ μέχρι τὴν πόρτα τοῦ ἐξομολογητηρίου.

Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ὁ πνευματικὸς πρέπει νὰ βγάλει τὴν ἀπωθητικὴ ἄσπρη στολὴ τοῦ γιατροῦ καὶ νὰ γίνεῖ κάτι περισσότερο, κάτι ἀνώτερο, κάτι σωστικότερο: νὰ γίνεῖ ἓνας πατέρας, ἢ μᾶλλον νὰ γίνεῖ ὁ πατέρας.

5. Γέννησις ἀνωθεν

Ἔτσι ὁ ἐξομολόγος καλεῖται νὰ γίνεῖ αὐτός, πού θὰ γεννήσει «*ἀνωθεν*» τὸν προσελθόντα εἰς αὐτόν. Ἡ σχέση καὶ ὁ δεσμὸς μὲ ἓνα τέτοιο πνευματικὸ ὁδηγὸ συνιστᾷ τὸ γεγονός πνευματικῆς *πατρότητος*, πού «ὑποστασιάζει» τὸ πρόσωπο στὴν ἐνότητα ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Τελικά, δηλαδή, πρόκειται για *ὄντως γέννηση στην ὄντως Ζωή* και ὄχι για ἀπλή θεραπεία ἢ παιδαγωγία. Στόν βαθμὸ βέβαια ποὺ εἶναι ἔνδοκοσμικὴ θεραπεία καὶ παιδαγωγία, τὸ Μυστήριον εἶναι ἀπόλυτα θεμιτὸ (καὶ ἐνίοτε ἀναγκαῖο) νὰ διακονεῖται καὶ ἀπὸ τὴν χρῆση ἔνδοκοσμικῶν ψυχοθεραπευτικῶν μεθόδων καὶ πρακτικῶν. Ὅταν ὁμως αὐτὲς οἱ μέθοδοι ἀπολυτοποιοῦνται καὶ γίνονται αὐτοσκοπὸς, τότε ὀδηγοῦμεθα μετ' ἀσφάλεια στὴν ἐκκοσμίκευση τοῦ Μυστηρίου. Τὸ (ἐντὸς εἰσαγωγικῶν πλέον) Μυστήριον καταντᾶει νὰ χαρακτηρίζεται (ἀπὸ τὴν ἔνδοκοσμικότητα τῶν στόχων του) ὡς ἓνα μόνον –κτιστῶν προδιαγραφῶν– θεραπευτικὸ σύστημα.

Ἐδῶ, ὁμως, πρέπει νὰ κάνουμε μίαν ἀληθινὴ γέννηση, ἢ ὁποῖα δὲν συνιστᾶ ἀπλῶς κατ' ἀναλογίαν (*analogia entis*) μίαν Πλατωνικῆς συλλήψεως ἀλληγορικο-συμβολικὴν πράξιν φυσικῆς γεννήσεως. Εἶναι ἓνας πραγματικὸς τοκετὸς μετ' πραγματικῆς ὠδίνης «*ἄχρις οὗ μορφωθῆ Χριστὸς*» (Γαλ. 4, 19) ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἐξομολογουμένων. Καὶ μάλιστα πρόκειται γιὰ ὠδίνες πολὺ φοβερότερες τῶν φυσικῶν ὠδίνων, διότι «*ἐκεῖ μὲν τῆς σαρκὸς ὁ πόνος· ἐνταῦθα δὲ οὐ γαστέρα διατείνουσι αἱ ἀλγηδόνας, ἀλλ' αὐτὴν τῆς ψυχῆς τὴν ἰσχὺν καταξαινοῦσι*», ἐξηγεῖ (μιλώντας καὶ ἀπὸ προσωπικὴν πείρα) ὁ πνευματικὸς πατὴρ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Καὶ γι' αὐτούς, ποὺ ἀμφιβάλλουν, συνεχίζει ὁ ἅγιος Πατὴρ: «*Καὶ ἵνα μάθης ὅτι θερμότεραι αὐταὶ αἱ ὠδίνες, (σὲ ἐρωτῶ) τίς ποτε ὑπὲρ τῶν τεχθέντων ἠῦξαστο ὑπομεῖναι γέεναν; Καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ;*» (P.G. 49, 280B).

Ἐπομένως, ἡ διαφορὰ μετὰξὺ ἀφ' ἑνὸς τοῦ κατὰ σάρκα ἀπὸ τὸν κατὰ πνεῦμα πατέρα, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν κατὰ σάρκα ἀπὸ τὰ κατὰ πνεῦμα τέκνα, εἶναι *ὄντολογικὴ* ὄχι ἠθικὴ. Καὶ ἡ διαφορὰ αὐτὴ ἔχει τόσο «τρομακτικὰς» (ἐντὸς εἰσαγωγικῶν) διαστάσεις, ὥστε νὰ περιέχει τὴν δυνατότητα ἐπαναλήψεως τῆς ἐμπειρίας ὠδίνων: «*ὕμᾶς ΠΑΛΙΝ ὠδίνω*», λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Καὶ θαυμάζει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, φωνάζοντας: Ποῦ ἀκούστηκε «*υἰόν, δεύτερον τὴν μητρικὴν γαστέρα ταῖς ὠδίσι διατείνειν;...*» (P.G. 49, 278).

Αὐτὲς οἱ ἐπαναστατικῆς ἀλλὰ καὶ σωτήριες καινοτομίαι, ποὺ εἰσήγαγαν στὴν ἐπιστήμη τῆς

Μαιευτικῆς, *Πνεύματι θεῷ φερόμενοι*, οἱ πρῶτοι Πνευματικοὶ Πατέρες –καὶ πρότυπα Πνευματικῆς Πατρότητας– ἅγιοι Ἀπόστολοι, μᾶς ἀποκαλύπτουν (ἔστω) κάτι ἀπὸ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης τῆς πνευματικῆς πατρότητας. Μᾶς προειδεάζουν γιὰ τὸ τί εἶδους πατέρα πρέπει νὰ συναντήσῃ, αὐτὸς ποὺ ἔρχεται νὰ ἐξομολογηθεῖ.

Καὶ εἶναι φανερὸ ἀπὸ τοὺς ἀναφερθέντες ὄρους τοκετὸς, ὠδίνες, μητρικὴ γαστήρ κ.τ.τ. (οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι καθόλου *termini technici*), ὅτι ὁ ἐξομολόγος πρέπει νὰ γίνῃ, ὄχι ὁ πατέρας, ἀλλὰ μᾶλλον ἢ μητέρα αὐτοῦ, ποὺ στέκεται στὴν πόρτα τοῦ ἐξομολογητηρίου. Γιατὶ στὴν πόρτα δὲν βρίσκεται ἀπλῶς ἓνας ἄρρωστος. Βρίσκεται ἓνα ἄρρωστο νήπιο, ποὺ ἀκόμη δὲν ἔμαθε νὰ μπουσουλάει καὶ τὸ ὁποῖο «*κἂν μηδὲν ἰσχύη διαπραττεσθαι ἢ τοῖς ἰδίῳ ποσὶν ἐλθεῖν πρὸς τὴν μητέρα ἀδυνατῆ, ὁμως κυλίεται καὶ βοᾷ καὶ κλαίει ζητῶντας τὴν μανούλα του ΕΝ ΠΟΝΩ ΚΑΙ ΚΡΑΥΓῆ*» («Ἐχουμε τὴν ἀνεση νὰ χρησιμοποιοῦμε τοὺς ὄρους *μανούλα* καὶ *πατερούλης*, ὄχι «*ποιητικὴ ἀδεία*», ἀλλὰ ἐπειδὴ τὰ πρότυπα πνευματικῆς πατρότητας ἅγιοι ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Ἰωάννης, προτιμοῦν τὸν ὄρο τεκνία ἀντὶ τοῦ ὄρου τέκνα).

6. Μυστήριον Καταλλαγῆς

Μόνον, λοιπόν, ἂν ὁ πνευματικὸς ἐπιλάβηται καὶ ἐπαγκαλίσηται τὸ νήπιο ἐν ἀγάπῃ, μόνον ἔτσι θὰ τὸ βοηθήσῃ νὰ νιώσῃ τὴν Ἐξομολόγησιν ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν Μυστήριον τῆς Καταλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Θεόν. Ἐκεῖ «*ἐχθροὶ ὄντες καταλασσόμεθα τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ*» (Ρωμ. 5, 10). Πρόκειται βέβαια γιὰ μιὰ καταλλαγὴ μονόπλευρη. Διότι «*οὐκ ἔκεινός ἐστιν ὁ ἐχθραίων, ἀλλ' ἡμεῖς. Θεὸς γὰρ οὐδέποτε ἐχθραίνει*», τονίζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (P.G. 61, 478). Δὲν ἔχει ὁ Θεὸς νὰ διαλύσῃ κάποια ὑποτιθέμενη ἐχθρα Του πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀντίθετα ὁ ἀνθρώπος ἔχει τὸ πρόβλημα. Αὐτὸς πρέπει νὰ συμφιλιωθεῖ μετὰ τὸν Θεόν: «*Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσωσαν ἐαντῶ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς*» (Β' Κορ. 5, 19).

Αὐτὴ ὁμως ἡ καταλλαγὴ, ὅπως καταλαβαίνομε, δὲν εἶναι ἀπλῶς συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Θεόν. Δὲν εἶναι μίαν «*νομικὴ*» συγχώρησιν τῶν

άμαρτιών. Δεν είναι ένα αίσθημα οίκτου. Είναι η αίσθηση ότι ο Πατέρας μου με δέχεται πάλι στο σπίτι, όχι ως ένα τών μισθίων Του, αλλά σαν παιδί Του και κληρονόμο Του. Αυτή η αίσθηση είναι μια καθαρή εκκλησιαστική εμπειρία, που την συναντάμε εκφραζόμενη με ιδιαίτερη σαφήνεια στην Άκολουθία της Μοναχικής Κουρᾶς, δεδομένου ότι η Μοναχική ζωή αποτελεί τὸ πλήρωμα και τὴν ἀνακεφαλαίωση τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας. Σὲ μιὰ εὐχή αὐτῆς τῆς ἀκολουθίας διαβάζομε:

«Ὁ Πανοικτίρμων Θεὸς καὶ πολυέλεος, ὁ τὰ ἄχραντα σπλάγχνα τῆς αὐτοῦ ἀνεξιχνιάστου ἀγαθότητος ὑπανοίγων παντὶ τῷ προσερχομένῳ αὐτῷ πόθῳ καὶ ἀγάπῃ θερμῇ· ὁ εἰπὼν ὅτι ἐπιλήσεται γυνὴ τὰ ἔκγονα αὐτῆς ἢ ἐγὼ ἐπιλήσομαί σου... ἐπιλάβοιτο καὶ ἐπαγκαλίσαιτο καὶ γένοιτό σοι παρακλήσεως ἀφορμή... συγκοιταζόμενος, συνανιστάμενος, γλυκαίνων καὶ εὐφραίνων σου τὴν καρδίαν τῇ παρακλήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...».

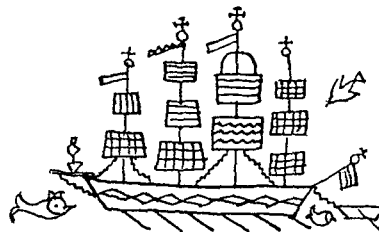
Χωρὶς σχόλια, ἐπισημαίνομε κάτι ποὺ δηλώνεται ξεκάθαρα στὴν παραπάνω εὐχή, μᾶς τὸ τόνισε προηγουμένως ὁ ἅγιος Μακάριος καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ: ὅτι δηλαδή, ἡ ἀγκαλιὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς πρέπει νὰ εἶναι πιὸ ζεστὴ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς σαρκικῆς μητρὸς:

«Ἐπιλήσεται γυνὴ τὰ ἔκγονα αὐτῆς ἢ ἐγὼ ἐπιλήσομαί σου...». Καὶ αὐτὸ δὲν ἔχει νὰ κάνει οὔτε μὲ γλυκανάλατους συναισθηματισμούς οὔτε μὲ νοσηρὲς προσκολλήσεις. Ἄπλῶς εἶναι μιὰ ἀπὸ ἀνθρωπολογικὴ σκοπιὰ παρατήρηση, ποὺ τὸνίζει τὸ ποιὸν τῆς μητρικῆς φιλοστοργίας ποὺ ἔχει ἀνάγκη ὁ μετανοῶν.

* * *

Ἄν θὰ θέλαμε νὰ ἀνακεφαλαιώσωμε ἐπιγραμματικὰ τὰ ὅσα ἀτάκτως ἐκθέσαμε ἀνωτέρω, ἴσως θὰ ἀρκοῦσε τὸ ἀκόλουθο τροπάριο ἀπὸ τὴν Ἀκολουθία τῆς Κουρᾶς, ποὺ μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ προβαλλόμενο πρότυπο μετανοίας καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ προβαλλόμενο πρότυπο πνευματικοῦ πατρὸς:

Ὁ Πανάγαθος Πατὴρ, τὸν ἐκ τῆς ἁμαρτίας πρὸς τὴν πατρικὴν ἐστίαν ἀναδραμόντα Ἄσωτον Υἱόν, προῦπαντήσας ἀσπάζεται καὶ πάλιν τῆς ἰδίας δόξης χαρίζεται τὰ γνωρίσματα, καὶ μυστικὴν τοῖς ἄνω ἐπιτελεῖ εὐφροσύνην, θύων τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν· ἵνα ἡμεῖς ἀξίως πολιτευώμεθα, τοῦ τε θύσαντος φιλανθρώπου Πατρὸς, καὶ τοῦ ἐνδόξου θύματος, τοῦ Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ (ΣΕ ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑΤΑΙ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Περί τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς καὶ τὸ περὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἐρώτημα

Ὅπως εἶναι θεολογικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς γνωστό, καθένα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας ἐνεργεῖ καὶ συντελεῖ στὸ νὰ πραγματοποιηθεῖ μία ὠρισμένη μεταβολὴ ἢ ἀλλοίωση σὲ μία ὑποκείμενη «ὔλη», ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπικαλούμεθα νὰ ἐπέλθει ἡ Θεία Χάρις. Ἡ ἐπενέργεια αὐτῆ τῆς Θ. Χάριτος ἀποτελεῖ τὴν οὐσιαστικὴ καὶ εἰδική

Τοῦ κ. ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΜΗ
Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

συμβολὴ τοῦ σχετικοῦ μυστηρίου καὶ συνεπάγεται καὶ συνεπιφέρει τὴν ἀντικειμενικὴ μεταβολὴ τῆς «ὔλης» τοῦ μυστηρίου, τ.ἔ. τῶν συστατικῶν, ἢ τῶν συνθηκῶν ἢ τῶν σχέσεων τῆς «ὔλης» τοῦ μυστηρίου. Ἔτσι, πραγματοποιεῖται μία ἀλλοίωση καὶ μεταβολὴ ἐπὶ τὸ πνευματικότερον τῆς «ὔλης» τοῦ μυστηρίου, γίνεται μὴ πνευματικοποίησις, ἐπιτυγχάνεται μὴ ἀναγέννησις καὶ «ἀνάπλασις»¹ τῶν προσώπων, δημιουργεῖται μὴ «καινὴ κτίσις».

Ὁ καθηγητῆς Παν. Τρεμπέλας σημειώνει στὴ «Δογματικὴ» του: Μυστήρια εἶναι οἱ θεοσύστατες ἐκεῖνες τελετὲς «αἵτινες ἀποτελοῦσιν αἰσθητὰ σημεῖα τῆς χάριτος, οὐχὶ ἀπλῶς καὶ μόνον συμβολίζοντα αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ἀοράτως μεθ' ὑπερφυσικῆς καὶ τοῦτ' αὐτὸ δημιουργικῆς δραστηριότητος μεταδίδοντα ταύτην... Ὡς δραστικὰ μέσα τῆς χάριτος, ἐπενεργοῦσι μετὰ δυνάμεως, τοῦτ' αὐτὸ δημιουργικῆς, ἀναιροῦντα μὲν παρὰ τῷ ἄξιως δεχομένῳ αὐτὰ τὴν παλαιὰν ἐν αὐτῷ φύσιν, τὴν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας διεφθαρμένην

καὶ πεπαλαιωμένην, ἀνεγείροντα δὲ τὴν νέαν ἐν Χριστῷ κτίσιν καὶ μεταδίδοντα τὴν νέαν ἐν Χριστῷ ζωὴν»². Καὶ κατωτέρω προσθέτει: «Οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ... διαμαρτυρόμενοι κατὰ τῶν πυκνῶν κατηγοριῶν τῶν Προτεσταντῶν... ἀπεσάφησαν ἐπανειλημμένως, ὅτι διὰ τοῦ ὄρου τούτου (ex opere operato) ἐξαιρεται, ὅτι τὰ μυστήρια εἶναι μέσα χάριτος καὶ σωτηρίας ἀντικειμενικῆν ἐνέχοντα δύναμιν καὶ ἐνέργειαν καὶ οὐχὶ ἀπλᾶ οἰκοδομητικὰ τελεταί»³.

Ἡ ἐν λόγῳ, λοιπόν, ἀναγέννησις καὶ ἀλλοίωσις μπορεῖ νὰ εἶναι προσθήκη χαρισμάτων ἢ πλεονεκτημάτων, ἀλλὰ ἐπίσης μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἀφαίρεσις κακῶν ἢ μειονεκτημάτων ἢ ἀσθενειῶν ἢ ἀδυναμιῶν ἢ ἁμαρτημάτων. Ἔτσι π.χ. στὸ βάπτισμα ἔχουμε σαφῶς ἀφαίρεσις ἢ συγχώρησις ἁμαρτημάτων καὶ παραπτωμάτων, πρωτίστως καὶ ἰδίως τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ καὶ τῶν προσωπικῶν τοῦ βαπτιζομένου ἁμαρτημάτων⁴. Στὸ Χρῆσμα πάλιν ἔχουμε τὴν προσθήκη, τὴ δωρεὰ ἢ χορήγησις χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸν νεοφώτιστο Χριστιανό. Ἀνάλογα ἰσχύουν καὶ γιὰ τὰ ἄλλα μυστήρια, ὅπως τῆς Ἐξομολογήσεως ἢ Μετανοίας, τοῦ Εὐχελαίου, τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τῆς Ἱερωσύνης.

Γιὰ τὰ ἀναφερθέντα ἕξι μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν γραφεῖ πολλὰ θεολογικὰ (ἐπιστημονικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ) συγγράμματα καὶ ἔχουν διασαφηνισθεῖ καὶ προσδιορισθεῖ σὲ μεγάλο βαθμό, ἐπαρκῶς, τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα πραγματοποιοῦνται μὲ τὰ

2. Παν. Τρεμπέλας, *Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τόμ. Γ', Ἀθήναι 1961, σελ. 10.

3. Ὁπ. παρ. σελ. 24.

4. Ὁ καθηγητῆς Ἀνδρ. Θεοδώρου γιὰ τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος γράφει συγκεκριμένως: «Τὸ βάπτισμα εἶναι ἡ θεοσύστατος ἐκεῖνη τελετὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν... βαπτιζόμενός τις, τοῦτο μὲν καθαιρεται ἐκ τῆς τοῦ προπάτορος καὶ πάσης ἄλλης προσωπικῆς ἁμαρτίας, τοῦτο δὲ ἀναγεννᾶται πνευματικῶς εἰς καινὴν καὶ ἔνθεον ὑπαρξιν, καθιστάμενος τέκνον Θεοῦ» (Ἡ οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἐν Ἀθήναις 1961, σελ. 108).

1. Πρβλ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, Ὁμλ. 20γ, PG 62, 139.

μυστήρια αυτά. Έκείνο τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει διευκρινισθεῖ σαφῶς, δὲν ἔχει προσδιορισθεῖ καὶ δὲν ἔχει καθορισθεῖ ἐπαρκῶς καὶ ἱκανοποιητικῶς ἀκόμη, παρὰ τὰ ὅσα ἔχουν γραφεῖ κατὰ καιροῦς ὑπερεπαρκῶς γιὰ τὸ θεσμὸ τοῦ γάμου γενικῶς, εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ γάμου.

Ἐρώτημα, ἂν ὄχι πρόβλημα, τίθεται ἐπανειλημμένως στὸν θεολογικὸ κόσμον ἀπὸ ποιμένες καὶ ποιμαινομένους ἀπὸ μορφωμένους καὶ μὴ, ἀπὸ μεγάλους καὶ μικροὺς, σὲ τί συνίσταται τὸ μυστήριον εἰδικῶς τοῦ γάμου, ὄχι ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου γενικῶς; Τί διαφέρει τὸ μυστήριον τοῦ γάμου ποὺ τελεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἀπὸ τὸ θεσμὸ τοῦ γάμου, τὸν ὁποῖο προστατεύει καὶ συνάπτει καὶ ἡ κοινωνία, καὶ ἡ Πολιτεία; Τί προσφέρει συγκεκριμένως τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, ἡ ἱερολογία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου μὲ τὴν ἐπίκληση καὶ χορήγηση κατ' αὐτὸ τῆς Θ. Χάριτος στὸ ἀνδρόγυνο, στὸ νέο ζευγάρι, ποὺ δέχεται νὰ τελέσει ἢ νὰ τελεσθεῖ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου; Ποιὰ ἀλλοίωση ἢ ποιὰ μεταβολὴ προσφέρει τὸ μυστήριον τοῦ γάμου καὶ ποιὰ δέχεται ὁ δεσμὸς, ἡ ἔνωση, τοῦ νέου ζευγαριοῦ; Μόνον τὸν –ἔτσι ἄς ποῦμε γενικῶς– ἐξαγιασμὸ τῆς νέας ζωῆς του; Ἀλλὰ τότε θὰ ἦταν καὶ θὰ λεγόταν μυστήριον ἢ θὰ ἦταν ἡ τελουμένη ἱερολογία τοῦ γάμου μία ἀγιαστικὴ πράξις, ὅπως ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἁγιασμοῦ, ἢ ὅπως ὁ Ἑσπερινός, ἢ ὅπως κάθε ἄλλη δημόσια ἢ ἰδιωτικὴ ἱερὴ ἀκολουθία ἢ προσευχή; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, γιὰ νὰ γίνει αὐτὴ ἡ ἰδιαίτερη τέλεση τῆς ἱερολογίας τοῦ γάμου, ἀφοῦ τὸ ἀνδρόγυνο μπορεῖ νὰ συμμετέχει σὲ τόσες ἄλλες ἀγιαστικὲς καθημερινὲς πράξεις τῆς Ἐκκλησίας;

Καὶ μόνον ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα γίνεται ἀντιληπτὸ τὸ κενὸ ποὺ ὑπάρχει στὴ θεολογικὴ γραμματεία σχετικῶς μὲ τὴ σημασία, τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ σκοπὸ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου. Νομίζουμε, λοιπόν, ὅτι εἶναι καιρὸς καὶ εἶναι εὐνόητο, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ καταβληθεῖ μία προσπάθεια ἀναζητήσεως καὶ ἀνευρέσεως καὶ προσδιορισμοῦ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου εἰδικῶς καὶ τοῦ γάμου γενικῶς ἢ τοῦ ἔγγαμου βίου, καθὼς καὶ καθορισμοῦ τῆς ἐπιτυγχανομένης μεταβολῆς ἢ ἀλλοιώσεως στὴ θέση καὶ σχέση καὶ ζωὴ τοῦ νέου

ἀνδρόγυνου μὲ τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου.

Πρὶν προχωρήσουμε, σκοπὶμο κρίνουμε νὰ παραθέσουμε τὸν ἐπικρατοῦντα ὀρισμὸ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα καὶ στὴ θεολογικὴ ἐπιστήμη, γιὰ νὰ διαπιστώσουμε ἢ νὰ ἐλέγξουμε τὴν ἀνωτέρω ἀναφερόμενη γενικότητα ἢ ἀοριστία, ἢ ὅποια ὑπάρχει μέχρι σήμερα.

2. Ἡ μέχρι σήμερα θέση τῆς Ὁρθόδοξης καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Θεολογίας

Ἀρχίζουμε ἀπὸ τὸν διαπρεπῆ καθηγητὴ τῆς Δογματικῆς στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν Χρῆστο Ἀνδρούτσο, ὁ ὁποῖος ἔγραφε: «Ὁ γάμος εἶνε ἱερὰ πράξις θείας ἀρχῆς, ἐν ἧ τῶς ἐλευθέρως συζευγνύμενοι χορηγεῖται διὰ τοῦ ἱερέως ἢ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἢ ἀγιάζουσα ἅμα καὶ ἐξυψοῦσα τὸν ἄλλως φυσικὸν τοῦ γάμου σύνδεσμον»⁵.

Ἐν συνεχείᾳ παραθέτουμε τὸν ὀρισμὸ ποὺ μᾶς παραδίδει ὁ καθηγητὴς Ἀνδρέας Θεοδώρου περὶ τοῦ γάμου, γιὰ νὰ πιστοποιήσουμε τὴ σχετικὴ γενικότητα διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς μάλιστα καὶ πρὸς τὸν προηγουμένως σὲ ὑποσημείωση παρατεθέντα «συγκεκριμένον ὀρισμὸν» τοῦ βαπτίσματος, τὸν ὁποῖο μᾶς ἔχει δώσει ὁ ἐν λόγῳ ἴδιος καθηγητὴς. Ἔτσι γράφει: «Ὁ γάμος εἶναι ἡ θεοσύστατος ἐκείνη τελετὴ, κατὰ τὴν ὁποῖαν διὰ τῆς εὐχῆς τοῦ ἱερέως οἱ ἐλευθέρως συζευγνύμενοι λαμβάνουν τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, ἢ ὅποια ἀγιάζει τὴν γαμικὴν τούτων ἔνωσιν, ἐξυψοῦσα συγχρόνως αὐτοὺς ἠθικῶς καὶ ἐνισχύουσα πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψίστων τοῦ γάμου σκοπῶν»⁶.

Τέλος λυσιτελὲς κρίνουμε νὰ παραθέσουμε ἐνδεικτικῶς ὀλίγα ἀπὸ τὴ θεολογικὴ διδασκαλία τῆς Ὁρθόδοξου ἰδίας Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ ἔχει διαμορφωθεῖ μέχρι σήμερα, καὶ ὅπως αὐτὴ παρατίθεται ἐπιγραμματικῶς καὶ ἀντιπροσωπευτικῶς στὴ «Δογματικὴ» τοῦ ἀείμνηστου καθηγητοῦ Παν. Τρεμπέλα.

Αὐτὸ θὰ μᾶς βοηθήσει ἀφ' ἐνός νὰ διαπιστώσουμε τὴν ἐπικρατοῦσα σχετικὴ ἀσάφεια καὶ γενικότητα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐλέγξουμε τὴν ὀρθότητα

5. Χρ. Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ τῆς Ὁρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἔκδ. Β', Ἀθῆναι 1956, σελ. 396.

6. Παν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ, σελ. 320.

της ιστορικο-κανονικής μεθόδου και πορείας, την όποία ακολουθούμε και στην παρούσα έρευνα και μελέτη.

Έτσι διαβάζουμε: «Ο γάμος είναι τó μυστήριο, έν τῷ όποίῳ δια τῆς ίερολογίας ó φυσικός δεσμός ó συναπτόμενος μεταξύ άνδρός και γυναικός, έλευθέρως συζευγνυμένων εις κοινωνίαν ζωής ίσόδιον, έξαγιαζεται, άννυφούμενος ύπέρ τήν πρό τῆς πώσεως κατάστασιν τῆς ύπό τού Δημιουργού εύλογίας τῶν πρωτοπλάστων, και παρέχεται τοίς συζευγνυμένοις χάρις προς πλήρη επίτευξιν τῶν τού θείου τούτου θεσμοῦ σκοπῶν... Είτα δέ ó γάμος, κατά τούς χρόνους τῆς Κ.Δ. συνεστήθη ύπό τού Κυρίου και ώς μυστήριο, αναγκαίον μετά τήν έπελθοῦσαν πῶσιν, όπως ó φυσικός γαμικός δεσμός και αὔθις εύλογούμενος έξυψωθῆ κατ' εικόνα τῆς μυστηριώδους συνενώσεως τού Χριστοῦ μετά τῆς Έκκλησίας εις αδιάλυτον και άγιαν ένωσιν, έξασφαλιζουσας δια τῆς έν αὐτῷ παρεχομένης εις τούς έν Κυρίῳ συζευγνυμένους χάριτος τήν επίτευξιν τῶν ύψηλῶν και άγιῶν τού γάμου σκοπῶν»⁷.

Και κατωτέρω προσθέτει: «Συνίσταται δ' ή άόρατος αὐτή χάρις εις έπαύξισιν τού ἤδη ύπάρχοντος έν τοίς συζευγνυμένοις άγιασμοῦ»⁸.

Και πιό κάτω συνοψίζει: «Ός προς δέ τήν δια τού μυστηρίου παρεχομένην χάριν, αὐτή έν δύο λέξεσιν δύναται νά χαρακτηρισθῆ ώς 'προσθήκη άγιασμοῦ»⁹.

Παρόμοια, βεβαίως, κατάσταση επικρατεί και στη Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία. Δέν είναι χωρίς σημασία τó γεγονός ότι ακόμη και ó νέος «Κώδικας» (τού Κανονικού Δικαίου τῆς Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας τού 1983) «δέν δίνει άμεσα τó θεολογικό όρισμό τού μυστηρίου τού γάμου, αφήνοντας τó έργο αὐτό στη Θεολογία, περιγράφει όμως τó φυσικό θεσμό τού γάμου και τις συνέπειές του, τονίζοντας ότι ó θεσμός αὐτός άννυφώθηκε από τόν Χριστό στην άξία τού μυστηρίου (καν. 1055, παρ. 1)»¹⁰.

7. Παν. Τρεμπέλα, Δογματική, σελ. 320.

8. Όπ. παρ., σελ. 343.

9. Όπ. παρ., σελ. 346.

10. Δημ. Σαλάχα, Τó μυστήριο τού γάμου στο νέο Κώδικα Κανονικού Δικαίου τῆς Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας, Έκδ. «Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν», Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 15).

Πολύ διαφωτιστικά, για τούτο και έδῶ άξια μεταφορᾶς, είναι και όσα ό π. Δημήτριος Σαλάχας, καθηγητής στο Ποντιφικόν Πανεπιστήμιο τῆς Ρώμης, αναφέρει σχετικῶς με τήν επικρατοῦσα θεολογική αντιμετώπιση τού μυστηρίου τού γάμου στη Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία.

Γράφει: «Ο γάμος τῶν χριστιανῶν δέν είναι μιá άπλή σύμβαση φυσικοῦ δικαίου, είναι ένα άληθινό και πραγματικό μυστήριο, δηλαδή όρατό και δημιουργικό σημείο τῆς θείας χάρις. Η χάρις πού χορηγεῖται στο μυστήριο τού γάμου είναι διπλή: ή άγιαζουσα χάρις και ή ειδική μυστηριακή χάρις τού γάμου. Η άνύψωση από τόν Χριστό τῆς συμβάσεως τού γάμου σε μυστήριο δέν άλλοιώνει τή φύση τῆς συμβάσεως, αλλά τήν καθιστá άγιασμένη ένωση άνδρα και γυναίκας, σύμβολο και εικόνα τῆς άρρηκτης ένώσεως Χριστοῦ και Έκκλησίας».

Και προσθέτει χαρακτηριστικῶς: «Κατά τις συζητήσεις στην Έπιτροπή άναθεωρήσεως τού Κώδικα έγινε ή πρόταση νά απαλειφθῆ ή φράση πού αναφέρεται στη θεία χάρις πού μεταδίδει τó μυστήριο τού γάμου στους χριστιανούς συζύγους. Η πρόταση έγινε άποδεκτή γιατί τó θέμα αὐτό άφορᾶ τή Θεολογία»¹¹.

Άλλά κι έμεις μέχρι τώρα μόνο γενικῶς και άοριστῶς αναφέραμε τά πέντε πλεονεκτήματα τού μυστηρίου τού γάμου, τονίζοντας κυρίως τή νομικανονική πλευρά τού γάμου και όχι τή δογματοκανονική (μυστηριακή) πλευρά. Γι' αὐτό και έθέτομε ως βάση τῆς έρευνας τή μονιμότητα και τή νομιμότητα ενός γάμου. Λέγαμε, λοιπόν:

Α) Στη σύναψη ενός γάμου με τήν τέλεση τού μυστηρίου τού χριστιανικοῦ γάμου (όρθοδόξου) θά μπορούσαμε νά πούμε, ότι έχουμε τή μεγαλύτερη μονιμότητα και σταθερότητα στη συμβίωση τού άνδρογύνου, γιατί:

1) Έχουμε τήν εύλογία και τήν έγγύηση τού Θεοῦ και τῆς Έκκλησίας.

2) Εικονίζει τόν άρρηκτο σύνδεσμο μεταξύ Χριστοῦ και Έκκλησίας και θεμελιώνεται επάνω σ' αὐτόν. Πρβλ. Έφεσ. 5, 22 - 23.

3) Ακολουθεῖ τήν άρχή: «Οὓς ό Θεός

11. Δημ. Σαλάχα, όπ. παρ., σελ. 289. Πρβλ. και Β' Βατικανή Σύνοδος, Ποιμαντική Διάταξις, παρ. 48, σελ. 54, Communicationes, τόμ. 10, άριθ. τεύχ. 1 (1978), σελ. 105.

συνέξευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω» (Ματθ. 19,6 καὶ Μάρκ. 10,9). Ἔρα ἀνθρωπίνως εἶναι ἀδιάλυτος. Μόνον ὁ Θεὸς χωρίζει τὸ ἀνδρόγυνο διὰ τοῦ θανάτου.

4) Ἡ σύναψη αὐτὴ γίνεται βάσει τοῦ θείου δικαίου (Ἁγ. Γραφῆς - Ἱ. Κανόνων), τὸ ὁποῖο εἶναι αὐθεντικὸ καὶ ἀναλλοίωτο Δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀλλάξει κανεὶς ἄνθρωπος.

5) Σκοπὸς τοῦ γάμου αὐτοῦ δὲν εἶναι ἡ ἀπλὴ συμβίωση, ἀλλὰ ἡ ὀλοκλήρωση, ὁ ἁγιασμὸς καὶ ἡ τελείωση τοῦ ἀνδρόγυνο, ἡ ἐκπλήρωση τοῦ Ἐφес. 5,22-33¹².

Μετὰ τὴν, ἃς ποῦμε παρενθετικὴ, παράθεση καὶ τῶν ἀνωτέρω, νομίζουμε ὅτι γιὰ τὴν ἀνεύρεση, ἐντόπιση, ἀνάλυση, καθορισμὸ καὶ συστηματοποίηση αὐτῆς τῆς συμβολῆς τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου καὶ τῆς συντελουμένης μεταβολῆς ἢ ἀλλοιώσεως διὰ μέσου αὐτοῦ στοὺς νυμφευομένους πρέπει ὅπωςδὴποτε νὰ πραγματοποιήσουμε μὴ ἀναδρομὴ στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ εἰδικότερα στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπινου ζεύγους (ἔξινωντας φυσικὰ ἀπὸ τὸ πρῶτο ἀνθρώπινο ζεύγος). Νὰ κάνουμε μὴ ἀναδρομὴ, ὅπως κάνουμε μὴ ἀνάλογη διαδρομὴ στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ κάθε ἀνθρώπου, γιὰ νὰ καθορίσουμε καὶ νὰ προσδιορίσουμε τὴ συμβολὴ τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος καὶ τὴ μεταβολὴ ποὺ συνεπιφέρει αὐτὸ στὴ ζωὴ τοῦ νέου ἀνθρώπου.

Ἄλλωστε ὑπάρχει μὴ σχετικὴ ἀντιστοιχία καὶ ἀναλογία στὴ διαδρομὴ καὶ πορεία ἑνὸς νέου ἀνθρώπου καὶ στὴ διαδρομὴ καὶ πορεία τοῦ βίου ἑνὸς νέου ἀνδρόγυνο. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀρχὴ καὶ ἔναρξη δύο βίων. Ἔτσι, ἀφοῦ ἔχουμε *Γέννηση* ἑνὸς νέου ἀνθρώπου μετὰ τὴ σύλληψή του καὶ *Ἀναγέννησή του* μετὰ τὸ βάπτισμά του, κατὰ τὸν ἴδιο ἢ ἀνάλογο τρόπο: Ἄφοῦ ἔχουμε *Γέννηση* ἑνὸς νέου ζεύγους μετὰ τὸ φυσικὸ θεσμὸ τοῦ γάμου, θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε *Ἀναγέννησή του* μετὰ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου.

Α΄. Η ΠΑΛΑΙΟΔΙΑΘΗΚΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

1. Ἡ προπρωτικὴ κατάσταση τῶν σχέσεων τοῦ ἀνδρόγυνο

Ἄν ἀνατρέξουμε στὶς μαρτυρίες τῆς Ἁγ.

Γραφῆς (ὅπως ἀνατρέχουμε καὶ γιὰ τὸν καθορισμὸ τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος), γιὰ νὰ διακριθῶσουμε τὴν ποιότητα τῶν ὑφισταμένων σχέσεων μεταξὺ τοῦ Ἄδάμ καὶ τῆς Εὕας, τοῦ πρώτου ἀνδρόγυνο, ἀμέσως μετὰ τὴ δημιουργία καὶ τὴ θεσμοθεσία τοῦ Θεοῦ πρὸ τῆς παρακοῆς καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, θὰ μπορέσουμε νὰ ἀνακαλύψουμε καὶ νὰ ἐντοπίσουμε τὰ ἐξῆς σχετικὰ χωρία ἢ μαρτυρίες:

α) Ἡ πρώτη μαρτυρία λέει: «Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον. Ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν» (Γεν. 2, 18). Ἔρα ἡ πρόθεση καὶ ἡ θέληση τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ, ἦταν νὰ γίνῃ ἡ γυναῖκα *βοηθὸς* τοῦ ἀνδρα, ὁμοιοπαρόμοια, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα καὶ κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἀνδρα.

Μεταφέρουμε ἐδῶ καὶ σχετικὴ γνώμη τοῦ καθηγητοῦ Παν. Τρεμπέλα: «Προτιθέμενος ὁ Δημιουργὸς νὰ πλάσῃ τὴν Εὕαν εἶπεν: «Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν». Ὡς 'συζυγία' λοιπὸν ὁ γάμος καθιστᾷ τοὺς συζύγους *βοηθοὺς ἀλλήλων ἐν τῷ βίῳ*, ἀσκῶν... εἰς ἑναρμόνισιν τῶν ἰδίων χαρακτήρων, *εἰς ἀγάπην καὶ εἰς ὑπηρεσίαν ἀλλήλων, ἐκατέρου τούτων*... κενοῦντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου καὶ συδαστάζοντος τὸ φορτίον τῆς ζωῆς καὶ τὰς εὐθύνas τοῦ οἴκου μετ' αὐτοῦ». Καὶ προσθέτει: «Ἡ φράσις συνεπῶς 'ποιήσωμεν βοηθὸν αὐτῷ', ἰσχύουσα ἐξ ἴσου καὶ διὰ τὸν ἄνδρα ὡς ὑπόχρεων νὰ παρέχῃ ἑαυτὸν εὐκόλον εἰς τὸ νὰ βοηθῆται ὑπὸ τῆς ὁμοζύγου, ἐκφράζει προσπάθειαν... ἔχουσαν ὡς καρπὸν καὶ τὴν ἠθικὴν προκοπὴν καὶ τελειοποίησιν τῶν συζύγων»¹³.

β) Ἡ δευτέρη μαρτυρία, ἡ ὁποία διαφωτίζει καὶ τὴν ἔννοια τῆς ἐκφράσεως «κατ' αὐτόν» εἶναι ἡ ἀκόλουθη: «Καὶ ὠκοδόμησεν Κύριος ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἄδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἄδάμ» (Γεν. 2, 22). Μετὰ τὴ μαρτυρία αὐτὴ ἔχουμε τὴ διαβεβαίωση, ὅτι ἡ γυναῖκα εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια οὐσία μετὰ τὸν ἄνδρα καὶ συνεπῶς ἔχει καὶ τὴν ἴδια ἀξία· ἐπὶ πλέον δὲ ἀπολαμβάνει καὶ δικαιοῦται καὶ τὴν ὁμοιότητα.

γ) Μὴ τρίτη μαρτυρία, ἡ ὁποία ἐπίσης διευκρινίζει τὴν ἐκφραση «κατ' αὐτόν», ἀποτελεῖ ἡ

12. Παν. Μπούμη, Θεώρηση καὶ προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ γάμου, Ἀθήνα 1985, σελ. 47.

13. Παν. Τρεμπέλα, ὅπ. παρ., σελ. 332.

διαπίστωση, ή παραδοχή και ή αναγνώριση από τόν άνδρα της γυναίκας, ότι είναι όμοιά του, όμοούσιά του και ισάξιά του. Η μαρτυρία-όμολογία και διακήρυξη αυτή έχει ως έξης: «Και είπεν Ἄδάμ· Τοῦτο νῦν ὅσοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου και σάρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ άνδρός αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη» (Γεν. 2, 23).

δ) Αὐτὲς οἱ προϋποθέσεις και αὐτὴ ἡ ἀναγνώριση και παραδοχή ἐκ μέρους τοῦ Ἄδάμ προφητεύθηκε και καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἔνωση, τὸ γάμο, τοῦ άνδρα με τὴ γυναίκα. Δέχθηκε και ὁ Ἄδάμ (ὁ άνδρας) νὰ ἔχει αὐτὴν τὴ συνέπεια, γιατί βρῆκε τὴν Εὐα (τὴ γυναίκα) ὁμοιά του, γιατί τὴν βρῆκε νὰ τοῦ ταιριάζει, γιατί βρῆκε, ὅτι ἔχει τὴν ἴδια οὐσία και τὴν ἴδια ἀξία με αὐτόν. Αὐτὸς δὲ ὁ γάμος συνάπτεται και διὰ τῆς κινήσεως, διὰ τῆς μετακινήσεως, διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ άνδρα πρὸς τὴ μέλλουσα γυναίκα του, ἀφοῦ ἀφήσει τοὺς γονεῖς του. Αὐτὴ ἡ γαμικὴ σχέση, αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, διακηρύσσεται με τὴν ἔξης ἄμεση προφητικοῦ περιεχομένου συνέχεια τῆς προηγούμενης μαρτυρίας-όμολογίας: «Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ και τὴν μητέρα αὐτοῦ και προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναίκα αὐτοῦ, και ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» (Γεν. 2, 24).

Μετὰ τὴν παράθεση τῶν ἀνωτέρω πρέπει ἐδῶ νὰ σημειώσουμε και νὰ τονίσουμε, ὅτι αὐτὲς οἱ μαρτυρίες προέρχονται ἀπὸ τὴν πρὸ τῆς πτώσεως κατάσταση τοῦ ανθρώπου. Αὐτὲς οἱ μαρτυρίες μᾶς παρέχουν τὰ στοιχεῖα τῆς πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ ανθρώπου καταστάσεως και σχέσεως τοῦ άνδρογύνου. Αὐτὴ ἡ ἀντιμετώπιση και ἡ σχέση τῶν δύο φύλων προδιαγραφόταν προτοῦ εἰσχωρήσει ὁ διάβολος στὴν ἀνθρωπότητα και διαταράξει τὶς σχέσεις και μεταξὺ τοῦ άνδρογύνου και πρὸς τὸν Θεὸ με τὴν ἀνυπακοὴ τοῦ ανθρώπου πρὸς τὸ θεῖο θέλημα.

2. Ἡ διατάραξη τῶν σχέσεων τοῦ άνδρογύνου με (και μετὰ) τὴν πτώση

Στὴν παρούσα παράγραφο ἐρχόμαστε νὰ ἐξετάσουμε τὶς πληροφορίες πὸ μᾶς παρέχει ἡ Ἄγ. Γραφή για τὶς σχέσεις τοῦ άνδρογύνου, ὅπως αὐτὲς διαμορφώθηκαν, ἢ προδηλώθηκε, ὅτι θὰ διαμορφώνονταν, μετὰ τὴν πτώση και ἐξ αἰτίας

αὐτῆς τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων.

Χαρακτηριστικοί, λοιπόν, ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἀπήθυνε ὁ Θεὸς πρὸς τὴν ἐκπρόσωπο τῶν γυναικῶν, τὴν Εὐα. Συγκεκριμένως στὴ Γένεση λέει: «Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου και τὸν στεναγμόν σου... και πρὸς τὸν άνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου και αὐτὸς σου κυριεύσει» (Γεν. 3, 16).

Ἄπὸ ἐκείνην δηλαδή τὴ στιγμή ἡ γυναίκα, ἡ κάθε γυναίκα, θὰ αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη νὰ προσκολληθεῖ στὸν άνδρα της, νὰ προσφύγει πρὸς αὐτόν. Ἐνῶ σύμφωνα με τὴ ρῆση τοῦ Ἄδάμ, τὴν ὁποία ἐξέφρασε αὐτὸς πρὸ τῆς πτώσεως, ὁ άνδρας θὰ ἦταν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἄφηγε τοὺς γονεῖς του θὰ προσεκολλᾶτο στὴ γυναίκα του. Ἔτσι, μετὰ τὴν πτῶση και ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς πτώσεως ἔχουμε μὴ ἀλλαγὴ τῶν τάσεων: Ἡ γυναίκα θὰ προστρέχει, θὰ στρέφεται πρὸς τὸν άνδρα ὡς πρὸς κέντρο και ὄχι ὁ άνδρας πρὸς τὴ γυναίκα.

Δυστυχῶς ὁμως δὲν ἦταν μόνον αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πτώσεως. Δὲν ἦταν μόνον αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ τῶν πραγμάτων, τῶν τάσεων και τῶν σχέσεων, ἀλλὰ ὑπάρχει και τὸ χειρότερο: Ὁ άνδρας ἐκμεταλλεζόμενος ἴσως και αὐτὴν τὴν τάση τῆς γυναίκας, ἀντὶ νὰ τὴν ἀντιμετωπίζει και νὰ τὴ δέχεται με ἀγάπη και νὰ τὴν τοποθετεῖ στὸ πλευρό του, ὡς σύντροφο, σύμβουλο και ἰσότιμο βοηθό του, ἀναγνωρίζοντάς τὴν ὡς δικό του μέλος, θὰ βρίσκει τὴν εὐκαιρία νὰ τὴν καθυποτάσει. Θὰ βρίσκει εὐκαιρία νὰ τὴν κυριεύει. Ἄπὸ σύζυγο θὰ τὴν καθιστᾶ ὑποχείριο, ἂν ὄχι ὑποζύγιο. Θὰ τὴν κάνει νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτόν και ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες του, ἀπὸ τὶς ὀρέξεις του και ἀπὸ τὶς θελήσεις του, ἀπὸ τὶς ἐπιδιώξεις του και ἀπὸ τὶς διαταγές του και τοὺς νόμους του, οἱ ὁποῖοι φυσικά θὰ ἐκφράζουν τὴ βούλησή του, τὴ θέλησή του. Γνωστὴ εἶναι ἡ ρῆση: «Ἄνδρες ἦσαν οἱ νομοθετοῦντες και δι' αὐτὸ κατὰ γυναικῶν ἐνομοθέτησαν». Ἡ ἱστορία ἐπαλήθευσε και ἐπαληθεύει τὰ ἀνωτέρω ἐπανειλημμένως, ἂν και σὲ διαφορετικὸ βαθμὸ και ὑπὸ ποικίλες μορφές.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, σχολιάζοντας τὸ ἀνωτέρω σχετικὸ χωρίο τῆς Γένεσεως σὲ μὴ του ὁμίλια στὴν Ἀ' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή, λέει τὰ ἔξης σχετικῶς: «Παρ' ἡμῖν (τοῖς ανθρώποις) μὲν γὰρ εἰκότως (ὅπως ἦταν ἐπόμενον) ὑποτέτακται τῷ άνδρὶ ἢ

γυνή... και δια τὴν ἀπάτην τὴν παρὰ τὴν ἀρχὴν (τὴν παρὰ τὴν ἀρχικὴν τάξιν, τὴν προπρωτικὴν) συμβᾶσαν. Διὰ τοι (ἀναμφιδόλως) τοῦτο γενομένη (ἢ γυνή, ἢ Εὐα) μὲν εὐθέως (ἀμέσως κατὰ τὴν δημιουργίαν τῆς) οὐχ ὑπετάγη (εἰς τὸν ἄνδρα)· οὔτε ὅταν αὐτὴν ἤγαγε (ὁ Θεός) πρὸς τὸν ἄνδρα, οὔτε αὐτὴ ἤκουσέ τι παρὰ τοῦ Θεοῦ τοιοῦτον (τ.ἔ. νὰ εἶσαι ὑποτεταγμένη), οὔτε ὁ ἀνὴρ εἶπέ τι πρὸς αὐτὴν τοιοῦτον· ἀλλ' (ἀντιθέτως) ὅτι μὲν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστώων αὐτοῦ, καὶ σὰρξ ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἦν, εἶπεν· ἀρχῆς δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲ ὑποταγῆς ἐμνημόνευσε πρὸς αὐτὴν· ὅτε δὲ κακῶς ἐχρήσατο τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ ἡ γενομένη βοηθὸς ἐπίβουλος εὐρέθη, καὶ πάντα ἀπώλεσε, τότε ἀκούει δικαίως λοιπόν· Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἢ ἀποστροφή σου»¹⁴.

Ἦδη μία μορφή αὐτῆς τῆς κυριαρχίας καὶ ἐπικυριαρχίας τοῦ ἀνδρός ἐπὶ τῆς γυναικὸς προϋποδηλώνεται στὴν ἐνέργεια τοῦ Ἀδάμ νὰ

δώσει αὐτὸς ὄνομα στὴ γυναίκα του μετὰ τὴν πτώση. Λέει ἡ Ἁγ. Γραφή τελικὰ, ὡς ἐπιστέγασμα, ἀφοῦ προηγουμένως παραθέτει τὶς συνέπειες τῆς πτώσεως: «Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδάμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή (Εὐα)» (Γεν. 3, 20).

Αὐτὲς ἐν ὀλίγοις, γραφικῶς καὶ ἐπιγραμματικῶς, ἦσαν οἱ συνέπειες τῆς πτώσεως στὶς σχέσεις τοῦ ἀνδρογύνου. Ἔτσι, ἀπομακρυνθήκαμε ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ τοποθέτηση τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνδρογύνου καὶ τὴν ὀριοθέτηση ἢ θεσμοθέτηση τῶν σχέσεών του ἀπὸ τὴ βούληση τοῦ Θεοῦ (πρβλ. τὸ «ποιήσωμεν βοηθὸν κατ' αὐτὸν» κ.τ.ἄ.). Ἔτσι ἀποξενωθήκαμε ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ ὁμοιότητα, ἰσοτιμία, ἀγάπη, ἐνότητα τοῦ ἀνδρογύνου, ὅπως τὴ διαισθάνθηκε καὶ τὴ γνώρισε καὶ τὴ διατύπωσε, ἴσως δὲ καὶ τὴν προφήτευσε φωτιζόμενος καὶ ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὁ Ἀδάμ.

(Συνεχίζεται)

14. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολήν, ὁμλ. 22β', PG 61, 215 B. Ἀξίζει ἐδῶ νὰ μεταφέρουμε καὶ τὴ συνέχεια τοῦ παρόντος κειμένου, γιὰ νὰ δοῦμε καὶ τοὺς λόγους, γιὰ τοὺς ὁποίους ὑποστηρίζει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἐπακολούθησε ἡ ὑποταγή καὶ ἐπὶ πλέον νὰ θαυμάσουμε τὴν πρόνοια καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο γενικῶς καὶ πρὸς τὴ γυναίκα εἰδικότερα. Λέει, λοιπόν, ὁ Χρυσόστομος: Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς (φυσικὸν) ἦν τὴν ἀμαρτίαν ταύτην ἐκπολεμῶσαι τὸ γένος τὸ ἡμέτερον (οὐδὲ γὰρ ἂν ὤνησέ [= ὠφέλησε] τι εἰς εἰρήνην τὸ ἐξ αὐτοῦ γεγενῆσθαι, τούτου συμβάντος· ἀλλ' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο καὶ τραχύτερον ἂν ἐποίησε τὸν ἄνδρα, τὸ μηδὲ τοῦ οἰκείου φείσασθαι μέλους τὴν ἐξ αὐτοῦ γενομένην)· συνιδὸν τὴν τοῦ διαβόλου κακουργίαν ὁ Θεός, ἐπετείχισε τουτὶ τὸ ἔημα, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς μέλλουσαν ἀπέχθειαν ἔσεσθαι διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἀνείλε (= ἀνέτρεψε) καὶ τῆς

ἐπιθυμίας τῆς ἐμφύτου καθάπερ μεσότοιχον κατασπάσας τὴν ἐκ τῆς ἀμαρτίας μνησικακίαν» (ὅπ. παρ., στ. 215C).

Ἐπίσης εὐγλωττο εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Χρυσόστομος κατὰ τὴν ἀναφορὰ του στοῦ σχετικὸ χωρίο τῆς Γενέσεως δὲν παραθέτει καὶ τὸ τμήμα ποῦ λέει «καὶ αὐτὸς σου κυριεύσει», ἀλλὰ περιορίζεται στὴν παράθεση μόνον τοῦ πρώτου μέρους, τ.ἔ. τοῦ «καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἢ ἀποστροφή σου». Τοῦτο πράττει, νομίζουμε, γιὰ τὸ «κυριεύσει» ἀναφέρεται στὴν «κυριαρχία», σὲ μὰ τραχύτητα καὶ τυραννία τοῦ ἀνδρα, πράγμα τὸ ὁποῖο δὲν μποροῦσε νὰ δεχθεῖ ὁ Χρυσόστομος ὅτι ἴσχυε καὶ γιὰ ἤδη βαπτισμένους χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι νυμφεύονταν μὲ τὶς εὐλογίες τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι προετοίμαζε ἢ μᾶλλον προετομάζονταν σιγά - σιγά τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ μὰ Θεολογία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, μέσα σ' ἓνα ἀκόμη γενικῶς ἐχθρικό γιὰ τὴ γυναίκα περιβάλλον.

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
- ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ
- ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
- ΔΙΑΦΟΡΑ

Τὸ ἄρθρον τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Συντάξεως**Ο κ. ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ
ΤΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ**

Ἐπανειλημμένως ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἀπέκρουσε τὸν διάλογο γιὰ τὸ ζήτημα τῶν νέων ἀστυνομικῶν ταυτοτήτων, διακηρύττων ὅτι τὸ ζήτημα αὐτὸ ἔχει λήξει καὶ ἐπομένως οὐδένα διάλογον εἶναι διατεθειμένος νὰ διεξαγάγῃ ἐπὶ τῆς σχετικῆς –μοναρχικῶ τῷ τρόπῳ ληφθείσης καὶ ἤδη ἐφαρμοζομένης– ἀποφάσεώς του περὶ τῆς ἐκ τῶν ταυτοτή-

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ἄομοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τακτικοῦ Μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

των ἀπαλείψεως τῆς ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευματος. Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ὡς γνωστόν, ἐλήφθη ἄνευ διαλόγου καὶ ἄνευ συναινέσεως τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐρήμην τῆς συντριπτικῆς πλειονοψηφίας τοῦ εὐσεβοῦς ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ μάλιστα καὶ αὐτῆς τῆς Βουλῆς ἣ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ τόσον εὐφυῆς κ. Πρωθυπουργὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ αἰσθάνεται κάποιαν ἐσωτερικὴν ἐνοχίαν γιὰ τὸν –ὑποτιμητικὸ γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἀναξιόπιστο– τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐνήργησεν. Ἀθέτησε τὶς περὶ διαλόγου μὲ τὴν Ἐκκλησία ἐπανειλημμένες κυβερνητικῆς ὑποσχέσεις καὶ ἔτσι ἔδωσε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι παρασύρθηκε εἴτε ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴ ποθογέννητη σκέψιν (wishful thinking) ἐξωκοινοβουλευτικῶν συνεργατῶν του, εἴτε ἀπὸ –φαινομενικῶς μόνον ὑπνώτουςες– προσωπικῆς ἀντιεκκλησιαστικῆς ἀντιλήψεις, τὶς ὁποῖες ἔχει διατυπώσει κατὰ τὸ παρελθὸν σὲ δημοσιεύματά του, ὡς ἀπεκάλυψαν διακεκρυμένοι δημοσιογράφοι (λ.χ. ὁ κ. Γ. Παπαθανασόπουλος). Καὶ ἐπειδὴ, κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, ὅποιος αἰσθάνεται ἐνοχίαν ἐπιστρέφει στὸν φυσικὸ ἢ ἰδεατὸ χῶρο, ὅπου διαπράχθηκε ἡ ἐνοχλοῦσα τῆ συνείδησιν ἐνοχία πράξις, γι' αὐτὸ καὶ ὁ κ. Πρωθυπουργός, ἐνῶ ἐπανειλημμένως εἶχε διακηρύξει ὅτι δὲν θὰ ἠσχολεῖτο πλέον μὲ ἕνα «λήξαν» ζήτημα καὶ δὲν

θὰ τὸ συζητοῦσε οὔτε μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, παρὰ ταῦτα στίς πρόσφατες ἐπίσημες ἐκδηλώσεις γιὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Διεθνoῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης, χωρὶς νὰ προκληθῇ ἀπὸ ὅποιονδήποτε, ἐνοιωσε τὴν ψυχολογικὴ ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ ζήτημα αὐτὸ παρεμβάλλοντας σὲ ἐπίσημη ὁμιλία του ἐκτενῆ ἀπολογητικὴ παράγραφο καὶ δικαιολογώντας τὴν περὶ ταυτοτήτων ἀπόφασίν του. Καὶ ὅταν σὲ σχετικὴ συνέντευξι ἐρωτήθηκε σχετικῶς, δὲν εἶπεν ὅπως ἄλλες φορὲς «δὲν συζητῶ, διότι τὸ θέμα ἔχει λήξει», ἀλλὰ ἀποπειράθηκε καὶ πάλιν μὲ οὐδόλωσ πειστικῆ, ἀλλὰ μᾶλλον σοφιστικῆν, ἐπιχειρηματολογία νὰ πείσῃ περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ ἀντιδημοκρατικοῦ «ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν», πὺ ἦταν πλήγμα γιὰ τὴ λαϊκὴ βούλησιν ἑκατομμυρίων Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων.

Πὰ μιά ἀκόμη φορὰ ὁ κ. Πρωθυπουργός προέβαλε τὴ θέσιν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἀπαλείψεως τῆς ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευματος στίς ταυτότητες εἶναι ἀποκλειστικὸ δικαίωμα τῆς Πολιτείας. Ποῖος τὸ ἀρνήθηκε αὐτό; Ἐκεῖνο πὺ καταδικάζομεν εἶναι ὅτι ἡ Πολιτεία ἀρνήθηκε τὸν διάλογο γιὰ ἕνα «δικαίωμα» τῆς, τὸ ὁποῖο προσέκρουε στὴ λαϊκὴ βούλησιν ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων. Ὁ κ. Πρωθυπουργός παραθεώρησε ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ αἴτημα γιὰ τὴν ἀληθῆ –συναινετικῆ– δημοκρατία. Ὡς ἐπεσημάναμε στὸ κύριον ἄρθρον τοῦ παρόντος περιοδικοῦ κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιο 2000, οἱ ρόλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας εἶναι μὲν «διακριτοί», ἀλλὰ, ὅπως ὑπενθυμίζει ἡ Φιλοσοφικὴ Ὀντολογία, τὸ «ἄλλως εἶναι» δὲν σημαίνει πάντοτε κατὰ σχέσιν αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ «κεχωρισμένως εἶναι». Οἱ ρόλοι τῶν δύο θεσμῶν εἶναι «διακριτοί», ἀλλ' ὄχι χωρισμένοι· εἶναι ρόλοι ἀλληλεξαρτώμενοι, ἀλληλόχρεοι, ἀλληλέγγυοι, ἀλληλένδετοι, ἀλληλοεπίκουροι, ἀλληλοπεριχωρούμενοι. Ἡ ἀπαιτουμένη συναινετικὴ ἔκφρασις γνώμης τῶν ἀναριθμητῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μὲν μὲ τὴν εὐρεία ἔννοια πολιτικῆ, ἀλλ' ὄχι κομματικῆ. Οἱ ἐπεμβάσεις τῶν πολιτῶν στὰ πολιτικῶς δρώμενα δὲν σημαί-

νον άπαιτήσι συγκυβερνήσεως στο «κράτος της δυνάμεως ή έξουσίας», αλλά αναφέρονται στην άναγκαία δημοκρατική συζήτησι περι της συναινετικής άποκρυσταλλώσεως των άξιολογικών κριτηρίων για την δυναμική διαμόρφωσι των -πέραν του «Κράτους της έξουσίας» -λοιπών ούσιωδών συστατικών της Πολιτείας, τά όποια, κατά την Φιλοσοφία του Κράτους, είναι το «Κράτος του δικαίου», το «Κράτος της προνοίας ή κοινωνικό Κράτος» και το «Κράτος του πολιτισμού».

Έπειτα πρέπει να έκφράσωμε τή λύπη μας, διότι ό κ. Πρωθυπουργός στην μνημονευθείσα συνέντευξί του είρωνεύθηκε κάπως την άποφασισθείσα συλλογή υπό της Έκκλησίας ύπογραφών, οι όποιες θα ζητούν τή διεξαγωγή δημοψηφίσματος. Είτε τά έξής: «Τά ανθρώπινα δικαιώματα σ' αυτήν την χώρα δέν άποφασίζονται με δημοψηφίσματα. Η δημοκρατία είναι άδιαίρετη και ισχύει για όλους». Οι διατυπώσεις αυτές προδίδουν χρήσι στον συλλογισμό των σοφισμάτων της μεταβάσεως εις έτερον γένος και της «των όρων τετράδος» (quaternio terminorum). Παραθεωρείται ότι, ως άποδεικνύει ή πείρα πολλών δεκαετιών, τά ανθρώπινα δικαιώματα δέν κινδυνεύουν από την άναγραφή του θρησκευματος στις ταυτότητες, αλλά από την τυχόν άνικανότητα του Κράτους, όταν τουτο δέν έχη την κατάλληλη όργάνωσι για να τά προστατεύση. Θα ήθελεν ό κ. Πρωθυπουργός να κάμη μίαν τέτοιαν όμολογία για την κυβέρνησί του; Ασφαλώς όχι, διότι θα ήταν άδικο γ' αυτήν.

Η συλλογή ύπογραφών από την Έκκλησία δέν είναι δημοψήφισμα, άλλ' έκφρασις της λαϊκής βουλήσεως για το εάν πρέπει ή δέν πρέπει να γίνη ενεργοποίησις του προβλεπομένου από το Σύνταγμα θεσμού του δημοψηφίσματος, το όποιο είναι ή κορυφαία έκφρασις της άμεσης ή συναινετικής δημοκρατίας, ή όποια σε μερικές περιπτώσεις συμπληρώνει την αντιπροσωπευτική ή έκχωρητική δημοκρατία. Αυτή, όπως ευστόχως τονίσθηκε στο τέλος Αυγούστου από την Δ.Ι.Σ., δέν πρέπει να αποκτᾶ νεοταξικόν χαρακτήρα, να έκφυλίζεται σε δημοκρατία βωβών θεατών και να μεταβάλη τον λαό σε «ζαλισμένο κοπάδι». Σε δημοκρατικώτατες χώρες της Ευρώπης ό λαός κατ' άμεσον τρόπο με δημοκρατικώτατο δημοψήφισμα

άποφασίζει για γενικού ενδιαφέροντος ζητήματα, τά όποια είτε άποσιωπήθηκαν στα προεκλογικά προγράμματα των κυβερνώντων, είτε άνέκυψαν μετά τις έκλογές.

Ό κ. Πρωθυπουργός παραθεωρεί ότι ή όρθοτήτη άποψίς του για το ότι «ή δημοκρατία είναι άδιαίρετη και ισχύει για όλους», εάν άφορά στην προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, πολυ περισσότερο θα έπρεπε να αναφέρεται στην περιφρούρησι των δικαιωμάτων της συντριπτικής πλειονότητος του έλληνικού λαού, ό όποιος -συμφώνως προς δημοσκόπησι, ή όποια έγινε από την ίδια την Κυβέρνησι- έξεδήλωσε τή βούλησι να είναι ύποχρεωτική ή έστω προαιρετική ή άναγραφή του θρησκευματος στις άστυνομικές ταυτότητες.

Στους γενικώτερους συγκεκαλυμμένους ή σαφείς άδίκους ύπαινωγμούς εναντίον της Έκκλησίας, τους όποιους έκामε προσφάτως στην Θεσσαλονίκη, αλλά και προηγουμένως, ό κ. Πρωθυπουργός, -όμιλήσας για την άπόφασί του να συγκρουσθῆ με τους «συντηρητικούς» και «όπισθοδρομικούς», οι όποιοι άντιστρατεύονται στα «προοδευτικά» του «όράματα», με τους καταπολεμούντες τον Ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας και με τους μισαλλοδόξους-, δόθηκε εύγλωττη και πειστική άπάντησις από τον Μακ. Αρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο την 3η Σεπτεμβρίου έ.έ. στο κήρυγμά του εντός του Ί. Ναού Αγίου Δημητρίου Ψυχικού. Στο κήρυγμα αυτό, το όποιο με ρωμαλεότητα έστράφη εναντίον των ισχυρισμών που άκούσθηκαν από «έπισημότατα χείλη», τονίσθηκε ότι ή Έκκλησία δέν περιορίζει την πρόοδο στην ύλικοοικονομική εύημερία, αλλά, δίνοντας όχι άποκλειστικότητα, αλλά προτεραιότητα στο πνευματικό στοιχείο, θέλει την σύμμετρη συνανάπτυξι αυτού με τά άναγκαία ύλικοοικονομικά στοιχεία. Έξ άλλου ή Έκκλησία έχει, όπως έπεςήμανεν ό Μακαριώτατος, «άταλάντευτον εύρωπαϊκόν προσανατολισμόν», δοθέντος ότι οι Έλληνες όφείλομε να έμψυχώσωμε την ένοποιουμένην Ευρώπη, «συναποκομίζοντες» εις αυτήν την ιστορίαν και τις παραδόσεις μας και διατηρούντες χωρίς ήττοπάθειαν την ιδιοπροσωπίαν μας και τά γνήσια στοιχεία του έλληνορθοδόξου πολιτισμού μας. Επίσης ό Προκαθήμενος της Έκκλησίας της Ελλάδος τόνισε ότι ή μισαλλοδοξία των «φο(υ)ν-

ταμενταλιστών» είναι άγνωστη στην Όρθόδοξη Έλληνική Έκκλησία, ή όποια με στοργήν περιθάλλει τούς πάσχοντες όμοδόξους, έτεροδόξους και άλλοπίστους ξένους, συνεργάζεται με πανευρωπαϊκούς και παγκοσμίους διορθόδοξους και διαχριστιανικούς όργανισμούς και κατά πρωτοποριακόν τρόπο διαλέγεται με τούς εκπροσώπους όλων τών Έκκλησιών και Θρησκειών.

Ό κ. Πρωθυπουργός θεώρησε σκόπιο να λύση τη σιωπή του για τó ζήτημα τών ταυτοτήτων και να διαφωτίση με επίσημη όμιλία του τόν έλληνικό λαό, εκτός τών άλλων, και περί τής όρθότητος τής σχετικής μοναρχικής απόφασέως του, άλλ' όμως περιορίσθηκε, ως μη ώφελε, μόνον στη σκαμαχία για τά κινδυνεύοντα δήθεν ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατικά θέσμια και αντιπαρήλθε με εύγλωττη και αποκαλυπτική σιγή όσα όσα έχουν λεχθή για την περί ταυτοτήτων αστήρικτη και άδικαιολόγητη απόφασί του από τόν Μακ. Άρχιεπίσκοπο, από Σεβ. Άρχιερείς ως άτομα, από την Δ.Ι.Σ., από την Ι.Σ.Ι., από Προκαθημένους Όρθοδόξων Έκκλησιών, από ιερείς και μοναχούς, από την έκτακτη Διπλή Ι. Σύναξι του Άγίου Όρους, από τις Ι. Μονές τών Μετεώρων, από τόν έφημεριακό ί. κληρο τής Ι. Άρχιεπισκοπής Κρήτης και άλλων Ι. Μητροπόλεων, από τόν Ι. Σύνδεσμο Κληρικών Έλλάδος, από πλήθος Καθηγητών Πανεπιστημίου, από τις Θεολογικές Σχολές, από έπαίοντες Νομικούς και Άνωτάτους Δικαστικούς, από Βουλευτές και πρώην Όπουργούς (και αύτου του ΠΑ.ΣΟ.Κ.), από δημοσιογράφους και λογίους κ.λπ. Άράγε όλοι αύτοι είναι έναντίον του έκσυγχρονισμού τών δομών τής Έλληνικής Κοινωνίας και Πολιτείας; Άράγε είναι όπισθοδρομικοί και εκπροσωπούν τόν «μύθο» και όχι τή «γνώσι», κατά την γνωστή έκφρασι του κ. Πρωθυπουργού; Ό κ. Πρωθυπουργός δέν αίφνιδιασε μόνον την Έκκλησία, άθετήσας τις προς

αύτην ύποσχέσεις Όπουργών τής Κυβερνήσεώς του, αλλά και στο σχετικό άπολογητικό τιμήμα τής έπισήμου όμιλίας ή τής συνεντεύξεώς του στη Θεσσαλονίκη αντιπαρήλθε με σιγήν όλα τά ίσχυρά έπιχειρήματα τών μνημονευθέντων, πολλά τών όποιων εκτίθενται εκτενώσ στο έν 516 σελίδων βιβλίο «Έκκλησία και Ταυτότητες - Θεολογική και νομική θεώρηση του ζητήματος τών ταυτοτήτων». Τό όγκώδες αύτό βιβλίο, κατόπιν άποφάσεως τής Δ.Ι.Σ. εκδόθηκε σε ώραία καλλιτεχνική μορφή επί άρίστου χάρτου και με ώραίο έξώφυλλο και κυκλοφορήθηκε έντός του Σεπτεμβρίου 2000 από τόν Κλάδο Έκδόσεων τής Έπικοινωνιακής και Μορφωτικής Όπηρεσίας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος.

Ό κ. Πρωθυπουργός, παρά τó γεγονός ότι κατά κανόνα τάσσεται ύπέρ του διαλόγου, για τó ζήτημα τών ταυτοτήτων εκλεισεν έρμητικώς και άλαζονικώς τά ώτά του στα «ώς φωνή ύδάτων πολλών» (Άποκ. α, 15) άκουσθέντα και γραπτώς διατυπωθέντα έπιχειρήματα έναντίον τής μοναρχικής απόφασέως του. Πώς λ.χ. δέν είπαν ούτε μίαν λέξιν τόν ό ίδιος, όσον και οι εκπρόσωποι του για τά έπισημανθέντα στις έφημερίδες ότι ή άδικαιολόγητη απόφασίς του όφείλεται είτε σε ένδοτική συμμόρφωσί του στις άπαιτήσεις του άμερικανοεβραϊκού «λόμπυ», είτε στον παλαιό άντιεκκλησιαστικό του προσανατολισμό, πού άποβλέπει στην άποορθόδοξοποίησι τής Έλλάδος, παρά τó γεγονός ότι επανειλημμένως έχει όμιλήσει για την ιστορικοφολκλωρική σημασία τής Όρθοδοξίας; Δέν έπρεπε να πη κάτι στον άγωνιώντα έλληνικό λαό; Οί άρχοντες γενικώς πρέπει να μη περιφρονούν τις εύαισθησίες, πού συνδέονται με κοσμοθεωρητικά και βιοθεωρητικά ζητήματα και να μη διχάζουν τόν λαό δημοουργώντας στις συνειδήσεις τών πολιτών διλήμματα, παρόμοια προς τó δίλημμα τής Άντιγόνης του Σοφοκλέους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Πατριαρχική ἔκκλησις γιὰ ἐνότητα καὶ ὁμοφυχία

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, βλέποντας τὸν κίνδυνο τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ, ὁποῖος ἀπειλεῖ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ἐκ τῶν ἀδικαιολογητῶν εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας ἐνεργειῶν τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, μὲ τὸ κήρυγμά του στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς Τιμίας Ζώνης (στὴν Κωνσταντινούπολι) ἀπηύθυνε ἔκκλησι γιὰ ἐνότητα καὶ ὁμοφυχία. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἀπευθύνω καὶ ἐγώ, μαζὶ μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ἔκκληση γιὰ ἐνότητα καὶ ὁμοφυχία, διότι ἔχουμε πικρὴ πείρα, ἀπὸ τὸ ἀπώτερο καὶ τὸ ἐγγὺς παρελθόν, τῶν συνεπειῶν τοῦ διχασμοῦ καὶ τῆς διχόνοιας.

»Προσευχόμαστε γιὰ τὴν προκοπή, τὴν εὐημερία, τὴν ἐνότητα, τὴν ὁμοφυχία καὶ τὴ γαλήνη τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι τοὺς τελευταίους μῆνες δοκιμάζονται, κλονίζονται καὶ ταλαιπωροῦνται ἀπὸ διχόνοιας καὶ ἐσωτερικοῦς διχασμοῦς» τόνισε. «Ἐνωθεῖτε, ἀγαπηθεῖτε μεταξὺ σας κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν προσευχὴ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν παύει νὰ εἶναι γιὰ τοὺς ἀπανταχοῦ Ἑλληνες στοργικὴ Μητέρα Ἐκκλησία».

Ἡ προσφορὰ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν Ὁρθοδοξία καὶ στὸ Γένος

Στὴν ὁμιλία Του αὐτῆ ὁ Παναγιώτατος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, ἀναφερθεὶς καὶ στὴν ἱστορικὴ προσφορὰ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν Ὁρθοδοξία καὶ στὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων, προσέθεσεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ὅσο κακόβουλος καὶ νὰ εἶναι κανεὶς, δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ τὰ μαρτύρια καὶ τὶς θυσίες ποὺ ὑπέφερε ἡ Μητέρα Ἐκκλησία γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὸ Γένος μας. Ἐνδεκα Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχες καὶ πλῆθος Μητροπολιτῶν, ἱερέων, μοναχῶν καὶ ἄλλων χριστιανῶν νεομαρτύρων τῆς πίστεως καὶ τοῦ Γένους ἀνέβηκαν στὸ ἱερόμα καὶ ἐπότισαν τὸ δένδρο τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, ποὺ ἀντέχει χίλια ἐπτακόσια ὀλόκληρα χρόνια.

»Ὅσο λίγο καὶ ἂν εἴμαστε ἐδῶ, πρέπει νὰ συντηρήσουμε, νὰ ἀυξήσουμε, εἰ δυνατόν, καὶ πρέπει νὰ παραδώσουμε ἀμείωτα καὶ ἀλώβητα σὲ αὐτοὺς ποὺ θὰ μᾶς διαδεχθοῦν αὐτὰ ποὺ παραλάβαμε. Ὑπάρχει ἀναμμένη ἢ καντήλα, χτυπᾶ ἢ καμπάνα καὶ λιτανεύομε τὴν ἱστορία μας, ἐλπίζοντας ὅτι θὰ ἔλθουν καὶ καλύτερες ἡμέρες».

Ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου στὴν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων

Ὅλοι οἱ Ἑλληνες, ποὺ τρέφουν ἰδιαίτερη ἀγάπη καὶ σεβασμὸν πρὸς τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ πρὸς τὴν ἑλληνορθόδοξη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, συνεκινήθησαν ἰδιαίτερως, καθὼς ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ ραδιοτηλεοπτικὰ μέσα παρακολούθησαν μερικὰ στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν πρόσφατη εὐλογημένη ἐπίσκεψι τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ στὶς περιοχές, τὶς ὁποῖες πρὸ 2000 ἐτῶν καθαγίασε ἡ παρουσία τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου.

Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῆ συνετέλεσεν ἀφ' ἐνὸς στὸ νὰ ἀναζωπυρηθῇ ἡ ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν ὁμαίμονα ἑλληνορθόδοξη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἀφ' ἑτέρου στὸ νὰ ἰσχυροποιηθῇ τὸ αἶσθημα τῆς εὐχαριστιακῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τρίτον στὸ νὰ συνειδητοποιηθῇ καὶ προβληθῇ ἡ ἀνάγκη τῆς παντοειδοῦς ἐνισχύσεως τῶν Ἑλλήνων φρουρῶν τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων τῆς Ἁγίας Γῆς, οἱ ὅποιοι ἀντιμετωπίζουν πλείστες δυσκολίες καὶ ἀντιξοότητες ἀνάμεσα σὲ ἑτεροδόξους καὶ ἀλλοθρήσκους τέταρτον, στὸ νὰ γίνῃ αἰσθητὴ ἡ συνεργασία Ἑλλήνων καὶ Ἀράβων Ὁρθοδόξων πέμπτον στὸ νὰ προβληθῇ τὸ αἶτημα τῆς ἐνότητος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ τοῦ γνησίου διαλόγου αὐτοῦ πρὸς τὶς ἄλλες δύο μονοθεϊστικὲς θρησκείες, ποὺ συνυπάρχουν μὲ τὸν Χριστιανισμό στὴν Ἁγία Γῆ· ἕκτον στὸ νὰ καταβληθῇ προσπάθεια γιὰ νὰ μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ καθεστῶς τῆς παρουσίας τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν στοὺς Ἁγίους τόπους· ἕβδομον στὸ νὰ προωθηθῇ τὸ αἶτημα τῆς δικαίας λύσεως τοῦ παλαιστινιακοῦ προβλήματος καὶ τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως τῶν διαφορῶν

φυλών και λαών, που από αιώνες συμβιώνουν στην περιοχή και τέλος στο να συνειδητοποιηθεί η ανάγκη να σφυρηλατηθούν και ενισχυθούν οι δεσμοί ειλκρινούς αγάπης και συνεργασίας μεταξύ Ελλήνων, Παλαιστινίων και Ισραηλινών. Για την προώθηση όλων αυτών καταλυτική υπήρξε η προσωπική έπαφή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου και της Συννοδείας Αυτού με τους εκκλησιαστικούς, θρησκευτικούς και πολιτικούς Ηγέτες των Αγίων Τόπων.

Έγκαίνια Έλληνορθόξου Ι. Ναού στην πόλι «Μπελογιάννης»

Η κατόπιν προσκλήσεως πρόσφατη επίσκεψις της Α.Θ. Παναγιώτητος του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου στην Ούγγαρία, όπου έγινε δεκτός και τιμήθηκε ως Αρχηγός Κράτους, αποδεικνύει την ανά τον κόσμο ακτινοβολία του Σεπτού Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η ακτινοβολία αυτή γίνεται ιδιαίτερος αισθητή στην χώρα αυτή δια της συνετής ποιμαντικής δράσεως του εκπροσωπούντος το Οικουμενικό Πατριαρχείο Σεβ. Μητροπολίτου Αυστρίας και Εξάρχου Ούγγαρίας και Μεσευρώπης κ. Μιχαήλ.

Έκδηλος καρπός του ποιμαντικού αυτού έργου είναι και το γεγονός ότι στην πρώην κομμουνιστική πόλι «Μπελογιάννης» έγιναν προσφάτως τα εγκαίνια του μεγαλοπρεπούς έλληνορθόξου Ι. Ναού των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, ο οποίος ανεγέρθηκε με προσωπικούς κόπους και θυσίες των Ελλήνων. Η πόλις αυτή ιδρύθηκε προ 50 ετών, το 1950, από Έλληνες πολιτικούς πρόσφυγες. Με τις φωτισμένες ποιμαντικές επισκέψεις του Σεβ. κ. Μιχαήλ στην πόλι αυτή οι Έλληνες της πόλεως συνδέθηκαν με την Μητέρα Εκκλησία και ένοιωσαν την ανάγκη να αποκτήσουν και τον ιδικό τους τόπο της έλληνορθόξου λατρείας. Στην πόλι αυτή φυτρώνουν πράγματι γαρύφαλλα, όπως ευχήθηκε ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος.

Ο γράφων, προ έπτα και πλέον ετών σε άρθρο του στην εφημερίδα «Ελεύθερος Τύπος» υπό τον τίτλο «Η Ίερά Μητρόπολις Αυστρίας και η κωμόπολη Μπελογιάννης» (27.2.1993), στο οποίο περιέγραφε τις εκδηλώσεις της αγάπης, την οποία έδειχναν οι πρώην κομμουνιστές πρόσφυγες στον στοργικώς

έπισκεπτόμενον αυτούς Σεβ. Μητροπολίτη κ. Μιχαήλ, κατέληγε τονίζοντας, ότι η καρποφορία του φωτισμένου έργου της Ι. Μητροπόλεως Αυστρίας στην κωμόπολι αυτή «μεταδίδει δύο μηνύματα: 1) Καμιά άθειςτική ιδεολογία και προπαγάνδα δεν μπορεί να εκριζώσει την έμφυτη ροπή προς το Θείο. Όπως η μαγνητική βελόνα στρέφεται στον Βορρά και ο ήλιανθος προς τον ήλιον, έτσι και η ψυχή κάθε ανθρώπου στρέφεται προς το Θεό! 2) Το Έλληνικό Κράτος πρέπει να συνδέη την Έξωτερική Πολιτική του με την ποικιλότητα ενίσχυση των εκτός Ελλάδος Έλληνικών Εκκλησιών, διότι αυτές είναι οι άριστοι φορείς των έλληνορθόξων ιδεωδών του Έθνους».

Είναι ενχάριστον ότι η άρμοδία δια τους Άποδήμους Υφυπουργός Έξωτερικών κ. Άγγελική Λαίου, Άκαδημαϊκός, κινείται δραστηρίως προς την κατεύθυνσι αυτή, ως απέδειξε και η παρουσία της στις έορτές της πεντηκονταετηρίδος της πόλεως «Μπελογιάννης», με τις όποιες συνδέθηκαν και τα εγκαίνια του μνημονευθέντος μεγαλοπρεπούς Ι. Ναού.

Το Θ' Διεθνές Συνέδριον περι του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης

Μέσα στα πλαίσια του έορτασμού του Ίωβηλαίου έτους 2000, υπό την αιγίδα του Μακ. Αρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου και με την έπιμελή φροντίδα ειδικής επιστημονικής επιτροπής, προεδρευομένης υπό του Καθηγητού της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών κ. Ηλία Μουτσούλα, οργανώθηκε το Θ' Διεθνές Συνέδριον περι του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης (7-12 Σεπτεμβρίου 2000) με το θέμα «Ο Ίησους Χριστός εις την Θεολογίαν του αγίου Γρηγορίου Νύσσης».

Κατά την έναρκτήρια επίσημη συνεδρία, που έγινε στην Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Άθηνών, μετά τις προσφωνήσεις του Πρωτάνεως αυτού κ. Γεωργίου Μπαμπινιώτη και του Κοσμήτορος της Θεολογικής Σχολής κ. Χρίστου Βούλγαρη, ανεγνώσθησαν τα συγχαρητήρια και ευχτήρια μηνύματα της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου και της Α.Θ. Μακαριότητος του Πάπα και Πατριάρχου Άλεξανδρείας κ. Πέτρου. Στη συνέχεια, μετά την εισαγωγική εισήγησι του Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής Καθηγητού κ.

Ἡλία Μουτσούλα, ὁ ὁποῖος μίλησε γιὰ «τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον Νύσσης», ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, ἀφοῦ συνεχάρη τὸν Πρύτανι κ. Μπαμπινιώτη γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς προσφωνήσεώς του καὶ τὴν προσήλωσί του στὰ ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη καὶ ἐξέφρασε τὶς εὐχές Του στοὺς συνέδρους, κήρυξε τὴν ἑναρξί των ἔργασιων τοῦ Συνεδρίου ὁμιλήσας ἐπὶ τοῦ θέματος: «Ἡ περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγος διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης».

Οἱ ἀκολουθοῦσες περίπου 50 εἰσηγήσεις, πὸν ἔγιναν στὸ Ἀμφιθέατρο Δρακοπούλου τοῦ Κεντρικοῦ Κτιρίου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, φώτισαν πολ- λές ἀπὸ τὶς πτυχές τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Προσωπογραφία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης

Στὴ συνέχεια πρέπει νὰ ἐπισημανθῆ, ὅτι ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας Του, παρουσίασε μὲ ἐπιγραμματικὲς ἐκφράσεις καὶ γλαφυρὴ ποιητικὴ διατύπωση τὴν προσωπογραφία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Τὸ πορτραῖτο αὐτὸ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τὸ παρὸν Θεολογικὸν Συνέδριον λίαν εὐστόχως ἐπέλεξε τὴν διευρεύνησιν τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης, Μεγάλου τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας Πατρός, ὑψητεοῦς θεολόγου, βαθνουστάτου γνώστου τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, τῆς ὑψηλῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, τῆς διδασκαλίας τοῦ Ὠριγένους καὶ ἐνδελεχοῦς ἐρμηνευτοῦ των βιβλικῶν κειμένων.

»Γρηγόριος ὁ Νύσσης. Ἄστρον ἄδντον εἰς τὸ πνευματικὸν στερέωμα, διαγράφων οὐρανομήκη πορείαν, ἔλαμψε, λάμπει καὶ θὰ λάμπη, ἀκτινοβολοῦν φῶς πνευματικόν, φῶς σοφίας καὶ γνώσεως, καταυγάζον καὶ φωτίζον ὡς σέλας οὐράνιον τὴν ἐποχὴν του, τὰς διαγενομένας καὶ τὰς ἐπερχομένας γενεάς, τὴν θεολογίαν καὶ τὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας. Νοῦς διαυγῆς, πνεῦμα καθαρὸν, πηγὴ ἀκένωτος σοφίας καὶ γνώσεως. Ἰωνικὴ στήλη, μεγαλοπρεπής, μὲ τὸ ὀλόχρυσον κιονόκρανόν της, τὰς βαθείας ὠραίας κατακορύφους ραβδώσεις της, κιονόκρανον ὀλόχρυσον ὁ φωταυγῆς νοῦς καὶ ἡ σοφία του ἐστεμμένη. Βαθεῖαι ὠραῖαι κατακορύφοι ραβδώσεις, τὸ βαθὺ καὶ εὐθές τῆς θεολογίας καὶ γνώσεώς του, κρατεῖ τὸ

οἰκοδόμημα, στηρίζει τὴν ὄροφὴν καὶ τὴν στέγην τοῦ πνευματικοῦ, αἰωνίου καὶ ἀκαταλύτου οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκτιμῶσα τὸ ἔργον του, ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος (431) ὠνόμασε αὐτὸν «ἄνδρα μετὰ τὸν ἀδελφὸν δεῦτερον ἐν τε λόγοις καὶ ἐν τρόποις». Τετρακόσια δὲ ἔτη μετὰ τὴν μακαρίαν αὐτοῦ κοίμησιν καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὸ 787, ἐξαιρέτως τιμῶσα αὐτόν, τὸν ὠνόμασε «πατέρα πατέρων», ἀναγνωρίζουσα τοὺς ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας ἀγῶνας αὐτοῦ».

«Σιαμαῖον μόρφωμα»

Ὁ διακεκομμένος Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, δέχθηκε, ὡς εἴπομεν, τὰ συγχαρητήρια τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου, διότι στὴν προσφωνήσιν του ἐξῆρε τὴ συνένωσι Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας μας, ὑπενθυμίζει τρόπον τινὰ «Σιαμαῖον μόρφωμα». Τὰ λεχθέντα σχετικῶς ἀπὸ τὸν κ. Μπαμπινιώτην, πὸν ἀποδεικνύουν ὅτι ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς δὲν δικαιολογεῖται ἡ κρίσις σὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἔχουν ὡς ἑξῆς:

«Ἡ Θεολογία των Πατέρων, ὅπως εἶναι γνωστὸ στοὺς εἰδικούς, ἀποτελεῖ ἀπὸ καιρὸ ἀντικείμενον εἰδικῶν διεθνῶν Συνεδρίων. Ἄξιο ἰδιαίτερας σημειώσεως εἶναι ὅτι συνέδρια (κατὰ 2ετία ἢ 3ετία) συνέρχονται εἰδικὰ γιὰ τὴ μελέτη διαφόρων πλευρῶν τοῦ ἐξαιρετικῶς πλουσίου καὶ πολύπλευρου ἔργου τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου. Ἀκόμη ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου, ὅσο μπορῶ νὰ κρίνω ἀπὸ τὰ στοιχεῖα των Συνεδρίων, εἶναι ὁ οἰκουμενικὸς του χαρακτήρας, ἡ συμμετοχὴ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐπιστημόνων ἀπὸ πολλὰς χῶρες καὶ πολλὰς χριστιανικὰς ὁμολογίας, καθὼς καὶ ἡ συμμετοχὴ ἐπιστημόνων μὴ θεολόγων, φιλοσόφων κυρίως καὶ ἄλλων, λόγῳ τοῦ πολυσχιδοῦς ἔργου καὶ τῆς σπουδαίας προσωπικότητος τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου.

»Τὴν Ἀθήνα, τὴν πόλιν ὅπου συνέρχεται τὸ Συνέδριον τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου, θεωρῶ ὡς τὴν πόλιν πὸν ἐπιτρέπει περαιτέρω συμβολισμούς, ἐπειδὴ ὑπῆρξε κέντρο ὑψηλοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ, σταθμὸς στὴν ἱστορία τοῦ πνεύματος καὶ στὴν ἱστορία τῆς παιδείας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐδῶ, στὴν περιφημὴ Φιλοσοφικῆ Σχολῆ τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας, μυήθηκαν στὸν ἑλληνικὸ

στοχασμό επί τέσσερα ολόκληρα έτη ό πολυς Γρηγόριος ό Θεολόγος και ό επίσης Μέγας Βασίλειος, ό μεγαλύτερος αδελφός του Γρηγορίου Νύσσης, ή μεγάλη αυτή μορφή που επηρέασε τον Γρηγόριο (ό όποιος δέν σπούδασε στην Αθήνα) και του έδειξε τους δρόμους της ελληνικής παιδείας. Με ελληνικά κείμενα ασχολήθηκαν εις βάθος οι μεγάλοι Πατέρες και σε ελληνική γλώσσα έγραψαν τα έργα τους και μάλιστα στη λόγια ελληνική γλώσσα της αττικιστικής παράδοσης.

»Στους τρεις Μεγάλους Ιεράρχες και στον Γρηγόριο Νύσσης –και σε πατέρες που προηγήθηκαν χρονικά, οφείλουμε τη γεφύρωση της παλαιότερης έχθρας ανάμεσα στον Χριστιανισμό και στον Έλληνισμό, ανάμεσα στη χριστιανική διδασκαλία και τα ελληνικά γράμματα. Έκτοτε, Έλληνισμός και Χριστιανισμός αποτελούν πνευματικά μεγέθη διαφορετικής μόν ύφης, αλλά ουσιαστικής συμπόρευσης. Ο Ρωμικός (ό Ρωμαίος Έλληνας του Βυζαντίου) είναι αυτός που προσδιορίζεται με βάση την ορθόδοξη χριστιανική του πίστη. Ο όρος δηλώνει τον Χριστιανό Έλληνα. Γι' αυτό και για μιá σειρά άλλους ιστορικούς λόγους (Νεοελληνικός Διαφωτισμός, Έκπαίδευση στην Τουρκοκρατία κ.λπ.) είναι λάθος να βλέπουμε τη σχέση Έκκλησίας και Κράτους ανιστορικά, έξω από τις ιστορικές συνθήκες που διαμόρφωσαν αυτή τη σχέση.

»Η ιδιαίτερη σημασία του έργου του Γρηγορίου Νύσσης για τον ανθρωπισμό, την παιδεία και τα ελληνικά γράμματα είναι αυτή που όδήγησε τον γίγαντα της φιλολογικής έπιστήμης, τον Werner Jaeger, να ασχοληθεί επί πολλά χρόνια με την έκδοση των έργων του Γρηγορίου, την καλύτερη επιστημονική έκδοση που διαθέτουμε».

Τό «μεγάλο θέμα» της διδασκαλίας των κειμένων των Πατέρων

Στη συνέχεια ό Πρύτανις κ. Μπαμπινιώτης, –πρό της σε άγγλική γλώσσα προσφωνήσεως προς τους ξένους συνέδρους–, κατ' άξιέπαινον τρόπον, έπεσήμανε την ανάγκη της επανεισαγωγής στα Σχολεία της διδασκαλίας των κειμένων των Πατέρων, τα όποια είναι πολύ καλύτερα εκ πολλών διδασκομένων. Στο δεύτερο τμήμα της βαρυσημάντου προσφωνήσεώς του ό κ. Πρύτανις έιπε τα έξης:

«Τό Συνέδριο θα ασχοληθεί με τό μεγάλο θέμα της χριστολογίας στον Άγ. Γρηγόριο. Έγώ ως άπλός πιστός όμολογώ ότι έχω συγκινηθεί περισσότερο από τη θεολογική ανθρωπολογία του Γρηγορίου, αυτή που όσο ξέρω αποτέλεσε και αποτελεί πηγή της ήσυχαστικής ή μυστικής, όπως είναι ευρύτερα γνωστή, θεολογίας. Με συγκινεί και με ενδιαφέρει ή έστίαση του Άγ. Γρηγορίου στον άνθρωπο «ως εικόνα και όμοίωση του θεού» και ό άγώνας του προς τη θέωση. Με ενδιαφέρει ή θέαση της ψυχής του ανθρώπου «ως κατόπτρον του θεού μέσα από την ενανθρώπηση του Λόγου και την άσκηση της κάθαρσης».

»Γνωρίζω ότι ό Γρηγόριος Νύσσης είναι αυτός πάνω στον όποιο στηρίζεται ή ορθόδοξη διδασκαλία περί της Άγίας Τριάδας και ή διδασκαλία περί του Άγίου Πνεύματος. Αυτή που έκανε τον Γρηγόριο να έπιβληθεί ως κυρίαρχη θεολογική διάνοια στις Συνόδους Κων/λεως του 381 και 383. Αυτή ή διδασκαλία που όδήγησε να αναγνωριστεί ως «Πατήρ Πατέρων» (Ζ' Οίκ. Σύνοδος του 787). Έμένα όμως με συγκινεί ό ανθρωπολογικός του λόγος όταν με γλώσσα θεολογική αλλά και ποιητική-μεταφορική λέγει:

«κατόπτρω γάρ έοικεν ως άληθώς τό ανθρώπινον, κατά τās των προαιρέσεων έμφάσεις μεταμορφούμενον. Έίτε γάρ προς χρυσόν ίδοι, χρυσός φαίνεται και τās αύγās ταύτης της ύλης διά της έμφάσεως δείκνυσιν, είτε τι των έχθρών έμφανείη, και τούτου τό αίσχος δι' όμοιώσεως απομάσσεται».

»Αυτά τα κείμενα των Πατέρων δέν θα έπρεπε να διδάσκονται στην ελληνική εκπαίδευση με κατάλληλο τρόπο και φωτισμένους θεολόγους; Ο Βασίλειος, ό Γρηγόριος, ό Χρυσόστομος και οι άλλοι μεγάλοι Πατέρες; Αυτά τα κείμενα δέν είναι ή κληρονομιά μας; Δέν είναι ή πνευματική μας παράδοση; Δέν είναι αυτά που προβληματίζουν, ευαισθητοποιούν και καθοδηγούν τον άνθρωπο που ζει σήμερα μέσα σε μιá σύγχυση ιδεών και σε μιá κοινωνία χωρίς κανόνες και άξίες; Τό Παν/μιο οφείλει να έχει λόγον και να αγωνισθεί για τα μεγάλα θέματα της Παιδείας μας. Κι αυτό είναι μεγάλο θέμα.

»Συγχαίρουμε τον έκλεκτό συνάδελφο κ. Ηλία Μουτσούλα για την πρωτοβουλία και τον μόχθο διοργάνωσης αυτού του Διεθνούς Συνεδρίου. Ευχαριστούμε –και θεωρούμε τιμή για τό Πανεπιστήμιο– ότι ό Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και

Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἔθεσε τὸ συνέδριον ὑπὸ τὴν αἰγίδα του».

Ἀπάντησις σὲ πολεμίους τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως

Οἱ παντὸς εἶδους πολέμοι τῶν Οἰκουμενικῶν Διαλόγων ἐπικαλοῦνται συχνὰ ὡς παράδειγμα καταπολεμήσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ τὸν ἅγιον Μάρκο τὸν Εὐγενικό. Ἀπάντησιν εἰς αὐτοὺς δίδει ὁ γνωστός στὴν Χριστιανικὴ Οἰκουμένη διακεκομμένος θεολόγος κ. Γρηγόριος Λαρεντζάκης, ὁ ὁποῖος πρῶτον ὡς Καθηγητὴς στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς πόλεως Graz τῆς Αὐστρίας, δεύτερον ὡς ἐκπροσωπῶν συχνὰ τὸ Σεπτὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὸ Πανεπιστήμιον αὐτὸ στοὺς διαφόρους οἰκουμενικοὺς διαλόγους, τρίτον ὡς ἐπίλεκτο μέλος τοῦ Ἰδρύματος «Pro Oriente» (Βιέννη) καὶ τέταρτον ὡς συγγραφεὺς ἐξαιρετῶν μονογραφιῶν καὶ μελετῶν, προβάλλει τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸ γνήσιον οἰκουμενικὸν πνεῦμα τὸσον στὴν Εὐρώπῃ, ὅσον καὶ σὲ ὁλόκληρην τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην.

Ἡ μνημονευθεῖσα ἀπάντησις δίδεται στοὶ ἐξ 120 σελίδων βιβλίῳ του, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός καὶ ἡ ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως». Τὸ βιβλίον αὐτὸ μὲ ἐπιμέλειαν τοῦ κ. Ἰωάννου Κ. Παπαχρόνη, ἐκδόθηκε μὲ ὡραίαν αἰσθητικὴν ἐμφάνισιν ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸν οἶκον ΕΠΕΚΤΑΣΗ (Κατερίνης) (ἀρ. 12), ἡ ὁποία ἐποπτεύεται ἀπὸ τὸν Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομον Ν. Σαββάτο, Λέκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τὸ χρησιμώτατον γιὰ τοὺς οἰκουμενικοὺς διαλόγους βιβλίον τοῦ κ. Λαρεντζάκη μὲ γλαφυρότητα καὶ σαφήνεια παρουσιάζει ἐν πρώτοις τὴν «σημασίαν τῆς πρώτης χιλιετίας τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος», ἀφ' ἑτέρου τὶς «σχέσεις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ τὸ μεταξὺ αὐτῶν σχίσμα», τρίτον τὶς «ἐνωτικὰς προσπάθειαις καὶ τὴν ἀποτυχίαν αὐτῶν» καὶ τέλος ἐκτενέστερον τὸν Μητροπολίτην Ἐφέσου Μάρκο Εὐγενικό, πάντα τὰ ἀφορῶντα στὴν παρουσίαν του στὴ Σύνοδον Φερράρας-Φλωρεντίας, τὰ περιστατικὰ αὐτῆς καὶ τὴν πλήρη δικαίωσιν τοῦ μεγάλου ὑπερασπιστοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας.

«Υπόδειγμα πρὸς μίμησιν»

Στὴ συνέχεια ἂς ἐπιτραπῆ νὰ παραθέσωμε ἓνα χαρακτηριστικὸν ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Καθηγητοῦ κ. Λαρεντζάκη. Στὴ σελ. 52 ὁ συγγραφεὺς ἐπισημαίνει τὰ ἑξῆς: «Σέβομαι ἀπόλυτα καὶ θεωρῶ τὸν Μητροπολίτην Ἐφέσου Μάρκο τὸν Εὐγενικό, αὐτὴν τὴν “δυνατὴν, ἀποφασιστικὴν, ὀρθόδοξον καὶ πατερικὴν φυσιογνωμίαν, ὁμοίαν τῆς ὁποίας δὲν ἐγνώρισεν ἕκτοτε ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία” (Στυλιανὸς Παπαδόπουλος), ὡς ἓνα ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους Ἱεράρχους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς ἓνα ἄριστον ὑπόδειγμα ἄξιον πρὸς μίμησιν. Ὑπόδειγμα ὅμως, –καὶ ἐδῶ θέλω νὰ τὸ τονίσω–, ὄχι κατὰ, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου, στίς διαφορὰς μορφὰς του, δηλ. τῶν ἐπισήμων καὶ ἀνεπισήμων, τῶν διμερῶν καὶ πολυμερῶν οἰκουμενικῶν Διαλόγων, οἱ ὁποῖοι ἀποσκοποῦν στὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀντικειμενικὴ ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωσίας, βάσει τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης. Ἐκφράζω τὴν ἀποψη αὐτὴν τελείως συνειδητὰ, γνωρίζοντας, ὅτι θὰ προκαλέσῃ ἴσως κάποιαν ἀπορίαν ἢ ἀκόμη καὶ τὴν κριτικὴν ἀντίδρασιν ὀρισμένων. Σὲ τυχὸν ἀμφιβολίας γιὰ τὴν ἀποψή μου αὐτὴν θὰ προσπαθῆσω νὰ δώσω ἀπάντησιν βάσει τῶν πηγῶν, καταχωρώντας ἀπόψεις καὶ λόγους τοῦ αὐτοῦ ἰδίου Ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ».

Πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τὰ καταχωρούμενα ἀπὸ τὸν κ. Λαρεντζάκη στοιχεῖα εἶναι ἀπολύτως πειστικὰ καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός ἐτάσσετο «ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου».

Νέα ἀπόπειρα θρησκευτικοῦ ἀποχρωματισμοῦ τῆς Ἑλλάδος

Τὶς τελευταῖαις ἡμέραις πολλὰ ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν γιὰ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς γενικωτέρας συζητήσεως, κατὰ τὴν ὁποία προεβλήθησαν προτάσεις, ὑποβολές καὶ γνώμες γιὰ μεταρρυθμίσει τῆς «ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως».

Τὰ διατυμπανισθέντα «ἐκπαιδευτικὰ κριτήρια» ἐντάχθησαν σὲ μιὰ ἀβδηροδικτικὴ πολιτικὴ προχείρουν ἀντιμετωπίσεως τῶν ἀφορῶντων στοὶ Λύκειο ἐκπαιδευτικῶν προβλημάτων.

Τὸ γνήσιο ἐκπαιδευτικὸ ἰδεῶδες τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς δομῆς τοῦ Λυκείου θυσιάσθηκε ἄλλην μίαν φορὰν σὲ εἰσηγήσεις ὀλίγων διλεταντῶν «διαφωτιστῶν», σὲ ὠφελμιστικὴ ἀποφυγὴ τῆς ἐντατικῆς προσπαθείας πρὸς πανεθνικὴ σφαιρικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος τῆς προβαλλομένης ὡς ἄλλοθι ἐπιβαρύνσεως τῶν μαθητῶν. Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ὑπάρχουν πολὺ καλύτερες ἀπὸ τὴν δοθεῖσα λύσεις, ποὺ εἶναι συμβατὲς πρὸς τὸ παιδαγωγικὸν αἶτημα, κατὰ τὸ ὁποῖον κάθε διδασκόμενο μάθημα, ἐπομένως καὶ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, εἶναι καὶ ἐξεταζόμενο. Μετὰ τὴν ἀδικαιολόγητη ἀπόφασιν περὶ μὴ ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευτέματος στὶς ταυτότητες, γίνεται πλέον ὀφθαλμοφανὴς ὁ -ὄχι ἐκπαιδευτικὸς, ἀλλὰ-ἰδεολογικὸς σκοπὸς τῆς μεταρρυθμίσεως, ἡ ὁποία συνεχίζει τὴ χρῆσιν τῆς μεθόδου τῆς κοπῆς τοῦ σαλαμιῦ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ βαθμιαίου θρησκευτικοῦ ἀποχρωματισμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Δύο πόλοι: τὸ θύμα καὶ ὁ θύτης

Εὐρυτάτης δημοσιότητος διὰ τῶν ΜΜΕ ἔτυχε τὸ ἄρθρο τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, τὸ ὁποῖο κατὰ τὸν μῆνα Αὐγουστο δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «Ἐφημέριος» ὑπὸ τὸν τίτλο «Διαγραφή τοῦ θρησκευτέματος - μία νέα μορφή ἠθικῆς παρενόχλησης».

Ὡς τονίζει στὸ ἄρθρο αὐτὸ ὁ Μακ. Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «στὸ ὅλο θέμα (τῶν

ταυτοτήτων) διακρίνονται ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ δύο πόλοι. Εἶναι τὸ θύμα καὶ ὁ θύτης. Θύμα εἶναι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ὑφίσταται μιὰ ἰσχυρὴ ἠθικὴ παρενόχληση στὴ δημόσια ἔκφραση τῆς πολιτισμικότητάς του, τῆς πίστεώς του. Καὶ θύτης εἶναι ἡ ἐξουσιαστικὴ δύναμις τῆς κυβέρνησης, ποὺ μὲ αὐταρχισμό ἐπιβάλλει σὲ ὅλους ἕνα μοντέλο ὑπαρξῆς ἄγνωστο μέχρι τώρα στὸ λαὸ καὶ ἀντίθετο στὴν ἀποδοχὴ του ἀπὸ τὴν λαϊκὴ πλειοψηφία.

»Σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ ψυχογραφικὴ ἀνάλυση αὐτοῦ τοῦ φαινομένου τὸ ἑλληνικὸ κράτος-θύτης διαπράττει σὲ βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἕνα εἶδος ψυχολογικῆς βίας μὲ τὸ νὰ τὸν παρενοχλεῖ στὸν πυρήνα τῆς ἠθικῆς του ὑπόστασης...

»Ἡ ἄρνηση τοῦ διαλόγου καὶ τῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ θύτου καὶ θύματος, ἡ διασπορὰ ἀπὸ τὴν ἐξουσία φημῶν καὶ σχολίων σὲ βάρος τοῦ θύματος, ἡ διαστρεφικὴ συμπεριφορὰ ἀποβλέπουν στὴν ἐμπέδωση τῆς ιδέας, πρῶτον μὲν τῆς δυνάμεως ποὺ ἔχει ὁ θύτης καὶ δεύτερον τῆς ἀπαξιώσεως τοῦ θύματος, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ θύτης αἰσθάνεται περιφρόνηση. Ἐπιδιώκεται καὶ στὶς δύο ὄψεις τοῦ πράγματος ἡ ταπείνωση καὶ ἡ ἀνυποληψία τοῦ θύματος... Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου (τοῦ θύτου) ἐπιδιώκει νὰ μᾶς μετατρέψει μέσα στὴ γενέθλια γῆ μας σὲ μετανάστες, στερημένους ἀπὸ τὴ θαλπωρὴ τῆς πνευματικότητος, ποὺ ἡ ὀρθόδοξη πίστις μᾶς χάρισε».

Ε.Δ.Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 14ης Ἰουλίου 2000

Συνήλθεν σήμερον, 14ην τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἐ.ἔ., ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν 10 π.μ. εἰς δευτέραν Συνεδρίαν Αὐτῆς ἢ ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπῆ, διὰ τὴν μελέτην τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν διὰ τὸ θέμα τῶν νέων Δελτίων Ταυτοτήτων. Ἡ Ἐπιτροπὴ μελετήσασα ἐπισταμένως καθ' ἑαυτὴν καὶ μετὰ εἰδικῶν Ἐπιστημόνων τὸ θέμα ὠλοκλήρωσε τὰς ἐργασίας Αὐτῆς καὶ ἀπεφάσισεν, ὅπως ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τὰς ἐξῆς προτάσεις:

1. Νὰ γίνῃ συλλογὴ ὑπογραφῶν διὰ τῶν ὁποίων θὰ **ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία Ἑλλήνων Πολιτῶν, ὅπως διεξαχθῆ δημοψήφισμα διὰ τὴν προαιρετικὴν ἀναγραφὴν ἢ μὴ τοῦ Θρησκεύματος εἰς τὰ νέα Δελτία Ταυτοτήτων**, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος.

2. Ἡ διαδικασία συλλογῆς ὑπογραφῶν νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ.

3. Νὰ συγκροτηθῆ Ὁργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξ Ἀρχιερέων, ἢ ὁποῖα θὰ ἀναλάβῃ τὸν συντονισμὸν τῆς ὅλης προσπάθειας.

4. Νὰ συγκροτηθῆ Ἐπιτροπὴ ἐξ ἐγκρίτων καὶ εἰδικῶν διὰ τὴν ἐγκυρότητα τῆς διαδικασίας συλλογῆς τῶν ὑπογραφῶν.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 17ης Ἰουλίου 2000

Μὲ λύπη καὶ ἰδιαίτερη ἀνησυχία ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διαπιστώνει τὴν ἐπιμονὴ ὀρισμένων κυβερνητικῶν κύκλων στὴν ἐφαρμογὴ ἑνὸς παράλογου ἀντιθρησκευτικοῦ σχεδίου μὲ πλήρη περιφρόνηση τῆς γνώμης τοῦ πιστοῦ λαοῦ μας, ποῦ μόλις πρόσφατα ἐκδηλώθηκε στὴ Θεσσαλονίκη καὶ στὴν Ἀθήνα.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δηλώνει πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸ τῆς χώρας κ. Κ. Σημίτη ὅτι θὰ παραμείνῃ σταθερὴ στὴν πρότασή της νὰ ἐρωτηθεῖ

μὲ δημοψήφισμα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς γιὰ τὴν προαιρετικὴ ἀναγραφὴ τοῦ θρησκεύματος στὰ δελτία ταυτοτήτων. Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ ὅτι στὴ δημοκρατικὴ Πολιτεία ὁ διάλογος καὶ ἡ θέληση τοῦ λαοῦ ὑπερέχουν τῶν αὐταρχικῶν ἀποφάσεων.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 2ας Αὐγούστου 2000

Συνήλθεν σήμερα, 2αν τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἐ.ἔ., στὴν προγραμματισμένη Συνεδρία τῆς, ἢ Ἐπιτροπῆ γιὰ τὴν μελέτη τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν γιὰ τὸ θέμα τῶν νέων Δελτίων Ταυτοτήτων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ὑλοποίηση τοῦ χρονοδιαγράμματος τῶν ἐπὶ μέρους ἐνεργειῶν καὶ τὴν ρύθμιση πρακτικῶν θεμάτων, ὥστε νὰ προωθηθεῖ ἡ διαδικασία συλλογῆς ὑπογραφῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, γιὰ τὴν ἐνεργοποίηση τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος πρὸς διεξαγωγὴ Δημοψηφίσματος γιὰ τὴν προαιρετικὴ ἢ μὴ ἀναγραφὴ τοῦ θρησκεύματος στὶς Ταυτότητες.

Ἐξυπακούεται, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος παραμένει σταθερὴ στὶς ἀποφάσεις της ἐπὶ τοῦ θέματος.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 17ης Αὐγούστου 2000

Ἡ πρόσφατη ἀπόφαση τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐπιτρέψῃ τὰ πειράματα ἐπὶ ἀνθρωπίνων ἐμβρυονικῶν κυττάρων ποῦ προέρχονται ἀπὸ κλωνοποίησιν τύπου Dolly προκάλεσε ἔντονη πολιτικὴ καὶ ἰατρικὴ διαμάχη, ἀλλὰ καὶ ἐπαναφέρει τὴν ἀνάγκη νὰ τονισθεῖ, ὅτι τὸ ἠθικὸ κριτήριον εἶναι ἀνυπέβλητα ἀνώτερον ἀπὸ τὸ ὅποιο ἐπιστημονικὸ ἐπίτευγμα.

Ἡ Ἐκκλησία μας, ποῦ μεταξὺ τῶν ἄλλων καθημερινὰ ζεῖ τὸ δρᾶμα τῆς ἀσθένειας καὶ τὴν ἀνάγκη γιὰ ὑγεία καὶ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, σκεπάζεται μὲ ὅλη τὴν τὴν φιλανθρωπία καὶ ἀγάπη κάθε ἐπιστημονικὴ προσπάθεια ποῦ προάγει τὴν ὑγεία καὶ

χαρίζει έλπίδα ζωής.

Έκφράζει, όμως και την εύαισθησία της στην παράλληλη ανάγκη περιφρουρήσεως των αιωνίων ήθικων και πνευματικών αξιών. Ο άνθρωπος ως πρόσωπο έχει μεγαλύτερη αξία από την βιολογική ζωή. Αναγνωρίζουμε, ότι είναι πολύ δύσκολο να άντισταθεί κανείς στα δεδομένα της Έπιστήμης που λειτουργούν ως τετελεσμένα γε-νικευμένης πρακτικής. Ίσως όμως αποδειχθεί όλέθριο να παραδοθούμε άμαχητί.

Κατόπιν τούτων:

α) Η Έκκλησία μας εκφράζει την κατηγορηματική αντίθεσή της στην διεξαγωγή πειραμάτων σε άνθρωπινα έμβρυονικά κύτταρα. Αυτό που έτσι ονομάζεται έξυπνοει την καταστροφή όχι έμβρυονικών κυττάρων αλλά άνθρωπίνων έμβρύων.

β) Η άποψη, ότι το άνθρωπινο πρόσωπο αρχίζει να διαμορφώνεται από την 14η μέρα της συλλήψεως, δίνει μόν άλλοθι στους Βρεταννούς Έπιστήμονες, αλλά έχοντας σχολαστική προέλευση και όχι έπιστημονική βάση, αποτελεί ύποκειμενική πίστη και αύθαίρετη δοξασία. Η Έκκλησία και η χριστιανική συνείδηση δέχονται τόν άνθρωπο ως πρόσωπο με αίώνια και άθάνατη προοπτική από την στιγμή της συλλήψεώς του.

γ) Οί διακρίσεις ανάμεσα στους ανθρώπους όλο και περισσότερο αύξάνουν. Όλα δείχνουν πώς η πορεία των κοινωνιών μας είναι καθαρά πλέον «εύγονική» και ρατσιστική. Η προσπάθεια όμως βελτιώσεως της ζωής δέν μπορεί να περνάει από την καταστροφή εκατομμυρίων άνθρωπίνων ύπάρξεων έμβρυϊκής ηλικίας.

δ) Οί γνώσεις μας σχετικά με τις συνέπειες της κλωνοποίησης είναι ελάχιστες και οί δυνατότητες προεκτιμήσεως των ενεργειών μας μικρότερες. Γι αυτόν λόγον αύτόν, κάθε άπόφαση σχετική με τις έφαρμογές και τά πειράματα της κλωνοποίησης πρέπει να γίνεται με πολλή περίσκεψη, κοινή συμφωνία και μεγάλο σεβασμό στις άνθρωπινες αξίες. Ο κίνδυνος της άντικειμενοποίησης του ανθρώπου και της χρήσεώς του ως ύλικου είναι πλέον όρατός.

ε) Ακόμη, η κλωνοποίηση θα ήταν δυνατόν να οδηγήσει σε οικονομική ή ύποκείμενη σε άνεξέλεγκτα συμφέροντα και προγραμματισμούς θεώ-

ρηση του ανθρώπου. Θα μπορούσε επίσης να παραδώσει την άνθρωπινη τύχη, την αξιοπρέπεια και τó μέλλον στα χέρια κυβερνήσεων ή εταιρειών με άνήθικους και ιδιοτελείς σκοπούς ή ασύνετη και έπιπόλαιη χρήση.

στ) Μία κοινωνία που –είναι νόμος πλέον– νομιμοποιεί σήμερα, ό,τι άπαγόρευε χθές, ποιός μας διαβεβαιώνει ότι δέν θα νομιμοποιήσει αύριο ό,τι άπαγορεύει σήμερα; Ποιός λοιπόν μπορεί να μας εξασφαλίσει από τόν κίνδυνο ή «θεραπευτική» κλωνοποίηση να άποτελέσει τó ένδιάμεσο σκαλοπάτι για την «άναπαραγωγική» κλωνοποίηση του ανθρώπου;

ζ) Μήπως τελικά η Βρεταννική Κυβέρνηση θέλει να νομιμοποιήσει έτεροχρονισμένα κάτι που έχει ήδη γίνει και η ίδια έδω και καιρό γνωρίζει;

«Τά όφέλη για την άνθρωπιότητα είναι τέτοια που ξεπερνούν όποιους ήθικούς ένδοιασμούς», δήλωσε ό Πρόεδρος της Έπιτροπής Υγείας της Βρεταννίας Λίαμ Ντόναλτσον. Οί ήθικες άναστολές, όμως, είναι τέτοιες που ξεπερνούν κάθε «όφελος» για την άνθρωπιότητα, άπαντά η Έκκλησία.

(Έκ της Αρχιγραμματείας της Ίεράς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ της 19ης Αύγουστου 2000

Με χθεσινό τηλεγράφημά του πρός τόν Πατριάρχη Ρωσίας κ. Άλέξιο ό Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Άθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος εκφράζει την άγωνία του για την τύχη του πληρώματος του ύποβρυχιου «Κούρτς» και εύχεται να έπιτύχουν οί καταβαλλόμενες προσπάθειες για την σωτηρία του. Παράλληλως ό Μακαριώτατος διαβεβαιού τόν Πατριάρχη ότι η Έκκλησία της Ελλάδος προσεύχεται για την εύόδωση των προσπαθειών, ώστε τó άτύχημα να μη καταλήξει σε τραγωδία και άπευθύνει λόγους συμπαθείας πρός τή ρωσική κυβέρνηση, τούς συγγενείς των έγκλωβισμένων και πρός τó ρωσικό λαό.

(Έκ της Αρχιγραμματείας της Ίεράς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ της 19ης Αύγουστου 2000

Με έκκλησιαστική λαμπρότητα τελούνται σή-

μερα στην Μόσχα τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀνακατασκευασθέντος στὴν ἴδια θέση καὶ μὲ τὸ ἴδιο σχέδιο περικαλλοῦς Ναοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ποῦ εἶχε τὸ 1933 ἀνατιναχθῆ μὲ ἐντολὴ τοῦ Στάλιν γιὰ νὰ ἀνεγερθῆ στὴ θέση του τὸ «Σπίτι τοῦ Λαοῦ» δηλαδὴ ἡ ἔδρα τοῦ ἀνωτάτου Σοβιετ. Γεγονότα ἀνεξήγητα, ὅπως λ.χ. τὰ ἀναβλύζοντα ἀνεξάντλητα νερὰ κατὰ τὴν ἐκσκαφὴ τῶν θεμελιῶν, δὲν ἐπέτρεψαν τὴν ὑλοποίησιν τοῦ μεγαλεπήβολου σχεδίου, ποῦ προέβλεπε τὴν, σὲ μορφή τοῦ σώματος τοῦ Λένιν, ἀνοικοδόμησιν πελωρίων διαστάσεων κτιρίου μὲ τὴν πρόβλεψιν νὰ εἶναι ἡ αἴθουσα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στὸ κεφάλι τοῦ ἀγάλματος. Ἀντὶ τοῦ κτιρίου αὐτοῦ κατεσκευάσθη μία μεγάλη ὑπαίθρια θερμαινόμενη πισίνα. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ καθεστώτος ἀπεφασίσθη ἡ ἀνακατασκευὴ τοῦ Ναοῦ στὸ ἴδιο μέρος. Σὲ αὐτὸ συνέβαλαν τὸ κράτος, δημόσιοι ὀργανισμοί, ἡ Ἐκκλησία, καὶ ὁ λαός. Ἄς σημειωθῆ ὅτι ὁ παλαιὸς ναὸς εἶχε ἀνεγερθῆ εἰς μνήμην τῶν πεσόντων ρώσων στρατιωτῶν στοὺς πολέμους τοῦ Ρωσικοῦ ἔθνους.

Στὴν τελετὴ τῶν ἐγκαίνιων ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπέστειλε ἀντιπροσωπεῖα ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιον, Πρόεδρον τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, Σάμου καὶ Ἰκαρίας κ. Εὐσέβιον, Ἐλασσῶνος κ. Βασίλειον καὶ τὸν Ἀρχιμ. Προκόπιον Πετρίδην, Γραμματέα τῆς ὡς ἄνω Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ ἀντιπροσωπεῖα μας κομίζει πρὸς τὸν Πατριάρχη Ρωσίας κ. Ἀλέξιο συγχαρητήριο ἐπιστολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδοῦλου καὶ ὡς δῶρον ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἓνα πολυτελὲς Δισκοπότηρον μὲ ἐγγάρκτη ἀφιερωματικὴ ἐπιγραφή, γιὰ τὶς λειτουργικὲς ἀνάγκες τοῦ ἐγκαινιαζομένου Ἱεροῦ Ναοῦ.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 21ης Αὐγούστου 2000

Συνῆλθε σήμερα, 21η τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἐ.ἔ., στὴν προγραμματισμένη Συνεδρία τῆς, ἡ Ἐπιτροπὴ διαδικασίας τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν γιὰ τὸ θέμα τῆς προαιρετικῆς ἢ μὴ ἀναγραφῆς

τοῦ Ἐρησκειύματος στὰ νέα Δελτία Ταυτοτήτων.

Κατὰ τὴν σημερινὴ Συνεδρία καθορίσθησαν οἱ γενικὲς ἀρχὲς ποῦ θὰ διέπουν τὴν διαδικασίαν συλλογῆς τῶν ὑπογραφῶν καὶ θὰ ἀνακοινωθοῦν τὴν 1η Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. στοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων. Τὴν ἴδια ἡμέρα θὰ δοθεῖ Συνέντευξις Τύπου γιὰ τὸ ἐν λόγω θέμα.

Τέλος τονίζεται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία προχωρεῖ στὴν διαδικασίαν γιὰ τὴ συλλογὴ τῶν ὑπογραφῶν μὲ σταθερότητα. Ἦδη ἐκτυπώνονται τὰ ἐντυπα τὰ ὁποῖα καὶ θὰ ἀποσταλοῦν στὶς Ἱερὰς Μητροπόλεις ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ των.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 21ης Αὐγούστου 2000

Συνεδρίασεν σήμερα ἡ συγκροτηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ συζητήσῃ τὸ θέμα ποῦ προέκυψε ἀπὸ τὴν μελετώμενη ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἐξαίρεσις τοῦ μαθήματος τῶν Ἐρησκειτικῶν ἀπὸ τὶς πανελλήνιες ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν Β' καὶ Γ' τάξεων τοῦ Ἐνιαίου Λυκείου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε ὁμόφωνα νὰ εἰσηγηθῆ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἀγωνισθῆ σθεναρὰ προκειμένου νὰ ἀποτραπῆ ἡ κατάργησις τῶν ἐξετάσεων γιὰ τὸ μάθημα τῶν Ἐρησκειτικῶν, ἐπειδὴ αὐτὴ θὰ συντελέσῃ στὴν μείωσιν τοῦ κύρους τοῦ μαθήματος στὴ συνείδησιν τῶν μαθητῶν. Ἐπισημαίνεται ἐπίσης ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀναγνωρίζει μὲν τὸν κόπον τῶν μαθητῶν τὸν προερχόμενο ἀπὸ τὸν μεγάλο ἀριθμὸ τῶν ἐξεταζομένων μαθημάτων, δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ δεχθῆ ὡς λύσιν τοῦ προβλήματος τὴν ἐξαίρεσις τοῦ μαθήματος τῶν Ἐρησκειτικῶν ἀπὸ τὶς πανελλήνιες ἐξετάσεις διότι ἔτσι θὰ ὑποβαθμισθῆ καὶ μέσα στὶς τάξεις, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ ἄλλα μαθήματα ποῦ δὲν ἐξετάζονται στὶς πανελλήνιες ἐξετάσεις.

Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ἐπιδώσῃ σχετικὸ ὑπόμνημα στὴ Διαρκῆ Ἱερὰ Σύνοδο μὲ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα ποῦ δικαιώνουν τὴν ἄποψιν τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν μὴ κατάργησιν τῶν ἐξετάσεων τῶν Ἐρησκειτικῶν. Ἀναμένεται ὅτι ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος

βάσει του ύπομνήματος θά άπευθυνθη έγγρα-
φως πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸ τῆς Παιδείας.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 23ης Αύγουστου 2000

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος ἀναχωρεῖ αὐριο γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸ παλαίφατο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων ἐπὶ κεφαλῆς ἐπισήμου Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν ὁποία συμμετέχουν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων καὶ Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμανδρίτης κ. Θεολόγος Ἀποστολίδης, ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Πρωτοπρεσβύτερος κ. Θωμᾶς Συνοδινός, οἱ Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιμανδρίτες κ. Νεκτᾶριος Ντόβας, Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Ἄνω Ξενιάς Ἀλμυροῦ Βόλου, κ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος, Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων καὶ ὁ κ. Παῦλος Ἀποστολίδης, Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Σουμελᾶ, ὁ Ἱερολογιώτατος Ἀρχιδιάκονος κ. Διονύσιος Κατερίνας καὶ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Πυλαρινός, Διευθυντῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας Οἰκονομικῶν. Ἡ ἐπίσημη αὐτὴ ἐπίσκεψη, ἡ ὁποία θά διαρκέσει ἀπὸ τὴν 24ῃ ἕως τὴν 30ῃ Αύγουστου ἐ.ἔ., ἐντάσσεται στὸ πλαίσιο τῶν Εἰρηνικῶν Ἐπισκέψεων ποὺ πραγματοποιεῖ ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Τάξη μετὰ τὴν ἐκλογή καὶ ἐνθρόνισή του, στὶς ἀδελφές ὁμόδοξες Ἐκκλησίες. Ἡ ἐπίσκεψη στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων εἶναι ἡ τέταρτη Εἰρηνικὴ Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου, ἀφοῦ προηγήθηκαν ἐκεῖνες στὰ ἄλλα τρία πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα, δηλαδὴ Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας. Εἶναι σημαντικό, μάλιστα, τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Μακαριώτατος ἐπισκέπτεται τὴν Ἁγία Γῆ στὴν ὁποία διαδραματίσθηκαν τὰ κοσμοσωτήρια γεγονότα τῆς ἐπίγειας

παρουσίας τοῦ Θεανθρώπου, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Ἰωβηλαίου ἔτους, δηλαδὴ τῆς συμπληρώσεως 2000 χρόνων ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου.

Στὴν ἐπίσκεψή του αὐτὴ ὁ Μακαριώτατος θά ἔχει τὴν εὐκαιρία νὰ συναντηθεῖ μετὰ τὸν Μακαριώτατο Προκαθήμενο τοῦ Ἑλληνορθόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων κ.κ. Διόδωρο καὶ τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς τῆς γεραρᾶς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας. Μὲ ἐνδιαφέρον ἀναμένεται ἐπίσης ἡ συνάντηση τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὸν Πρόεδρο τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ κ. Moshe Katsav, τὸν Πρόεδρο τῶν Παλαιστίνων κ. Πάσερ Ἀραφάτ, τὸν Ὑπουργὸ Ἐργασκευμάτων τῆς Ἰσραηλινῆς Κυβερνήσεως κ. Yossi Beilin καὶ τὸν ἐκεῖ Πρέσβυ τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀναστάσιο Μητσιάλη.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του ὁ Μακαριώτατος θά συναντηθεῖ τόσο μετὰ ἐκπροσώπους τῶν ἄλλων χριστιανικῶν δογμάτων καὶ ὁμολογιῶν στὴν περιοχὴ, ὅσο καὶ μετὰ τὸν Ἀρχιεραβθῖνο καὶ τὸν Μουφτὴ τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἐπίκεντρο τῶν Ἐργασκευτικῶν Ἐκδηλώσεων θά ἀποτελέσει ἡ Πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία στὸ Πάνσεπτο Μνῆμα τῆς Θεοτόκου στὴ Γεθσημανὴ τὴν Δευτέρα 28 Αύγουστου (15 Αύγουστου μετὰ τὸ Παλαιὸ Ἡμερολόγιο, Ἑορτὴ τῆς Παναγίας), μετὰ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου καὶ συλλειτουργούντων Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίσης ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ Τιμία Αὐτοῦ Συνοδεία θά ἐπισκεφθοῦν τὸν Πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, τὴ Βασιλικὴ τῆς Γεννήσεως στὴ Βηθλεέμ, τὸν τόπο τῆς Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου μας στὸν Ἰορδάνη, τὸν χώρο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στὴ Ναζαρέτ καὶ τὰ μοναστικὰ κέντρα τῆς περιοχῆς.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

Παρατίθεται στὴ συνέχεια τὸ Πρόγραμμα τῆς Ἐπισκέψεως, ἐνῶ λεπτομερῆς ἐκθεσις θά δημοσιευθῇ στὸ προσεχὲς τεῦχος μας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Πέμπτη, 24 Αυγούστου

1.30 μ.μ. "Αφιξίς τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, μετὰ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον Ben Gurion, ἐν Τελ Ἀβίβ, διὰ τῆς εἰδικῆς πτήσεως C-130 HERCULES. Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσωπεία μετ' ἐκπροσώπων τοῦ Ὑπουργείου Ὀρησκευμάτων καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τοῦ Ἰσραήλ, ὑποδέχονται τὸν Μακαριώτατον.

Ἐπιθίβασις εἰς τὰ αὐτοκίνητα καὶ μετάβασις εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον «7 ARCHES», ἐν τῷ Ὅρει τῶν Ἐλαιῶν, ἔνθα καὶ καταλύει ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ Συνοδεία Αὐτοῦ.

Γεῦμα αὐτόθι.

5.30 μ.μ. Ἐπίσημος ὑποδοχὴ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ, ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἰερουσαλήμ εἰς τὴν Πύλην Δαυῖδ, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, τοῦ Προξενικοῦ, ἐν Ἰεροσολύμοις, Σώματος, τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν τῆς Πόλεως καὶ τῶν πιστῶν.

Ἀκολούθως, προπορευομένων τῶν προσκόπων καὶ τοῦ Ἱερατείου, ἡ πομπὴ ὁδεύει πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐμπροσθεν τῆς κεντρικῆς θύρας τῶν Πατριαρχείων, τὸν Μακαριώτατον ὑποδέχεται ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης τῶν Ἰεροσολύμων κ.κ. Διόδωρος ὁ Α' καὶ ἐν συνεχείᾳ (ἀμφότεροι οἱ Προκαθήμενοι), ἐν πομπῇ, κρουομένων τῶν κωδῶνων κατέρχονται εἰς τὸν Πανιέρον Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως.

Πρὸ τῆς Ἁγίας Ἀποκαθηλώσεως, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ.κ. Χριστόδουλος, ἐνδύεται τὸν Μανδύαν καὶ εἰσοδεύει πρὸς τὸν Πανάγιον Τάφον. Πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης ὑποδέχεται Αὐτὸν καὶ εὐθὺς

ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀναγινώσκει τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς Ἀναστάσεως. Ἀκολούθως ἀναπέμπεται δέησις.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ Προκαθήμεοι εἰσέρχονται εἰς τὸ Καθολικὸν τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ἔνθα ψάλλεται ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ, ἐπὶ τῆς αἰσίᾳ ἀφίξει εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.κ. Χριστοδούλου καὶ τῆς Σεπτῆς Αὐτοῦ Συνοδείας, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ὑποδεχθέντων Αὐτὸν ἐπισήμων καὶ τῶν πιστῶν.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Δοξολογίας ὁ Μακαριώτατος εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἱερὸν τοῦ Καθολικοῦ, ἐκδύεται τὸν Μανδύαν καὶ μετὰ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ ἀνέρχεται διὰ τῆς κλίμακος ἐκ τοῦ Ἱεροῦ εἰς τὸν Φρικτὸν Βράχον τοῦ Γολγοθᾶ, ἔνθα ἀναγινώσκει τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν, ἀναπέμπει δέησιν καὶ προσκυνεῖ τὸ σημεῖον τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου. Κατόπιν κατέρχεται διὰ τῆς αὐτῆς κλίμακος, ἐν τῷ Ἱερῷ.

Εὐθὺς εἶθ' ἅπαντες ἀνέρχονται, ἐν πομπῇ, εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔνθα ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἰεροσολύμων προσφωνεῖ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν. Ἐπειτα ἀντιφώνησις ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, εὐθὺς εἶτα προσφέρονται ἀναψυκτικά, εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Θρόνου, οἱ δὲ προσελθόντες πιστοὶ εὐχονται τῷ Μακαριωτάτῳ τὸ «ὡς εὐ παρέστη».

7.30 μ.μ. Μετάβασις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀναστασίου Μητσιάλῃ ἐν Χερτζλία - Πιτούαχ, ἔνθα οὗτος περὶ τὴν 20.30, παραθέτει δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ.

Ἐπιστροφὴ εἰς Ἱερουσαλήμ.

Παρασκευὴ, 25 Αὐγούστου

5.00 π.μ. Κάθοδος τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου πρὸς Γεθσημανῆ.

7.30 π.μ. Ἐκκίνησις ἐξ Ἱεροσολύμων διὰ τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας. Ἐπίσκεψις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίων Ἰωάννου καὶ Γρηγορίου τῶν Χοζεβιτῶν.

9.30 π.μ. Ὑποδοχὴ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως Ἱεριχοῦς ὑπὸ τοῦ Δημάρχου καὶ ἐκπροσώπων τῆς Παλαιστινιακῆς Διοικήσεως. Ἐπίσκεψις εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς τοῦ Σαρανταρίου Ὅρους καὶ Προφήτου Ἐλισαίου.

11.30 π.μ. Μετάβασις τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὸν παραδοσιακὸν τόπον τῆς Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου παρὰ τῆ Ὀχθη τοῦ Ἰορδάνου Ποταμοῦ διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Ἀγιασμοῦ.

Ἐν συνεχείᾳ ἐπίσκεψις εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς Ἀββᾶ Γερασίμου, Μάρθας καὶ Μαρίας ἐν Βηθανίᾳ καὶ τὸν Τάφον τοῦ Ἁγίου Λαζάρου.

Ἐπιστροφή εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον, ἔνθα τὸ γεῦμα.

7.00 μ.μ. Ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκέπτεται τὸν Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων κ. Turkom Manoojian. Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, Συνοδοὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐπισκέπτονται τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν ἐτέρων Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, οἱ ὅποιοι παρευρέθησαν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου:

1. Τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῶν Κοπτῶν.
2. Τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῶν Συριανῶν Mar Swerios Maiki Murad.
3. Τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῶν Αἰθιόπων Abba Mathewos.
4. Τὸν Ἐπίσκοπον τῶν Ἀγγλικανῶν Rian Abu El-Asal.

Σάββατον, 26 Αὐγούστου

6.00 π.μ. Ἀναχώρησις τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ δι' ἐπίσκεψιν τῆς περιοχῆς Ἄνω Γαλιλαίας.

8.15 π.μ. Ἐπίσημος ὑποδοχὴ τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ, εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν Ναζαρέτ.

Προσκύνησις τοῦ Ἱεροῦ χώρου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Ἡ Α.Μ. ὁ

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος προεξάρχει τῆς Θείας Λειτουργίας, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναζαρέτ κ. Κυριακὸς παραθέτει Γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ.

Ἀνάπαυσις ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ Howard Hohhson.

2.00 μ.μ. Ἐπίσκεψις εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸ Θαβώρειον Ὅρος. Ἀκολούθως ἐπίσκεψις εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐν Τιβεριάδι καὶ Καπερναοῦμ.

Ἐπιστροφή εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ Δεῖπνον εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον.

Κυριακὴ, 27 Αὐγούστου 2000

9.00 π.μ. Ἀναχώρησις διὰ τὸ Πατριαρχεῖον.

9.30 π.μ. Ἐκκίνησις ἐκ τῶν Πατριαρχείων ἐν πομπῇ, πεζῇ διὰ τὸ Θεομητορικὸν Μνημα ἐν Γεθσημανῇ. Προϋπάντησις ἐμπροσθεν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐνδύεται τὸν Μανδύαν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν Ναόν. Προεξάρχωντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τῆ συμπαραστάσει τῶν Ἀρχιερέων ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἄρχεται ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἐγκωμίων ἐπὶ τῇ Κοιμήσει τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἀκολουθίας, προσφέρονται ἀναψυκτικὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ παρακειμένου Ἡγουμενείου.

Γεῦμα ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ.

4.15 μ.μ. Ἐκκίνησις διὰ τὴν Ἁγίαν Πόλιν Βηθλεέμ. Στάθμευσις ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.

5.30 μ.μ. Ἐπίσημος ὑποδοχὴ τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ, ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς Ἁγίας Πόλεως Βηθλεέμ, ὑπὸ ἐκπροσώπων τῆς Παλαιστινιακῆς Διοικήσεως.

5.50 μ.μ. Ἐπίσημος ὑποδοχὴ Αὐτοῦ πρὸ τῆς Βασιλικῆς τῆς Γεννήσεως ἐν Βηθλεέμ, ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, ὑπὸ τοῦ Πατριαρχι-

κοῦ ἐν Βηθλεὲμ Ἐπιτρόπου, Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀβήλων κ. Δωροθέου, τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ Ἱερατείου, ἐνδεδουλευμένου ἐόρτια ἄμφια.

Ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐνδύεται τὸν Μανδύαν καὶ εἰσοδεύει εἰς τὴν Βασιλικὴν τῆς Γεννήσεως, καὶ προσκυνᾷ τὸ Θεοδέγμον Σπήλαιον, ἔνθα ἐτέχθη ὁ Κύριος. Ἀνάγνωσις τῆς Εὐαγγελικῆς Περικοπῆς τῆς Γεννήσεως. Ἔπεται μικρὰ δέησις.

Ἄνοδος εἰς τὸ Ἱγουμενεῖον, ἔνθα προσφέρονται ἀναψυκτικά.

8.00 μ.μ. Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Πρόεδρον κ. Πάσερ Ἀραφάτ.

Ἐπίσημον Δεῖπνον, παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῶν Παλαιστινίων κ. Πάσερ Ἀραφάτ ἐν τῷ Προεδρικῷ Μεγάρῳ ἐν Βηθλεὲμ πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου καὶ τῶν τιμίων Αὐτοῦ Συνοδῶν.

Ἐπιστροφή εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ Δεῖπνον εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον.

Δευτέρα, 28 Αὐγούστου 2000

7.15 π.μ. Ἀναχώρησις διὰ τὸ Θεομητορικὸν Μνῆμα.

7.30 π.μ. Πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία ἐν τῷ Πανσέπτῳ καὶ Θεομητορικῷ Μνήματι ἐν Γεθσημανῇ, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, τῇ συλλειτουργίᾳ Ἀρχιερέων τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὸ πέρασ ταύτης προσφέρονται ἀναψυκτικὰ ἐν τῷ παρακειμένῳ Ἱγουμενίῳ.

12.30 μ.μ. Γεῦμα ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ.

5.00 μ.μ. Ἐπίσκεψις εἰς τὸν Ὑπουργὸν Ὁρησκευμάτων τοῦ Ἰσραὴλ Mr. Yossi Beilin.

7.00 μ.μ. - 9.00 μ.μ. Ἐπίσημος δεξίωσις, παρατιθέμενη ὑπὸ τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ. Διοδώρου τοῦ Α΄, ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐτοῦ ἐπαύλει τῆς Μικρᾶς Γαλιλαίας, πρὸς τιμὴν τῆς

Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ.

Μεσονύκτιον Θεία Λειτουργία ἐν τῷ Ἱερῷ Κουβουκλίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Τρίτη, 29 Αὐγούστου 2000

7.30 π.μ. Θεία Λειτουργία ἐν τῷ Θεοδέγμονι Σπηλαίῳ τῆς Ἁγίας Βηθλεὲμ, μετὰ τὸ πέρασ ταύτης, ἄνοδος εἰς τὸ Ἱγουμενεῖον, ἔνθα τὸ πρόγευμα.

Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἱερὰν Λαύραν Σάββα τοῦ Ἱγιασμένου καὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν Ἀβθᾶ Θεοδοσίου καὶ Ποιμένων ἐν Μπέτ-Σαχούρ, ἔνθα καὶ τὸ πρότυπον Σχολεῖον τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

1.00 μ.μ. Γεῦμα παρατιθέμενον ὑπὸ τῆς, ἐν Ἱεροσολύμοις, Ἀραβοφώνου Ὁρθόδοξου Κοινότητος, ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ Christmas πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ.

5.30 μ.μ. Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίου Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου, ἔνθα ὁ Τάφος τοῦ Ἁγίου.

7.00 - 9.00 μ.μ. Δεξίωσις, παρατιθέμενη ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἱεροσολύμοις, κ. Πέτρου Παναγιωτοπούλου, πρὸς τιμὴν τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ Ambassador.

Τετάρτη 30 Αὐγούστου 2000

10.30 π.μ. Ἐπίσημος Ἐπίσκεψις τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.κ. Χριστοδούλου εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ κ. Moshe Katsay.

11.30 π.μ. Ἐπίσκεψις εἰς τὸν Μουφτὴν Ἱεροσολύμων Ἰκριμα Σάμπρι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Τεμένους El-Aksa.

12.30 μ.μ. Γεῦμα ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ.

4.00 μ.μ. Ἀναχώρησις ἐκ τοῦ Ξενοδοχείου δι' ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Τάφον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐν Λύδδῃ.

Ἐκεῖθεν μετάβασις εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον Ben Gurion, δι' ἐπιστροφήν.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τής 24ης Αύγούστου 2000

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος πληροφορηθεὶς τὴν ἀπώλειαν ὀλοκλήρου τοῦ πληρώματος τοῦ ρωσικοῦ ὑποβρυχίου εἰς τὴν περιοχὴ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἀπέστειλεν εἰς τὸν Προκαθήμενος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, Πατριάρχην Μόσχας κ. Ἀλέξιον, ἐπιστολὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζει τὰ εἰλικρινῆ του συλλυπητήρια ὡς καὶ ὅλης τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ τραγικὸν γεγονός. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ὁ Μακαριώτατος μετὰ ἄλλων ἀναφέρει καὶ τὰς ἑξῆς: «Ἐπὶ δεκαήμερον ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλλάς ἐν ἀγωνίᾳ εἶχε συμπαραταχθῆ μετὰ τοῦ Ὁρθοδόξου Ρωσικοῦ Λαοῦ εἰς συστράτευσιν προσευχῆς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πληρώματος τοῦ ἐγκλωβισθέντος ὑποβρυχίου. Ἡ τελικὴ ἐπίσημος ἀνακοίνωσις περὶ τῆς ἀπώλειας τῶν ἑκατὸν δέκα ὀκτώ (118) ἀξιωματικῶν καὶ ναυτῶν ἐπλήρωσε πάντας ἡμᾶς μεγάλης συγκινήσεως καὶ πόνου ψυχῆς. Ἡ σκέψις ἡμῶν στρέφεται μετὰ συμπαθείας πρὸς τοὺς βαρυσταλοῦντας συγγενεῖς τῶν θυμάτων πρὸς τοὺς ὁποίους παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Θεοτίμητον Μακαριότητα, ὅπως μεταφέρῃ, ὡς φιλόστοργος καὶ ἀγῶν πνευματικὸς αὐτῶν Πατήρ, τὰ ἐκ θαθέων συλλυπητήρια ἡμῶν προσωπικῶς καὶ ἀπάσης τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 31ης Αύγούστου 2000

Συνήλθε σήμερα 31 Αύγούστου ἐ.ἔ., ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, στὴν τελευταία μὲ τὴν παλαιὰ της σύνθεσις Συνεδρία ἢ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα θέματα τὰ ὁποῖα ἀπασχόλησαν τὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἦταν καὶ τὸ θέμα τῆς ὑποθαμίσεως τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν Ὁρησκευτικῶν στὶς τελευταῖες τάξεις τοῦ Λυκείου ὕστερα ἀπὸ τὶς δημοσιευθεῖσες στὸν Τύπο πληροφορίες γιὰ τὴ μὴ συμπερίληψή του στὰ ἐξετάζόμενα μαθήματα ὡς καὶ τὸ θέμα τῆς μὴ ἀναγραφῆς τοῦ Ὁρησκείματος στὰ Δελτία Ταυτοτήτων.

Α. Ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος ἀφοῦ συνεζήτησε

διεξοδικὰ τὸ θέμα καὶ μὲ ἀγωνία γιὰ τὶς ἐπιπτώσεις μιᾶς τέτοιας ἀποφάσεως, ἀπεφάσισε τὴν ἀποστολὴν στὸν Ἐξοχώτατο κ. Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων Συνοδικῆς Ἐπιστολῆς, ὅπου γιὰ δευτέρη φορὰ θὰ διατυπώνονται οἱ θέσεις τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ θέμα αὐτό.

Συγκεκριμένα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος:

1. Ἐκφράζει τὴν ἐπιδοκιμασίαν της στὴν πρόθεσις τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων γιὰ τὴν μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐξεταζομένων μαθημάτων στὶς Πανελλαδικὰς ἐξετάσεις τοῦ Λυκείου. Δὲν συμφωνεῖ ὅμως ὅπως τὸ μάθημα τῶν Ὁρησκευτικῶν θυσιάσθῃ στὸ βωμὸ τοῦ μέτρου αὐτοῦ.

2. Ἐπισημαίνει, ὅτι σύμφωνα πρὸς τὸ ἄρθρο 2 Ν. 590/1977 «ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνεργάζεται μετὰ τῆς Πολιτείας, προκειμένου περὶ θεμάτων κοινῆς ἐνδιαφέροντος, ὡς τὰ τῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς νεότητος...». Ὡς ἐκ τούτου ὀφείλει ἡ Πολιτεία νὰ διαλεχθῆ μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ θέματος.

3. Ἀπαντᾷ στὴν Ὑπουργικὴ ὑπόμνησις «ὅτι τὰ Ὁρησκευτικὰ ὀρίστηκαν ὡς πανελλαδικῶς ἐξετάζομενο μάθημα κατὰ τὴν τελευταία διετία» καὶ χαρακτηρίζει αὐτὸ ὡς συλλογιστικὸ «τέχνασμα» τῶν ἀρμοδίων ἐκπαιδευτικῶν συμβούλων, ἀφοῦ τὰ πρὸς διετίας πανελλαδικῶς ἐξετάζομενα μαθήματα γιὰ τὴν εἰσαγωγὴν στὰ ΑΕΙ καὶ ΤΕΙ τῆς χώρας δὲν ἀλλοίωσαν τὴν λειτουργία τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων τῆς Β' καὶ τῆς Γ' Λυκείου, στὶς ὁποῖες ὅλα τὰ μαθήματα ἐξετάζοντο ἰσότιμα γιὰ τὴν κάλυψιν τῶν θεσμοθετημένων σκοπῶν τῆς Παιδείας, δηλαδὴ ἴσχυαν οἱ προαγωγικὰς ἐξετάσεις ἀπὸ τῆς Β' Λυκείου καὶ οἱ ἀπολυτήριες ἀπὸ τῆς Γ' Λυκείου μὲ ἐξετάσεις σὲ ὅλα τὰ μαθήματα.

4. Θέτει ὑπ' ὄψιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τὴν μεγίστην γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸν σημασίαν τῆς διδασκαλίας τῶν Ὁρησκευτικῶν, σημειώνοντας μετὰ ἄλλων ὅτι ἡ Ἐκκλησία πιστεύει, ὅτι τὸ μάθημα τῶν Ὁρησκευτικῶν εἶναι ὀργανικὸ καὶ ἀναπαλλοτρίωτο στοιχεῖο τῆς μακροαίωνης ἐθνικῆς, πνευματικῆς μας κληρονομίας καὶ ὅτι συνδέει ἄρρηκτα τὰ ἀγαθὰ τῶν γνώσεων μὲ τὴν βιωματικὴν ἐμπειρίαν τῆς συνέχειας τῆς ἐθνικῆς μας συνειδήσεως. Τί Εὐρωπαῖος θὰ εἶναι ὁ Ἕλληνας πολίτης, διερωτᾶται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος στὴν Ἐπιστολήν της, σὲ

μιὰ κατὰ παράδοση χριστιανική Εὐρώπη, ἂν δὲν γνωρίζει τί εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή, ποιό τὸ περιεχόμενο τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τί εἶναι καὶ γιατί εἶναι διεσπασμένη ἡ Ἐκκλησία σὲ παγκόσμια κλίμακα, τί θετικὸ προσέφερε ὁ χριστιανισμὸς στοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου καὶ ποιές ὑπῆρξαν οἱ μεγάλες κρίσεις στὴν ἱστορική του πορεία, ποιά εἶναι ἡ σχέση του μὲ τίς μονοθεϊστικὲς καὶ ἄλλες μεγάλες θρησκείες τοῦ κόσμου, ποιά εἶναι ἡ ἰδιαίτερη ἀπάντηση τοῦ χριστιανισμοῦ στὸ περὶ ἡθους ἐρώτημα, πῶς ἀντέχει στὶς ἰδεολογικὲς ἀντιπαρθέσεις δύο χιλιετιῶν μὲ ἐντυπωσιακὴ ἀπήχηση σὲ ὅλες τίς πτυχές τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν λαῶν, καὶ ποιά εἶναι ἡ προσφορὰ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἰδικώτερα στὴ διαμόρφωση τῆς ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς ταυτότητος καὶ παραδόσεως τοῦ λαοῦ μας;

5. Ὑπογραμμίζει ὅτι στὴ σημερινὴ συγκυρία ποὺ οἱ Ἕλληνες ἀνοιξαν νέους ὀρίζοντες εἶναι ἀπαραίτητες οἱ γνώσεις ἐκεῖνες ποὺ θὰ βοηθήσουν τὸν Ἕλληνα νὰ κινηθεῖ σὲ αὐτοὺς τοὺς ὀρίζοντες. Τὴν ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα ποιές εἶναι οἱ γνώσεις αὐτές, δίδει ὁ ὀπουδῆποτε γῆς Ἀπόδημος Ἑλληνισμὸς, ὁ ὁποῖος γιὰ νὰ ἐπιβίωσει στοὺς «νέους ὀρίζοντες» ὄχι μόνον δὲν ἀποδυνάμωσε, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐνίσχυσε τοὺς δεσμοὺς τῆς πνευματικῆς του κληρονομίας μὲ τὴν πίστη του, γι' αὐτὸ καὶ πρῶτα κτίζει τὸν Ὁρθόδοξο Ναὸ καὶ ἀμέσως μετὰ τὸ Σχολεῖο του σὲ κάθε Κοινότητα.

Β. Στὴν συνέχεια ἀσχολήθηκε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ μὲ τὴν πορεία τοῦ θέματος τῆς μὴ ἀναγραφῆς τοῦ Θρησκευματοῦ στὰ Δελτία Ταυτοτήτων τὸ ὁποῖο ἀπασχολεῖ ἔντονα τὸν πιστὸ Ἑλληνικὸ Λαὸ καὶ ἀπεφάσισε:

1. Νὰ ἀναγνωσθεῖ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος στὸν πιστὸ Ἑλληνικὸ Λαὸ τὴν 14.9.2000. Στὴν Ἐγκύκλιο αὐτὴ μεταξὺ ἄλλων ἐπισημαίνεται: «*Εἶναι ἐνδεχόμενο νὰ ἐρμηνεύουν μερικοὶ ὡς πολιτικὴ πράξη τὴν συλλογὴ ὑπογραφῶν, προκειμένου νὰ ἐνεργοποιηθεῖ τὸ ἄρθρο 44 τοῦ Συντάγματος γιὰ τὴν διενέργεια δημοψηφίσματος σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγραφὴ τοῦ Θρησκευματοῦ στὰ Δελτία Ταυτοτήτων. Ἀλλὰ καὶ στὴν ἄποψη αὐτὴ ἔχουμε νὰ ἀντιτείνουμε, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἴμαστε Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, συγχρόνως εἴμαστε καὶ Ἕλληνες Πολίτες καὶ γι' αὐτὸν τὸν λόγο ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ*

ἐκφραζόμαστε πᾶνω σὲ ὅλα τὰ θέματα ποὺ μᾶς ἀφοροῦν. Ἄλλωστε δὲν νομίζουμε, ὅτι ὑπάρχουν πρῶτης, δευτέρας καὶ τρίτης κατηγορίας πολίτες, γιατί μιὰ τέτοια διάκριση παραπέμπει στὴν ἐπικίνδυνη νεοταξικὴ ἀντίληψη, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ στὶς σύγχρονες κοινωνίες καὶ διακρίνει τάξεις στὴν κοινωνία, ὅπως «τὴν εἰδικευμένη τάξη» τῶν πολιτῶν καὶ τὸ λεγόμενο «ζαλισμένο κοπάδι» καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλλει τὴν «δημοκρατία τοῦ θεατῆ», σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ πολὺς λαὸς θὰ ὑπακούει ἀπλῶς στὶς ἀποφάσεις τῆς «τάξης τῶν εἰδημόνων». Ἐπίσης εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὑπάρχει διάκριση μεταξὺ κομματισμοῦ καὶ πολιτικῆς, καὶ ἐπομένως ἡ ὅλη ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας θεωρεῖται πολιτικὴ, ἀφοῦ προσδιορίζει τὴν ζωὴ τῆς πόλης καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὰ ἀνθρωπολογικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς βέβαια νὰ κομματίζεται. Ἄλλωστε ἡ ταύτιση πολιτικῆς καὶ κομματισμοῦ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνη, ὡσὰν νὰ ἰσχυρίζομαστε ὅτι πολιτικοὶ ἄνθρωποι εἶναι μόνον ὅσοι ἐμπλέκονται σὲ κομματικὲς διεργασίες καὶ ὄχι ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὰ προβλήματα τῆς κοινωνίας. Ἡ Ἐκκλησία, ἐπομένως, εἰσέρχεται στὴν κομματιασμένη κοινωνία καὶ τὴν ὁδηγεῖ στὴν ἐν Χριστῷ κοινωνία καὶ ἐνότητα».

2. Νὰ ἀρχίσει ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάγνωση τῆς Ἐγκυκλίου ἡ συλλογὴ ὑπογραφῶν τῶν Ἑλλήνων Πολιτῶν οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν τὴν διενέργεια δημοψηφίσματος γιὰ τὴν ἀναγραφὴ ἢ μὴ τοῦ Θρησκευματοῦ στὰ Δελτία Ταυτοτήτων. Ὡς πρὸς αὐτὴ τὴν ἀπόφασή της ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπισημαίνει ὅτι κατέβαλε κάθε προσπάθεια ὡστε μὲ διάλογο νὰ εὑρεθεῖ λύση στὸ θέμα σύμφωνα μὲ τὴν βούληση τῆς συντριπτικῆς πλειονοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Οἱ προσπάθειες ὅμως τῆς Ἐκκλησίας οἱ ὁποῖες χαρακτηρίσθηκαν ἀπὸ σεβασμὸ στὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία, στὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους ἀλλὰ καὶ στὴν Ἑλληνορθόδοξη ἰδιοπροσωπία τοῦ Λαοῦ μας, χωρὶς καμία εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας, ἀπέβησαν ἄκαρπες.

3. Νὰ καθορισθοῦν οἱ λεπτομέρειες τοῦ τρόπου συγκεντρώσεως τῶν ὑπογραφῶν οἱ ὁποῖες θὰ ἀνακοινωθοῦν αὔριο (1.9.2000) στὴν σύσκεψη τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

PRESS RELEASE

Athens September 4, 2000
Cloning of Embryonic Cells

The recent decision of the British Government to allow experiments on human embryonic cells from cloning not only did it provoke intense political and medical controversies; but it also offers the opportunity to stress that the ethical criterion is incomparably superior to any form of scientific achievement.

Our Church; which daily experiences the drama of disease and the need for a healthy life; embraces with love and understanding every single scientific endeavor that promotes health and grants hope for life.

Nevertheless; She also expresses Her sensitivity towards the parallel need to safeguard the eternal ethical and spiritual values. Man as a person has greater value than biological life. We recognize that it is very difficult to resist to the given applications of science that operate as accomplished facts of a generalized practice. However; surrendering without fighting may be proven disastrous.

Therefore:

1. Our Church expresses Her categorical opposition to the conduct of experiments on embryonic cells; since this implies the destruction not only of embryonic cells but of human embryos as well.

2. The viewpoint that the human person begins to be found on the 14th day after conception gives an alibi to British scientists; but being the result of scholasticism and not of a scientifically based finding; it constitutes a subjective faith and an arbitrary belief. The Church and Christian conscience believe that man is a person with eternal and immortal perspective from the very moment of his conception.

3. Discrimination between people gradually increases. Everything shows that the course of our societies is clearly "eugenic" and racist. The effort, however, to improve life cannot entail destruction of millions of human entities in an embryonic stage.

4. Our knowledge in regards to the consequences of cloning is minimal and the possibilities to pre-estimate our acts are even fewer. For this reason: every decision concerning the implementation and experiments of cloning must be taken with great prudence; common agreement

and deep respect for the human values and person. The danger of turning man into an object and using him as a piece of material is already apparent.

5. In addition; it is possible that cloning may lead to a consideration of man on financial grounds or to a consideration subject to uncontrollable interests and planning. Moreover; it could hand over the fate; dignity and future of man to governments or companies that have immoral and selfish purposes or intend to make unwise and superficial use.

6. Who can reassure us that a society; which legalizes today what it prohibited so far -this is already a fact-; will not legalize tomorrow what it prohibits today? Who can protect us from the danger of therapeutic cloning becoming the intermediate step towards reproductive human cloning?

7. Does the British government wish; by any chance; to legalize something that has already been accomplished and has been familiar with some time ago?

8. "The benefits of humanity are such that surpass any ethical reservation;" stated the chairman of the Health Committee; Liam Donaldson. "The ethical inhibitions; however; are such that surpass any kind of "benefit" for humanity"; replies our Church.

Chief-Secretariat
of the Holy Synod of the Church of Greece

PRESS RELEASE

Athens September 4, 2000
The decoding of human genome

The Holy Synod of the Church of Greece warmly welcomes the greatest and probably the most significant discovery of human science and technology: the decoding of human genome.

She admires the achievement: supports the thirst for new knowledge and is deeply sympathized with the anticipation of revolutionary progress in diagnostic; preventive and therapeutic medicine. She glorifies the omniscient God for this gift; and prays and hopes that a more profound knowledge of our biological and genetic identity will facilitate the course towards spiritual self-knowledge as well as the knowledge of God.

Nevertheless; the Church of Greece perceives; that along with the great promises, genetic revolution includes dangers which are based on the fact that knowledge is less than our ignorance;

prudence is more scarce than our unreasonable desire; and values are weaker than interests.

For all these reasons; She calls for our attention so that the human genome be protected in every possible way from all kinds of interests and profits; financial exploitation; eugenic orientation and arrogant dominance. The genome by itself does not give value to man; neither does the achievement of its decoding; rather; it is man who gives value to his genome.

Our responsibility towards future generations; towards the rights and dignity of man; the value and freedom of the human person; the free progress and research and preservation of social stability makes us deny categorically every act which reduces man to a genetic parameter or a deterministic unit; as well as any form of racist discrimination based on eugenics. Simultaneously; it obliges all of us to work for the prevalence of respect for man upon every form of research objectives and achievements; for the confidentiality of genetic information and for the protection of the genome from any kind of abuse.

Moreover; we consider necessary the formation of independent Committees of Bioethics and Deontology and the commitment of all countries to promote education and updating of Bioethics and relevant discussions; which must definitely be open to the various religious trends. In addition; "International Declaration of Human Genome and Human Rights" should be adapted in accordance to the above principles.

Finally; the Holy Synod of the Church of Greece has the pleasure to announce the organization of an International Scientific Convention under the title "Orthodox Christian faith before the challenge of the 21st century science and high technology" which will take place on October 4-8; 2000; in Athens. In the fifth session of the said Convention; world wide known Greek Orthodox scientists; specialized in Genetic Engineering and Biotechnology; have been invited to analyze in depth the problems related to the scientific and social dimension of the mapping of the human genome.

Chief-Secretariat
of the Holy Synod of the Church of Greece

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ της 5ης Σεπτεμβρίου 2000

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχοντας ὡς βασικό της μέλημα νά καταθέσει τή

μαρτυρία τῆς σὸν Ἑλληνικό λαὸ γιὰ τὸ ἐπίμαχο ζήτημα τῆς ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευματος στὶς ταυτότητες, προέβη στὴν ἔκδοση πολυσέλιδου τόμου ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ἐκκλησία καὶ Ταυτότητες, Θεολογική καὶ νομική θεώρηση τοῦ ζητήματος τῶν ταυτοτήτων». Ὁ τόμος περιλαμβάνει ἐγκυκλίους, ἐγκύκλια σημειώματα, δελτία τύπου καὶ ἀνακοινωθέντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μηνύματα συμπαραστάσεως Προκαθημένων καὶ Ἀρχιεπισκόπων, ὁμιλίες στὶς λαοσυνάξεις τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, μελετήματα, ἄρθρα καὶ δημοσιεύσεις σὸν Ἡμερήσιο Τύπο.

Στὴν ἔκδοση αὐτὴ καταγράφεται τὸ ἱστορικό τοῦ ἀνακύψαντος ζητήματος, περιγράφεται ἡ διαλλακτικὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας στὴν υπέρσπιση τῆς ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευματος καὶ ἡ σύνθεση τῶν ἀπόψεως ἐγκρίτων νομικῶν, θεολόγων, ἐπιστημόνων, πολιτικῶν καὶ δημοσιογράφων.

Ἡ Ἐκκλησία μαρτυρεῖ ὅτι δὲν ἔχει ἐγκόσμια προοπτική, ἢ σωματειακὲς φιλοδοξίες ἢ ἐγωϊστικὲς ἐπιδιώξεις καὶ εὐαισθησίες. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ ὅτιδήποτε τὴν προσβάλλει ὡς νομικὸ πρόσωπο ἢ ὄργανισμό, ὡστόσο ὁμως μὲ κανένα τρόπο, σιωπώντας, δὲν μπορεῖ νὰ συμπράττει σὲ κάθε κίνηση ποὺ τραυματίζει τὴν Παράδοση αὐτοῦ τοῦ τόπου, τραυματίζει τὴν ἱστορικὴ παρουσία, τὴν κοινωνικὴ προσφορὰ καὶ τὴν ἱερὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 5ης Σεπτεμβρίου 2000

Ἡ Ἱερά Σύνοδος πληροφορήθηκε μὲ ἐκπληξη ἀπὸ δημοσιεύματα σὸν ἀθηναϊκὸ Τύπο, ὅτι σὸ περιθώριο τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου ποὺ διοργανώθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη (28 Αὐγούστου - 2 Σεπτεμβρίου) ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μὲ θέμα «Ἡ Δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ ἡ Δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου καὶ αἱ προκλήσεις - προβληματισμοὶ τοῦ 2000», ἐκφράσθηκε ἡ ἀπορία γιὰ τὴν μὴ Ἐκπροσώπηση σὲ αὐτὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, γιὰ νὰ ἀρθεῖ κάθε παρερμηνεία καὶ νὰ ἀποφευχθεῖ κάθε παρεξήγηση, μὲ ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐγνώρισε, ὅτι «οὐδὲν ἐπίσημον ἔγγραφον ἐλήφθη ὑφ' ἡμῶν,

παρά του Σεπτού Οικουμενικού Θρόνου περί Έκπροσωπήσεως της καθ' Ελλάδα Άγιωτάτης Έκκλησίας ήμων εις τό ως εΐρηται Συνέδριον. Εύλαθώς αναφέρομεν τη ύμετέρα Σεβασμιότητα ότι τη 17η παρελθόντος μηνός Αύγουστου έ.έ., έλάθομεν τό από 16.8.2000 έγγραφον ύμων δι' ού απέστάλησαν περικλείστως Γράμματα της Α.Θ. Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου προς τους Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Δημητριάδος και Άλμυρου κ. Ίγνάτιον και Σερβίων και Κοζάνης κ. Άμβρόσιον ως και προς Πανοσιολογιώτατον Άρχιμανδρίτην κ. Παντελεήμονα Καθρεπτίδην δι' ών προσεκαλούντο ούτοι, ίνα συμμετάσχωσι εις τας έργασίας του ως εΐρηται Έπιστημονικού Συνεδρίου. Τα Πατριαρχικά ταύτα Γράμματα μετά του συνημμένου προγράμματος του Συνεδρίου διεθιβάσθησαν έγκαίρως και καθηκόντως προς τους προς ούς όρους».

Η διευκρίνιση αύτη κρίθηκε άπαραίτητη, δεδομένου του αναντίρρητου σεβασμού και της τιμής της Έκκλησίας της Ελλάδος στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.

(Έκ της Άρχιγραμματείας της Ίεράς Συνόδου

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ της 5ης Σεπτεμβρίου 2000

Πανελλήνιο Μοναστικό Έσυνέδριο με θέμα «Ό άναλλοίωτος όρθόδοξος μοναχισμός έλπίδα σωτηρίας στην άνατολή της 3ης χιλιετίας» θά πραγματοποιηθεΐ τό τριήμερο 12-14 Σεπτεμβρίου στα Άγια Μετέωρα στα πλαίσια του έορτασμού του Ίωβηλαίου των 2000 έτών από την Γέννηση του Κυρίου, από την Έκκλησία της Ελλάδος. Τό Συνέδριο θά άρχισει την Τρίτη 12 Σεπτεμβρίου στις 5 μ.μ., με προσφωνήσεις - χαιρετισμούς του Σεβ. Μητροπολίτη Σταγών και Μετεώρων κ. Σεραφεΐμ, του Δημάρχου Καλαμπάκας κ. Βύρωνα Μπουτίνα και του Προέδρου της Όργανωτικής Έπιτροπής του Συνεδρίου Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών κ. Σπ. Κοντογιάννη. Είσαγωγική όμιλία στο θέμα του Συνεδρίου θά κάνει ό Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος.

Θά πραγματοποιηθοϋν πέντε Συνεδρίες. Στην πρώτη με γενικό θέμα «Ό χριστοκεντρικός χαρακτήρας του Όρθοδόξου Μοναχισμού» θά κάνουν εΐσηγήσεις ό Πανοσιολογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Παϋλος Ίωάννου («Μοναχισμός, ή αύθεντική βίωση του Εύαγγελίου»), ό Πανοσιο-

λογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Νεκτάριος Ντόβας, Ήγούμενος της Ί. Μ. Άνω Ξενιάς («Ό Χριστός άρχέτυπον ύποτακτικού-Ήγουμενού»), ό καθηγητής κ. Βλάσιος Ί. Φειδās («Όρθόδοξος Μοναχισμός-ϊστορική άναδρομή») και ό Πανοσιολογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Ίσίδωρος Τσιατάς, Ήγούμενος της Ί. Μ. Βαρλαάμ Μετεώρων («Ό σύγχρονος Μετεωρίτικος Μοναχισμός ως μαρτυρία Χριστού»).

Στη δεύτερη συνεδρία που έχει γενικό θέμα «Μοναχισμός, διάσωση της θεογνωσίας», θά εΐσηγηθοϋν ό καθηγητής Δημήτριος Τσελεγγίδης («Μοναχισμός και Όρθοδοξία Πίστεως»), ό Πανοσιολογιώτατος Άρχιμανδρίτης π. Γεώργιος Καψάνης, Ήγούμενος της Ί. Μ. Όσίου Γρηγορίου Άθω («Μοναχισμός και θέα του Άκτίστου Φωτός»), ή Ήγουμενή Θεολογία της Ί. Μ. Μπούρας, («Η Θεομήτωρ και οι Άγιοι στη ζωή των Μοναχών») κι ό Μοναχός Άρσένιος Βλιαγκόφτης («Όρθόδοξος Μοναχισμός και σύγχρονος θρησκευτικός και θρησκευτικός συγκρητισμός»).

Στην τρίτη συνεδρία με γενικό θέμα «Μοναχισμός και Μυστηριακή ζωή» περιλαμβάνονται εΐσηγήσεις του Αΐδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Γ.Δ. Μεταλληνοϋ, Καθηγητή Πανεπιστημίου Άθηνών («Μοναχισμός και Λατρεία»), του Πανοσιολογιωτάτου Άρχιμανδρίτου π. Ζαχαρία, Ήγουμενού της Ί. Μ. Τ. Προδρόμου Έσσεξ («Η εύχή του Ίησοϋ») και του Πανοσιολογιωτάτου Άρχιμανδρίτου π. Χριστοδούλου, Καθηγουμένου της Ί. Μ. Κουτλουμουσίου Άθω («Εξαγόρευση λογισμών και έξομολόγηση»).

Η τέταρτη συνεδρία θά έχει γενικό θέμα «Προϋποθέσεις μείζονος άναπτύξεως του Μοναχισμού» και επί μέρους: «Άνάγκη άπλανών και θεοφόρων πνευματικών όδηγών» από τον Πανοσιολογιώτατο Άρχιμανδρίτη π. Μάξιμο, Καθηγουμένο της Ί. Μ. Διονυσίου του έν Όλύμπω, «Μοναχισμός και Διοικοϋσα Έκκλησία» (άπό τον Πανοσιολογιώτατο Άρχιμανδρίτη π. Κύριλλο Κωστόπουλο), «Άγγελικό πολίτευμα και Πολιτεία» (άπό τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Ευστάθιο), «Μοναχική ζωή και καταναλωτική κοινωνία» (άπό την Ήγουμενή Μακρίνα, Ί. Μ. Παναγίας του Έβρου), «Μοναχισμός και σύγχρονη Τεχνολογία» (άπό τον Καθηγητή κ. Κων. Σκουτέρη).

Κάθε συνεδρία θά κατακλείεται με συζήτηση μεταξύ συνέδρων και εΐσηγητών. Τό απόγευμα της Τετάρτης 13 Σεπτεμβρίου θά ψαλει έσπε-

ρινός στον Ί. Ναό Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στήν Καλαμπάκα καί θ' ἀκολουθήσει ξενάγηση τῶν συνέδρων. Οἱ ἐκδηλώσεις θά κορυφωθοῦν τὸ πρωῖ τῆς Πέμπτης 14 Σεπτεμβρίου μὲ τὴ Θεία Λειτουργία ποῦ θά τελεσθεῖ στήν Ί. Μονὴ Μεταμορφώσεως Μετεώρων (Μ. Μετέωρο) προεξάρχοντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου. Θά ἀκολουθήσει ἡ πέμπτη Συνεδρία μὲ γενικὸ θέμα «Προσδοκώντας τὴν καινὴ κτίση» καὶ εἰσηγητὲς τὴ Μοναχὴ Θεαρέστη ἀπὸ τὴν Ί. Μ. Χρυσοπηγῆς Χανίων («Διάσωση τῶν ἀρχῶν τῆς οἰκολογίας στὸν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό»), τὸν Καθηγητὴ Ἀνέστη Κεσελόπουλο («Μοναχισμὸς καὶ διάσωση τῆς Κτίσεως»), τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη π. Χρυσόστομο, Καθηγούμενο Ί. Μ. Ἁγίας Τριάδος Μετεώρων («Ἀναστηλώσεις παλαιφάτων Ί. Μονῶν τῶν Μετεώρων μὲ σεβασμὸ στήν παράδοση καὶ τὸ οἰκοσύστημα») καὶ τὸν μοναχὸ Μωϋσῆ Ἀγιορείτη («Μοναχὸς - Καινὴ κτίση»).

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 2000

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 6.9.2000 ἠσχολήθη μεταξὺ ἄλλων καὶ μὲ τὸ θλιβερὸν γεγονός τοῦ καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ ὁ ὁποῖος ἐπληξε τὸ Λεκανοπέδιον τῆς Ἀττικῆς τὴν μεσημβρίαν τῆς 7.9.1999, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συμπληρώσεως ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τὸ φοβερὸν αὐτὸ συμβάν. Μὲ βαθυτάτην θλίψιν καὶ ἔντονον τὸ αἶσθημα συμπαθείας πρὸς τοὺς πληγέντας καὶ τοὺς οἰκείους τῶν θυμάτων ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, Πρόεδρος τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, Μέλη Αὐτῆς, ἀνεφέρθησαν εἰς τὴν ἐπισυμβάσαν αὐτὴν φυσικὴν καταστροφὴν ἡ ὁποία ἐστοίχησε τὴν ζωὴν μεγάλου ἀριθμοῦ συνανθρώπων μας ὡς καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ συνεπειάς, πολλαὶ τῶν ὁποίων παραμένουν εἰσέτι ἀνεπανόρθωτοι. Ἐσημειώθη ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας ἡ Ἐκκλησία ἐξέφρασε ἐμπράκτως τὴν συμπαραστάσιν Της. Ὁ Μακαριώτατος, οἱ οἰκείοι Μητροπολίται καὶ ἅπαντες οἱ Ἱερεῖς τῶν πληγεισῶν περιοχῶν ἐπεσκέφθησαν αὐτοπροσώπως ἀμέσως τοὺς δοκιμασθέντας καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εὐρίσκωνται ἠθικῶς τε καὶ ὑλικῶς παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῶν. Τὰ μηνύματα συμπαθείας, καὶ αἱ δεήσεις εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς ἐπεδίωξαν νὰ

ἀμβλύνουν τὴν δυσχειμερῆ κατάστασιν τῶν σεισμοπλήκτων. Ἐν τοῖς ἔργοις ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ οἱ κατὰ τόπους Ί. Μητροπόλεις διὰ προσφοράς σημαντικῶν χρηματικῶν ποσῶν, τροφίμων, ἐνδυμάτων κ.ἄ. ἐστάθησαν ἀρωγοὶ εἰς τὴν ἀγωνιώδη προσπάθειαν ἐπιβιώσεως τῶν κατοίκων τῶν καταυλισμῶν. Ἰδιαιτέρως δέον ὅπως τονισθῇ οἱ δαπάναις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀγορὰ καὶ παραχώρησις 100 οἰκίσκων ἀξίας 200.000.000 δραχμῶν διὰ στέγασιν τῶν σεισμοπλήκτων εἰς τὴν ἰδιαιτέρως πληγεῖσαν ὑπὸ τοῦ καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ περιοχὴν τῶν Ἄνω Λιοσίων, ὡς καὶ ἡ παραχώρησις τριῶν λυομένων Ἱερῶν Ναῶν (ἐνὸς διὰ τὴν Ί. Μ. Νέας Ἰωνίας καὶ δύο διὰ τὴν Ί. Μ. Περιστερίου) διὰ τὰς λατρευτικὰς ἀνάγκας. Ἐπίσης ἡ δημιουργία τοῦ οἰκισμοῦ «Ἄξιον ἐστίν» διὰ τοὺς σεισμοπλήκτους ἀπὸ τὰ ἔσοδα τῆς προσκυνήσεως τῆς ὁμωνύμου Ἱερᾶς ἐφεστίου Εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ἐν τῇ ὡς ἄνω Συνεδρίᾳ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισεν νὰ τελεσθῇ αὔριον εἰς τὸ Συνοδικὸν Παρεκκλήσιον Ἀρχιερατικὸν Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου καὶ συμμετεχόντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸ δὲ ἀπόγευμα ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀττικῆς κ. Παντελεήμων θά ἐκπροσωπήσῃ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον εἰς ἐκδήλωσιν μνήμης τῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ καὶ θά ἀναγνώσῃ σχετικὸν Συνοδικὸν Μήνυμα.

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΕΝΟΣ ΕΤΟΥΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΤΑΣΤΡΕΠΤΙΚΟ ΣΕΙΣΜΟ
ΤΗΣ 7.9.1999

Μὲ βαθειὰ θλίψη ἀλλὰ καὶ διάθεση διακονίας ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνεται ὡς φιλόστοργος μητέρα στὰ δοκιμασθέντα ἀπὸ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμὸν τῆς 7.9.1999 τέκνα Της.

«Ὁ ἐπιθλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν» Κύριος ἐπέτρεψε, κρίμασι οἷς Ἐκεῖνος οἶδε, τὴν δοκιμασίαν αὐτῆ. Διὰ τῆς Ἁγίας Του Ἐκκλησίας, ὅμως, Αὐτοῦ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἦλθε σὲ συνδρομὴ καὶ ἐπικουρία τῶν πληγέντων.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, φορεὺς τοῦ μηνύματος τῆς ἄνωθεν παραμυθίας καὶ τῆς ἐλπίδος, ἐπισκέφθηκε ἀμέσως τὸν χώρον τοῦ ἔργο-

στασίου Ricomex όπου ίκανός αριθμός αδελφών μας εύρίσκετο έγκλωβισμένοι. Με την άγωνιώσα καρδιά του έξέφρασε άμέσως τὸ ένδιαφέρον για τήν διαμορφωθείσα κατάσταση και άφησε με τὸν παραμυθητικό του λόγο νά φανούν οί πρώτες άκτίνες έλπίδος. Οί Ίεράρχες τῶν πληγεισῶν περιοχῶν εύρέθησαν και έξακολουθοῦν νά εύρίσκονται διαρκῶς πλησίον τῶν πληγέντων, διοργανώνοντας καθημερινῶς συσσίτια, παρέχοντας εἶδη ένδύσεως κ.λπ. και ένισχύοντας τούς άπελπισμένους άπό τούς κατοίκους τῶν καταυλισμῶν.

Ή Ίερά Σύνοδος έξασφάλισε 200.000.000 δραχμές με τις όποιες άγοράσθηκαν και παραχωρήθηκαν 100 οίκισκοι στην ίδιαιτέρως πληγείσα άπό τὸν καταστρεπτικό σεισμό περιοχή τῶν Άνω Λιοσίων. Επίσης παραχωρήθηκαν για τις λατρευτικές άνάγκες τῶν σεισμοπλήκτων τρεῖς Ίεροι Ναοί, ένας για τήν Ίερά Μητρόπολη Νέας Ίωνίας και δύο για τήν Ίερά Μητρόπολη Περιστερίου, άξίας 21.050.000 δραχμῶν.

Ή Ίερά Σύνοδος παρακάλεσε τήν Ίερά Κοινότητα τοῦ Άγίου Όρους και μεταφέρθηκε στην Άθήνα ή θαυματουργός Ίερά Εικόνα τῆς Παναγίας, έπονομαζομένης «Άξιον έστίν». Έκατοντάδες χιλιάδες πιστῶν εἶχαν τήν εύκαιρία νά προσέλθουν και νά προσευχηθοῦν ένώπιον τῆς Ίερας αὐτῆς Εικόνας, πολλοί άπό τούς όποιους, δοκιμασθέντες άπό τὸν σεισμό, έλαβαν θάρρος και ένίσχυση για τή ζωή τους. Όλο τὸ συγκεντρωθέν ποσὸν άπό τὸ προκύνημα αὐτὸ χρησιμοποιήθηκε για τή δημιουργία οίκισμοῦ τῶν σεισμοπλήκτων όνομασθέντος «Άξιον έστίν».

Συγχρόνως στους Ίερούς Ναούς άνεπέμποντο δεήσεις για τούς πληγέντες όπως και για τήν άνάπαυση τῶν ψυχῶν τῶν θυμάτων τῆς προαναφερθείσης δοκιμασίας. Με τήν προσευχή και τὸν λόγο τῆς Έκκλησίας έσταλάχθηκε δρόσος έλπίδος στις ψυχές τῶν πονούντων αδελφῶν μας.

Άγαπητοί μας,

Σήμερα, ένα έτος μετὰ άπό τὸν καταστρεπτικό σεισμό, ή Έκκλησία τῆς Ελλάδος εύρίσκεται πάλι στὸ πλευρὸ τῶν δοκιμασθέντων. Ένισχύει τούς άστέγους, παραμυθεῖ τούς πενθοῦντες. Καλεῖ καθένα για νά τὸν άνακουφίσει κυρηναϊκῶς. «Δεῦτε πρὸς με πάντες οί κοπιῶντες και πεφορτισμένοι κάγὼ άναπαύσω ὑμᾶς». Κατανοεῖ τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς. Βεβαιώνει ὅτι ή θλίψις άπεργάζεται τήν έλπίδα. Και ὑπόσχεται ὅτι θά ήγηθεῖ κάθε προσπάθειας ὡστε «τὸ χάσμα πού άνοιξε ὁ σεισμός νά γεμίσει με άνθη».

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΥΠΟΥ τῆς 6ης Σεπτεμβρίου 2000

Ή Διαρκής Ίερά Σύνοδος τῆς Έκκλησίας τῆς Ελλάδος κατά τήν σημερινή της Συνεδρία άσχολήθηκε και με τὸ ζήτημα τῆς συλλογῆς ὑπογραφῶν.

Γιὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ή Διαρκής Ίερά Σύνοδος έπιθυμεῖ νά γνωρίσει στὸν Έλληνικό Λαὸ τὰ έξῆς:

α) Σκοπὸς τῆς Έκκλησίας δέν εἶναι ή άντιπαράθεση με τήν Κυβέρνηση, αλλά ή έξατομικευμένη τεκμηρίωση τῆς γνωστῆς άποφάσεως τῆς πλειοψηφίας τοῦ Έλληνικού Λαοῦ, ὅπως αὐτὴ διαδηλώθηκε στις δύο μεγαλειώδεις Λαοσυνάξεις.

β) Τὸ Σύνταγμα άναγνωρίζει στους πολίτες τὸ δικαίωμα νά συμμετέχουν στην κοινωνική και πολιτική ζωή τοῦ τόπου καθὼς και τὸ δικαίωμα τοῦ άναφέρεσθαι. Στα συνταγματικά αὐτὰ δικαιώματα άνήκει και τὸ δικαίωμα τῆς διὰ Δημοψηφίσματος τοποθετήσεως τῶν Πολιτῶν άπέναντι σὲ σοβαρὰ έθνικά θέματα.

γ) Ή Έκκλησία κρίνει ὅτι τὸ θέμα τῆς άπαλείψεως τοῦ Θρησκεύματος και τῆς ὑπηκοότητος άπό τις Ταυτότητες συνδέεται με τήν ιδιοπροσωπία τοῦ Έλληνικού Λαοῦ και ἄρα εἶναι μεῖζον έθνικό θέμα.

δ) Έπομένως ή Έκκλησία δρᾷ έντὸς τῶν Συνταγματικῶν πλαισίων και επιδιώκει με τή συλλογή ὑπογραφῶν νά καταδείξει ὅτι οί πολίτες προτείνουν στην Κυβέρνηση τήν διενέργεια Δημοψηφίσματος για τὸ θέμα τοῦ Θρησκεύματος. Τώρα οί πολίτες ὑπογράφουν ζητώντας νά γίνει δημοψήφισμα. Όταν ή Κυβέρνηση θά άποφασίσει τήν διενέργειά του, τότε ὁ καθένας μυστικά θά άποφανθεῖ θετικά ή άρνητικά για τήν οὐσία τοῦ ζητήματος.

ε) Ή Έκκλησία δέν διοργανώνει Δημοψήφισμα, αλλά ούτε και οί πιστοί «έκτίθενται» νά εκφράσουν ένα προσωπικό δεδομένο, αλλά νά δηλώσουν τήν θέλησή τους νά γίνει Δημοψήφισμα, ὡστε εκεί με τρόπο μυστικό νά εκφράσουν τή γνώμη τους θετική ή άρνητική.

στ) Τὰ θέματα για τὰ όποια δέν μπορεί νά γίνει Δημοψήφισμα ὀρίζονται άπό τὸ Σύνταγμα και μόνον. Άλλά τὸ τεκμήριο τῆς άρμοδιότητος εἶναι ὑπὲρ τοῦ Λαοῦ και δέν εἶναι δυνατόν με προσωπικές έρμηνείες νά περιορίζονται οί άρμοδιότητες τοῦ άνωτάτου ὀργάνου. Κατὰ συνέπεια εἶναι ὁ Λαὸς άρμόδιος νά άποφασίσει με δημοψήφισμα για τὸ θέμα τῆς άναγραφῆς ή μη τοῦ Θρη-

σκεύματος στις ταυτότητες, όταν μάλιστα ή διαγραφή του άποφασίστηκε σε μία γνωμοδοτική απόφαση τής Άνεξάρτητης Άρχης κατά παράβαση του ισχύοντος Νόμου του 1991.

ζ) Γενικά Άρχή τής Δημοκρατίας είναι να άπο-

φασίζει ή πλειοψηφία χωρίς βέβαια να καταπιέζονται οί νόμιμες έλευθερίες τής μειοψηφίας.

(Έκ τής Άρχιγραμματείας τής Έεράς Συνόδου)

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Άπάντηση σε μερίδα τών Μ.Μ.Ε.

Ό διευθυντής του Γραφείου Τύπου τής Έεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών κ. Χάρης Κονιδάρης προέβη στην ακόλουθη δήλωση:

«Προξενεί πράγματι τουλάχιστον λύπη ή άποπειρα μερίδας τών έντύπων και ήλεκτρονικών Μ.Μ.Ε. να προσδώσουν στον Μακαριώτατο προθέσεις που ούτε είχε, ούτε έχει, ούτε πρόκειται να έχει, να τον ταυτίσουν, προς έξυπνότερη του εύρύτερου στρατηγικού στόχου τους, με συγκεκριμένο πολιτικό σχηματισμό ή άκόμη και να του χρεώσουν «άμαρτίες» που άφορούν σε σκοτεινές περιόδους τής έλληνικής ιστορίας, ή όποία πάντως προσφέρει στους άναγνώστες της πλήρεις άπαντήσεις για όλους και για όλα.

Ήμέρα με την ήμέρα γίνεται όλοένα και πιο εύκρινες στον έλληνικό λαό τó ποιού και γιατί έννοχλούνται άφόρητα από την παρουσία και κυρίως από τον λόγο του Αρχιεπισκόπου. Ήμέρα με την ήμέρα γίνεται όλοένα και πιο σαφές ότι εάν ή φωνή του ήταν άνύπαρκτη, τó ήθος του άνάλογο με αυτό τών ύβριστών του και ή σημαία που σήκωνε λευκή, ό ίδιος θα άποτελούσε ένα άκόμη τμήμα τών έξουσιαστικών μηχανισμών, τó όποιο βέβαια ούδεις θα διανοείτο να θίξει προκειμένου να παραμείνει άρραγής ή ένότητα του «συστήματος» και άπόλυτη ή πλάνη τής κοινωνίας τών πολιτών. Σε μία τέτοια όμως περίπτωση ό συμβιβασμός θα ήταν τέλειος: ό Αρχιεπίσκοπος θα αυτοαναιρείτο και θα άποδεικνυόταν άνάξιος τής άποστολής του, ένώ, όσοι τον βλέπουν σήμερα ως «άντίπαλο», δέν θα ήσυχολούντο να άπαλλαγούν από τó «κακό σπυρι» και θα διοχέτευαν προς άλλες κατευθύνσεις την ένέργειά τους.

Έν προκειμένω και σε σχέση με την με ήμερομηνία 23 Σεπτεμβρίου 1996 έπιστολή του Μακαριωτάτου, με την ιδιότητά του ως Μητροπολίτης Δημητριάδος, προς τον τότε μόλις παραιτηθέντα από την Προεδρία τής Ν.Δ. κ. Μιλτιάδη Έεβερτ, έπι-

σημαίνεται ρητά και κατηγορηματικά ότι ό Αρχιεπίσκοπος θα άντιδρούσε με τον ίδιο άκριβώς τρόπο και στην περίπτωση εκείνη κατά την όποια παραιτείτο από την ήγεσία όποιουδήποτε κόμματος πρόσωπο με τó όποιο ό ίδιος θα συνδεόταν με φιλικούς δεσμούς. Έξάλλου τονίζεται, μεταξύ άλλων, ότι ό Αρχιεπίσκοπος άμέσως μετά τις πρόσφατες έκλογές είχε άποστείλει άνάλογες έπιστολές ένθερμης συμπάραστασης σε βουλευτές όλων τών παρατάξεων που δέν είχαν καταφέρει να επανεκλεγούν, εκ τών όποιών όρισμένοι μάλιστα άποδεικνύονται σήμερα από τους φανατισμένους έπικριτές του.

Έπίσης, όσον άφορά στη φωτογραφία που δημοσιεύεται σήμερα σε έφημερίδα του Βόλου και δήθεν παρουσιάζει τον Αρχιεπίσκοπο να παρίσταται σε πολιτική συγκέντρωση τής Ν.Δ. στο Σύνταγμα, σημειώνεται ότι ή άντιεκκλησιαστική προπαγάνδα έχει και τά όριά της. Τό πρόσωπο που εικονίζεται στην έν λόγω φωτογραφία όμοιάζει προς τον Μακαριώτατο, πλην όμως, δέν... είναι ό Μακαριώτατος, ό όποιος κατά τή συγκεκριμένη περίοδο βρισκόταν στην πόλη του Βόλου, άσκώντας τó ποιμαντικό του λειτουργήμα στην Έερά Μητρόπολη Δημητριάδος. Ούδέποτε άλλωστε ό Μακαριώτατος συμμετείχε σε πολιτικές συγκεντρώσεις όποιουδήποτε κόμματος, πράγμα που άν συνέβαινε θα ήταν άηθες και προκλητικό. Όπως φαίνεται όμως κάποιοι έπιμένουν συστηματικά να ύποτιμούν προκλητικά τή νοημοσύνη του έλληνικού λαού. Ματαίως βέβαια.

Ύπενθυμίζεται δέ προς κάθε κατεύθυνση ότι, είτε άρέσει σε όρισμένους, είτε όχι, ό Αρχιεπίσκοπος είναι πάντων Έλλήνων. Και αυτό τó γεγονός είναι ίσως ή αιτία του ένκνευρισμού όσων, έν μέσω καύσωνος, έρευνούν τά άρχεία τους, άναζητώντας έναγωνίως «άποδείξεις και ντοκουμέντα» περι του «άντιθέτου».

(13.7.2000)

(Έκ του Γραφείου Τύπου)

Συλλυπητήριο τηλεγράφημα γιὰ τὸν Βασ. Εὐφραιμίδη

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος πληροφορηθεὶς τὴν ἐκδημία τοῦ πρώην Εὐρωβουλευτοῦ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Ἑλλάδος Βασίλη Εὐφραιμίδη ἀπέστειλε πρὸς τοὺς οἰκείους του τὸ ἀκόλουθο τηλεγράφημα:

«Τὸν Βασίλη Εὐφραιμίδη γνώρισα τελευταίως καὶ διαπίστωσα τὴν καλοσύνη του, τὴν ἐπιθυμία του γιὰ διάλογο, τὸν σεβασμὸ του στὴν ἄλλη ἄποψη καὶ τὴν ἀγάπη του πρὸς τὴν Παράδοση τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του, τοῦ Πόντου. Ἦταν ἓνας ἄνθρωπος ποὺ εὐχαρίστως μπορούσε κανεὶς νὰ συζητήσει μαζί του. Συλλυποῦμαι θερμὰ ὅλους τοὺς οἰκείους του. Ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσει τὴν ψυχὴ του».

(17.8.2000) † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἀπάντηση σὲ δηλώσεις τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐκπροσώπου

Μὲ ἀφορμὴ τὶς χθεσινὲς δηλώσεις τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκπροσώπου κ. Τηλέμαχου Χυτήρη ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος κ. Θεόκλητος προέβη στὴν ἀκόλουθη δήλωση:

«Προκαλεῖ λύπη τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κυβερνητικὸς ἐκπρόσωπος κ. Τηλέμαχος Χυτήρης μὲ τόση προχειρότητα παρατοίησε τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Μακαριώτατος εἶπε κατὰ τὸ κήρυγμά του στὴν Ἀμοργό, τὴν παρελθοῦσα Κυριακή. Ὁ Μακαριώτατος ὁμιλῶν ἐπὶ τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς τόνισε ὅτι ἡ ὑπερεκτίμηση τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων καὶ τῆς τεχνολογίας συνήθως δὲν ὀδηγεῖ σὲ καλὰ ἀποτελέσματα. Καὶ ὡς παράδειγμα ἀνέφερε τὴν τραγωδία τοῦ ὑπερωκεανείου «Τιτανικός», ἡ ὁποία θὰ εἶχε ἀποφευχθεῖ ἂν μπροστὰ στὸν κίνδυνο τοῦ παγόβουνου δὲν ὑπερεκτιμῶντο οἱ δυνάμεις τοῦ «ἀβύθιστου» πλοίου καὶ ἐδίδετο ἡ ἐντολὴ «ὀπισθεν ὀλοταχῶς».

Ἔτσι καὶ στὴ ζωὴ, τόνισε ὁ Μακαριώτατος, τὸ «πρόσω ὀλοταχῶς» δὲν σημαίνει πάντοτε ἐπιτυχίες, διότι οἱ κίνδυνοι τραγωδίας γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ὑπαρκτοὶ καὶ σημείωσε ὅτι μπροστὰ σ' αὐτοὺς τοὺς κινδύνους πρέπει νὰ λέμε κι ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες «ὀπισθεν ὀλοταχῶς», πρὸς τὶς Ἀξίες τοῦ Γένους, διὰ τῶν ὁποίων αὐτὸ ἐπιζητεῖ ἐπὶ τό-

σους αἰῶνες. Καὶ βεβαίως οἱ Ἀξίες αὐτὲς δὲν ἐκφράζονται ἀπὸ διάφορες περιόδους τῆς πολιτικῆς μας ἱστορίας τὶς ὁποῖες ὑπέδειξε ὁ κ. Τηλέμαχος Χυτήρης, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ μακραίωνη πνευματικὴ καὶ πολιτισμικὴ μας Παράδοση.

Παρακαλῶ λοιπὸν τὸν κ. Ἐκπρόσωπο νὰ μὴν ἀποφαίνεται ἐπὶ τῶν λόγων τοῦ Μακαριωτάτου πρὶν πληροφορηθεῖ τὸ πλήρες κείμενό τους καὶ τοῦτο γιὰ νὰ μὴν παρασύρεται σὲ προφανῶς ἐσφαλμένες ἐρμηνεῖες καὶ ἀνακριθὴ συμπεράσματα ποὺ ἐκθέτουν τὸν ἴδιο καὶ κατ' ἐπέκταση τὴν Κυβέρνηση.

Μὲ τὴν εὐκαιρία διευκρινίζω ὅτι ὁ Μακαριώτατος χθὲς, κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία, τὴν ὁποία ἐτέλεσε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Χοζοβιτίσσης Ἀμοργοῦ ἐκήρυξε τὸ Θεῖο Λόγο ὅπως πάντα».

(19.7.2000)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Περὶ «μεσσιῶν», Κληρικῶν «δημοσίων ὑπαλλήλων» καὶ ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας

Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος κ. Θεόκλητος, προέβη σήμερα στὴν ἀκόλουθη δήλωση:

«1. Ὅρισμένα Μ.Μ.Ε. ἐρμήνευσαν τὶς ἀπόψεις του κ. Πρωθυπουργοῦ περὶ «μεσσιῶν» καὶ «ἐπαναστατῶν», ὅτι ἀφοροῦν στὴν Ἐκκλησία. Τοὺς πληροφοροῦμε ὅτι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς πρέπει νὰ γνωρίζει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἓνα Μεσσία, Σωτήρα καὶ Ἐπαναστάτη τῶν ψυχῶν καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Οἱ ψευδομεσσίες καὶ οἱ ψευδοεπαναστάτες βρίσκονται στοὺς ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας χώρους.

2. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς δηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ κ. Θεόδωρου Πάγκαλου, περὶ τοῦ ὅτι οἱ κληρικοὶ, ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι, δὲν μποροῦν νὰ σηκώσουν τὸ λάβαρο τῆς ἐπανάστασης, ὀφείλω νὰ σημειώσω ὅτι πρῶτος ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Παπανδρέου θέλησε νὰ ἐντάξει τὸν Ἱερὸ Κληρὸ στὸν κρατικὸ προϋπολογισμό, ἀναγνωρίζοντάς του, ὅπως εἶχε πεῖ, τὴν προσφορά του στὴν ὑπαρξη τοῦ Γένους καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι κατ' ἐπανάληψη ἡ Πολιτεία, ἀπὸ τῆς Βαυαρικῆς ἀντιβασιλείας μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν του, εἶχε δημεύσει τὴν ἐκκλησιαστικὴ περιουσία. Παρὰ ταῦτα ὁ

Ίερὸς Κλῆρος παραμένει προσηλωμένος στὴν φι-
λάνθρωπη πνευματικὴ του ἀποστολὴ καὶ εἶναι
ἔτοιμος ἀνὰ πᾶσα στιγμή νὰ θυσιάσει, ὅταν ἡ
χρεία τὸ ἀπαιτήσει, τὴν ὑλικότητα στὸ βωμὸ τῆς
πνευματικότητας καὶ τῆς ὑπεράσπισης τῶν
ἠθικῶν, ἔθνικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν τοῦ Γέ-
νους μας.

Ἐπὶ πλέον πληροφοροῦμε τὸν κύριο Ὑπουργὸ
Πολιτισμοῦ ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὅπως πάντα, σηκώνει
τὸ λάβαρο γιὰ τὴν προστασία τῆς πίστεως καὶ τῆς
ἰδιοπροσωπείας τοῦ ποιμνίου τῆς, μὴν ὑπολογίζον-
τας τίς συνέπειες ἀπὸ τὴν πρὸς αὐτὴν τυχὸν
ἐχθρότητα τοῦ ἐκάστοτε Καίσαρα.

3. Τέλος, ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴ περιου-
σία εἶναι γεγονός ὅτι μετὰ τὴν συμφωνία τῶν ἀεί-
μνηστων Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ καὶ Ἀνδρέα
Παπανδρέου, ἀλλὰ καὶ τῆ δικαίωση τῆς Ἐκκλη-
σίας ἀπὸ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δικαστήριον Ἀνθρωπίνων
Δικαιωμάτων, ὁ νόμος 1700/1987 ἔχει παγώσει.
Πρόκειται γιὰ νόμο μὲ τὸν ὁποῖο ἡ τότε Κυβέρνη-
ση ἐπιδίωξε νὰ παρέμβει μὲ βίαιο τρόπο στὴν
ἑσωτερικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, χρησιμοποιώντας
τὴν ἰσχὺ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῆς. Τὸ θέμα
ὄντως ἐκκρεμεῖ, ὅμως πρὸς τὸ παρὸν δὲν τίθεται
ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀφοῦ παραμένει ἀνοιχτὸ τὸ
μεῖζον γι' αὐτὴν ζήτημα τῆς διατηρήσεως τῆς
ἰδιοπροσωπείας καὶ τῆς ταυτότητας τῶν Ἑλλή-
νων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν».

(21.7.2000)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἐπίσκεψη τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ὀλυμπιακῆς Ὁμάδας πού θά ἐκπροσωπήσει τὴ χώρα μας στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τοῦ Σίδνεϋ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος αὐριο στίς 12
τὸ μεσημέρι θὰ δεχθεῖ εἰκοσαμελὴ ἀντιπροσω-
πεία τῆς Ὀλυμπιακῆς Ὁμάδας, πού θὰ ἐκπροσω-
πήσει τὴν Ἑλλάδα στοὺς προσεχεῖς Ὀλυμπια-
κοὺς Ἀγῶνες τοῦ Σίδνεϋ, ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸ τῆς
ἀποστολῆς κ. Ἰωάννη Παπαδογιαννάκη, Ἀ' Ἀντι-
πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων
καὶ μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ «Ἀθήνα 2004». Ἡ ἀντιπρο-
σωπεία ζήτησε νὰ συναντηθεῖ μὲ τὸν Μακαριώτα-
το Ἀρχιεπίσκοπο, γιὰ νὰ λάβει τὴν εὐλογία του ἐν
ὄψει τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὁμάδος στοὺς Ὀλυ-
μπιακοὺς Ἀγῶνες.

(21.8.2000)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Συνάντηση τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μὲ τὸν Ἑλληνα Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος συναντήθηκε
σήμερα στίς 3.00 τὸ μεσημέρι στὸ Ἀρχιεπισκο-
πικὸ Μέγαρο μὲ τὸν Ἐξοχώτατο Ὑπουργὸ Ἐξωτε-
ρικῶν κ. Πῶργο Παπανδρέου. Μετὰ τὸ πέρας τῆς
συνάντησης πού διήρκεσε περίπου δύομιση ὥρες
ὁ κ. Παπανδρέου δήλωσε τὰ ἀκόλουθα.

«Ζήτησα συνάντηση μὲ τὸν Μακαριώτατο γιὰ
νὰ τὸν ἐνημερώσω γιὰ τὰ θέματα ἐξωτερικῆς πο-
λιτικῆς. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει συνεχεῖς
ἐπαφές καὶ δραστηριότητες στὸ ἐξωτερικὸ τῆς
χώρας. Αὐριο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κάνει ἐπίσκεψη
στὰ Ἱεροσόλυμα, σὲ μία κρίσιμη γιὰ τὰ Ἱεροσόλυ-
μα στιγμή, ὅταν δηλαδὴ συζητοῦνται καὶ
παίρνονται σοβαρὲς ἀποφάσεις καὶ γίνονται
σοβαρὲς διαπραγματεύσεις γιὰ τὴν τύχη τῆς
εἰρήνης στὴ Μέση Ἀνατολὴ πού ἔχει τεθεῖ ἐπὶ
τάπητος στὴν πρόσφατη συνάντηση κορυφῆς
στὸ Κάμπ Ντέιβ καὶ τὸ θέμα Ἱεροσολύμων γιὰ
πρῶτη φορά. Μέσα στὸ θέμα Ἱεροσολύμων
ὑπάρχει καὶ τὸ θέμα τοῦ Πατριαρχείου. Θὰ ἔχει
ἐπαφές ὁ Μακαριώτατος μὲ ὅλες τίς πλευρὲς
θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς στὴν περιοχὴ. Ἔτσι
ἦταν χρήσιμη ἡ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων».

Ὁ Ὑπουργὸς ἀφοῦ ἐξῆρε τὸν ἀνθρωπιστικὸ
ρόλο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸ Κόσσοβο
ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες βαλκανικὲς χώρες, ἀποκρινό-
μενος σὲ ἐρώτηση δημοσιογράφου γιὰ τὴν ἐξαι-
ρεση τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἀπὸ τίς
Πανελλαδικὲς Ἐξετάσεις ὁ κ. Παπανδρέου ἀνέ-
φερε: «Ἀνταλλάξαμε ἀπόψεις. Εἶναι δεδομένες οἱ
ἀπόψεις τῆς Κυβέρνησης καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν
εἶμαι ὁ ἀρμόδιος Ὑπουργός. Ἀρμόδιος εἶναι ὁ
Ὑπουργὸς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Πέτρος
Εὐθυμίου. Ἡ Κυβέρνηση εἶναι συλλογικὴ. Κάθε
Ὑπουργὸς ἐκφράζει τὴν Κυβέρνηση καὶ τὸ
Ὑπουργεῖο του. Δὲν ὑπάρχει θέμα νὰ σχολιάσω
ἐγὼ τίς ἀπόψεις κάποιου ἄλλου Ὑπουργοῦ», ἐνῶ
γιὰ τὴ συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Κυβέρνησης
σχολίασε: «ἡ συνεργασία τοῦ Ὑπουργείου Ἐξω-
τερικῶν μὲ τὴν Ἐκκλησία εἶναι ἀδιάλειπτη».

(23.8.2000)

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Δεύτερη Θερινὴ Νεανικὴ Σύναξη

Τὸ Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπι-
σκοπῆς Ἀθηνῶν μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Μακ. Ἀρχιε-

πισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου, διοργανῶνει τὴ Δεύτερη Θερινὴ Νεανικὴ Σύναξη ἀπὸ 25 ἕως 30 Ἰουλίου, στὶς Κατασκηνώσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος μὲ θέμα «Ἰησοῦς Χριστός: Ὁ Μεγάλος Ἄγνωστος».

Ἐνενήντα φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες ἢ ἀπόφοιτοι ΑΕΙ καὶ ΤΕΙ ἡλικίας 18 ἕως 25 ἐτῶν προερχόμενοι ἀπὸ τὶς φοιτητικὲς συνάξεις τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν θὰ συμμετέχουν στὴν προσπάθεια αὐτῆ τοῦ Γραφείου Νεότητος ποῦ ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμη θεσμὸ τοῦ νεανικοῦ ἔργου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Σύναξης περιλαμβάνει κοινὴ λατρευτικὴ ζωὴ στὸ παρεκκλήσιο τῆς Κατασκηνώσεως, 3 εἰσηγήσεις πάνω στὸ κεντρικὸ θέμα, 4 ὁμάδες ἐργασίας ποῦ θὰ συζητήσουν διεξοδικὰ τὶς βασικὲς παραμέτρους τοῦ θέματος, 6 ὁμάδες δημιουργικῆς ἀπασχόλησης, ἐκδρομὴ σὲ ἀξιοθέατα τοῦ Νομοῦ Φθιώτιδος καὶ ψυχαγωγία.

(24.7.2000) (Ἐκ τοῦ Γραφείου Νεότητος)

Ἐκκλήση τοῦ πρέσβη τῆς Γιουγκοσλαβίας γιὰ παρέμβαση τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου

Ἐκκλήση πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλο νὰ ὑψώσει τὴ φωνή του καὶ δημόσια νὰ καταδικάσει τὶς πρόσφατες, ὅπως καὶ τὶς παλαιότερες, ἐγκληματικὲς πράξεις τῶν ἀλβανικῶν ἀποσχιστικῶν καὶ τρομοκρατικῶν στοιχείων στὸ Κοσσυφοπέδιο, καθὼς καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐνεργότερη δραστηριοποίηση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης καὶ τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν γιὰ τὸ σεβασμὸ τῶν βασικῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῶν Σέρβων καὶ τοῦ μὴ ἀλβανικοῦ πληθυσμοῦ στὴν περιοχὴ, τὰ ὁποῖα καταπατῶνται ὡμὰ, ἀπηύθυνε χθὲς ὁ Πρέσβης τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας στὴ χώρα μας κ. Dragomir Vucicevic.

Σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ὁ κ. Πρέσβης κατήγγειλε τὴ ναρκοθέτηση καὶ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή, στὸ χρονικὸ διάστημα μεταξὺ 16 καὶ 17 Ἰουλίου ἐ.ἔ., ἀπὸ τὰ ἀλβανικὰ ἀκράϊα στοιχεῖα, τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Προφήτη Ἡλία στὸ χωριὸ Πομάζατιν τοῦ Δήμου Κόσοβο Πόλιε, κάνοντας λόγο γιὰ μία ἀκόμη ἐγκληματικὴ πράξη ποῦ σκοπὸ ἔχει τὴν ἐκδίωξη καὶ τὴν ἐθνοκάθαρση τῶν Σέρβων ποῦ

ἔχουν ἀπομείνει στὴν περιοχὴ.

“Ἀπὸ τὴν ἐγκατάσταση τῆς ΚFOR μέχρι σήμερα”, ἐπισήμανε χαρακτηριστικὰ ὁ κ. Vucicevic, “τὰ ἀλβανικὰ ἀποσχιστικὰ καὶ τρομοκρατικὰ στοιχεία ἔχουν καταστρέφει 87 ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια στὸ Κοσσυφοπέδιο, καθὼς καὶ ἄλλους ἱεροὺς χώρους ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων”. Καὶ κατέληξε: “Πρόκειται γιὰ τὴν προσπάθεια ποῦ ἀποτελεῖ ἀδιαμφισβήτητη μαρτυρία ὅτι τὸ Κοσσυφοπέδιο ἐξαφάνισες κάθε ἴχνους τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ σερβικοῦ πνεύματος στὴν περιοχὴ, προσπάθεια ποῦ ἀποτελεῖ ἀδιαμφισβήτητη μαρτυρία ὅτι τὸ Κοσσυφοπέδιο εἶναι ἡ κοιτίδα τῆς κρατικῆς ὑπόστασης, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως στὴ Σερβία”.

(27.7.2000) (Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἀπαντήσεις ἀρχηγῶν κρατῶν καὶ ἐπισήμων στὴν ἐκκλήση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου γιὰ τὸ Κοσσυφοπέδιο

Ἀνταποκρινόμενος στὴν ἐκκλήση γιὰ τὴν προστασία τῶν λαῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Τόπων στὸ Κοσσυφοπέδιο, ποῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος ἀπηύθυνε στὴ σχετικὴ μὲ ἡμερομηνία 11 Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. ἐπιστολὴ του πρὸς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς, τοὺς ἡγέτες τῶν χωρῶν-μελῶν τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης, τοὺς ἡγέτες ἄλλων χωρῶν καὶ τοὺς Προκαθημένους τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ Ὁμοσπονδιακὸς Καγκελλάριος τῆς Δημοκρατίας τῆς Αὐστρίας κ. Βόλφγκανγκ Σιοῦσελ σὲ ἐπιστολὴ του διαβεβαίωσε τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ὅτι “ἡ χώρα του –ἰδιαίτερα μάλιστα ὅσο διατηρεῖ τὴν Προεδρία τοῦ Ὄργανισμοῦ γιὰ τὴν Ἀσφάλεια καὶ τὴ Συνεργασία στὴν Εὐρώπη (Ο.Α.Σ.Ε.)– παρακολουθεῖ στενὰ τὶς ἐξελίξεις στὴν περιοχὴ καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ δρᾷ κάθε φορὰ ποῦ ἡ βία θὰ ἀπειλεῖ τὴν εὐπαθὴ εἰρήνη”.

Ὁ κ. Σιοῦσελ σημείωσε ὅτι συμμερίζεται τὴν ἄποψη καὶ τὴν ἀνησυχία τοῦ Μακαριωτάτου ὅτι τόποι λατρείας καὶ πολιτιστικὰ μνημεῖα τοῦ Κοσσυφοπεδίου δὲν προστατεύθηκαν σὲ κάθε περίσταση ἐπαρκῶς στὸ παρελθὸν ἀπὸ τὴ διεθνή εἰρηνευτικὴ δύναμη, ἐνῶ καταδίκασε μὲ τὸν πλέον κατηγορηματικὸ τρόπο τοὺς φόνους καὶ

τις απελάσεις άθών πολιτών. Καί συνέχισε: “Κατά τή διάρκεια τής επίσκεψής της στην περιοχή στις 22 Φεβρουαρίου έ.έ. ή Ύπουργός Έξωτερικών τής Αύστρίας κ. Φερέρο - Βάλντνερ, με τήν ιδιότητά της ως Προεδρεύουσα του Ο.Α.Σ.Ε., είχε συναντήσεις με εκπροσώπους όχι μόνον τής διεθνούς διοίκησης, αλλά και του άλθανόφωνου και του σερβικού πληθυσμού. Η Ύπουργός άπηύθυνε έκκληση προς τά δύο έμπλεκόμενα μέρη νά απέχουν από κάθε μορφής βία και νά επιδιώξουν τή συμφιλίωση. Έπισήμανε δέ ότι τó Κοσσυφοπέδιο είναι ή πατρίδα τους και ότι έχουν τήν ευθύνη νά δημιουργήσουν τις συνθήκες εκείνες υπό τις όποιες θά ζήσουν οί ίδιοι και τά παιδιά τους, υπογραμμίζοντας ότι όσο τó ταχύτερο μεταστραφεί τó τωρινό κλίμα άνασφάλειας και βίας, τόσο τó ταχύτερο όλοι οί πολίτες τής περιοχής θά μπορέσουν νά ζήσουν με ειρήνη και ευημερία”. “Πιστεύω” κατέληξε ό κ. Σιοϋσελ “ότι τó Κοσσυφοπέδιο είναι ή πατρίδα και των Σέρβων. Ός έκ τούτου, θεωρώ σημαντική τή διαφύλαξη του πολυεθνικού χαρακτήρα τής περιοχής, όπου όλες οί έθνικές ομάδες θά έχουν δικαιωματικά τή θέση τους”.

Παράλληλα ό Πρωθυπουργός τής Σουηδίας κ. Γκόραν Πέρσον σέ έπιστολή του προς τόν Μακαριώτατο εξέφρασε τή βαθύτατη λύπη και άποδοκιμασία τής κυβέρνησής του και του ίδιου προσωπικά για τήν καταστροφή των Όρθόδοξων Έερών Ναών και Έερών Μονών στο Κοσσυφοπέδιο, ένω σημείωσε ότι παρακολουθεί έκ του σύνεγγυς τήν κατάσταση στην περιοχή, ή οποία όμως “κάθε άλλο παρά ίκανοποιητική μπορεί αύτή τή στιγμή νά θεωρηθεί”. “Όπως χαρακτηριστικά υπογράμμισε “ή ύλοποίηση τής εξασφάλισης, έκ μέρους τής ειρηνευτικής δύναμης ΚFOR, τής συνεχούς προστασίας όλων των ανθρώπων που έχουν ανάγκη και όλων των σημαντικών κτιρίων στο Κοσσυφοπέδιο είναι έξαιρετικά δύσκολη. Παρ’ όλα αυτά, είναι επιβεβλημένο νά αποθλέσουμε στή βελτίωση τής τωρινής κατάστασης”. Καί κατέληξε: “Δέν είμαι σέ θέση νά μπορώ νά ύποσχεθώ συγκεκριμένα και άμεσα άποτελέσματα. Αυτό όμως που μπορώ νά διαβεβαιώσω τήν Μακαριότητά Σας είναι ότι ή έκκληση που άπευθύνετε στην έπιστολή Σας θά βρίσκεται στή σκέψη μου σχετικά με τις μελλον-

τικές ενέργειες και ένασχολήσεις μου”.

Τέλος, ό Γενικός Γραμματέας Θρησκευμάτων τής Άργεντινής κ. Νορμπέρτο Παντίγια σέ έπιστολή του που άπηύθηκε στον Μακαριώτατο, ύστερα από ρητή ύπόδειξη του Προέδρου τής Δημοκρατίας κ. Φερνάντο ντε λα Ρούα, εξέφρασε τή βαθιά λύπη τής κυβέρνησης τής χώρας του “για τó κακό που προκλήθηκε σέ τόπους τέτοιας μεγάλης σημασίας για τούς πιστούς τής Σερβικής Όρθόδοξης Έκκλησίας στο Κοσσυφοπέδιο” και ταυτόχρονα τήν έπιθυμία “νά παύσει τó συντομότερο αύτή ή επίθεση ένάντια στην παράδοση και στα θρησκευτικά συναισθήματα”. Έπιπρόσθετα ό κ. Παντίγια τόνισε ότι ή έκκληση που ό Μακαριώτατος άπηύθυνε “άποτελεί ένα κίνητρο στοχασμού και άπαιτεί μία άπάντηση που δέν μπορεί παρά νά δηλώνει ξεκάθαρα ότι κάθε πράξη βίας ένάντια σέ άτομα και κάθε πράξη καταστροφής άγαθών και ιδιοκτησιών, άπ’ όπου και άν προέρχεται, είναι κατακριτέα”. Καί κατέληξε: “Εϋχομαι νά βασιλεύσει τó συντομότερο μία δίκαιη και πραγματική ειρήνη στο Κοσσυφοπέδιο και όλες οί Έκκλησίες και θρησκείες νά συνεισφέρουν, με τó δικό τους μήνυμα και παράδειγμα, στην έπούλωση των πληγών που έχει αφήσει ή αίματηρή σύγκρουση”.

(28.7.2000)

(Έκ του Γραφείου Τύπου)

Άποδοκιμασία παραλείψεως ίερέως

Ό Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και Πάσης Έλλάδος κ.κ. Χριστόδουλος προέβη στην ακόλουθη Δήλωση:

“Μάς λύπησε βαθύτατα ή έξ υπερβάλλοντος άσφαλώς ζήλου παράλειψη του γέροντα ίερέα τής περιφέρειας Σερρών, που άρνήθηκε νά άσκήσει τήν Οίκονομία τής Έκκλησίας και νά συνοδεύσει στον τάφο με έξόδιες προσευχές τó νεκρό άβάππιστο βρέφος τής οικογένειας Κόκκαλη.

Η Έκκλησία έφαρμόζει τήν κανονική άκρίβεια και έξαντλεί τήν αύστηρότητά της μόνο σέ περιπτώσεις ένσυνείδητης και προκλητικής άπόρριψης των χριστιανικών αρχών, πράγμα που δέν ίσχυε στή συγκεκριμένη περίπτωση.

(29.7.2000)

(Έκ του Γραφείου Τύπου)

Πώς εκφράζονται οι θέσεις της Έκκλησίας

Ο Διευθυντής του Γραφείου Τύπου της Ίερās Αρχιεπισκοπής Αθηνών κ. Χάρης Κονιδάρης προέβη στην ακόλουθη δήλωση:

“Απόψεις ή δηλώσεις μεμονωμένων Ίεραρχών ούτε φυσικά δεσμεύουν την Έκκλησία της Ελλάδος, ούτε άπαραίτητα άπηχούν τις θέσεις Της. Οί επίσημες θέσεις της Έκκλησίας εκφράζονται είτε από την Ίερά Σύνοδο, είτε, με την έξουσιοδότησή της, από τον Πρόεδρό της”.

(4.8.2000)

(Έκ του Γραφείου Τύπου)

Προτροπή για πνεύμα καταλλαγής

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, σε σημερινή δήλωσή του άπευθύνει έκκληση να υπάρξει πνεύμα αγάπης και καταλλαγής από όλους τους έκκλησιαστικούς και πολιτικούς παράγοντες του τόπου, αλλά και πνεύμα άυτοσυγκράτησης από τὰ ΜΜΕ, ώστε με νηφαλιότητα και κατανόηση να άντιμετωπιστεί ή κρίση που υπάρχει σήμερα στις σχέσεις Έκκλησίας και Πολιτείας. Η δήλωση του Μακαριωτάτου έχει ως εξής:

“Τις ήμέρες αυτές πριν από τον 15Αύγουστο, έορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και περίοδο κατανύξεως και βιώσεως της βαθυτάτης πνευματικότητας της Όρθοδόξου Έκκλησίας μας, προβάλλονται από τὰ ΜΜΕ δηλώσεις και άντιδηλώσεις πολιτικών και έκκλησιαστικών παραγόντων του τόπου, που γίνονται αίτια να πληγώνονται ψυχές. Οί ύβρεις, οί συκοφαντίες και οί άυθαίρετοι λόγοι, που μέσω του Τύπου άνταλλάσσονται, είναι όχι μόνον έκτός του κλίματος της περιόδου αυτής, αλλά και έκτός του πνεύματος της Έκκλησίας μας. Κάνω έκκληση θερμή προς κάθε κατεύθυνση να σεβαστούμε τὸ μήνυμα της έορτής του 15Αυγούστου και να δείξουμε αγάπη ὁ ένας προς τον άλλο. Η διαφωνία σὲ ένα ζήτημα και οί διαφορές άπόψεων σὲ θέματα ζωής δὲν πρέπει να μās ὀδηγούν να χάνουμε τον άνθρωπισμό μας. Έτσι θα άντιμετωπιστεί καλύτερα και ή υπάρχουσα κρίση στις σχέσεις Έκκλησίας και Πολιτείας».

(8.8.2000)

(Έκ του Γραφείου Τύπου)

Έπίσκεψη φοιτητών του Ίνστιτούτου Άνθρωπιστικῶν Σπουδῶν Ούκρανίας

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλος δέχθηκε σήμερα στις 12 τὸ μεσημέρι στὸ Αρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο άντιπροσωπεία φοιτητῶν από τὸ Ίνστιτούτο Άνθρωπιστικῶν Σπουδῶν Ούκρανίας. Οί φοιτητὲς έπισκέπτονται τὴ χώρα μας στὸ πλαίσιο προώθησης της Έλληνο-Ούκρανικῆς φιλίας που έχει ένκαινιάσει ὁ Δήμος Ζωγράφου με Δήμους της Ούκρανίας.

Κατὰ τὴ διάρκεια της συνάντησης ὁ Μακαριώτατος άναφέρθηκε στὴ σημασία της Όρθοδοξίας άνά τον κόσμο καθώς επίσης και στὴν Έλληνική ιστορία και τὴν πλούσια πολιτιστική κληρονομία της χώρας μας. Οί φοιτητὲς έδειξαν ιδιαίτερο ένδιαφέρον για τον Έλληνικό πολιτισμό καθώς στὸ πρόγραμμα τῶν σπουδῶν τους περιλαμβάνεται και ή Έλληνική γλώσσα. Μετὰ τὸ τέλος της συνάντησης ὁ Μακαριώτατος προσέφερε στους νέους άναμνηστικά δῶρα.

(1.9.2000)

(Έκ του Γραφείου Τύπου)

Θερινές δραστηριότητες του Γραφείου Νεότητος

Μὲ άπόλυτη έπιτυχία ὀλοκληρώθηκαν οί θερινές δραστηριότητες του Γραφείου Νεότητος της Ίερās Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Μὲ τὴν εύλογία του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου τὸ Γραφείο Νεότητος:

1. Διοργάνωσε τὴ Δεύτερη Θερινή Νεανική Σύναξη από 25 ἔως 30 Ίουλίου, στις Κατασκηνώσεις της Ίερās Μητροπόλεως Φθιώτιδος με θέμα «Ίησοῦς Χριστός: Ο Μεγάλος Άγνωστος».

100 φοιτητὲς και φοιτήτριες ή άπόφοιτοι ΑΕΙ και ΤΕΙ ηλικίας 18 ἔως 25 ἔτων προερχόμενοι από τις φοιτητικές συνάξεις της Ίερās Αρχιεπισκοπής Αθηνών συμμετείχαν στὴν προσπάθεια αυτή του Γραφείου Νεότητος που άποτελεῖ ένα άκόμα θεσμό του νεανικού έργου της Ί. Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

2. Φιλοξένησε από τὴν 29η Ίουλίου ἔως τὴν 2α Αύγούστου 2000 στις ένγκαταστάσεις του Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης 52 παιδιὰ μέλη της Ρουμανικῆς παιδικῆς χορωδίας “Theotokos d' Albe Iulia”.

3. Στις ίδιες ένγκαταστάσεις και στὸ πλαίσιο

τών ανταλλαγών νέων που δραστηριοποιούνται στις Ένορίες της Ίερας Αρχιεπισκοπής Αθηνών και του Πατριαρχείου Ίεροσολύμων φιλοξένησε από την 11η Αύγουστου έως την 25η Αύγουστου 65 νέους από την Παλαιστίνη.

4. Στο διάστημα 17 - 28 Αύγουστου 2000 για πρώτη φορά μετά από 25 χρόνια διοργάνωσε 4 κατασκηνωτικές περιόδους για παιδιά. Ειδικότερα λειτούργησε μια κατασκηνωτική περίοδος στην οποία συμμετείχαν 85 κορίτσια του Γυμνασίου στις έγκαταστάσεις της Ί. Μ. Δημητριάδος, μια κατασκηνωτική περίοδος στην οποία συμμετείχαν 70 αγόρια του Γυμνασίου στις έγκαταστάσεις της Ί.Μ. Ναυπάκτου, μια κατασκηνωτική περίοδος στην οποία συμμετείχαν 70 αγόρια του Δημοτικού στις έγκαταστάσεις της Ί.Μ. Πειραιώς στο Καπανδρίτι και μια κατασκηνωτική περίοδος στην οποία συμμετείχαν 60 κορίτσια του Δημοτικού στις έγκαταστάσεις της Ί.Μ. Πειραιώς στην Παιανία Αττικής.

5. Συμμετείχε στα θερινά προγράμματα της Παγκόσμιας Όμοσπονδίας Όρθοδόξων Νεολαιών "Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ" αποστέλλοντας 8 νέους και νέ-

ες στη Σύναξη Όρθοδόξων Νέων Μέσης Άνατολής που πραγματοποιήθηκε στο Amman της Ίορδανίας από 23 έως 30 Ίουλίου ενώ συμμετέχει με 8 νέους και νέες στην πολυμερή ανταλλαγή Νέων που πραγματοποιείται στη Μόσχα από 2 έως 10 Σεπτεμβρίου.

6. Σε συνεργασία με τη Συνοδική Ύποεπιτροπή Νεότητας για τον έορτασμό του Ίωβηλαίου έτους στήριξε την πραγματοποίηση του Διορθόδοξου Φεστιβάλ Νέων που έγινε στις Κατασκηνώσεις της Ί.Μ. Χαλκίδος στις Ροβιές Εύβοίας με τη συμμετοχή 180 Όρθοδόξων νέων από 25 χώρες. Βοήθησε επίσης στις εργασίες της Νεανικής κατασκηνώσεως του "ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ" στο νησί Τρίκερι του Ν. Μαγνησίας.

7. Στα πλαίσια της Διαμητροπολιτικής συνεργασίας με την Ί. Μητρόπολη Πειραιώς, σε θέματα Νεότητας, από την 1η μέχρι την 8η Σεπτεμβρίου στις έγκαταστάσεις του Όρφανοτροφείου Βουλαγμένης φιλοξενεί 22 Όρθοδόξους νέους από την Πολωνία.

(6.9.2000)

(Έκ του Γραφείου Νεότητας)

ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ίερά Μητρόπολις Γουμένισσης, Άξιουπόλεως και Πολυκάστρου

Ή Ίερά Μονή Παναγίας Γουμένισσας, έκκλησιαστικό και έθνικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής κατά τη μακραίωνη δουλεία, άπετέλεσε κι έφέτος τὸ επίκεντρο λαμπρών έκκλησιαστικών και άλλων πολιτιστικών έκδηλώσεων του Αύγουστου.

Τὴν παραμονή της 15/8, στο τέλος του Άρχιερατικού Έσπερινού και της Λιτής, έγινε ή έξοδος του εύτερεπισμένου Έπιταφίου της Παναγίας στον αύλειο χώρο της Μονής, έψάλησαν τὰ έγκώμια και τὰ Μεγαλυνάρια της Παναγίας έναλλάξ από τὸν Σεβ. Γουμένισσης κ. Δημήτριο, τὸς Ίερομονάχους και Ίερεῖς με τὸν Καθηγούμενο Άρχιμ. Άγαθάγγελο Σφονδουλιά και τὴν μικτή Βυζαντινή Χορωδία Γουμένισσας, διευθυνόμενη από τὸν διάκονο π. Ραφαήλ. Άκολούθως έγινε λιτανευτική περιφορά του Έπιταφίου στη συνοικία της πε-

ριοχής του Νοσοκομείου - Κέντρου Ύγείας Γουμένισσας, όπου και παρασχέθηκε ή ευκαιρία στο διανυκτερεῖον Ιατρικό, νοσηλευτικό και λοιπὸ προσωπικό και σε συγγενείς νοσηλευομένων νὰ προσκυνήσουν τὴν εικόνα της Κοιμήσεως.

Τὴν κυριώνυμη ήμέρα έγινε "μονοκλησιά", με πανηγυρικό Όρθρο και Άρχιερατική θεία Λειτουργία.

Τὴν τρίτη ήμέρα, καθ' ήν τιμάται ή Μετάσταση της Παναγίας μας, πανηγυρίσθηκε ή κύρια έορτή της Ίερας Μονής. Στὸν Έσπερινὸ χοροστάτησε ὁ οίκειος Ποιμενάρχης, ενώ άνήμερα στὸν Όρθρο - Θεία Λειτουργία προεξήρχε ὁ εκπροσωπὼν τὸν Παναγιώτατο Οίκουμενικό Πατριάρχη Σεβ. Μητροπολίτης Ξάνθης και Περιθεωρίου κ. Παντελεήμων, και συμμετείχαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μιλήτου κ. Άπόστολος, ὁ Θεουπόλεως κ. Παντελεήμων και ὁ οίκειος Ποιμενάρχης.

(Έκ της Ί. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Πραγματοποιήθηκε ἀπὸ 14-17 Ἰουλίου τὸ ΣΤ' Θεολογικὸ Συνέδριον μεταπτυχιακῶν Φοιτητῶν τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στὸ Βόλο. Τὸ Συνέδριον φιλοξενήθηκε στὴν Αἴθουσα Κορδάτου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας καὶ εἶχε ὡς θέμα: «Ἰησοῦς Χριστὸς, χθὲς καὶ σήμερον ὁ Αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας».

Κατασκήνωση νέων ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον
στὸ νησι τῶν Τρικέρων

Κατασκήνωση μὲ τὴ συμμετοχὴ 35 νέων ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον διοργάνωσε ἀπὸ τὶς 25 Ἰουλίου ὡς τὶς 4 Αὐγούστου ἡ Ἱερά Μητρόπολις στὸ νησι τῶν Τρικέρων. Ἡ κατασκήνωση ἔγινε σὲ συνεργασία μὲ τὴν Παγκόσμια Ὁμοσπονδία ὀρθόδοξων Νεολαίων «Σύνδεσμος», τῆς ὁποίας μέλος ἐνεργὸ εἶναι ἡ Χριστιανικὴ Νεολαία τῆς Μητροπόλεως.

Σκοπὸς τῆς κατασκήνωσης ἦταν ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ νέων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἡ τόνωση τοῦ οἰκουμενικοῦ χαρακτήρα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία δὲν στέκεται σὲ διαφορὰς ἐθνικὰς καὶ φυλετικὰς, ἀλλὰ προωθεῖ τὴν ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων. Συμμετεῖχαν νέοι ἀπὸ τὴ Ρωσία, τὴ Ρουμανία, τὴ Σερβία, τὸ Ζαῖρ, τὴν Πολωνία, τὴ Γαλλία, τὸ Βέλγιο καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ τὸ πρόγραμμα συντόνισε ὁ Πρόεδρος τοῦ «Συνδέσμου» Μάνος Κουμπαρέλης. Οἱ νέοι βοήθησαν ἐργαζόμενοι στὸ νησί, στὰ ξωκλήσια τοῦ καὶ στὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Τρικεριώτισσας, ἐνῶ εἶχον τὴν εὐκαιρία νὰ συμμετάσχουν τὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, νὰ συζητήσουν γιὰ ἐπίκαιρα προβλήματα ποῦ ἀφοροῦν στὸ ρόλο τῆς Ὀρθοδοξίας στοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίσουν τὶς ὁμορφιὰς τοῦ νησιοῦ, γενόμενοι οἱ καλύτεροι πρεσβευτὲς τῆς Ἑλλάδος στὸν κόσμον.

(Ἐκ τῆς ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατο Καθολικὸ Ἀρχιεπίσκοπο Νάξου - Τήνου - Ἀνδρου - Μυκόνου κ. Νικόλαο, ἀπεστάλη ἡ ἐπιστολὴ ποῦ ἔπεται:

Σεβασμιώτατε,

Εἶναι λυπηρὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπιμένετε νὰ ὑποστηρίζετε πράξεις καὶ ἐνέργειες ποῦ προσβάλλουν τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸ Ὀρθόδοξο Λαὸ καὶ ἐξυπηρετοῦν τὸν ἀποχριστιανισμὸ καὶ τὴν ἄλλο-

τρίωση τῆς κοινωνίας μας. Εἰλικρινῶς ἀνέμενα μίαν ἄλλη συμπεριφορὰ ἐκ μέρους σας, ἀλληλέγγυα πρὸς ἐμᾶς, ποῦ ἀγωνιζόμεθα νὰ διατηρήσουμε χριστιανικὸ τὸ κράτος μας. Δὲν τὴν ἔχουμε καὶ αὐτὸ μᾶς θλίβει. Κάθε ἡμέρα ποῦ περνᾶει γράφουμε ἱστορία κι ἐσεῖς κι ἐμεῖς καὶ εἴμαστε ὑπεύθυνοι ἐναντί τῆς. Αὐτὴ θὰ μᾶς κρίνει. Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ μὴν ἀναφερθῶ καὶ στὸ ὅτι δεῖχνετε νὰ ἀγνοεῖτε ἐκεῖνο ποῦ ἔθιξε ὁ Μακαριώτατος καὶ ὁμιλεῖτε γιὰ κάτι διαφορετικὸ, ὅπως π.χ. γιὰ τὴν τρέχουσα φορολογία. Ὁ Μακαριώτατος εἶπε πῶς μὲ τὴ Συνθήκη τοῦ Λονδίνου, τὸ 1830, οἱ τότε Μεγάλες Δυνάμεις ἐπέβαλαν στὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος νὰ μὴν θίξει ποτὲ τὴν περιουσία τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἑλλάδα. Ἐκτοτε κι ἐνῶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς περιουσίας τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας δημεύθηκε ἢ ἀπολλοτριώθηκε μὲ εὐτελὲς ἀντίτιμο ἢ καὶ χωρὶς κανένα ἀντίτιμο, ἡ περιουσία τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἑλλάδα παρέμεινε ἀνέγγιχτη καὶ πολλαπλασιάστηκε. Γιατί δὲν τὸ παραδέχεστε αὐτό; Γιατί λέτε τὴ μισὴ ἀλήθεια, ὅτι δηλαδὴ «οἱ Καθολικὲς Ἐπισκοπὲς δὲν ἐπιδοτοῦνται ἀπὸ τὸ Κράτος, οὔτε τὸ προσωπικὸ τους πληρῶνεται ἀπὸ τὸ Δημόσιο» καὶ ἀποκρύπτετε τὴν ἄλλη μισή, ὅτι, ὅπως εἶπε ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Παπανδρέου, ἡ μισθοδοσία τοῦ ὀρθόδοξου κλήρου εἶναι ἡ ἐλάχιστη ἀνταπόδοση τοῦ Κράτους σ' αὐτὰ ποῦ ἡ Ἐκκλησία ἔχει δώσει, σὲ ψυχὰς καὶ σὲ περιουσία, γιὰ τὴν ἐπιβίωση αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους; Σεβασμιώτατε,

Στὴν οὐσία δὲν ζητᾶτε ἰσοπολιτεία, ζητᾶτε νὰ ἀπολαμβάνετε περισσότερα προνόμια ἀπὸ τοὺς Ὀρθόδοξους. Ἔτσι ἐμεῖς τὸ προσλαμβάνουμε καὶ δὲν νομίζουμε ὅτι πέφτουμε ἔξω. Ἀλλὰ, σὰς παρακαλῶ, εἴμαστε κληρικοὶ καὶ πρέπει νὰ κάνουμε συχνὰ τὴν αὐτοκριτικὴ μας. Γνωρίζω ὅτι ἡ Α.Α. ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ Ἰωηθαίου ζήτησε συγγνώμη γιὰ τὰ λάθη ποῦ ἔκαμαν κληρικοὶ καὶ ἄλλοι ἀξιωματοῦχοι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας στὸ διάβα τῶν αἰώνων. Μήπως πρέπει ἐν ταπεινώσει νὰ ζητήσουμε συγγνώμη κι ἐμεῖς γιὰ τὰ λάθη μας καὶ μέσα σὲ πνεῦμα ἀγάπης νὰ παραιτηθοῦμε τῶν μικροσυμφερόντων μας καὶ νὰ δοῦμε ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Εὐρώπης μαζί τὴ θέση μας μπροστὰ στὴν παγκοσμιοποιούμενη κοινωνία;

Μετὰ πολλῆς τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης

(18.8.2000)

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ
Φαναριοφερσάλων ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

1. Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη ἀνταπεκρίθη σὲ αἴτημα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ν. Ζηλανδίας στὴν Κορέα, περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν δοκιμαζομένων ἐκ φοβερᾶς οἰκονομικῆς κρίσεως ὁμοδόξων ἀδελφῶν μας.

– Στὸ «ΚΑΛΛΙΜΑΝΟΠΟΥΛΕΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΔΙΑΚΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ)» ἀπὸ τὶς 18 μέχρι 23 Ἰουλίου ἐ.ἔ. ἐπραγματοποιήθη ἡ 15ῃ Συνάντηση Γνωριμίας καὶ Ἐπικοινωνίας τοῦ Νεανικοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Ὁμίλου Σύρου μὲ θέμα: «Καταζητεῖται Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Ναζωραῖος» τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὁποῖου κήρυξε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας. Στὸ Συνέδριο συμμετείχαν ὡς εἰσηγητὲς ἀρκετὲς προσωπικότητες ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀνώτατης Παιδείας.

(2.8.2000) (Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

1. Μητρόπολις Κερκύρας και Παξῶν

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων, διακατεχόμενη ἀπὸ αἰσθήματα εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς τοὺς ὁμοδόξους ἀδελφούς μας Σέρβους, φιλοξενεῖ στὶς Κατασκηνώσεις τῆς στὴν Κασσιώπη, 60 νέους καὶ νέες ἀπὸ περιοχὲς ποὺ ἔχουν πληγεῖ ἀπὸ τὸν πόλεμο.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς παραμονῆς τους τὰ φιλοξενούμενα παιδιὰ θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθοῦν μὲ τὴν φροντίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὰ κυριότερα ἀξιοθέατα τοῦ Νησιοῦ.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ἡ τοπικὴ μας Ἐκκλησία συμβάλλει στὴν περαιτέρω σύσφιγξη τῶν σχέσεων τῶν δύο Λαῶν, ποὺ ἔχουν πάμπολλα κοινὰ στοιχεῖα καὶ συνδέονται μὲ ἀρρηκτους πολιτιστικούς δεσμούς καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἔχουν κοινὴ πίστη, τὴν Ὁρθοδοξία.

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις θὰ πράξει ὅ,τι εἶναι δυνατὸ προκειμένου νὰ περάσουν ὁμορφες καλοκαιρινὲς στιγμὲς κοντὰ στὸν Θεὸ καὶ τὴν φύση καὶ νὰ ξεχάσουν τὰ τραυματικὰ βιώματα τοῦ πολέμου.

(23.8.2000) (Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου)

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορίνθου

Ἡ χρησιμότητα τῶν ἱερατικῶν συνάξεων καθίσταται ἀναγκαῖα καὶ ἐπωφελῆς, καθὼς οἱ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς εὐαισθητοποιοῦνται καὶ ἔχουν ἀνάγκη νὰ ἐνημερώνονται καὶ νὰ ἀνεφο-

διάζονται πνευματικά.

Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος, πραγματοποιήθηκε τὴν 26ην Ἰουνίου 2000 ἡμερίδα – Σύναξις τῶν Ἐξομολόγων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου, Σικυῶνος, Ζεμενοῦ, Ταρσοῦ καὶ Πολυφέγγους στὸν χῶρο τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Ἀρχαίας Κορίνθου. Σκοπὸς τους ἦταν νὰ ἐξετάσουν τὰ προβλήματα καὶ τὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίζουν κατὰ τὴ διεξαγωγή τοῦ ἔργου τους καὶ ἀκόμη νὰ συμπνευματισθοῦν καὶ ν' ἀναζητήσουν τοὺς κατάλληλους τρόπους ἐνιαίας ἀντιμετώπισης τῶν πνευματικῶν προβλημάτων ποὺ συναντοῦν στὸ Ἱερὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας – Ἐξομολογήσεως.

Στὴν ἀρχὴ τῆς ἡμερίδος ὁ Σεβασμιώτατος ἀνεφέρθη στὶς πολυετεῖς καὶ ἐπίμοχθες προσπάθειες γιὰ τὴν ἀνέγερση, τὸν ἐξοπλισμὸ καὶ τὴ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος. Ἐπεσήμανε ἰδιαίτερως τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον στεγάζεται τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Μουσεῖο –πρωτότυπο στὸ εἶδος του– ποὺ ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιέχει μακέτα –ἀναπαράσταση– ἀντίγραφο ὄλων τῶν χώρων καὶ τῶν κτισμάτων τῆς Ἀρχαίας Κορίνθου, πραγματικῆς πρωτευσούσης τῆς Κορινθίας.

Στὴ συνέχεια ὁ Σεβασμιώτατος μίλησε γιὰ τὴ μεγάλη σημασία τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, ἐπεσήμανε ὅτι πρέπει τοὺς Ἐξομολόγους νὰ χαρακτηρίζει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐπιείκεια καὶ ἔδωσε συμβουλὲς γιὰ τὴ σωστὴ ἐπιτέλεση τοῦ ἔργου τους.

Ἀκολουθῶς, ὁ αἰδεσιμολογιώτατος πατὴρ Σταῦρος Πανουργιάς, ἀνέπτυξε τὸ θέμα τῆς εἰσηγήσεώς του ἀναφερόμενος κυρίως στὴν ἔννοια τῆς Μετανοίας καὶ στὰ χαρίσματα ποὺ πρέπει νὰ κοσμοῦν τὸν Ἐξομολόγο σύμφωνα μὲ τὸν Ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἁγιορείτη. Διατυπώθηκαν ἐρωτήσεις, ἔγινε διαλογικὴ συζήτησις καὶ ἐξηχθησαν συμπεράσματα.

Ἐν κατακλείδι ἐπισημάνθηκε ἡ διαπίστωση ὅτι στὸ σύγχρονο δύσκολο καιρὸ τὸ νὰ εἶναι κανεὶς πνευματικὸς ὁδηγὸς ψυχῶν, ἀπαιτεῖται κοντὰ στὰ ἄλλα προσόντα καὶ τὶς ἀρετὲς ὁ ἐξομολόγος νὰ διαθέτει μεγάλη πνευματικὴ πείρα, προσωπικὴ ἀπάθεια, σύνεση καὶ ἐκκλησιαστικὴ σοφία. Νὰ εἶναι, μ' ἓνα λόγο, ὀλοκληρωμένη ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότητα καὶ νὰ ζεῖ πρῶτα ὁ ἴδιος τὴν πεμπουσία τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας.

– Μὲ ἰδιαίτερη λαμπρότητα καὶ μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καὶ πλήθους πιστῶν

έορτάσθηκε και έφέτος ή μνήμη του Ίδρυτου τής Έκκλησίας τής Κορίνθου Άποστόλου Παύλου.

Τόν Μέγα Πανηγυρικό Έσπερινό και τήν θείαν Λειτουργίαν τήν κυριώνυμον ήμέραν έτέλεσεν ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων με τόν ύπ' αυτόν Ίερών Κληρον.

Τόν πανηγυρικό τής έορτής έξεφώνησε ό Αϊδεσιμολογιώτατος π. Σταύρος Πανουργιάς, ό όποιος άνεφέρθη στο έπίπινο έργο του Άποστόλου τών Έθνών. Τό έσπέρας τής έορτής έτελέσθη ό καθιερωμένος Πανηγυρικός Έσπερινός στο Βήμα του Γαλλίωνος στην Άρχαία Κόρινθο. Μετά τό πέρας του Έσπερινού άκολούθησε όμιλία από τόν κ. Άπόστολο Παπαφωτίου, με θέμα: Ή Κόρινθος στην έποχή του Άποστόλου Παύλου.

(Έκ τής Ίεράς Μητροπόλεως)

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΝΩΣΙΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Ή Πανελλήνια Ένωση Θεολόγων διοργάνωσε σήμερα (24.8.2000) Συνέντευξη Τύπου για τό ζήτημα τής έξετάσεως του μαθήματος τών Θρησκευτικών στο Ένιαίο Λύκειο. Στην συνέντευξη συμμετείχαν και μέλη τής Όμάδας Θεολόγων του Κέντρου Έκπαιδευτικής Έρευνας. Οί κύριες θέσεις τής Πανελληνίας Ένώσεως Θεολόγων για τό άνακύψαν πρόβλημα είναι οί έξης:

1. Άνέκαθεν όλα τά διδασκόμενα μαθήματα έξετάζονταν με κάποιο τρόπο. Τά Θρησκευτικά ήταν άείποτε γραπτώς έξεταζόμενο μάθημα.

2. Ή διάκριση πρωτευόντων - δευτερευόντων μαθημάτων απέδιδε διαφορετική βαρύτητα στα μαθήματα, αλλά όλα συνυπολογίζοντο στον μέσο όρο του μαθητού.

3. Τό μόνο «μάθημα» που δέν έξεταζόταν ήταν ό Σ.Ε.Π. (έντός του ώρολογίου προγράμματος) και έκτός αυτού «μαθήματα - δραστηριότητες», όπως Περιβαλλοντική Έκπαίδευση, Άγωγή Ύγείας, Άγωγή Καταναλωτού. Σημειωτέον ότι και αυτές οί δραστηριότητες άπαιτούσαν τήν γραπτή ύπό τών ύπευθύνων άξιολόγησή τους. Ό Σ.Ε.Π. όμως δέν θεωρείται μάθημα γνωσιολογικού, αλλά συμβουλευτικού χαρακτήρος.

4. Ή έκπαιδευτική μεταρρύθμιση έπεδίωκε και τήν γενική παιδεία τών μαθητών και τήν μέσω τών μαθημάτων τών τριών κατευθύνσεων, μικρή έξειδίκευση τών μαθητών. Στην γενική βαθμολογία τό μάθημα τών Θρησκευτικών έχει μικρή συμμετοχή και δέν έχει άυξημένη βαρύτητα για τήν είσαγωγή

σε κάποια σχολή τών Α.Ε.Ι.

5. Ή έξαίρεση του μαθήματος τών Θρησκευτικών από τά πανελλαδικώς έξεταζόμενα τό υποβαθμίζει κατάφωρα, επειδή τό υποβιβάζει σε μάθημα πέμπτης κατηγορίας (έξεταζόμενο ένδοσολικώς και μη συνυπολογιζόμενο στον γενικό μέσο όρο).

6. Ή έμπειρία από τή διδασκαλία τών ξένων γλωσσών στο Ένιαίο Λύκειο, όπου προσωρινώς δέν έξεταζόταν πανελλαδικώς, έδειξε ότι ούτε μάθημα μπορούσε να γίνει, ούτε στη συνείδηση τών μαθητών μετρούσε ή ξένη γλώσσα. Ύπήρξαν μάλιστα μαθητές που δέν προσήλθαν καν στις έξετάσεις, άφου καμία βαθμολογική συνέπεια δέν είχαν.

7. Ή είσήγηση του Κ.Ε.Ε. δέν είναι άπόφαση (έστω και κατά πλειοψηφία) του Δ.Σ. αλλά συνετάγη από κάποιους έκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων. Τή θεωρούμε άτεκμηρίωτη έπιστημονικώς και παιδαγωγικώς.

8. Ή διαφαινόμενη υποβάθμιση του μαθήματός μας δέν φείδεται τών χρημάτων, τά όποια έδόθησαν για τήν άλλαγή του Προγράμματος Σπουδών, τών βιβλίων και τών τριών τάξεων του Ένιαίου Λυκείου, τών βοηθημάτων άξιολογήσεως που έξέδωσε τό Κ.Ε.Ε., του cd-rom του Παιδαγωγικού Ίνστιτούτου για τή διδασκαλία του μαθήματος στο Ένιαίο Λύκειο.

9. Αυτό φανερώνει ότι οί πραγματικοί λόγοι τής υποβαθμίσεως του μαθήματος τών Θρησκευτικών δέν είναι έκπαιδευτικοί, αλλά ιδεολογικοί.

(24.8.2000)

(Ή Έπιτροπή Τύπου)

– Έξάλλου, προς τή Νέα Δημοκρατία (Έκπρόσωπο Τύπου), άπεστάλη ή άκόλουθος έπιστολή, που κοινοποιήθηκε και στα Μέσα Ένημερώσεως:

Κύριε Σπηλιωτόπουλε,

Πληροφορηθήκαμε από τά Μέσα Ένημερώσεως τή δήλωσή σας σχετικά με τήν έξέταση του μαθήματος τών Θρησκευτικών. Έπί αυτών θέλουμε να σας γνωρίσουμε τά έξης:

1. Άνέκαθεν τό μάθημα τών Θρησκευτικών έξεταζόταν όπως και τά υπόλοιπα μαθήματα του Σχολικού Προγράμματος, χωρίς κανείς να ένοχλείται από αυτό. Στο μάθημα τών Θρησκευτικών δέν έξετάζεται ή πίστη και τά βιώματα τών μαθητών, αλλά μόνον και άποκλειστικώς ή οικειοποίηση και κατανόηση τής προσφερομένης γνώσεως.

2. Τό πνεύμα τής έκπαιδευτικής μεταρρυθμίσεως είναι ή δια μέσου όλων τών μαθημάτων παροχή τών άπαραιτήτων γνώσεων και άπόκτηση

Ἐθνικοῦ Ἀπολυτηρίου.

3. Ἡ μὴ ἐξέταση ἢ ὁ μὴ συνυπολογισμὸς τοῦ μαθήματος τὸ ὑποβαθμίζει καὶ τὸ εὐτελίζει στὴ συνείδηση τῶν μαθητῶν καὶ δημιουργοῦνται μαθήματα δύο κατηγοριῶν.

4. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ βαθμοῦ τοῦ μαθήματος τῶν Ἱεροσπουδαστικῶν γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ στὴν τριτοβάθμια ἐκπαίδευση εἶναι ἀμελητέα. Κι αὐτὸ συμβαίνει ἐπειδὴ ὁ μέσος ὅρος τοῦ μαθήματος ἀποτελεῖ μόλις τὸ 1/4 τοῦ μέσου ὅρου τῶν βαθμῶν τῆς Β' καὶ Γ' Λυκείου.

5. Ἡ Ἑνωσὴ μας διὰ Δελτίων Τύπου, δι' ἐπιστολῶν καὶ Συνεντεύξεως Τύπου πρὸς τὰ Μέσα Ἐνημερώσεως προσπαθεῖ νὰ προβάλλει τίς ἀπόψεις τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος. Δυστυχῶς κατὰ ἀνεξήγητο τρόπο τὰ Μέσα Ἐνημερώσεως δὲν ἐνημερώνουν τὴν κοινὴ γνώμη καὶ γιὰ τίς δικές μας ἀπόψεις καὶ θεωρήσεις τοῦ ζητήματος. Θεωροῦμε τὴν ἀτυχῆ δῆλωσή σας ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πλημμελοῦς ἐνημερώσεώς σας καὶ σὰς παρακαλοῦμε νὰ τὴ διορθώσετε, ἐνημερωνόμενος γιὰ τὸ πῶς ἔχει τὸ πρόβλημα καὶ συναγωνιζόμενος μαζί μὲ τοὺς θεολόγους γιὰ τὴν μὴ ὑποβάθμιση τοῦ μαθήματος τῶν Ἱεροσπουδαστικῶν, ἢ ὅποια γίνεται γιὰ λόγους ἰδεολογικοῦς καὶ πολιτικοῦς καὶ ἐπ' οὐδενὶ γιὰ λόγους ἐκπαιδευτικοῦς.

Γιὰ κάθε πληροφορία εἴμαστε στὴ διάθεσή σας.

(24.8.2000)

Μετὰ τιμῆς

Γιὰ τὴν Ἐπιτροπὴ Τύπου

Νικόλαος Νευράκης

πρ. Σχολικὸς Σύμβουλος Θεολόγος

Μὲ τὴ συλλογὴ ὑπογραφῶν οἱ Ἕλληνες μετρᾶνε τὴ δημοκρατία τους

Στὴ Χώρα μας, τὴν Ἑλλάδα μας γεννήθηκε πράγματι τὸ πιὸ τέλειο πολίτευμα στὸν κόσμο, ἡ Δημοκρατία. Δημοκρατικὸ πολίτευμα σημαίνει ὅτι διοικεῖ ὁ λαός. Εἶναι ἡ διακυβέρνηση ἐνὸς τόπου σύμφωνα μὲ τὴ θέληση τοῦ λαοῦ. Ὁ σημερινὸς τύπος τῆς Δημοκρατίας ἐπιβάλλει τὸ σεβασμὸ ὀρισμένων δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν, ποὺ τὰ πλαίσιά τους ἀναφέρονται στὸ Σύνταγμα τῆς Χώρας. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Γέρονς τῆς Δημοκρατίας, ὁ ἀείμνηστος Πρωθυπουργὸς Γεώργιος Παπανδρέου θροντοφώνησε: «Δημοκρατία εἶναι ἡ πλειοψηφία νὰ ἀποφασίζῃ καὶ ἡ μειοψηφία νὰ πειθαρχῇ».

Τελευταῖα, αὐτὰ τὰ συνταγματικὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν, ἐδῶ στὴν Χώρα ποὺ γέννησε τὴ Δημοκρατία, φαλκιδεῦνται βάναισα στὸ βωμὸ τῆς

«σύγχρονης παρουσίας ποὺ πρέπει νὰ ἔχει ἡ Ἑλλάδα [Πρωθυπουργὸς Κων. Σημίτης «ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΟΣ ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ ἢ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ», ΑΘΗΝΑ 1992, σελ. 75].

Ἔτσι, ὅπως ἀντιδημοκρατικά, ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση, [ποὺ διατείνεται ὅτι ἐφαρμόζει τὴ Δημοκρατία] κατὰ τὸ «ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν», στερεῖ τὸ δικαίωμα στοὺς πολίτες αὐτῆς τῆς Χώρας νὰ αὐτοπροσδιορίζονται ὡς Ἕλληνες πολίτες καὶ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ στὰ ἀτομικὰ τους Δελτία Ταυτότητας.

Γιὰ τὸν δημοκρατικὸ αὐτὸ βαρβαρισμὸ τῆς Κυβέρνησης ὁ λαὸς μὲ καθαρὴ δημοκρατικὴ ἐνέργεια, «πρωτοβουλία πολιτῶν», συγκεντρώνει ὑπογραφές μὲ σκοπὸ νὰ τοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία ν' ἀσκήσει, ἐλεύθερα, τὸ συνταγματικὸ του δικαίωμα, ποὺ προβλέπεται στὸ ἄρθρο 44 γιὰ σοβαρὰ ἐθνικοκοινωνικὰ θέματα.

Ἡ συνταγματικὴ αὐτὴ ἐνέργεια τῆς «Πρωτοβουλίας πολιτῶν» θὰ δοκιμάσει τὸ κατὰ πόσον οἱ διοικούντες τὴν Δημοκρατικὴ μας Χώρα πιστεύουν πραγματικὰ στὸ Δημοκρατικὸ Πολίτευμα καὶ ἐὰν τὸ ἐφαρμόζουν ἔστω καὶ στοιχειωδῶς.

Ο ἹΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ [ΙΣΚΕ] μὲ τὴν ἔννοια τοῦ Συνδικαλιστικοῦ Ὁργανοῦ θ' ἀπευθυνθεῖ πρὸς τοὺς: Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, Πρωθυπουργόν, Ὑπουργούς, Ἀρχηγούς Κομμάτων καὶ Δήμαρχον Ἀθηναίων νὰ μᾶς δηλώσουν εὐθαρσῶς, ὑπογράφοντας τὴν συγκεκριμένη αἴτηση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐὰν ἐπιθυμοῦν, γιὰ τὴν ἀναγραφὴ ἢ μὴ τῆς ἰθαγένειας καὶ τοῦ θρησκευήματος στὰ ἀτομικὰ δελτία ταυτότητας, νὰ πραγματοποιηθεῖ σχετικὸ Δημοψήφισμα κατὰ τὸ ἄρθρο 44 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος.

Καὶ θὰ τὸ πράξει αὐτὸ τὸ Δ.Σ. τοῦ ΙΣΚΕ γιατί θέλει νὰ φωτίσει τὴν Δημοκρατία τῆς Χώρας μας στὰ ἀληθινὰ τῆς μέτρα καὶ νὰ βοηθήσει στὴν εὐρεση τοῦ ὀρθοῦ καὶ πλήρους νοήματος τῆς Δημοκρατίας σὲ Πολιτεία καὶ Ἐκκλησία, τὴ νόθευση τῆς ὁποίας ἀπεργάζονται ὑποπτες καὶ ὑπουλες ντόπιες καὶ ξένες διεθνεῖς σκοτεινὲς δυνάμεις. Νὰ προσέξουν λοιπὸν ὅλοι αὐτοί, ποὺ εἶναι ἐγκλωβισμένοι στὰ ὀλέθρια δίχτυα Βατικανοῦ καὶ Σιωνισμοῦ, γιατί «τοῦ Ἕλληνα ὁ τράχηλος ζυγὸν δὲν ὑπομένει!».

Πύργος Ἡλείας τῆ 14ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Πρωτοπρεσβύτερος ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΚΟΛΛΑΣ
Πρόεδρος Κληρικῶν τῆς Ἑλλάδος

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Έντὸς τοῦ Αὐγούστου 2000 συνήλθε στὴ Ρώμη τὸ 15ο Διεθνὲς Συνέδριο Νεολαίας, στὸ ὁποῖο συμμετέχουν πολλὲς ἑκατοντάδες χιλιάδων νέων ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμο. Στὸ Συνέδριο παρέστησαν 3000 δημοσιογράφοι ἀπὸ 100 χῶρες. Ὁ Πάπας στὴν βαρυσήμαντη προσφώνησί του ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὴν 15ῃ Αὐγούστου, τονίζοντας ὅτι οἱ Χριστιανοὶ νέοι πρέπει νὰ θέτουν τὸ προσωπικῶς βιωμένο «Πιστεύω» («Credo») στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας, ἔκαμε τὶς ἐξῆς προτροπές: «Ἀγαπητοὶ νέοι καὶ νεάνιδες, ἀφήστε νὰ μορφωθῆτε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἀποκτήσατε τὴν ἐμπειρία τῆς προσευχῆς, ἀφήνοντας τὸ Ἅγιο Πνεῦμα νὰ μιλήσῃ στὶς καρδιές σας... Ξεχωρίστε αὐτὲς τὶς ἡμέρες στιγμὲς τῆς γαλήνης, τῆς προσευχῆς καὶ τῆς περισυλλογῆς... Παρακαλέστε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα νὰ καταυγάσῃ τὶς καρδιές καὶ τὰ φρονήματά σας. Παρακαλέστε Αὐτὸ γιὰ τὸ δῶρο μιᾶς ζωντανῆς πίστεως, ἢ ὅποια δύναται νὰ δώσῃ στὴν ζωὴ σας ἓνα νόημα, ἐφ' ὅσον Αὐτὸ σὰς συνδέει μὲ τὸν Χριστό, τὸν σαρκωθέντα Λόγο».

Στὴν ἐπισφραγίσασα τὸ Συνέδριο τῶν νέων Εὐχαριστιακὴ Θεία Λειτουργία, στοὺς πανεπιστημιακοὺς χώρους («Tor Vergata»), ὁ Ποντίφηξ στὸ κήρυγμά Του τόνισε ὅτι ἡ Χριστοκεντρικὴ ζωὴ προσφέρει ἀξίες γιὰ τὸν προσανατολισμὸ πρὸς δημιουργίαν μιᾶς κοινωνίας, ποὺ περιφρουρεῖ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου.

– Τὴν 3ῃ Σεπτεμβρίου ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος ὁ 2ος ἀνεκήρυξεν ὡς μακαρίους τοὺς Πάπες Πῖον τὸν 9ον καὶ Ἰωάννη 23ο, τὸν ἰδρυτὴ τοῦ τάγματος τῶν Μαρριανιστινῶν καὶ τῶν Μαρριανιστῶν Guillaume - Joseph Chaminade (1761-1850), τὸν διακεκριμένο ἱερέα τοῦ τάγματος τῶν βενεδικτίνων Giuseppe Marmion (1858-1923) καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Genua καὶ ἰδρυτὴν τῆς γυναικείας κοινότητος τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἁγίας Μαρίας Tommaso Reggio (1818-1901). Ὡς ἀνεγράφη στὸν Τύπο ἢ μακαριοποιήσεις τοῦ Πάπα Πῖου τοῦ 9ου προκάλεσε ἀντιδράσεις καὶ ἐντὸς τῶν ρωμαιοκαθολικῶν κύκλων. Ἀντιθέτως ἡ μακαριοποιήσεις τοῦ Πάπα Ἰωάννου 23ου ἔγινε ἐνθου-

σιωδῶς δεκτὴ ἀπὸ ὅλους.

– Ὁ Πάπας ἐξέφρασε τὶς εὐχαριστίες του στὴν Ἱταλικὴ Ἀεροπορικὴ Ἐταιρεία, διότι θέτει στὴ διάθεσί του ἐλικόπτερα καὶ μικρὰ ἀεροπλάνα γιὰ τὶς πτήσεις του ἐντὸς τῆς Ἱταλίας. Σὲ εἰδικὴ τελετὴ μάλιστα ἀπένειμε παράσημα καὶ διακρίσεις σὲ μέλη τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἑταιρείας.

– Στὰ πλαίσια τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ ἰωβηλαίου ἔτους 2000 ὁργανώθηκε τὸ ἐτήσιο ἰταλικὸ λειτουργικὸ συνέδριο στὴν Ischia μὲ θέμα: «Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο: Τέλεισις τῆς Λειτουργίας καὶ Σωτηρία».

– Ὁ Πάπας κατὰ τὴ διάρκεια γενικῆς ἀκροάσεως προέτρεψε τοὺς πιστοὺς νὰ προσευχηθοῦν γιὰ τὶς ψυχὰς τῶν μελῶν τοῦ ρωσικοῦ ὑποβρυχίου «Kursk», ποὺ βρῆκαν οἰκτρὸ θάνατο ἀμέσως μετὰ τὸ γνωστὸν ἀτύχημα τοῦ πυρηνοκινήτου καυχήματος τοῦ ρωσικοῦ ναυτικοῦ.

– Στὴν πόλι Würzburg τῆς Γερμανίας τελέσθηκε κατὰ τὸ θέρος ἐπανειλημμένως Θεία Λειτουργία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, μὲ ἀναμμένα κεριὰ καὶ μὲ μουσικὴ Jazz.

– Στὸ Βατικανὸ Μουσεῖο ὁργανώθηκε μεγάλη Ἐκθεσις εἰς ἀνάμνησιν τῆς Anne Frank. Στὴν Ἐκθεσι ἐκτίθενται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅλες οἱ ἐκδόσεις τοῦ Ἡμερολογίου της καὶ φωτογραφικὰ ντοκουμέντα γιὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἐθνικοσοσιαλιστῶν ἐναντίον τῶν Ἑβραίων.

– Ἀπὸ 3 ἕως 10 Σεπτεμβρίου 2000, στὰ πλαίσια τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ ἰωβηλαίου ἔτους 2000, ὁργανώθηκε στὴ Ρώμη «Παγκοσμία συνάντησις Καθηγητῶν Πανεπιστημίου» (World Meeting of University Professors) πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος «Τὸ Πανεπιστήμιο γιὰ ἓνα νέον Οὐμανισμὸν». Σὲ συνάρτησι πρὸς τὴν συνάντησι αὐτὴ στὸ Παπικὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ρώμης «Gregoriana» ὁργανώνεται ἔκθεσις πρὸς τιμὴν τοῦ διασήμου κληρικοῦ Niels Stensen (17ος αἰών), ποὺ ὑπῆρξεν ὄχι μόνον ἐξάιρετος ποιμὴν ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξάιρετος φυσιοδίφης, ἰατρὸς καὶ θεολόγος. Ὁ Stensen θεωρεῖται καὶ ὡς ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστήμης τῆς Γεωλογίας.

Ε.Δ.Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Vlassios I. Phidas, *Droit Canon. Une perspective orthodoxe (Analecta Chambensiana 1)*, Chambesy, Geneve 1998.

Ο κ. Βλάσιος Φειδᾶς, καθηγητής τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ τμήμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Πατρολογίας εἰς τὸ Μεταπτυχιακὸν τμήμα τοῦ Ἰνστιτούτου Ὁρθόδοξου Θεολογίας τοῦ Πατριαρχικοῦ Κέντρου εἰς τὸ Chambesy τῆς Γενεύης (Ἑλβετία) ἐξέδωκε, εἰς τὴν σειρὰν τοῦ Ἰνστιτούτου *Analecta Chambensiana* καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, «*Κανονικὸν Δίκαιον. Μία ὀρθόδοξος προοπτικὴ*», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ὄχι ἀπλῶς μίαν ἀναφορὰν εἰς τὰ θέματα τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἀλλὰ μίαν συστηματικὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τὴν μελέτην τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς παραδόσεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας καὶ ὅπως αὐταὶ ὑπαγορεύονται ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐκφράζονται εἰς τὰ διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως χαρακτηριστικῶς τονίζει καὶ εἰς τὸ Προλογικὸν Σημείωμα τοῦ ἔργου ὁ Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνός, Διευθυντῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχικοῦ Κέντρου ἐν Chambesy, «*τὸ ἔργον τοῦ καθηγητοῦ Βλασίου Φειδᾶ ἐξετάζει συστηματικῶς – ἐν τῇ προοπτικῇ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ πλαισίου – τὰς οὐσιαστικὰς ἀρχὰς τῆς κοινῆς κανονικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας... ἡ ὁποία διεμορφώθη εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, θέτουσα τὰς οὐσιαστικὰς ἀρχὰς, αἱ ὁποῖαι διαπνέονται ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐνότητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς πίστεως καὶ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης*» (σελ. 7).

Εἰς τὸ ἔργον προσδιορίζονται ἐπακριβῶς τὰ ἀδιαμφισβήτητα ἐκεῖνα κριτήρια ἐρμηνείας τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐφαρμογῆς αὐτῶν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, καὶ ἀνανεώσεως τῆς κανονικῆς παραδόσεως, ὡς αὐταὶ παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων, τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας, συγχρόνως δὲ ἐξελίχθησαν εἰς τὸν χρόνον

καὶ διὰ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων διετηρήθησαν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν καὶ ἐφηρμόσθησαν, ὡς αὐθεντικὴ ἔκφρασις τῆς κανονικῆς παραδόσεως, ἐξ ἀφορμῆς εἰδικῶν ἀναφορῶν κάθε ἐποχῆς καὶ πρὸς ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων, εἰς τὰ πλαίσια τῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ ἡ παράδοσις, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, ἐξεφράσθη καὶ διερμηνεύθη τόσον ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν σχολιαστῶν τοῦ ΙΒ' αἰῶνος (Ἰωάννου Ζωναρᾶ, Θεοδώρου Βαλασαμῶνα, Ἀλεξίου Ἀριστηνοῦ) ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν Ἀγιορειτῶν μοναχῶν Ἀγαπίου καὶ Νικοδήμου, τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν τοὺς ἐκφραστὰς τῆς κανονικῆς παραδόσεως, εἰς τὴν ἐποχὴν των, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐπίλυσιν συγκεκριμένων προβλημάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς φορεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως ἐν αὐτῇ.

Μετὰ τὸν *Πρόλογον* (σελ. 9-11), εἰς τὸν ὁποῖον ὁ καθηγητὴς παρουσιάζει καὶ ἀναλύει τὰ ἐκκλησιολογικὰ κριτήρια χρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων (δίκαιον χειροτονιῶν καὶ κρίσεως ἐπισκόπων, λειτουργία τοῦ πρώτου εἰς τὰ πλαίσια κοινωνίας τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, διάκρισις γραμματος καὶ πνεύματος τοῦ περιεχομένου τῶν ἱερῶν κανόνων, συνέχισις καὶ ἀνανέωσις εἰς τὰ πλαίσια τῆς κανονικῆς παραδόσεως) προχωρεῖ εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἐπιμέρους θεμάτων τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου.

Εἰς τὸ *Πρῶτον Κεφάλαιον* (σελ. 13-44) ἀσχολεῖται μὲ τὸ θέμα τῶν πηγῶν, τοῦ περιεχομένου καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἀναφερόμενος ἰδιαίτερος εἰς δύο βασικὰς πηγὰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν (σελ. 13-23), τῆς κατὰ περιεχόμενον κατατάξεως τῶν ἱερῶν κανόνων (σελ. 23-27), τῶν κανονικῶν συλλογῶν καὶ τῆς σχέσεώς των μὲ τὴν πολιτικὴν νομοθεσίαν (σελ. 27-37), τέλος δὲ μὲ τὴν αὐθεντικότητα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν κανόνων (σελ. 37-44).

Εἰς τὰ ἐπόμενα δύο *Κεφάλαια* παρουσιάζεται μία συνοπτικὴ περιγραφή τῶν κανόνων τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων (σελ. 45-65) καὶ τῶν τοπικῶν (σελ. 66-84), τὰ ὁποῖα, μὲ τὸ ἔβδομον κεφάλαιον

λαιον (σελ. 186-221) –είναι μία concordance τών κανόνων–, αποτελούν τὸ μέσον διὰ μίαν συστηματικήν, κατὰ θέματα, χρῆσιν τών κανόνων καὶ ἐρμηνευτικήν προσέγγισιν αὐτῶν εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἱστορικῆς διαμορφώσεως τῆς κανονικῆς παραδόσεως καὶ λειτουργίας τῆς συνοδικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως.

Οὐσιαστικὴ συμβολὴ ἀποτελοῦν τὰ Κεφάλαια «Ἀρχαὶ ἀνανεώσεως τῆς κανονικῆς παραδόσεως» (σελ. 85-111), «Ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων» (σελ. 112-148) καὶ «Ἐξέλιξις τῶν κανόνων» (σελ. 149-185), εἰς τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται αἱ ἑννέα ἐκκλησιολογικαὶ καὶ ἱστορικοκανονικαὶ ἀρχαὶ καὶ προϋποθέσεις ἐρμηνείας τῶν κανόνων, ἀρχαὶ αἱ ὁποῖαι προσδιορίζονται ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης τῆς θεολογίας καὶ τέλος τῆς συγχρόνου ἐρμηνευτικῆς ἐπιστήμης (σελ. 86-90). Ἀνάλογον ἐρμηνείαν ἀποτελεῖ καὶ ἡ συλλογὴ «Πηδάλιον», εἰς τὸ ὁποῖον «ἡ ἐκκλησιαστικὴ συνείδησις ἀνεγνώρισεν μίαν πανορθόδοξον αὐθεντίαν καὶ τὸ ἀπεδέχθη, ὡς τὴν μόνην αὐθεντικὴν προσέγγισιν πνεύματος καὶ γράμματος ἐπὶ τῶν ἀσαφῶν κεμένων τῶν κανόνων» (σελ. 99).

Βασικὴ προϋπόθεσις ἀνανεώσεως τῆς κανονικῆς παραδόσεως ἀποτελεῖ, διὰ τὸν καθηγητὴν, ἡ διάκρισις μεταξὺ πνεύματος καὶ γράμματος τῶν κανόνων, μεταξὺ δηλαδὴ τοῦ βαθυτέρου νοήματος καὶ τῆς ἱστορικοκανονικῆς διατυπώσεως τῶν κανόνων, ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ: «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατανόησε τὴν ἀνανέωσιν τῆς κανονικῆς παραδόσεως πάντοτε εἰς τὰ πλαίσια τόσο τῆς ἐνότητος τῆς διαχρονικῆς πνευματικῆς τῆς ἀποστολῆς ὅσο καὶ τῆς μεταβαλλομένης ποικιλίας τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν κάθε ἐποχῆς εἰς τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς πορείαν» (σελ. 110-111).

Οὕτως, ἐνῶ «ἡ Ἐκκλησία διαφυλάττει μὲ πιστότητα, εἰς τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα,

τὴν μυστηριακὴν ἐμπειρίαν τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως, δὲν διστάζει νὰ διατυπώσῃ νέας μορφὰς ἐκφράσεως τοῦ διαχρονικοῦ μηνύματος τῆς κανονικῆς παραδόσεως, χωρὶς ὅμως νὰ διατυπῶναι νέους κανόνους, ἢ πλέον δὲ πρόσφορος καὶ σύγχρονος μορφή ἀνανεώσεως τῆς κανονικῆς παραδόσεως, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ καθηγητοῦ, ἀποτελοῦν οἱ συνεχῶς ἀνανεούμενοι, μὲ τὰ αὐθεντικὰ κριτήρια τῆς κανονικῆς παραδόσεως, Καταστατικοὶ Χάρται διοικήσεως καὶ λειτουργίας τῶν κατὰ τόπους αὐτονόμων καὶ αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν» (σελ. 11), οἱ ὁποῖοι φέρουν εἰς τὸ ἱστορικὸν παρὸν τὰς ὑπαγορευομένας δομὰς καὶ ἀρχὰς τῆς κανονικῆς παραδόσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἐκφράζοντες τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως εἰς τὸ γίγνεσθαι τοῦ συνεχῶς μεταβαλλομένου κόσμου.

Τέλος ἡ συγγραφή εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποτελεῖ μίαν οὐσιαστικὴν συμβολὴν εἰς τοὺς θεολογικοὺς καὶ διεκκλησιαστικοὺς διαλόγους, διότι οὕτω καθίστανται γνωσταὶ αἱ προϋποθέσεις ἐρμηνείας καὶ ἐφαρμογῆς τῆς κοινῆς παραδόσεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησιολογίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ δίνει τὴν δυνατότητα εἰς τοὺς λοιποὺς ὀρθοδόξους θεολόγους καὶ μελετητὰς τῶν κανόνων νὰ προσεγγίσουν τὰ διαπραγματευόμενα θέματα εὐκόλως.

Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀκολουθήσῃ καὶ δεύτερος τόμος, μὲ συγκεκριμένας μελέτας ἐπὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου, ἐκφράζομεν τὸν «δίκαιον ἔπαινον» εἰς τὸ Μεταπτυχιακὸν Ἰνστιτοῦτον Θεολογικῶν Σπουδῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Κέντρου ἐν Chambesy (Ἑλβετία) νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεών του *Analecta Chambensiana* τὸ παρὸν σύγγραμμα ὡς καὶ διὰ τὴν καλαισθητὸν ἐκδοσὶν καὶ ἐπιμέλειαν.

Ἄρχμ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΣΑΒΒΑΤΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ
- ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛ. ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
- ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ»

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παράγρ. 2 καὶ 59 παράγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας τὰς ἀπορροεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

3. Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 239/29.3.2000 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἀγαθονίκου.

5. Τὴν ἀπὸ 25.4.2000 Γνωμάτευσιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

6. Τὴν ἀπὸ 27.6.2000 Ἀπόφασιν Αὐτῆς,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Συνιστᾶ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ», τὸ ὁποῖον θὰ λειτουργῇ μὲ τὴν μορφήν Νομικοῦ Ποσώπου Ἰδιωτικοῦ Δικαίου καὶ θὰ ἐδρεύῃ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Σβορώνου Πιερίας. Ἡ ὀργάνωσις, διοίκησις, διαχείρισις καὶ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος τούτου θὰ διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ»

Ἄρθρον 1

Σύστασις - Ἐπωνυμία - Ἔδρα

Εἰς τὴν περιφέρεια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κί-

τρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἐποπτεῖαν αὐτῆς συνιστᾶται Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα, λειτουργοῦν ὡς Νομικὸν Πρόσωπον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρος, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ», τὸ ὁποῖον θὰ διέπεται ὑπὸ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ. Ἔδρα τοῦ Ἰδρύματος τούτου εἶναι ἡ κωμόπολις τοῦ Σβορώνου Πιερίας. Τὸ Ἴδρυμα θὰ στεγάζεται εἰς κτίριον ἰδιοκτησίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὴν τοποθεσίαν Προσήλιον τῆς ὡς ἄνω κωμοπόλεως.

Ἄρθρον 2

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ παροχὴ στέγης, τροφῆς, ἱατροφαρμακευτικῆς καὶ πάσης ἐτέρας περιθάλψεως, προστασίας, φροντίδος καὶ ἀγάπης εἰς ἄτομα κυρίως ἄπορα, μὴ δυνάμενα νὰ αὐτοσυντηρηθοῦν, φύλου θήλεος, καταγόμενα καὶ διαβιούντα κυρίως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως χωρὶς νὰ ἀποκλείονται ὡστόσο καὶ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς.

Ἄρθρον 3

Διοίκησις - Διοικητικὸν Συμβούλιον

1. Τὸ Ἴδρυμα διοικεῖται ὑπὸ πενταμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀπαρτιζομένου ἐκ: α) τοῦ ἐκάστοτε Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος, ὡς Προέδρου, β) τοῦ ὑπ' αὐτοῦ νομίμως διοριζομένου Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδρύματος, ὡς Ἀντιπροέδρου, ὁ ὁποῖος, ἀπόντος ἢ κωλυομένου τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, θὰ ἀναπληροῖ αὐτὸν καὶ θὰ προεδρεύει τοῦ Δ.Σ., γ) τριῶν τακτικῶν μελῶν, κατοικούντων εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος καὶ διακρινομένων διὰ τὴν εὐσέβειαν, τὸ ἥθος, τὴν πνευματικὴν κατάρτισιν, τὴν ὠριμότητα καὶ τὴν ἀφοσίωσίν των πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ Ἰδρύματος. Τὰ ὡς ἄνω τακτικὰ μέλη διορίζονται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου διὰ μίαν τριετίαν κατόπιν προτάσεως τοῦ Διευθυντοῦ. Ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, κατόπιν προτάσεως τοῦ Διευθυντοῦ καὶ διὰ τὴν αὐτὴν τριετίαν, διορίζονται καὶ

δύο αναπληρωματικά μέλη έχοντα τὰ αὐτὰ ὡς ἄνω προσόντα. Οἱ διορισθέντες δύνανται νὰ ἐπαναδιορισθοῦν.

2. Μέλη τοῦ Δ.Σ. ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ καθήκοντά των ἢ προβαίνουν εἰς ἐνεργείας ἐρχομένης εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ Ἰδρύματος, παύονται καὶ ἀντικαθίστανται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

3. Τὸ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος συγκροτεῖται εἰς σῶμα κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν αὐτοῦ καὶ ἐκλέγει τὸν Γραμματέα καὶ τὸν Ταμίαν. Τὸ ἀξίωμα τῶν μελῶν τοῦ Δ.Σ. εἶναι τιμητικὸν καὶ ἄμισθον.

4. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. α) ἔχει τὴν ἐποπτεῖαν ὀργανώσεως, διοικήσεως, λειτουργίας καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἰδρύματος καὶ συντονίζει τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ., β) ἐκπροσωπεῖ τὸ Ἰδρυμα ἐνώπιον πάσης διοικητικῆς, δικαστικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ οἰασδῆποτε ἄλλης ἀρχῆς καὶ εἰς ὅλας του τὰς σχέσεις μετ' ἄλλων ἰδρυμάτων, ὀργανισμῶν, νομικῶν προσώπων καὶ φυσικῶν προσώπων, γ) λαμβάνει γνῶσιν ὄλων τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων ἐγγράφων τοῦ Ἰδρύματος, συνυπογράφει μετὰ τοῦ Γραμματέως ὄλην τὴν ἀλληλογραφίαν αὐτοῦ καὶ συνυπογράφει μετὰ τοῦ Ταμίου τὰ οἰκονομικῆς φύσεως ἔγγραφα, δ) συγκαλεῖ τὸ Δ.Σ. εἰς συνεδριάσεις, διευθύνει τὰς ἐν αὐτῷ συζητήσεις καὶ συνυπογράφει μετὰ τοῦ Γραμματέως τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων.

5. Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Δ.Σ. ἀναπληροῖ τὸν Πρόεδρον ἀπόντα ἢ κωλυόμενον εἰς ὅλας τὰς ἀρμοδιότητας αὐτοῦ καὶ ἐνεργεῖ κατόπιν ἐντολῆς αὐτοῦ.

6. Ὁ Γραμματέας τηρεῖ τὸ Βιβλίον Πρωτοκόλλου τοῦ Ἰδρύματος καὶ συντάσσει ὅλα τὰ ἔγγραφα καὶ ὄλην τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Ἰδρύματος περὶ τῆς ὁποίας ἐνημερώνει τὸν Πρόεδρον καὶ τὴν ὁποίαν συνυπογράφει μετ' αὐτοῦ. Ἐπίσης τηρεῖ τὸ Βιβλίον Πρακτικῶν τῶν Συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, συνυπογράφει μετὰ τοῦ Προέδρου τὰ ἐν λόγῳ πρακτικὰ, τὰ ὁποῖα καὶ συντάσσει, καὶ φυλάσσει τὴ σφραγίδα τοῦ Ἰδρύματος.

7. Ὁ Ταμίος τηρεῖ τὸ Βιβλίον Ταμείου καθὼς καὶ τὰ Διπλότυπα Γραμμάτια Εἰσπράξεων καὶ Ἐντάλματα Πληρωμῶν τοῦ Ἰδρύματος, εἰσπράττει διὰ διπλοτύπων Γραμματίων Εἰσπράξεων, τὰ ὁποῖα καὶ συνυπογράφει μετὰ τοῦ Προέδρου, πᾶν ἔσοδον τοῦ Ἰδρύματος, διενεργεῖ τὰς πληρωμὰς, τὰς ὁποίας ἀπεφάσισε τὸ Δ.Σ., θάσει διπλοτύπων Ἐνταλμάτων Πληρωμῶν, τὰ ὁποῖα ἐπίσης συνυπογράφει, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὅλα τὰ οἰκονομικῆς φύσεως ἔγγραφα, μετὰ τοῦ Προέδρου, εὐθύνεται διὰ τὴν φύλαξιν τῶν χρημάτων τοῦ Ἰδρύματος τὰ ὁποῖα κατατίθενται εἰς μίαν ἐκ τῶν λειτουργουσῶν ἐν Κατερίνῃ Τραπεζῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰδρύματος, διενεργεῖ καταθέσεις καὶ ἀναλήψεις χρημάτων κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ

Δ.Σ. καὶ ἐν γένει διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν τοῦ Ἰδρύματος. Ἐπίσης τηρεῖ τὸ Βιβλίον Κτηματολογίου καὶ τὸ Βιβλίον Ὑλικοῦ.

Ἄρθρον 4

Ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

1. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος ἔχει τὰς ὡς κάτωθι ἀρμοδιότητας:

α) Ἀποφασίζει ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως ἀφορώσης εἰς τὴν ὀργάνωσιν, διοίκησιν, λειτουργίαν καὶ διαχειρίσιν τοῦ Ἰδρύματος καὶ διὰ πᾶν θέμα ἀφορὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

β) Συνεργάζεται μετὰ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καθὼς καὶ μετὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς περιφερείας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος, μετὰ διαφόρων πολιτιστικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ ἰδίᾳ φιλανθρωπικῶν συλλόγων, ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ τῶν τοπικῶν φορέων διὰ τὴν προαγωγήν καὶ ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Ἰδρύματος.

γ) Καταρτίζει τὸν ἐτήσιον Προϋπολογισμὸν καὶ Ἀπολογισμὸν τοῦ Ἰδρύματος καὶ ὑποβάλλει τούτους πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος.

δ) Μεριμνᾷ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν οἰκονομικῶν πόρων, ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ὀμαλήν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος.

ε) Καθορίζει καὶ συνιστᾷ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἰδρύματος τὰς θέσεις τοῦ προσωπικοῦ, διορίζει δὲ καὶ παύει αὐτὸ συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς κειμένης νομοθεσίας.

στ) Ἀποφασίζει διὰ πᾶν ἕτερον θέμα, τὸ ὁποῖον δὲν προβλέπεται εἰς τὸν παρόντα Κανονισμὸν.

2. Τὸ Δ.Σ. συνέρχεται τακτικῶς μὲν κατὰ μῆνα, ἐκτάκτως δὲ ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Προέδρου ἢ, ἀπόντος ἢ κωλυμένου αὐτοῦ, τοῦ Ἀντιπροέδρου.

Τὸ Δ.Σ. εὐρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ ὅταν παρίσταται ὀπωσδῆποτε ὁ Πρόεδρος ἢ, ἀπόντος ἢ κωλυμένου αὐτοῦ, ὁ Ἀντιπρόεδρος καὶ δύο (2) ἐκ τῶν μελῶν του, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτοῦ λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν. Εἰς περίπτωσιν ἰσοψηφίας ὑπερισχύει ἡ ψήφος τοῦ Προέδρου.

Ἄρθρον 5

Τηρούμενα Βιβλία

Τὸ Ἰδρυμα ἔχει ἰδίαν διαχειρίσιν, τηρεῖ δὲ μερίμνη τοῦ Δ.Σ. τὰ Διαχειριστικὰ αὐτοῦ Βιβλία, συμφώνως πρὸς τὸ σύστημα τηρήσεως τῶν λογιστικῶν βιβλίων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νομικῶν Προσώπων, θεωρημένα διὰ κάθε νόμιμον χρῆσιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς

Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, ήτοι: 1) Βιβλίον Πρωτοκόλλου, 2) Βιβλίον Πρακτικών των Συνεδριάσεων του Δ.Σ., 3) Βιβλίον Ταμείου και Διπλότυπα Γραμμάτια Είσπραξης και Έντάλματα Πληρωμών, τὰ ὅποια εἶναι ἐκτελεστέα ἐφόσον φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν Ἀντιπροέδρου καὶ τοῦ Ταμίου τοῦ Ἰδρύματος, 4) Βιβλίον Κτηματολογίου, εἰς τὸ ὁποῖον καταγράφεται ὅλη ἡ ἀκίνητος περιουσία του, 5) Βιβλίον Ὑλικοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον καταγράφεται ὅλη ἡ κινητὴ περιουσία του καὶ 6) Βιβλίον Εἰσαγωγῆς Τροφίμων.

Ἄρθρον 6

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

α) Αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προσφοραὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμώνος καὶ τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἱερῶν Μονῶν αὐτῆς.

β) Δωρεαί, κληρονομίαι, κληροδοτήματα καὶ κληροδοσίαι κινητῶν καὶ ἀκινήτων φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων.

γ) Προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ, εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα, φίλων τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Κρατικαὶ ἐπιχορηγήσεις, Κοινοτικαὶ ἐπιχορηγήσεις, ἐπιχορηγήσεις ἐκ μέρους τῆς Νομαρχιακῆς ἢ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, Ὄργανισμῶν καὶ ἄλλων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἐπιχορηγήσεις ἐκ μέρους φυσικῶν προσώπων καὶ πᾶσα νόμιμος ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιχορήγησις,

ε) Τόκοι ἐκ καταθέσεων τοῦ Ἰδρύματος καὶ πρόσσοδοι ἐκ τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας αὐτοῦ,

στ) Πᾶσα ἐτέρα πρόσσοδος, σύμφωνος μὲ τὸ Ὁρθόδοξον Χριστιανικὸν πνεῦμα, προερχομένη ἐκ πάσης νομίμου πηγῆς καὶ μὴ κατονομαζομένη ρητῶς ἐν τῷ παρόντι,

ζ) Αἱ προαιρετικαὶ ἐκ μέρους τῶν Τροφίμων τοῦ Ἰδρύματος συνεισφοραὶ τῶν συντάξεων των καὶ τῶν τυχόν περιουσιακῶν αὐτῶν στοιχείων, καθὼς καὶ αἱ ὑπὲρ αὐτῶν προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ συγγενῶν ἢ τρίτων. Ἡ εἰσαγωγή τῶν Τροφίμων εἰς τὸ Ἰδρυμα εἰς καμίαν περίπτωσιν δὲν δύναται νὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς καταβολῆς τῶν ὡς ἄνω ἀπολύτως προαιρετικῶν συνεισφορῶν ἢ εἰσφορῶν.

Ἄρθρον 7

Διάθεσις Πόρων

1. Οἱ ἄνωτέρω Πόροι τοῦ Ἰδρύματος, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. αὐτοῦ, διατίθενται:

α) Διὰ τὴν διατροφήν τῶν Τροφίμων καὶ διὰ τὴν παροχὴν εἰς αὐτὰς ἰατροφαρμακευτικῆς καὶ πάσης ἐτέρας περιθάλψεως.

β) Διὰ τὴν συντήρησιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύ-

ματος, καθὼς καὶ διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων αὐτοῦ.

γ) Διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀπαιτουμένου ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Διὰ τὴν ἀπόδοσιν πάσης ὀφειλῆς ἀναγραφομένης εἰς τὸν Προϋπολογισμόν.

ε) Διὰ τὰς ἀμοιβὰς τοῦ ὑπηρετοῦντος ἐμμίσθου προσωπικοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς κειμένης νομοθεσίας.

στ) Διὰ πᾶσαν δαπάνην ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Ἰδρύματος.

2. Ἡ παροχὴ εἰδικῶν ἰατρικῶν ὑπηρεσιῶν περιθάλψεως θὰ καλύπτεται κατὰ περίπτωσιν κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος.

3. Τὸ τυχόν χρηματικὸν πλεόνασμα ἐκ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Ἰδρύματος, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν περὶ τοῦ ὁποῖου ἀποφασίζει τὸ Δ.Σ., κατατίθεται εἰς μίαν ἐκ τῶν λειτουργουσῶν ἐν Κατερίνῃ Τραπεζῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰδρύματος.

Ἄρθρον 8

Προσωπικὸν τοῦ Ἰδρύματος

1. Τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἰδρύματος διακρίνεται εἰς ἐθελοντικὸν καὶ ἔμμισθον. Τὸ ἔμμισθον προσωπικόν, πλὴν τοῦ Διευθυντοῦ, διορίζεται καὶ παύεται ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς κειμένης νομοθεσίας.

2. Κατ' ἀρχὴν συνιστῶνται πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἄμεσων διοικητικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἰδρύματος αἱ ἐξῆς θέσεις:

α) Μία (1) θέσις Διευθυντοῦ, ἀπαραιτήτως πτυχιούχου τουλάχιστον Ἀνωτέρας Σχολῆς, ὁ ὁποῖος διαθέτει καὶ σχετικὴν ἐπαγγελματικὴν ἐμπειρίαν.

Ὁ Διευθυντὴς διορίζεται καὶ παύεται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, μεριμνᾷ διὰ τὴν ὑλοποίησιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν ὀργάνωσιν, διοίκησιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος, τηρεῖ τὸ Βιβλίον Εἰσαγωγῆς Τροφίμων, ἐπιμελεῖται τὰ τῶν προμηθειῶν τοῦ Ἰδρύματος, ἐπιβλέπει τὰ τῆς ὑγείας τῶν Τροφίμων, τὰ τῆς παροχῆς ἰατροφαρμακευτικῆς καὶ πάσης ἐτέρας περιθάλψεως εἰς αὐτὰς καὶ τὰ τῆς καθαρότητος καὶ διατροφῆς αὐτῶν, ἀσκεῖ ἐποπτεῖαν καὶ ἔλεγχον εἰς τὸ προσωπικὸν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τήρησιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ καὶ ἐπιβλέπει τὰ τῆς μισθοδοσίας καὶ ἀσφαλίσεως αὐτοῦ, ἀναφερόμενος διὰ τὰ πάσης φύσεως προβλήματα εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην.

β) Μία (1) θέσις Λογιστοῦ - Διαχειριστοῦ, ὁ ὁποῖος δέον ὅπως διαθέτῃ σχετικὴν ἐπαγγελματικὴν ἐμπειρίαν.

Ὁ Λογιστὴς - Διαχειριστὴς ὑποβοηθεῖ τὸν Ταμίαν εἰς τὸ ἔργον του.

γ) Μία (1) θέσις Νοσοκόμου διετούς, τριετούς ή τετραετούς φοιτήσεως με σχετικήν επαγγελματικήν έμπειρίαν.

δ) Δύο (2) θέσιεις Μαγειρισσών.

ε) Τέσσαρες (4) θέσιεις ώρομισθίων Καθαριστριών.

3. Τò έθελοντικόν προσωπικόν προσφέρει βοθητικήν ύπηρεσίαν εις τήν περιποίησιν τών Τροφίμων ώς και οίανδήποτε ύπηρεσίαν, τò Δ.Σ. του Ίδρύματος ήθελε αναθέσει εις αυτό.

Άρθρον 9

Τρόφιμοι

Εις τò Ίδρυμα εισάγονται, κατόπιν αίτήσεως τών ιδίων ή και τών συγγενών των, άτομα, κυρίως άπορα, μη δυνάμενα νά αυτοσυντηρηθοϋν, φύλου θήλεος, καταγόμενα και διαβιοϋντα κυρίως έντòς τών όρίων τής Έερās Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος χωρίς νά αποκλείονται ώστόσο και τὰ έκτòς αύτης.

Ός δικαιολογητικά εισαγωγής αύτών καθορίζονται τὰ έξής:

α) Πιστοποιητικόν οικογενειακής καταστάσεως.

β) Πιστοποιητικόν ύγειας διὰ του οποίου φαίνεται ότι ή αίτοϋσα δέν πάσχει έκ μεταδοτικού νοσήματος. Η έκδοσίς του προτιμάται νά γίνη υπό Δημοσίας Ύγειονομικής Έπιτροπής.

Άρθρον 10

Εύεργέται

Τò Δ.Σ. ανακηρύσσει Εύεργέτας τούς εισφέροντας εις τò Ίδρυμα σημαντικά χρηματικά ποσά ή περιουσιακά στοιχεία, καθώς και τούς προσφέροντας έξαιρετικές ύπηρεσίας.

Άρθρον 11

Έτησία έορτή

Έτησία έορτή του Ίδρύματος καθορίζεται ή έορτή τής Αγίας Σοφίας τήν 17ην Σεπτεμβρίου.

Άρθρον 12

Σφραγίς

Τò Ίδρυμα έχει ιδίαν κυκλικήν σφραγίδα, φέρουσαν εις δύο έπαλλήλους κύκλους τήν έπωνυμίαν του: εις τόν έξωτερικόν κύκλον τās λέξεις

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΝ» και εις τόν έξωτερικόν κύκλον τās λέξεις «ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ». Εις τò δè μέσον φέρει άπεικόνισιν του Τιμίου Σταυρού.

Άρθρον 13

Τò παρόν Ίδρυμα καταργείται δι' άποφάσεως τής Διαρκούς Έερās Συνόδου κατόπιν ήτιολογημένης άποφάσεως του Δ.Σ. αυτού, διὰ τήν λήσιν τής όποίας είναι άπαραίτητος ή ψήφος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ώς Προέδρου, όταν δέν έκπληροί τās έκκλησιολογικές αυτού προϋποθέσεις και τήν άποστολήν του, όταν παρεκκλίνη του σκοπού του ή καταστή άνέφικτος ή λειτουργία του. Εις πάσαν περίπτωση καταργήσεως του Ίδρύματος πάν κινητòn ή άκίνητον περιουσιακόν αυτού στοιχείον, ώς και πάν δικαίωμα και πάσα άξίωσις αυτού περιέρχεται εις τò Νομικόν Πρόσωπον τής Έερās Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος.

Άρθρον 14

Ό παρών Κανονισμός τροποποιείται υπό τής Διαρκούς Έερās Συνόδου κατόπιν ήτιολογημένης άποφάσεως του Δ.Σ. του Ίδρύματος, διὰ τήν λήσιν τής όποίας είναι άπαραίτητος ή ψήφος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ώς Προέδρου.

Άρθρον 15

Ό παρών Κανονισμός ισχύει από τής δημοσιεύσεως αυτού εις τήν Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως και εις τò επίσημον Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τής Έκκλησίας τής Ελλάδος.

Άρθρον 16

Άπό τās διατάξεις του Κανονισμού τούτου προκαλείται δαπάνη εις θάρος του Προϋπολογισμού του Νομικού Προσώπου τής Έερās Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, τò ύψος τής όποίας δέν δύναται νά προσδιορισθί.

† Ό Άθηνών ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

Ό Άρχιγραμματεϋς
Άρχιμ. Θεολόγος Άποστολίδης

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ
«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ "Ο ΑΓΙΟΣ ΦΩΤΙΟΣ"»**

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παράγρ. 2 καὶ 59 παράγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας τὰς ἀπορροεῦσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

3. Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 116/14.2.2000 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος κ. Ἀγαθονίκου.

5. Τὴν ἀπὸ 2.3.2000 Γνωμάτευσιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

6. Τὴν ἀπὸ 12.5.2000 Ἀπόφασιν Αὐτῆς,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Συνιστᾷ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ "Ο ΑΓΙΟΣ ΦΩΤΙΟΣ"», τὸ ὁποῖον θὰ λειτουργῇ μὲ τὴν μορφήν Νομικοῦ Προσώπου Ἰδιωτικοῦ Δικαίου καὶ θὰ ἐδρεύῃ εἰς τὴν πόλιν τῆς Κατερίνης. Ἡ ὀργάνωσις, διοίκησις, διαχειρίσις καὶ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος τούτου θὰ διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ
«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ
ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ "Ο ΑΓΙΟΣ ΦΩΤΙΟΣ"»**

Ἄρθρον 1

Σύστασις - Ἐπωνυμία - Ἐδρα

Εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καὶ διοικητικὴν ἐποπτεῖαν αὐτῆς συνιστᾷται Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα, λειτουργοῦν ὡς Νομικὸν Πρόσωπον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρος, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν

«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ "Ο ΑΓΙΟΣ ΦΩΤΙΟΣ"», τὸ ὁποῖο θὰ διέπεται ὑπὸ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ. Ἐδρα τοῦ Ἰδρύματος τούτου εἶναι ἡ πόλις τῆς Κατερίνης. Τὸ Ἴδρυμα θὰ στεγάζεται εἰς κτίριον ἰδιοκτησίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἀνεγερθὲν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Βαρνάβα τὸ 1967, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὴν συμβολὴν τῶν ὁδῶν Ζαλόγγου καὶ 16ης Ὀκτωβρίου εἰς τὴν πόλιν τῆς Κατερίνης.

Ἄρθρον 2

Σκοποὶ τοῦ Ἰδρύματος

Σκοποὶ τοῦ Ἰδρύματος τούτου εἶναι:

α. Ἡ ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ διακονία τῶν πιστῶν, τῶν νέων κυρίως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθίστανται συνειδητὰ καὶ ἐνεργὰ μέλη τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, συνεπεῖς συνεχίσταί τῆς Ἑλληνορθόδοξου Παραδόσεως.

β. Ὁ συντονισμὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὄλου πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος.

γ. Ἡ προετοιμασία στελεχῶν διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄρθρον 3

Μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν

Μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν εἶναι:

α. Ἡ τέλεσις εἰς τὸ εὐρισκόμενον ἐντὸς τοῦ Ἰδρύματος Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Φωτίου τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν: Ἐσπερινοῦ, Ἀποδείπνου, Παρακλήσεων, Θείας Λειτουργίας, τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως καὶ τῶν καθιερωμένων κατὰ μῆνα Ἱερῶν Ἀγρυπνιῶν.

β. Ἡ μέριμνα διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Διδαχὴν τῶν φοιτῶντων εἰς τὸ Ἴδρυμα «ΑΓΙΟΣ ΦΩΤΙΟΣ». Πρὸς τὸν στόχον αὐτὸν τείνει ἡ λειτουργία τμημάτων Ὁρθοδόξου Διδαχῆς διὰ παιδιὰ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου. Ἡ λειτουργία ἐπίσης τοῦ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΟΥ (συνάξεις τῶν νέων ὅπου εἰσηγοῦνται καὶ συζητῶνται διάφορα θέματα ὑπὸ τὸ πρῶσιμα πάντοτε τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ πνευματικότητος), ὁμιλίαι, διαλέξεις καὶ πολλὰ εὐκαιρῶν ὠφελίμων συζητήσεων εἰς τὰ πλαίσια τῶν συντροφῶν.

γ. Ἡ διοργάνωσις ἐορταστικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων, ὅπως μουσικῶν, χορευτικῶν καὶ θεατρικῶν παραστάσεων, κινηματογραφικῶν προβολῶν, ἐκθέσεων κ.ἄ. Ἰδιαιτέραν θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κά-

τέχουν αί έτήσιαί έκδηλώσεις «ΗΜΕΡΕΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ» (29 Ιανουαρίου - 6 Φεβρουαρίου).

δ. Η όργάνωσις και λειτουργία και άλλων τμημάτων, δια της οποίας θα έπιτυγχάνεται, έπίσης, ή έκπλήρωσις του κυρίου σκοπού του Ίδρύματος, ήτοι ή μετοχή των παιδιών, των νέων και όλων γενικώς εις την Έλληνορθόδοξον Παράδοσιν. Ως τμήματα ύπηρετούντα τον έν λόγω σκοπόν θεωρούνται τά: Βυζαντινής Μουσικής, Παραδοσιακών τραγουδιών, Παραδοσιακών χορών, Βυζαντινής Άγιογραφίας κ.ά.

ε. Η δημιουργία και λειτουργία Δανειστικής Βιβλιοθήκης και Κασεττοθήκης, ως έπίσης και ή λειτουργία Άναγνωστηρίου.

στ. Η δυνατότητα των παιδιών να ψυχαγωγούνται ύγιως με διάφορα παιχνίδια: έπιτραπέζια, πικ - πογκ κ.ά.

ζ. Η διοργάνωσις προσκυνηματικών και έπιμορφωτικών έκδρομών.

η. Η λειτουργία Κατασκηνώσεως κατά την θερινήν περίοδον.

θ. Η όργάνωσις και λειτουργία τμημάτων έπιμορφώσεως στελεχών των Έκκλησιαστικών Πνευματικών Κέντρων, όπως π.χ. των κατηχητών.

ι. Η λειτουργία θεατρικής σκηνης ύπό τον τίτλον «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ», ή οποία θα παρουσιάζει έργα έθνικοθρησκευτικού περιεχομένου, ως και πών άλλο έργον, συνάδον θεβαίως προς τους σκοπούς του Ίδρύματος. Παραστάσεις των έργων αυτών θα ήμπορούν να δίδωνται και εις άλλα μέρη της Πατρίδος μας έν συνεργασία μετά των κατά τόπους Ίερών Μητροπόλεων ή άλλων φορέων.

ια. Έκδόσεις θιβλίων, εικώνων, καρτών, άφισσών, κασεττών ήχου και είκόνος κ.ά.

ιβ. Η παρουσίασις έκπομπών μέσω των τοπικών ραδιοτηλεοπτικών μέσων.

ιγ. Η άξιοποίησις του έμψύχου δυναμικού της Ί. Μητροπόλεως, άπαραίτητος προϋπόθεσις δια την έπίτευξιν όλων των άνωτέρω.

ιδ. Πάσα άλλη ένέργεια άποφασιζόμενη ύπό του Διοικητικού Συμβούλιου του Ίδρύματος.

Άρθρον 4

Διοίκησις - Διοικητικόν Συμβούλιον

1. Το Ίδρυμα διοικείται ύπό έννεαμελοϋς (9) Διοικητικού Συμβουλίου άπαρτιζόμενου έκ: α) του έκάστοτε Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, ως Προέδρου, β) του έκάστοτε Διευθυντού του Ίδρύματος, ως Άντιπροέδρου, ό όποίος άπόντος ή κωλυόμενος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου θα άναπληροί αυτών και θα προεδρεύει του Δ.Σ., γ) του έκάστοτε Υποδιευθυντού του Ίδρύματος, ό όποίος, εις περίπτωσιν κατά την όποιαν θα προεδρεύη του Δ.Σ. ό έκάστο-

τε Διευθυντής ως άναπληρών τον άπόντα ή κωλυόμενον Μητροπολίτην, θα άσκει καθήκοντα Άντιπρόεδρου, δ) έξι τακτικών μελών, κατοικούντων εις την περιφέρεια της Ίερās Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, και διακρινομένων δια την εύσέβειαν, τό ήθος, την πνευματικήν κατάρτισιν, την ώριμότητα και την άφοσίωσιν των προς την Έκκλησίαν και τους σκοπούς του Ίδρύματος.

2. Ο Διευθυντής και ό Υποδιευθυντής του Ίδρύματος όρίζονται ύπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου. Τά λοιπά τακτικά μέλη διορίζονται ύπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου δια μίαν τριετίαν, κατόπιν προτάσεως του Διευθυντού. Έπίσης ύπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, κατόπιν προτάσεως του Διευθυντού και δια την αυτήν τριετίαν, διορίζονται τέσσερα άναπληρωματικά μέλη έχοντα τά αυτά ως άνω άναφερόμενα προσόντα. Οί διορισθέντες δύνανται να έπαναδιορισθουν.

3. Μέλη του Δ.Σ., τά όποια δέν άνταποκρίνονται εις τά καθήκοντά των, ή προβαίνου εις ένεργείας έρχόμενας εις αντίθεσιν με τους σκοπούς του Ίδρύματος, παύονται και άντικαθίστανται ύπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

4. Το Δ.Σ. του Ίδρύματος συγκροτείται εις σώμα κατά την πρώτην συνεδρίασιν αυτού και εκλέγει τον Γραμματέα και τον Ταμίαν. Το αξίωμα των μελών του Δ.Σ. είναι τιμητικόν και άμισθον.

5. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. α) έχει την έποπτείαν όργανώσεως, διοικήσεως, λειτουργίας και διαχειρίσεως του Ίδρύματος, έχει την ευθύνην όλων των έκδηλώσεων του Ίδρύματος και συντονίζει τά μέλη του Δ.Σ. προς ύλοποίησιν των σκοπών αυτού, β) εκπροσωπεί τό Ίδρυμα ένώπιον πάσης διοικητικής, δικαστικής και εκκλησιαστικής άρχης και οίασδήποτε άλλης άρχης και εις όλας του τάς σχέσεις μετ' άλλων ιδρυμάτων, όργανισμών, νομικών προσώπων και φυσικών προσώπων, γ) λαμβάνει γνώσιν όλων των εισερχομένων και έξερχομένων έγγράφων του Ίδρύματος, συνυπογράφει μετά του Γραμματέως όλην την άλληλογραφίαν αυτού και συνυπογράφει μετά του Ταμίου τά οικονομικής φύσεως έγγραφα, δ) συγκαλεί τό Δ.Σ. εις συνεδριάσεις, διευθύνει τάς έν αυτώ συζητήσεις και συνυπογράφει μετά του Γραμματέως τά πρακτικά των συνεδριάσεων.

6. Ο Άντιπρόεδρος του Δ.Σ. άναπληροί τον Πρόεδρον άπόντα ή κωλυόμενον εις όλας τάς άρμοδιότητας αυτού και ένεργεί κατόπιν έντολής του.

7. Ο Γραμματέας τηρεί τό Βιβλίον Πρωτοκόλλου του Ίδρύματος και συντάσσει όλα τά έγγραφα και όλην την άλληλογραφίαν του Ίδρύματος περι της οποίας ένημερώνει τον Πρόεδρον και την όποιαν συνυπογράφει μετ' αυτού. Έπίσης τηρεί τό Βιβλίον Πρακτικών των Συνεδριάσεων του Δ.Σ. του Ίδρύματος, συνυπογράφει μετά του Προέδρου τά έν λόγω

πρακτικά, τὰ ὁποῖα καὶ συντάσσει, καὶ φυλάσσει τὴν σφραγίδα τοῦ Ἰδρύματος.

8. Ὁ Ταμίας τηρεῖ τὸ Βιβλίον Ταμείου καθὼς καὶ τὰ Διπλότυπα Γραμμάτια Εἰσπράξεων καὶ Ἐντάλματα Πληρωμῶν τοῦ Ἰδρύματος, εἰσπράττει διὰ διπλοτύπων Γραμματίων Εἰσπράξεων, τὰ ὁποῖα καὶ συνυπογράφει μετὰ τοῦ Προέδρου, πᾶν ἔσοδον τοῦ Ἰδρύματος, διενεργεῖ τὰς πληρωμὰς, τὰς ὁποίας ἀπεφάσισε τὸ Δ.Σ., θάσει διπλοτύπων Ἐνταλμάτων Πληρωμῶν, τὰ ὁποῖα ἐπίσης συνυπογράφει, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὅλα τὰ οἰκονομικῆς φύσεως ἔγγραφα, μετὰ τοῦ Προέδρου, εὐθύνεται διὰ τὴν φύλαξιν τῶν χρημάτων τοῦ Ἰδρύματος τὰ ὁποῖα κατατίθενται εἰς μίαν ἐκ τῶν λειτουργουσῶν ἐν Κατερίνῃ Τραπεζῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰδρύματος, διενεργεῖ καταθέσεις καὶ ἀναλήψεις χρημάτων κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. καὶ ἐν γένει διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν τοῦ Ἰδρύματος. Ἐπίσης τηρεῖ τὸ Βιβλίον Κτηματολογίου καὶ τὸ Βιβλίον Ὑλικοῦ.

Ἄρθρον 5 Ἐπιτροπαί

Βοηθητικὸν ρόλον εἰς τὴν ὀργάνωσιν, διοίκησιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος ἐπέχουν τρεῖς (3) πενταμελεῖς Ἐπιτροπαί. Αὗται εἶναι: α) Ἐπιτροπὴ Πολιτισμοῦ, β) Ἐπιτροπὴ Κατασκηνώσεως, γ) Ἐπιτροπὴ Ἐπιμορφώσεως στελεχῶν.

Οἱ προϊστάμενοι τῶν Ἐπιτροπῶν προέρχονται ἐκ τῶν τοῦ Δ.Σ. καὶ λειτουργοῦν ὡς σύνδεσμοι αὐτῶν μετὰ τοῦ Δ.Σ., ἐνῶ τὰ μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν προτείνονται ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδρύματος καὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. δι' ἓν ἔτος, δύνανται δὲ νὰ ἐπαναδιορισθοῦν. Τὸ ἀξίωμά των εἶναι τιμητικὸν καὶ ἄμισθον.

Ἄρθρον 6

Ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

1. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἔχει τὰς ὡς κάτωθι ἀρμοδιότητας:

α) Ἀποφασίζει ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως ἀφορώσης εἰς τὴν ὀργάνωσιν, διοίκησιν, λειτουργίαν καὶ διαχείρισιν τοῦ Ἰδρύματος ὡς διὰ πᾶν θέμα ἀφορὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ.

β) Συνεργάζεται μετὰ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καθὼς καὶ μετὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς περιφερείας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος, μετὰ τῶν Ἐνοριακῶν Κέντρων Νεότητος αὐτῆς ὡς καὶ μετὰ τῶν ἀναλόγων Νεανικῶν Κινήσεων ὅλων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἐπίσης μετὰ διαφόρων πολιτιστικῶν, ἐπιστημονικῶν, φιλανθρωπικῶν καὶ ἀθλητικῶν συλλόγων, ὡς ἐπίσης μετὰ τῆς Τοπικῆς Αὐτο-

διοικήσεως καὶ τῶν τοπικῶν φορέων διὰ τὴν προαγωγὴν καὶ ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος.

γ) Συγκροτεῖ τὰς εἰς τὸ ἄρθρον 5 ἀναφερομένας Ἐπιτροπὰς.

δ) Καταρτίζει τὸν ἐτήσιον Προϋπολογισμόν καὶ Ἀπολογισμόν τοῦ Ἰδρύματος καὶ ὑποβάλλει τοῦτους πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος.

ε) Μεριμνᾷ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν οἰκονομικῶν πόρων, ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος.

στ) Ἀποφασίζει διὰ πᾶν ἕτερον θέμα, τὸ ὁποῖο δὲν προβλέπεται εἰς τὸν παρόντα Κανονισμόν.

2. Τὸ Δ.Σ. συνέρχεται τακτικῶς μὲν κατὰ μῆνα, ἐκτάκτως δὲ ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Προέδρου ἢ ἀπόντος ἢ κωλυομένου αὐτοῦ, τοῦ Ἀντιπροέδρου ἢ κατόπιν ἐγγράφου ἀιτήσεως πέντε (5) τουλάχιστον μελῶν του.

Τὸ Δ.Σ. εὐρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ ὅταν παρίσταται ὁπωσδήποτε ὁ Πρόεδρος ἢ ἀπόντος ἢ κωλυομένου αὐτοῦ, ὁ Ἀντιπρόεδρος καὶ τέσσερα (4) ἐκ τῶν μελῶν του, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτοῦ λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν. Εἰς περιπτώσιν ἰσοψηφίας ὑπερισχύει ἡ ψήφος τοῦ Προέδρου.

Ἄρθρον 7

Ἀρμοδιότητες τῶν Ἐπιτροπῶν

Οἱ πενταμελεῖς Ἐπιτροπὲς ἔχουν τὰς ὡς κάτωθι ἀρμοδιότητας:

Μελετοῦν, σχεδιάζουν καὶ προτείνουν λύσεις διὰ πᾶν θέμα ἀφορὸν εἰς τὰς πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις, τὴν κατασκήνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν τμημάτων τῆς ἐπιμορφώσεως, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν. Αἱ προτάσεις τῶν Ἐπιτροπῶν ἐγκρίνονται ἢ ἀπορρίπτονται ὑπὸ τοῦ Δ.Σ.

Ἄρθρον 8

Διακονήματα

Διὰ τὴν καλυτέραν συγκρότησιν, ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ὑπάρχοντος ἐμψύχου ὕλικου ὀρίζονται τὰ κάτωθι διακονήματα:

- α. Ἐκκλησιαστικὸς
- β. Ἐφημερεύοντες
- γ. Βιβλιοθηκᾶριος
- δ. Οἰκονόμος
- ε. Ἀποθηκᾶριος
- στ. Ὀργανωτὴς ἐκδρομῶν
- ζ. Ἡλεκτρολόγος - Ἡλεκτρονικὸς
- η. Ταμίας Φιλοπτώχου
- θ. Συντηρητὴς κτιρίου
- ι. Προγραμματιστὴς

ια. Ειδικὸς Γραμματεὺς

ιβ. Ἐπὶ τῆς ὑποδοχῆς

ιγ. Ἐπὶ τῶν ταινιῶν

ιδ. Πᾶν ἄλλο διακόνημα, τὴν ἀνάγκην θεσμοθετήσεως τοῦ ὁποίου ἠθελε καταδείξῃ ἢ προΐουσα σὺν τῷ χρόνῳ ἐμπειρία. Οἱ ἔχοντες τὰ ὡς ἄνω διακονήματα δύνανται νὰ ἔχουν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τῶν ἑναν ἢ περισσοτέρους βοηθοὺς. Ἄπαντες οὗτοι προτείνονται ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ, ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. δι' ἕν ἔτος καὶ δύνανται νὰ ἐπαναδιορισθοῦν. Τὰ διακονήματα εἶναι τιμητικὰ καὶ ἄμισθα.

Ἄρθρον 9

Σύναξις στελεχῶν

Τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. τῶν Ἐπιτροπῶν, οἱ ἔχοντες τὰ διακονήματα καὶ οἱ βοηθοὶ αὐτῶν, ὡς καὶ πᾶν μέλος φοιτῶν τακτικῶς εἰς τὸ Ἴδρυμα καὶ προσφέρον διαφόρους ὑπηρεσίας εἰς αὐτό, συναπαρτίζου τὴν Σύναξιν τῶν στελεχῶν τοῦ Ἰδρύματος, ἢ ὁποία συνέρχεται τακτικῶς μὲν τρεῖς τοῦ ἔτους –εἰς τὴν ἑναρξιν, τὸ μέσον (μετὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων) καὶ πρὸ τῆς λήξεως (μετὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα) τῆς περιόδου – ἐκτάκτως δέ, ὡς ἄρα ἠθελε παραστῆ ἀνάγκη κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Δ.Σ.

Ἄρθρον 10

Πνευματικαὶ διατάξεις

1. Ἡ ἐν ἐλευθερίᾳ ἔνταξις παντὸς Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ εἰς τὸν χώρον, πολὺ δὲ περισσότερον ἢ ἀνάληψις ὑπ' αὐτοῦ ρόλου στελέχους, προϋποθέτει τὴν κατωτέρω βασικὴν καὶ ἀπαράβατον ἀρχήν: Ὁ χώρος τοῦ Ἰδρύματος εἶναι χώρος διακονίας, προσφορᾶς καὶ θυσίας. Οἱ ἐρχόμενοι εἰς αὐτὸν ὀφείλου νὰ ἀμιλλῶνται περὶ τοῦ μεγέθους αὐτῆς τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς θυσίας καὶ ὄχι τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς οἰασδῆποτε ἰδιοτελείας.

2. Εἰς τὰς σχέσεις τῶν μελῶν τοῦ Ἰδρύματος δέον νὰ κυριαρχοῦν αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, τοῦ σεβασμοῦ, τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς χριστομιμῆτος ὑπακοῆς.

3. Ὁ Ναὸς συνιστᾷ, τρόπον τινά, τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰδρύματος. Ὁ ζῆλος καὶ ἡ προθυμία τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ θὰ δίδουν τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν εἰς τὸν καθένα διὰ νὰ πραγματώσῃ τὰς ἐπιζητούμενας χριστιανικὰς ἀρετάς. Ἀνάλογον βοήθειαν εἰς αὐτὴν τὴν προσπάθειαν ἠμπορεῖ νὰ παράσχη ἢ ποικιλιτρόπως προσφερομένη Ὁρθόδοξος Διδαχὴ.

Ἄρθρον 11

Σφραγίς

Τὸ Ἴδρυμα ἔχει ἰδίαν κυκλικὴν σφραγίδα, φέρουσαν εἰς δύο ἐπαλλήλους κύκλους τὴν ἐπωνυ-

μίαν του: εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κύκλον τὰς λέξεις «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ» καὶ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κύκλον «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ Ο ΑΓΙΟΣ ΦΩΤΙΟΣ». Εἰς τὸ δὲ μέσον φέρει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Φωτίου, βαστάζοντος τὸ Πνευματικὸν Κέντρον.

Ἄρθρον 12

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

α) Αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προσφοραὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος καὶ τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἱερῶν Μονῶν αὐτῆς.

β) Δωρεαί, κληρονομίαι, κληροδοτήματα καὶ κληροδοσίαι κινητῶν καὶ ἀκινήτων φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων.

γ) Προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ, εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα, φίλων τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Κρατικαὶ ἐπιχορηγήσεις, Κοινοτικαὶ ἐπιχορηγήσεις, ἐπιχορηγήσεις ἐκ μέρους τῆς Νομαρχιακῆς ἢ τῆς Τοπικῆς Αυτόδιοικήσεως, Ὁργανισμῶν καὶ ἄλλων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἐπιχορηγήσεις ἐκ μέρους φυσικῶν προσώπων καὶ πᾶσα νόμιμος ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιχορήγησις.

ε) Τόκοι ἐκ καταθέσεων τοῦ Ἰδρύματος καὶ πρόσσοδοι ἐκ τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας αὐτοῦ.

στ) Πᾶσα ἐτέρα πρόσσοδος, σύμφωνος μὲ τὸ Ὁρθόδοξον Χριστιανικὸν πνεῦμα, προερχομένη ἐκ πάσης νομίμου πηγῆς καὶ μὴ κατονομαζομένη ρητῶς ἐν τῷ παρόντι.

Ἄρθρον 13

Διάθεσις Πόρων

1. Οἱ ἀνωτέρω Πόροι, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. διατίθενται:

α) Διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀπαιτουμένου ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ἰδρύματος.

β) Διὰ τὴν προμήθειαν βιβλίων καὶ τὴν διοργάνωσιν συνεδρίων, ἐορτῶν καὶ ἐκδηλώσεων.

γ) Διὰ δαπάνας συντηρήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Διὰ δαπάνας ἀνεγέρσεως καὶ συντηρήσεως τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, ὡς καὶ λειτουργίας τῆς Κατασκηνώσεως.

ε) Διὰ τὰς διαφόρους ἐκδόσεις τοῦ Ἰδρύματος.

στ) Διὰ τὴν φιλοξενίαν προσώπων προαγόντων τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἰδρύματος.

ζ) Διὰ πᾶσαν δαπάνην ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος.

η) Διὰ τὴν ἀπόδοσιν πάσης ὀφειλῆς ἀναγραφομένης εἰς τὴν Προϋπολογισμόν.

2. Τὸ τυχὸν χρηματικὸν πλεόνασμα ἐκ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Ἰδρύματος, τὸ ὁποῖον

υπερβαίνει τὸ ποσὸν περὶ τοῦ ὁποῖου ἀποφασίζει τὸ Δ.Σ., κατατίθεται εἰς μίαν ἐκ τῶν λειτουργουσῶν ἐν Κατερίνῃ Τραπεζῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰδρύματος.

Ἄρθρον 14
Τηρούμενα βιβλία

Τὸ Ἰδρυμα ἔχει ἰδίαν διαχείρισιν, τηρεῖ δὲ μερίμνη τοῦ Δ.Σ. τὰ Διαχειριστικὰ αὐτοῦ Βιβλία, συμφώνως πρὸς τὸ σύστημα τηρήσεως τῶν λογιστικῶν βιβλίων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νομικῶν Προσώπων, θεωρημένα διὰ κάθε νόμιμον χρῆσιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος, ἧτοι: 1) Βιβλίον Πρωτοκόλλου, 2) Βιβλίον Πρακτικῶν τῶν Συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ., 3) Βιβλίον Ταμείου καὶ Διπλότυπα Γραμμάτια Εἰσπράξεων καὶ Ἐντάλματα Πληρωμῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκτελεστέα ἐφόσον φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν Ἀντιπροέδρου καὶ τοῦ Ταμίου τοῦ Ἰδρύματος, 4) Βιβλίον Κτηματολογία, εἰς τὸ ὁποῖον καταγράφεται ὅλη ἡ ἀκίνητος περιουσία του, 5) Βιβλίον Ὑλικοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον καταγράφεται ὅλη ἡ κινητὴ περιουσία του.

Ἄρθρον 15
Δωρηταὶ - Εὐεργέται

Τὸ Δ.Σ. δύναται νὰ ἀνακηρύξη Δωρητὰς καὶ Εὐεργέτας, εἴτε ἐν ζωῇ, εἴτε μετὰ θάνατον, τῇ ἐγκρίσει τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος.

Ἄρθρον 16

Ὁ παρὼν Κανονισμὸς τροποποιεῖται ὑπὸ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου, κατόπιν ἠτιολογημένης ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, διὰ τὴν λήψιν τῆς ὁποίας εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ψῆφος τοῦ Σεβα-

σμιωτάτου Μητροπολίτου, ὡς Προέδρου.

Ἄρθρον 17

Τὸ παρὼν Ἰδρυμα καταργεῖται δι' ἀποφάσεως τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου κατόπιν ἠτιολογημένης ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. αὐτοῦ, διὰ τὴν λήψιν τῆς ὁποίας εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ψῆφος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ὡς Προέδρου, ὅταν δὲν ἐκπληροῖ τὰς ἐκκλησιολογικὰς αὐτοῦ προϋποθέσεις καὶ τὴν ἀποστολήν του, ὅταν παρεκκλίνη τῶν σκοπῶν του ἢ καταστῇ ἀνεφικτος ἢ λειτουργία του. Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν καταργήσεως τοῦ Ἰδρύματος, πᾶν κινητὸν ἢ ἀκίνητον περιουσιακὸν αὐτοῦ στοιχεῖον, ὡς καὶ πᾶν δικαίωμα καὶ ἀξίωσις αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τὸ Νομικὸν Πρόσωπον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος.

Ἄρθρον 18

Ὁ παρὼν Κανονισμὸς ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ ἐπίσημον Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 19

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ τούτου προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἀθήνα, 12 Μαΐου 2000

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἄρχιμ. Θεολόγος Ἀποστολίδης

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΓΚΑΔΑ»**

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παράγρ. 2 καὶ 59 παράγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμενούσης Ἐκκλησίας τὰς ἀπορροεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

3. Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 91/14.3.2000 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνος.

5. Τὴν ἀπὸ 25.4.2000 Γνωμάτευσιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

6. Τὴν ἀπὸ 28.6.2000 Ἀπόφασιν Αὐτῆς,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Συνιστᾶ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Λαγκαδᾶ Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΓΚΑΔΑ», τὸ ὁποῖον θὰ λειτουργῇ μὲ τὴν μορφήν Νομικοῦ Προσώπου Ἰδιωτικοῦ Δικαίου καὶ θὰ ἐδρεύῃ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Λαγκαδᾶ. Ἡ ὀργάνωσις, διοίκησις, διαχείρισις καὶ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος τούτου θὰ διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΓΚΑΔΑ»**

Ἄρθρο 1

Σύστασις - Ἐπωνυμία - Ἔδρα

Στὴν περιφέρεια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴ ἐποπτεία αὐτῆς συνιστᾶται Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα, λειτουργοῦν ὡς Νομικὸν Πρόσωπο Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρος, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΓΚΑΔΑ», τὸ ὁποῖο θὰ διέπεται ὑπὸ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ. Ἔδρα τοῦ Ἰδρύματος θὰ εἶναι ἡ πόλις τοῦ Λαγκαδᾶ. Τὸ Ἰδρυμα θὰ στεγάζεται στὸ ἰσόγειο τοῦ κτιρίου ὅπου στεγάζεται ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Λαγκαδᾶ, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 27ης Ὀκτωβρίου ἀρ. 1 στὴν πόλις τοῦ Λαγκαδᾶ.

Ἄρθρο 2

Σκοποὶ

Σκοποὶ τοῦ Ἰδρύματος εἶναι: α) ἡ συμβολὴ στὴν πληρέστερη καὶ ἀρτιότερη ποιμαντικὴ, κοινωνικὴ, ἱεραποστολικὴ, κατηχητικὴ καὶ πνευματικὴ διακονία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως στὸ πλαίσιο τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, Παραδόσεως καὶ Διδασκαλίας, β) ἡ προσέγγισις, ἰδιαίτερα τῶν νέων, στὴν Ὁρθόδοξο πίστη καὶ ζωὴ καὶ ἡ καλλιέργεια καὶ ἀνάπτυξις τοῦ Ὁρθοδόξου φρονήματος, γ) ἡ παροχὴ στοὺς νέους ψυχαγωγίας ποιότητας πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ὀρθῆς ἀξιοποίησης τοῦ ἐλεύθερου χρόνου τους.

Ἄρθρο 3

Μέσα γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν

1. Ἡ ἀξιοποίηση τοῦ ἀνθρωπίνου πνευματικοῦ δυναμικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ ἡ συνδρομὴ ἱκανῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

2. Ἡ ἐνίσχυσις τῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ Κύκλων Μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς γιὰ ὅλες τὶς ἡλικίες.

3. Ἡ διοργάνωσις ἐορταστικῶν, πολιτιστικῶν, ἐπιμορφωτικῶν καὶ ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων (ὀμιλιῶν, διαλέξεων, συζητήσεων, κινηματογραφικῶν προβολῶν, προβολῶν φωτεινῶν διαφανειῶν, θεατρικῶν παραστάσεων ἀπὸ μαθητὲς Κατηχητικῶν Σχολείων, συναυλιῶν, ἐκθέσεων βιβλίου κ.ἄ.).

4. Ἡ λειτουργία δανειστικῆς βιβλιοθήκης.

5. Ἡ διοργάνωσις διεννοριακῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων.

6. Ἡ καλλιέργεια τῶν κοινωνικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν πιστῶν, στὸ πλαίσιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μὲ διοργάνωσις συναντήσεων καὶ λειτουργία κυλικείου στοὺς χώρους τοῦ Ἰδρύματος μετὰ τὸ

πέρας της Θείας Λειτουργίας.

7. Η λειτουργία «Νεανικού Κέντρου» για την πνευματική κατάρτιση και δημιουργία Βυζαντινής και Εύρωπαϊκής Χορωδίας, ομάδων άθλοπαιδιών, άναψυκτηρίου και χώρου έπιτραπέζιων παιχνιδιών.

8. Όποιαδήποτε άλλη ένέργεια άποφασίσει τó Διοικητικό Συμβούλιο τού Ίδρύματος.

Άρθρο 4

Όργάνωση - Διοίκηση - Διοικητικό Συμβούλιο

1. Τó Ίδρυμα διοικείται από έπταμελές Διοικητικό Συμβούλιο που άπαρτίζεται από: α) τόν έκάστοτε Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Λαγκαδά, ως Πρόεδρο, β) τούς έκάστοτε Προϊσταμένους τών δύο Ίερών Ναών της πόλης τού Λαγκαδά που όρίζονται από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη, γ) τέσσερα μέλη που κατοικούν στην περιφέρεια της Ίερās Μητροπόλεως Λαγκαδά, διακρίνονται για τó ήθος, την πνευματική κατάρτιση και ώριμότητά τους, έχουν σχέση με τή ζωή της Έκκλησίας και ενδιαφέρονται για τó έργο της Ίερās Μητροπόλεως.

2. Τά ως άνω τέσσερα τακτικά μέλη τού Δ.Σ. (της παραγράφου 1γ τού παρόντος άρθρου) διορίζονται από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη για μία τριετία. Επίσης από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη και για την αύτη τριετία διορίζονται δύο άναπληρωματικά μέλη που διαθέτουν τά προσόντα που άναφέρονται στην παράγραφο 1γ τού παρόντος άρθρου. Οί διορισθέντες δύνανται νά επαναδιορισθούν.

3. Μέλη τού Δ.Σ. που δέν άνταποκρίνονται στα καθήκοντά τους ή προβαίνουν σε ένέργειες που έρχονται σε αντίθεση με τούς σκοπούς τού Ίδρύματος, παύονται και άντικαθίστανται από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη.

4. Τó Δ.Σ. τού Ίδρύματος συγκροτείται σε σώμα κατά την πρώτη συνεδρίασή του και εκλέγει τόν Άντιπρόεδρο, τόν Γραμματέα και τόν Ταμία. Τó άξίωμα τών μελών τού Δ.Σ. είναι τιμητικό και άμισθο.

5. Ό Πρόεδρος τού Δ.Σ. α) έχει την ευθύνη όλων τών εκδηλώσεων τού Ίδρύματος και συντονίζει τά μέλη τού Δ.Σ. προς ύλοποίηση τών σκοπών αύτου, β) εκπροσωπεί τó Ίδρυμα ένώπιον κάθε διοικητικής, δικαστικής και έκκλησιαστικής άρχής και όποιασδήποτε άλλης άρχής και σε όλες του τις σχέσεις με άλλα ίδρύματα, όργανισμούς, νομικά πρόσωπα και φυσικά πρόσωπα, γ) λαμβάνει γνώση

όλων τών εισερχομένων και έξερχομένων έγγραφων τού Ίδρύματος, συνυπογράφει με τόν Γραμματέα όλη την άλληλογραφία και συνυπογράφει με τόν Ταμία τά οικονομικής φύσης έγγραφα, δ) συγκαλεϊ τó Δ.Σ. σε συνεδριάσεις, διευθύνει τις σε αυτές συζητήσεις και συνυπογράφει με τόν Γραμματέα τά πρακτικά τών συνεδριάσεων.

6. Ό Άντιπρόεδρος τού Δ.Σ. άναπληρώνει τόν Πρόεδρο σε περίπτωση άπουσίας ή κωλύματος σε όλες τις άνω άρμοδιότητες αύτου και ένεργεί κατόπιν έντολής του.

7. Ό Γραμματέας τηρεί τó Βιβλίό Πρωτοκόλλου τού Ίδρύματος και συντάσσει όλα τά έγγραφα και την άλληλογραφία τού Ίδρύματος για την όποία ένημερώνει τόν Πρόεδρο και την όποία συνυπογράφει με αύτόν. Επίσης τηρεί τó Βιβλίό Πρακτικών τών Συνεδριάσεων τού Δ.Σ. τού Ίδρύματος, συνυπογράφει με τόν Πρόεδρο τά έν λόγω πρακτικά τά όποια συντάσσει και φυλάσσει τή σφραγίδα τού Ίδρύματος.

8. Ό Ταμίας τηρεί τó Βιβλίό Ταμείου καθώς και τά διπλότυπα Γραμμάτια Είσπράξεων και Έντάματα Πληρωμών τού Ίδρύματος, εισπράττει με διπλότυπα Γραμμάτια Είσπράξεων κάθε έσοδο τού Ίδρύματος, διενεργεί τις πληρωμές που άποφάσισε τó Δ.Σ. βάσει διπλοτύπων Ένταμάτων Πληρωμών, ευθύνεται για την φύλαξη τών χρημάτων τού Ίδρύματος τά όποια κατατίθενται σε μία από τις Τράπεζες που λειτουργούν στην πόλη τού Λαγκαδά στο όνομα τού Ίδρύματος, διενεργεί καταθέσεις και αναλήψεις χρημάτων κατόπιν άποφάσεως τού Δ.Σ. και γενικά διαχειρίζεται την περιουσία τού Ίδρύματος. Επίσης τηρεί τó Βιβλίό Κτηματολογίου και τó Βιβλίό Υλικού.

Άρθρο 5

Όργάνωση - Διοίκηση - Διοικητικό Συμβούλιο

1. Τó Δ.Σ. συνέρχεται τακτικά κατά μήνα και εκτάκτως όταν παρίσταται άνάγκη, ύστερα από πρόσκληση τού Προέδρου ή, σε περίπτωση άπουσίας ή κωλύματος αύτου, τού Άντιπρόεδρου.

Τó Δ.Σ. εύρίσκεται έν άπαρτία όταν παρίσταται όπωσδήποτε ό Πρόεδρος ή, σε περίπτωση άπουσίας ή κωλύματος αύτου, ό Άντιπρόεδρος και τέσσερα (4) από τά μέλη του, οί δε άποφάσεις αύτου λαμβάνονται κατά πλειοψηφία τών παρόντων μελών. Σε περίπτωση ίσοψηφίας ύπερισχύει ή ψήφος τού Προέδρου.

2. Τó Διοικητικό Συμβούλιο τού Ίδρύματος έχει

τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά στην εκπλήρωση των σκοπών του Ίδρύματος, β) συνεργάζεται με το Μητροπολιτικό Συμβούλιο και τα Έκκλησιαστικά Συμβούλια των Ένοριων της περιφέρειας της Ίερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, με διάφορους πολιτιστικούς, επιστημονικούς και φιλανθρωπικούς συλλόγους, καθώς και με την τοπική αυτοδιοίκηση και τους τοπικούς φορείς για την προαγωγή και την επίτευξη των σκοπών του Ίδρύματος, γ) μεριμνά για την εξεύρεση των αναγκαίων οικονομικών πόρων και για την ὀρθή, ὁμαλή και ἀπρόσκοπτη λειτουργία του Ίδρύματος, δ) καταρτίζει τὸν ἐτήσιο Προϋπολογισμό και Ἀπολογισμό του Ίδρύματος τούς ὁποίους ὑποβάλλει για ἔγκριση στο Μητροπολιτικό Συμβούλιο, ε) δύναται νὰ αποφασίζει, πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ἀρτιότερης εκπλήρωσης τῶν σκοπῶν τοῦ Ίδρύματος, τὴ σύσταση Τομέων ἢ Τμημάτων Διακονίας, νὰ καθορίζει τὶς ἀρμοδιότητές τους καὶ τὴν ἐν γένει λειτουργία τους καὶ νὰ διορίζει τοὺς ὑπευθύνους καὶ τὸ προσωπικό τους, σὲ ἐθελοντικὴ πάντοτε βάση, ἐκτιμώντας τὸ ἦθος, τὴν πνευματικὴ κατάρτιση καὶ ὠριμότητά τους καὶ τὴν προσφορά τους στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, στ) αποφασίζει για κάθε ἄλλο θέμα, τὸ ὁποῖο δὲν προβλέπεται στὸν παρόντα Κανονισμό.

Ἄρθρο 6

Τηρούμενα βιβλία

Τὸ Ἴδρυμα ἔχει ἴδια διαχείριση, τηρεῖ δὲ μετὰ τὴν μέριμνα τοῦ Δ.Σ. τὰ Διαχειριστικὰ αὐτοῦ Βιβλία, σύμφωνα μετὰ τὸ σύστημα τηρήσεως τῶν λογιστικῶν βιβλίων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νομικῶν Προσώπων, θεωρημένα γιὰ κάθε νόμιμη χρῆση ἀπὸ τὴν Ίερὰ Μητρόπολη Λαγκαδᾶ, ἦτοι: 1) Βιβλίον Πρωτοκόλλου, 2) Βιβλίον Πρακτικῶν τῶν Συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ., 3) Βιβλίον Ταμείου καὶ Διπλότυπα Γραμμάτια Εἰσπράξεων καὶ Ἐντάλματα Πληρωμῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκτελεστέα ἐφόσον φέρουν ἀπαραίτητως τὴν ὑπογραφή τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ταμῆ τοῦ Ίδρύματος, 4) Βιβλίον Κτηματολογίου, στὸ ὁποῖο καταγράφεται ὅλη ἡ ἀκίνητη περιουσία τοῦ Ίδρύματος, 5) Βιβλίον Ὑλικοῦ, στὸ ὁποῖο καταγράφεται ὅλη ἡ κινητὴ περιουσία τοῦ Ίδρύματος.

Ἄρθρο 7

Πόροι τοῦ Ίδρύματος

Πόροι τοῦ Ίδρύματος εἶναι:

α) Ἐτήσια ἐπιχορήγηση αὐτοῦ ἐκ τῆς Ίερᾶς Μη-

τροπόλεως.

β) Πρόσοδοι ἀπὸ τὴν πραγματοποίηση διαφόρων ἐκδηλώσεων τοῦ Ίδρύματος, λαχειοφόρων ἀγορῶν, ἐράνων νόμιμα διενεργουμένων, ἐκθέσεων κ.ἄ.

γ) Δωρεές, κληρονομίες καὶ κληροδοσίες κινήτων καὶ ἀκινήτων.

δ) Εἰσφορές, σὲ εἶδος ἢ σὲ χρῆμα, φίλων τοῦ Ίδρύματος.

ε) Πρόσοδοι ἀπὸ τὴν ἀξιοποίηση τῆς κινητῆς καὶ τῆς ἀκίνητης περιουσίας τοῦ Ίδρύματος.

στ) Κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις, Κοινοτικὲς ἐπιχορηγήσεις, ἐπιχορηγήσεις ἐκ μέρους τῆς Νομαρχιακῆς ἢ Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, Ὄργανισμῶν καὶ ἄλλων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἐπιχορηγήσεις ἐκ μέρους φυσικῶν προσώπων καὶ ἐν γένει κάθε νόμιμη ἐπιχορήγηση.

ζ) Κάθε ἔσοδο, σύμφωνο μετὰ τὸ Ὁρθόδοξο Χριστιανικὸ πνεῦμα, ποὺ προέρχεται ἀπὸ κάθε εἴδους δραστηριότητες τοῦ Ίδρύματος καὶ ἀπὸ κάθε νόμιμη πηγή.

Ἄρθρο 8

Διάθεση τῶν πόρων

1. Οἱ ἀνωτέρω πόροι τοῦ Ίδρύματος διατίθενται κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. αὐτοῦ:

α) Γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ ἀπαιτούμενου ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ίδρύματος.

β) Γιὰ τὴ λειτουργία Κατηχητικῶν Σχολείων.

γ) Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἐξόδων λειτουργίας τοῦ Ίδρύματος καὶ τῶν εὑρισκομένων σὲ αὐτὸ κυλικείου καὶ «Νεανικοῦ Κέντρου».

δ) Γιὰ τὴν ἀγορὰ βιβλίων πρὸς ἐνίσχυση τῆς δανειστικῆς Βιβλιοθήκης, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ δωρεὰν διάθεσή τους στοὺς νέους τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως.

ε) Γιὰ τὴ διοργάνωση διαφόρων ἐορτῶν καὶ ἐκδηλώσεων τοῦ Ίδρύματος, ἐκδρομῶν ψυχαγωγίας, δεξιῶσεων κ.ἄ., καθὼς καὶ γιὰ τὴ φιλοξενία ὁμιλητῶν καὶ μελῶν χορωδιῶν, ὁμάδων ἀθλοπαιδιῶν κ.ἄ.

στ) Γιὰ τὴν ἀγορὰ διαφόρων μουσικῶν καὶ ἀθλητικῶν ὀργάνων καθὼς καὶ ἀντικειμένων τεχνολογικοῦ ἐξοπλισμοῦ (ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστῆ, φωτοτυπικοῦ μηχανήματος κ.ἄ.).

ζ) Γιὰ τὴν ἐκδοση διαφόρων ἀπαραίτητων γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Ίδρύματος ἐντύπων.

η) Γιὰ τὴν ἀμοιβὴ καθαρίστριας.

θ) Γιὰ τὴν κάλυψη κάθε ἄλλης δαπάνης ποὺ ἀποσκοπεῖ στὴν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν τοῦ Ίδρύμα-

τος και στην εύρυθμη λειτουργία του.

2. Το τυχόν χρηματικό πλεόνασμα από την οικονομική διαχείριση του Ίδρύματος, το οποίο υπερβαίνει το ποσό περί του οποίου αποφασίζει το Δ.Σ., κατατίθεται σε λογαριασμό Τραπέζης, από αυτές που λειτουργούν στην πόλη του Λαγκαδά, στο όνομα του Ίδρύματος.

Άρθρο 9

Σφραγίδα - Τελικές διατάξεις

Το Ίδρυμα έχει ίδια, κυκλική σφραγίδα που φέρει σε δύο επάλληλους κύκλους την επωνυμία του: στον εξωτερικό κύκλο τις λέξεις «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ» και στον εσωτερικό κύκλο τις λέξεις «ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΓΚΑΔΑ». Στο δε κέντρο φέρει σταυρό.

Άρθρο 10

Το παρόν Ίδρυμα καταργείται με απόφαση της Ίερās Συνόδου κατόπιν αιτιολογημένης απόφασως του Δ.Σ. αυτού, για τη λήψη της οποίας είναι απαραίτητη ή ψήφος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, όταν δεν εκπληρώνει τις εκκλησιολογικές αυτού προϋποθέσεις και την αποστολή του, όταν παρεκκλίνει των σκοπών του ή όταν είναι πλέον ανέφικτη ή λειτουργία του. Σε κάθε περίπτωση κατάργησης του Ίδρύματος, κάθε κινητό ή ακίνητο

περιουσιακό αυτού στοιχείο, καθώς και κάθε δικαίωμα και αξίωση αυτού περιέρχεται στο Νομικό Πρόσωπο της Ίερās Μητροπόλεως Λαγκαδά.

Άρθρο 11

1. Ο παρών Κανονισμός ισχύει από της δημοσίευσης αυτού στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο Δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» της Έκκλησίας της Ελλάδος.

2. Κάθε τροποποίηση αυτού γίνεται από την Ίερά Σύνοδο κατόπιν αιτιολογημένης απόφασως του Δ.Σ. του Ίδρύματος, για τη λήψη της οποίας είναι απαραίτητη ή ψήφος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

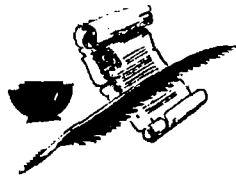
Άρθρο 12

Άπο τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Νομικού Προσώπου της Ίερās Μητροπόλεως Λαγκαδά, το ύψος της οποίας δεν δύναται να προσδιορισθεί.

Άθήνα 28 Ιουνίου 2000

† Ο Άθηνων ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος

Ο Άρχιγραμματεύς
Άρχιμ. Θεολόγος Άποστολίδης

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Η Α.Μ. Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

...Μετ' ιδιαίτερας χαράς έδεξάμεθα τόν τόμον Πρακτικῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ὀκτώβριος 1999) καί ἀντίτυπον τοῦ ὑπό νέαν μορφήν ἐκδιδομένου Δελτίου ΕΚΚΛΗΣΙΑ καί εὐχαριστοῦντες ἀπό καρδίας, εὐχόμεθα πάντοτε νά προοδεύητε ἐν τῷ τοῦ Κυρίου Ἀμπελῶνι...

Διάπυρος πρὸς Κύριον εὐχέτης
† Ὁ Ἀλεξανδρείας Πέτρος

Ἐν τῇ Μεγάλῃ Πόλει
τῆς Ἀλεξανδρείας
τῇ 14ῃ Ἰουλίου 2000

Ο ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1 Αὐγούστου 2000

...Ἐπικοινωνῶ καί πάλιν μαζί σας εἰς σύντομον χρονικόν διάστημα διὰ νά σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τήν ἀποστολήν τῆς ἐκδόσεως τῆς Ὑπηρεσίας σας μέ τόν τίτλο «Ἡ τακτική σύγκλησις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Εὐχόμενος πᾶσαν εὐλογίαν παρὰ Κυρίου καί ἐπικαλούμενος ἐφ' ὑμᾶς τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, διατελῶ

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν
καί ἀγάπης ἐν Κυρίῳ,
† Ὁ Ἀμερικῆς Δημήτριος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΤΟΡΟΝΤΟ

...Ἐλαβα τόν τόμο τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας Ὀκτώβριος 1999 καί παρακαλῶ νά διαβιβάσετε τίς θερμές μου εὐχαριστίες στόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο.

Μέ πατρική ἀγάπη καί θερμές εὐχές
† Ὁ Τορόντο Σωτήριος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

...Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τήν ἀποστολήν τοῦ τόμου τοῦ περιέχοντος τὰ Πρακτικά τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς συνελθούσης κατὰ μήνα

Ὀκτώβριον τοῦ 1999. Εἶναι ιδιαίτέρως χρήσιμος.

Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Χριστῷ
† Ὁ Σουηδίας Παῦλος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΕΓΑΡΩΝ

... Κομισάμενοι τόν, δι' οὗ εὐγενῶς ἐτιμήθημεν, τόμον τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ὑπό τόν τίτλον «Ἡ ΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ἀθήναι, 5-14 Ὀκτωβρίου 1999), εὐχαριστοῦμεν καί συγχαίρομεν ὑμῖν ἐκ μέσης καρδίας...

Εὐχέτης πρὸς Κύριον
† Ὁ Μεγάρων καί Σαλαμίνας Βαρθολομαῖος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

... Μὲ ιδιαίτεραν ἱκανοποίησιν ἐλάβομεν τόν ἀποσταλέντα τόμον τοῦ περιοδικοῦ Ἐκκλησία 1999, τὰ πρακτικά τῆς Ἡμερίδος «Ταφή ἢ καύση τῶν νεκρῶν» καί τὰ τοιαῦτα τῆς τακτικῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας (5 ἕως 14-10-1999) καί σᾶς εὐχαριστοῦμεν.

Ἡ ἐκδοσις τῶν εἰσηγήσεων περὶ τῆς ταφῆς ἢ μὴ τῶν νεκρῶν ὑπῆρξεν ἀναγκαία δι' ἐνημέρωσιν τῶν πιστῶν, διότι ὡς γνωστὸν εἶναι ζήτημα, τὸ ὁποῖον κατὰ καιροὺς τίθεται καί πρέπει νά ἀντιμετωπισθῇ ὀρθῶς καί τεκμηριωμένα.

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† Ὁ Καλαβρυτῶν καί Αἰγιαλείας Σωτήριος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

... Θερμῶς σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τήν εὐγενῆ ἀποστολήν τοῦ τόμου τῶν Πρακτικῶν ἐκ τῆς τακτικῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μηνὸς Ὀκτωβρίου παρελθόντος ἔτους. Ἐπ' εὐκαιρία δεχθῆτε, παρακαλῶ, τὰ εἰλικρινῆ συγχαρητήριά μου, τόσον διὰ τήν ἱστορικῆς ἀξίας ἔμπεισιν αὐτῆς ταύτης τῆς δημοσιεύσεως τῶν Πρακτικῶν, ὅσον καί διὰ τήν ἐπιμεμηλημένην ἐκδοσιν, ἥτοι τήν καλαίσθητον ἐκτύπωσιν αὐτῶν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, εὐχόμενος ὑμῖν τὰ κρείττονα,

διατελῶ μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ ἀγάπης.

Ὁ Μητροπολίτης
† Ὁ Γερμανίας Αὐγουστῖνος

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΡΑΜΑΣ

...Εὐχαριστῶν θερμῶς ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τοῦ τόμου τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ἔτους 1999, καθὼς ἐπίσης καὶ τῆς ἐκδόσεως «ΤΑΦΗ ἢ ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ» - Πρακτικὰ Ἡμερίδος, εὐχομαι ὅπως ὁ Κύριος, δωρῆται ὕμιν ὑγείαν καὶ ἀκμὴν δυνάμεων πρὸς συνέχισιν ἐπὶ ὅ,τι μῆκιστον τῆς λαμπρᾶς καὶ ἀγλαοκάρπου Διακονίας Ὑμῶν.

Μετ' ἀγάπης πολλῆς
εὐχέτης πρὸς Κύριον
† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Η ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡ. ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

... Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Μακαριότης ὁ Σεπτὸς ἡμῶν Πατὴρ καὶ Πατριάρχης κύριος κ. Διόδωρος ὁ Α΄ ἐκομίσαστο τὴν ἀπὸ 6ης Ἰουλίου τρ. ἔ. ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος, ὡς καὶ τὸ συναποσταλὲν τεῦχος τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία», ὑπὸ τὴν νέαν αὐτοῦ μορφήν.

Σεπτῇ, οὖν, Πατριαρχικῇ ἐντολῇ διαβιβάζων αὐτῇ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Γεραροῦ ἡμῶν Προκαθημένου, συγχαίρω αὐτῇ τε καὶ τοῖς ἐλλογίμοις συνεργάταις ἐπὶ τῇ νέᾳ παρουσιάσει τοῦ περιοδικοῦ, τὸ ὁποῖον πρῶτον ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἐν τῇ Ἁγιοταφικῇ ἡμῶν Ἀδελφότητι ἀνδρωθέντος ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου.

Ἐφ' οἷς, εὐχόμενος αὐτῇ πᾶν ἀγαθὸν παρὰ Κυρίου, διατελῶ.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ, β' Ἰουλίου ιε'.

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
† Ἀρχιμανδρίτης ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
Γραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΕΑΣ ΖΗΛΑΝΔΙΑΣ

Εὐχαριστοῦμε πολὺ διὰ τὸν τόμον Ὀκτωβρίου 1999 τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν ὁποῖον ἐλάβομεν εἰς διπλοῦν.

Ἄν σᾶς εἶναι δυνατόν διαβιβάσατε, παρακαλῶ, τὰς εὐχαριστίας καὶ τὰ σέβη μου πρὸς τὸν Μακαριώτατον.

Μετὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν καὶ πάλιν
† Ὁ Νέας Ζηλανδίας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο ΠΡΩΤΟΠΡ. π. ΚΩΝ. ΠΑΠΑΣΑΛΟΥΡΟΣ

Θερμῶς Σᾶς συγχαίρω, διὰ τὴν ἀρίστην ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πλουσίαν σὲ ἐκκλησιαστικὴν ὕλην, πρὸς πλήρη ἐνημέρωσι τοῦ Ἐφημεριακοῦ κλήρου, τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καὶ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς καὶ εὐχόμεθα ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ Σᾶς δίδει δύναμιν καὶ κουράγιο στὸ τόσο δύσκολο ἔργο σας.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ
† ὁ Πρωτοπρεσβύτερος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΣΑΛΟΥΡΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Έχοντες υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ υπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἑπεραγίας Θεοτόκου Καρδακᾶτων καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 3ῃ Ἰουλίου 2000

† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ίερά Μητρόπολις Λαγκαδᾶ

Έχοντες υπ' όψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ

- 1) Κοιμήσεως Θεοτόκου - Κριθιάς
- 2) Προφήτου Ἡλιοῦ - Ἀσσήρου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Λαγκαδᾶ τῇ 17ῃ Ἰουλίου 2000

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ίερά Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαί-

ρῆσιν δι' ἐπιλογῆς –κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 15 τοῦ υπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ– πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως κλάδου ΠΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅπως, ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν κατὰ Νόμον ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως δέον, ἵνα ἔχωσιν καὶ τὰ λοιπὰ δι' ἐκκλησιαστικὸν ὑπάλληλον προσόντα, ὡς ταῦτα ὀρίζονται ἐν τοῖς ἄρθροις 6 ἕως 13 τοῦ υπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ. Ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος συγκλήσεως τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς θέλουσι ἀνακοινωθῆ τοῖς ἐνδιαφερομένοις δι' ἰδιαιτέρας ἀνακοινώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐν Κοζάνῃ τῇ 18ῃ Ἰουλίου 2000

Ὁ Μητροπολίτης
† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Έχοντες υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ υπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ Ἀρτέμιδος - Ἀττικῆς καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Σπάτῃ τῇ 24ῃ Ἰουλίου 2000

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἔφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίου Δημητρίου Διαβατῶν
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

· Ἐν Νεαπόλει τῆ 26ῃ Ἰουλίου 2000

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἔφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίου Γεωργίου Δαφνίου, 2) Ἀγίου Κωνσταντίνου Πελλάνης, 3) Ἀγίου Παντελεήμονος Ἀστερίου, 4) Ἀγίου Κωνσταντίνου Καστανέας Βοιῶν, 5) Ἀγίας Τριάδος Ταλάντων καὶ 6) Τριῶν Ἱεραρχῶν Χάρακος,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῆ 1ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου

38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἔφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίου Ἀλεξίου Αἰγίου καὶ

2) Τιμίου Προδρόμου Κούμαρι Αἰγιαλείας
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 4ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κάισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 37, παράγρ. 2 καὶ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἀγίου Δημητρίου Ν. Ἐλβετίας - Βύρωνος
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καισαριανῇ τῆ 7ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Καισαριανῆς ΔΑΝΙΗΛ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν

τήν κενήν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῶ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Πέτρου Ἄργους

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 18ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικῶ Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῶ

Ἁγίας Παρασκευῆς Μεγάρων

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Μεγάροις τῇ 18ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος
ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ὑπ' ἀριθ. 606/5-7-'80 Προεδρικὸν Διάταγμα (ΦΕΚ 161/15-7-'80) «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Καρπενησίου» καὶ τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Φουρνᾶ - Εὐρυ-

τανίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 30ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: α) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», β) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1, 2 καὶ 3 τοῦ Ν.Δ. 1398/23-3-1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.» (ΦΕΚ 112 τῆς 23-3-1973, τ.Α'), γ) τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1, παράγραφος 1, ἐδάφιον α', τοῦ Νόμου 673/1977 «Περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινων θέσεων Διακόνων» (Φ.Ε.Κ. 238 τῆς 30-8-1977, τ. Α'), καὶ δ) τὴν ὑπ' ἀριθ. 168 τῆς 20-12-1979 Ἀπόφασιν ἡμῶν, περὶ ἀνακατανομῆς ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἱεροῦς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Διακόνου τοῦ ἐν Καλαμάτῃ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης Προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως Διακόνου.

Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 31ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει α) τὰς διατάξεις τῆς ὑπ' ἀριθμ. 46 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ἐν

Προκοπίω Εύβοίας Ἱεροῦ Προσκυνήματος "ΕΥΑΓΓΕΣ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΡΩΣ-ΣΟΣ", β) Τὸ γεγονός ὅτι τὴν 31-10-2000 λήγει ἡ θητεία τῶν μέχρι τοῦδε μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος τοῦτου, ἀποφασίζομεν

Διορίζομεν τακτικὰ μέλη τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρίαν μας τελούντος Συμβουλίου τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος τοὺς κ.κ. 1) Ἀρχιμ. Εἰρηναῖον Γεωργιάδη, Ἱεροκήρυκα - Κληρικὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, 2) Τσαπρούνην Γεώργιον, Δικηγόρον, 3) Χρήστον Φεφέκον, Λογιστὴν καὶ 4) Λάζαρον Σισμάνογλου, συνταξιούχον.

Ἡ θητεία τοῦ παρόντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἔσεται τριετής, δηλαδὴ ἕως 31-10-2003.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρουσίας ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της εἰς τὸ Περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐν Χαλκίδι τῆ 4ῃ Σεπτεμβρίου 2000

† Ὁ Χαλκίδος Χρυσόστομος

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 23/2000 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς διακονικὰς θέσεις: 1) τῆς Ἑνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου» Κουρνὰ Ἀποκορώνου καὶ 2) τῆς Ἑνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου» Σταλοῦ Κυδωνίας καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐνεργήσωσιν τὰ δέοντα διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά τῆ 31ῃ Αὐγούστου 2000

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Εἰς τὸ τεῦχος 5, Μάϊος 2000 τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἐκ παραδρομῆς ἀνεγράφη εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν προκήρυξιν κενῶν θέσεων Ἐφημερίων, ὁ Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Ἀνδρέου - Ἄνω Πατησίων ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου - Κάτω Πατησίων.

(Ἐκ τῆς Γραμματείας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς)

Σχολὴ Ἐκκλ. Βυζαντινῆς Μουσικῆς Ἱ. Ν. Ζωοδόχου Πηγῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας

- Οἱ ἐγγραφές στὴ Σχολὴ ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν **1ῃ Σεπτεμβρίου**.
- Διδάσκεται ἡ **Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ**, θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ.
- Εἶναι τὸ ὄγδοο κατὰ σειρὰν ἔτος συνεχοῦς ἐπιτυχοῦς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, μὲ τμήματα ἐνηλίκων, νέων καὶ παιδιῶν.
- **Ἡ φοίτηση στὴ Σχολὴ εἶναι δωρεὰν** καὶ ἡ διάρκειά της εἶναι πενταετής.
- Ἡ Σχολὴ λειτουργεῖ ὑπὸ τῆ Διεύθυνση τοῦ Πρωτοψάλτου καὶ Καθηγητοῦ Μουσικῆς κ. Ἀναστασίου Μεντάκη.
- Γιὰ περισσότερες πληροφορίες στὸ τηλέφωνο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ: **38.20.498 (5 - 7 μ.μ.)**.

Ο Ι Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Μ Α Σ

1. Τόμοι Περιοδικού ΕΚΚΛΗΣΙΑ έκαστος τόμος: 5.000 δραχ. + έξοδα αποστολής (Διατίθενται τόμοι από το έτος 1949) 2. Τόμοι Περιοδικού ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ έκαστος τόμος 5.000 δραχ. + έξοδα αποστολής (Διατίθενται τόμοι από το έτος 1954) 3. Τόμοι Έπιστημονικού Περιοδικού ΘΕΟΛΟΓΙΑ έκαστος τόμος: 5000 δραχ. + έξοδα αποστολής (Διατίθενται τόμοι από το έτος 1964) 4. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ Περιοδικού ΕΚΚΛΗΣΙΑ Τόμοι 3 (από το έτος 1923 - 1988) Έκάστη σειρά: 5.000 δραχ. + έξοδα αποστολής 5. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ Περιοδικού ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ Τόμος 1 (από το έτος 1952 - 1991) 5.000 δραχ. + έξοδα αποστολής 6. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ Έπιστημονικού Περιοδικού ΘΕΟΛΟΓΙΑ Τόμος 1 (από το έτος 1923 - 1989) 5.000 δραχ. + έξοδα αποστολής 7. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ Τόμοι 8 Τιμή σειράς: 10.000 δραχ. + έξοδα αποστολής 8. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (Κων. Μπόνη) Τόμος 1ος ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΝ Τόμος 2ος ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ Τιμή σειράς: 3.000 δραχ.	9. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Τόμος 1ος (1998) Τόμος 2ος (1999) έκαστος τόμος 2.500 δραχ. + έξοδα αποστολής 10. ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ (Κων. Μπόνη) 1.000 δραχ. + έξοδα αποστολής 11. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ, Ίστορικο-Τελετουργική θεώρηση, (Ίωάννου Φουντούλη, Όμοτίμου Καθηγητού τής Θεολογικής Σχολής του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης), 1.000 δραχ. + έξοδα αποστολής. 12. ΤΑΦΗ ἢ ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ; (Πρακτικά Ἡμερίδας) Γράφουν: Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ἱερόθεος, Ἀρχιμ. Νικόλαος Χατζηνικολάου, Πρόεδρος τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς, Πρωτοπρ. Στυλιανός Καρπαθίου, Θεολόγος - Ψυχίατρος, Ἀναστάσιος Μαρίνος, Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, Γεώργιος Μαντζαρίδης, Καθηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης), Παναγιώτης Χριστινάκης, Καθηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 1.000 δραχ. + έξοδα αποστολής

ΕΠΩΦΕΛΗΘΗΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Έάν παραγγείλετε συνολικά τή σειρά τῶν ΕΥΡΕΤΗΡΙΩΝ τῶν Περιοδικῶν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ, ΘΕΟΛΟΓΙΑ καὶ τὴν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ἔχετε ἔκπτωση ἐπὶ τῆς συνολικῆς τιμῆς 30%.

ΓΙΝΕΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ:

Τῆς ἔφημερίδας Η ΑΛΗΘΕΙΑ
Έτήσια συνδρομὴ ἑσωτερικοῦ ἰδιωτῶν: 6.000 δραχ.
Έτήσια συνδρομὴ Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ.: 8.000 δραχ.
Έτήσια συνδρομὴ ἑξωτερικοῦ (γιά ὅλες τίς χώρες): 60 \$
Έτήσια συνδρομὴ Κύπρου: 30 \$

ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ἢ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ταχυδρομώντας τὸ Δελτίο Παραγγελίας στὴν διεύθυνση:
Πά τον Κλάδο Ἐκδόσεων ΕΜΥΕΕ, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 11521 Ἀθήνα.
Τηλεφωνῶντας καθημερινά (08.00-14.00) στὸ (+ 30-1) 72.18.308 ἢ στὸ 72.51.149.
Στέλνοντάς μας: e-mail: iera-synodos@ath.fortnet.gr
Fax: (+30-1)72.18.308